

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

«СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ»

**комплекс навчально-методичного забезпечення
навчальної дисципліни**

*Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
як навчальний посібник для студентів,
які навчаються за спеціальністю 081 «Право»,
спеціалізаціями:
«Господарське та адміністративне право і процес»,
«Інформаційне право та право інтелектуальної власності»*

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2020

Судові та правоохоронні органи України: комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни. [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 081 «Право», спеціалізацій: «Господарське та адміністративне право і процес», «Інформаційне право та право інтелектуальної власності» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Костенко І.В. – Електронні текстові дані (1 файл: 550 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020– 213 с.

*Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
(протокол № 3 від 22.11.2018 р.)
за поданням Вченої ради факультету соціології і права
(протокол № 11 від 25.06.2018 р.)*

Електронне мережне навчальне видання

**Судові та правоохоронні органи України
комплекс навчально-методичного забезпечення
навчальної дисципліни**

Укладач: *Костенко Ірина Валентинівна, к.ю.н., доц.*

Відповідальний
редактор *Чепульченко Т.О., к.ю.н., доц.*

Рецензент: *Цирфа Г.О., к.і.н., доц.*

Комплекс навчально-методичного забезпечення містить розширені плани лекцій, плани семінарських і практичних занять, завдання для самостійної роботи, питання для підсумкового і поточного контролю. Видання має на меті ознайомити студента зі змістом і структурою навчальної дисципліни, допомогти студенту здобути навички вивчення і роз'яснення основних юридичних термінів, пов'язаних із судовою та правоохоронною діяльністю, навчити студентів правильно їх використовувати, розуміти їх зміст.

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020

З М І С Т

I. Опис навчальної дисципліни	4
II. Розподіл навчального часу	6
III. Мета та завдання навчальної дисципліни	6
IV. Зміст навчального матеріалу	10
Денна форма навчання.....	10
Заочна форма навчання.....	223
V. Індивідуальні завдання	228
VI. Методичні рекомендації	229
VII. Рекомендована література.....	232
Додаток 1	244
Додаток 2	247
Додаток 3	252

I. Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» належить до базових дисциплін ОПІ за спеціальністю 081 «Право» першого бакалаврського рівня вищої освіти.

Предметом навчальної дисципліни є: система знань про компетенцію та засади судової, правоохоронної та правозахисної діяльності, про напрями й завдання державних та недержавних органів у сфері охорони та захисту прав і свобод людини і громадянина, а також про взаємодію між ними й державними органами різних гілок влади.

Завданням цієї навчальної дисципліни є отримання студентами первинних навичок самостійної роботи з нормативно-правовими актами, досвіду їх грамотного, системного, логічного тлумачення, що знадобиться їм у майбутній професійній діяльності.

Крім того, студенти вперше зустрічаються з певною юридичною термінологією, знання якої буде необхідним у процесі подальшого вивчення всього комплексу юридичних наук. Таким чином, ще одне завдання цього курсу - це вивчення і роз'яснення основних юридичних термінів, пов'язаних із судовою та правоохоронною діяльністю, навчання студентів правильного їх використання, розуміння їх змісту, володіти якими повинен кожен сучасний юрист.

При вивченні навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи" студенти знайомляться з організацією і діяльністю тих органів, у яких більшість із них буде працювати після закінчення навчального закладу. Тому ця навчальна дисципліна одночасно являє собою певною мірою введення у спеціальність і повинна дати первинне загальне уявлення про особливості роботи в судових та правоохоронних органах, що може вплинути і на обрання майбутньої професії.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» є складовою циклу дисциплін професійної та

практичної підготовки. Базою для вивчення навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» є знання, отримані студентами під час вивчення таких фундаментальних навчальних дисциплін як «Теорія держави і права», «Римське право», «Конституційне право України», «Юридична деонтологія».

Дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» перебуває у певному зв'язку з дисциплінами циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки студентів-правників. Такими дисциплінами, зокрема, є філософія, логіка, економічна теорія, психологія, соціологія та ін. Ці дисципліни створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття студентами змісту навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України».

Знання набуті під час вивчення навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи» можуть бути використані при вивченні наступних навчальних дисциплін: «Кримінальне процесуальне право України», «Цивільне процесуальне право України», «Господарський процес», «Адміністративний процес», «Адвокатура в Україні», «Нотаріат в Україні».

Методика оцінювання рівня засвоєння матеріалу навчальної дисципліни передбачає використання рейтингової системи оцінювання.

II. Розподіл навчального часу

Розподіл навчального часу дисципліни подано відповідно до робочого навчального плану.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться за денною формою 120 години 4 кредити ECTS., аудиторних годин 72 год., з них лекцій – 36 годин, практичних занять 36 год., самостійна робота 48 год., за заочною формою 60 годин., аудиторних годин 10 год., з них лекцій – 8 годин, практичних занять 2 год., самостійна робота 50 год.,

Рекомендований розподіл навчального часу

Форма навчання	Кредитні модулі	Всього		Розподіл навчального часу за видами занять				Семестрова атестація
		кредитів	годин	Лекції	Семінарські	Лабораторні роботи	СРС	
Денна	<i>Всього</i>	4	120	36	36	-	48	<i>Залік</i>
	1	1	24	6	6		12	
	2	1	28	8	8	-	12	
	3	1	32	10	10	-	12	
	4	1	36	12	12	-	12	
Заочна	<i>Всього</i>	2	60	8	2	-	50	<i>Залік</i>
	1	1	30	4	--	-	26	
	2	1	30	4	2	-	24	

III. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни.

Мета навчальної дисципліни: є підготовка фахівця-юриста, який володіє основами чинного законодавства про правові норми діяльності судових та правоохоронних органів України, формування уявлення про роль, місце, функції судових, правоохоронних та правозахисних органів у правовій державі, їх можливостей в захисті прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави, формування правового світогляду. Метою навчальної дисципліни є також формування у студентів **здатностей**:

- оперувати певною юридичною термінологією;
- орієнтуватися у систем судових та правоохоронних органів держави;
- орієнтуватися у нормах законодавства, які забезпечують здійснення судової і правоохоронною діяльності, здійснювати їх системне тлумачення.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» є засвоєння теоретико - правових положень, що стосуються поняття і системи судових та правоохоронних органів, їх компетенції, організації діяльності та взаємодії з органами державної влади та недержавних структур, які співпрацюють у системі правового захисту та правової охорони.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Вміти:

- аналізувати правові акти, які регламентують діяльність судових та правоохоронних органів України;
- визначати повноваження судових та правоохоронних органів щодо розмежування компетенції по практиці застосування законодавства;
- характеризувати сутність судової влади, її ознаки, принципи та методи реалізації;
- характеризувати сутність правоохоронної діяльності, систему та структуру правоохоронних органів, шляхи удосконалення їх роботи;
- тлумачити чинне законодавство про судоустрій, про порядок створення і функціонування правоохоронних органів;
- використовувати спеціальну літературу, обробляти, систематизувати, зберігати та використовувати отриману інформацію, проводити її порівняльно-правовий аналіз.

знати:

- сутність правоохоронної політики держави і механізму захисту прав громадян інституціями держави;

- поняття і ознаки правоохоронної діяльності й правоохоронного органу;
- місце правоохоронних органів у механізмі держави;
- систему судових, правоохоронних і правозахисних органів України;
- поняття і зміст судового захисту порушених прав;
- принципи діяльності судових та правоохоронних органів України;
- функції, завдання, структуру судових та правоохоронних органів України;
- вимоги до осіб, які забезпечують діяльність судових та правоохоронних органів України;
- нормативно-правових акти, які регламентують діяльність судових та правоохоронних органів України;
- практику застосування судовими та правоохоронними органами правових норм та ін.;
- правовий статус судді, права і обов'язки суддів та працівників судових органів;
- організаційно-правових основи діяльності як державних, так і недержавних органів, які виконують правоохоронні завдання та здійснюють правосуддя;
- основи взаємодії правоохоронних органів України між собою та з міжнародними органами, які захищають права громадян та протидіють злочинності.

вміти:

- тлумачити положення статей законодавства про судові та правоохоронні органи;
- визначати повноваження судових та правоохоронних органів щодо розмежування компетенції;
- характеризувати сутність судової влади, її ознаки, принципи та методи реалізації;

- характеризувати сутність правоохоронної діяльності, систему та структуру правоохоронних органів, шляхи удосконалення їх роботи;
- тлумачити чинне законодавство про судоустрій, про порядок створення і функціонування правоохоронних органів;
- системно усвідомлювати правоохоронну діяльність державних та недержавних правоохоронних інституцій;
- орієнтуватися в положеннях законодавства про судові та правоохоронні органи, основних положень міжнародних норм і стандартів правозастосування;

досвід:

- формувати умовиводи – виведення з одного або декількох суджень у сфері діяльності судових та правоохоронних органів нового;
- оперувати професійною юридичною термінологією.

IV. Зміст навчального матеріалу

Денна форма навчання

1. Лекційні заняття

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	Лекції	Семінарські заняття.	Самост. Робота
Змістовний модуль 1 Правоохоронна діяльність				
1.Предмет, основні поняття, система курсу дисципліни СПО	6	2	2	2
2.Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність держави.	6	2	2	2
Змістовний модуль 2 Судова система України				
3.Поняття та ознаки судової влади	6	2	2	2
4.Судова система України	7	2	2	3
5.Органи, що забезпечують функціонування судової влади.	7	2	2	3
6.Суддівське самоврядування.	6	2	2	2
7.Статус суддів	5	2	1	2
МКР	2		1	1
Змістовний модуль 3 Правоохоронні органи України				
8.Правові основи діяльності прокуратури	6	2	2	2
9.Система органів прокуратури.	6	2	2	2
10.Поняття, система та завдання органів внутрішніх справ	6	2	2	2
11.Поліція: поняття, завдання, структура	6	2	2	2
12.Органи служби безпеки України	6	2	2	2
13.НАБУ, ДБР.	6	2	2	2
14.Органи досудового розслідування	5	2	1	2
МКР	2		1	1
Змістовний модуль 4 Правозахисні органи України				
15.Правове регулювання діяльності адвокатури	6	2	2	2
16.Статус адвоката. Адвокатське самоврядування	6	2	2	2
17. Органи та установи Юстиції	6	2	2	2
18. Організаційна побудова нотаріату в Україні	5	2	1	2
МКР	3		1	2
Залік	6			6
Всього:	120	36	36	48

2. Заочна форма навчання.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **60** години **2** кредитів ECTS., аудиторних годин 10 год., з них лекцій – 8 годин, семінарів 2 год.,самостійна робота 50 год.

1. Структура кредитного модуля

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	Лекції	Семінарські заняття	Самост. робота
1	2	3	4	5
Модуль 1 Правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність				
1.Правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика.	7	2		5
Модуль 2 Судова система України				
2. Поняття та складові судової системи:рівні (ланки) та судові інстанції. Суддівське самоврядування. Статус суддів	9	2	2	5
Модуль 3 Правоохоронні органи України				
3.Правові основи прокурської діяльності.	7	2		5
4.Органи внутрішніх справ України. Національна поліція.	3		-	3
5.Служба безпеки України.	2			2
Модуль 4 Правозахисні органи України				
6.Адвокатура України	3	2	-	1
7. Органи юстиції України. 8. Нотаріат України	1		-	1
Домашня контрольна робота	10	-	-	10
Залік	18	-	-	18
Всього:	60	8	2	50

Модуль 1. Правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність

Тема 1.1. Предмет, основні поняття, система курсу Судові та правоохоронні органи України.

Предмет і система курсу "Судові та правоохоронні органи України". Поняття правоохоронного органу. Правоохоронна діяльність, її основні ознаки та напрямки діяльності. Законодавчі джерела курсу, їх класифікація. Значення курсу "Судові та правоохоронні органи України". Основні поняття курсу "Судові та правоохоронні органи України". Предмет і система курсу. Поняття судової діяльності. Значення курсу "Судові та правоохоронні органи України" для вивчення інших юридичних дисциплін.

Завдання на СРС: Знати предмет, систему курсу. Виписати до словника термінів нові основні поняття теми.

Література: 1,18,38,50-58.60,61,79,92.

Тема 1.2. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність держави.

Загальна характеристика правоохоронної діяльності держави: поняття, зміст, ознаки, види. Поняття правоохоронної діяльності та її основні ознаки. Ознаки правосуддя та його визначення.

Правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика. Види правоохоронних органів та їх повноваження. Координація правоохоронної діяльності. Правозахисні органи.

Завдання на СРС: Поняття «судової діяльності», «правоохоронної діяльності». Поняття «правоохоронний орган».

Література: 1,18,38,50-58.60,61,79,92.

Модуль 2. Судова система України

Тема 2.1. Поняття та ознаки судової влади

Генезис інституту судової влади в Україні. Поняття судової влади, її характерні ознаки. Форми реалізації судової влади. Функції судової влади.

Поняття принципів судової влади. Їх система і значення.

Завдання на СРС: До словника термінів виписати поняття судової влади та її ознаки.

Література: 1,5,7,18,50-58.

Тема 2.2. Судова система України

Поняття та складові судової системи: рівні (ланки) та судові інстанції. Принципи побудови судової системи. Місцеві суди: види, склад, повноваження. Голова суду: порядок призначення і повноваження. Вищі спеціалізовані суди: види і повноваження. Структурний склад вищого спеціалізованого суду. Місце Верховного Суду у судовій системі. Завдання та основні принципи діяльності Конституційного Суду України. Повноваження Конституційного Суду України. Склад, порядок формування Конституційного суду України. Вимоги, що ставляться до кандидатів у судді Конституційного Суду України. Форми звернення та суб'єкти, які мають право звертатися до Конституційного Суду України. Рішення і висновки Конституційного Суду України, їх значення. Склад, порядок формування та статус суддів Конституційного Суду України. Повноваження Голови Конституційного Суду України та його заступників.

Завдання на СРС: Знати порядок формування та повноваження Конституційного суду України Знати структуру та повноваження Врховного суду, спеціалізованих судів та їх палат. Намалювати схему судової системи України. Розрізняти поняття судової ланки та судової інстанції.

Література: 1,7,9,18,50-58, 55,70,74,80.

Тема 2.3. Органи, що забезпечують функціонування судової влади.

Органи, які забезпечують функціонування судової влади. Статус, повноваження та система органів державної судової адміністрації. Вища Рада правосуддя: статус, склад та порядок обрання та повноваження. Порядок обрання склад порядок формування та повноваження Вищої кваліфікаційної комісії судів України.

Національна школа суддів України: статус і структура.

Завдання на СРС:. ДСА,ВРП,ВККС. Порядок формування та склад. Їх повноваження.

Література: 1,21,50-.58.

Тема 2.4. Суддівське самоврядування

Органи суддівського самоврядування: завдання, види, повноваження. Діяльність органів суддівського самоврядування. Функції та завдання органів суддівського самоврядування. Збори суддів. Рада суддів України, З'їзд суддів України.

*Завдання на СРС:*Порядок формування та повноваження органів суддівського самоврядування. Скласти схему суддівського самоврядування. Знати структуру, порядок формування та повноваження кожного з органів суддівського самоврядування.

Література: 1,7,9, 50-.58.

Тема 2.5. Статус суддів

Суддя – носій судової влади. Гарантії незалежності суддів. Вимоги, що ставляться до кандидатів на посаду судді. Обрання на посаду судді безстроково. Обов'язки судді Обмеження судді. Вимоги антикорупційного законодавства щодо суддів. Особливості юридичної відповідальності суддів. Приводи та підстави дисциплінарної відповідальності судді. Процедура дисциплінарного провадження стосовно суддів. Кваліфікаційне оцінювання судді. Звільнення судді з посади: підстави, порядок, правові наслідки. Право судді на відставку. Соціальне та матеріальне забезпечення суддів. Присяжні як носії судової влади. Вимоги до присяжних. Списки присяжних. Гарантії діяльності присяжних під час виконання ними своїх обов'язків у суді.

Завдання на СРС:. Формування списків присяжних. Їх повноваження.

Література: 1,7,9, 50-.58.

Модуль 3 . Правоохоронні органи України

Тема 3.1. Правові основи діяльності прокуратури.

Виникнення, становлення і розвиток прокуратури. Місце прокуратури в системі органів державної влади. Правові основи прокурорської діяльності. Завдання прокурорської діяльності. Засади організації та діяльності прокуратури: поняття, класифікація і характеристика.

Завдання на СРС:. Міжнародні та національні стандарти діяльності прокуратури. Завдання та принципи прокурорської діяльності.

Література: 1,10,11, 50-58

Тема 3.2. Система органів прокуратури.

1) Система органів прокуратури. (Офіс Генерального прокурора; обласні прокуратури; окружні прокуратури; Тренінговий центр прокуратури України; Спеціалізована антикорупційна прокуратура). Функції прокуратури України на сучасному етапі. Їх загальна характеристика. Правовий статус прокурорів. Вимоги до кандидатів на посаду прокурора. Звільнення прокурора з посади. Адміністративні посади в органах прокуратури. Дисциплінарна відповідальність прокурора. Дисциплінарне провадження щодо прокурора. Прокурорське самоврядування: завдання та організаційні форми.

Завдання на СРС: Система органів прокуратури (Намалювати таблицю). Статус прокурора. Організаційні форми прокурорського самоврядування. Аналіз нового ЗУ «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. та Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19.09.2019 р. №113-ІХ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-20> (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 42, ст.238)

Антикорупційна прокуратура. Необхідність реформування прокуратури.

Література: 1,10,11, 50-58

Тема 3.3. Поняття, система та завдання органів внутрішніх справ

Місце органів внутрішніх справ в системі правоохоронних органів. Поняття, завдання, основні напрямки діяльності та система органів внутрішніх справ. Структура і компетенція Міністерства внутрішніх справ України. Призначення Міністра внутрішніх справ та його повноваження.

Завдання на СРС: Функції та завдання ДПСУ, ДСНС, Національної гвардії та Державної міграційної служби.

Література: 1,2,4,10,24,27,30,31,36,39,48.

Тема 3.4. . Поліція: поняття, завдання, структура

Національна поліція: поняття, завдання, система, принципи діяльності поліції. Правовий статус і вимоги до осіб, які приймаються на службу в поліцію.

Завдання на СРС: Опрацювати ЗУ «Про національну поліцію» від 02.07.2015 р. Опрацювати завдання та принципи діяльності поліції, систему поліції та статус поліцейського.

Література: 1-6,10,14,15,17.23,24,31,38,43,59

Тема 3.5. Органи служби безпеки України

Поняття органів Служби безпеки України: основні завдання та повноваження. Структура Центрального управління Служби безпеки України і його компетенція. Регіональні органи та орган військової контррозвідки Служби безпеки України. Поняття оперативно-розшукової діяльності, її завдання та органи, на які вона покладена. Кадри Служби безпеки України. Правові гарантії осіб, які беруть участь у забезпеченні державної безпеки. Права та обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Контроль та нагляд за діяльністю Служби безпеки України.

Завдання на СРС: Структура засобів захисту державної безпеки України.(намалювати таблицю) Розвідки світу.

Література: 25,28,31,32.33,34,35,59.

Тема 3.6. Національне антикорупційне бюро України. ДБР

Національне антикорупційне бюро України: правові основи, завдання та принципи. Загальна структура Національного антикорупційного бюро України. Директор Національного антикорупційного бюро України: вимоги, порядок призначення та повноваження. Статус працівників Національного антикорупційного бюро України. Повноваження Національного антикорупційного бюро України.

Державне бюро розслідувань: правові основи, завдання та принципи. Система і структура ДБР. Статус працівників ДБР. Повноваження ДБР.

Завдання на СРС: Проаналізувати нормативно – правові акти та повідомлення ЗМІ про діяльність НАБУ та порядок утворення та діяльність ДБР.

Література: 1.2,14, 19. 20. 21.

Тема 3.7. Органи досудового розслідування

Поняття досудового слідства в Україні. Головне слідче управління МВС України, його склад, структура та компетенція. Поняття досудового слідства. Процесуальний статус слідчого. Начальник слідчого відділу, його права. Слідчі податкової міліції. Вимоги до кандидатів на посаду слідчого податкової міліції. Контроль і нагляд за діяльністю органів досудового слідства. Дізнання як одна із форм досудового слідства. Завдання та основні принципи. Поняття органів дізнання, їх система, структура. Форми та строки дізнання.

Завдання на СРС: Проаналізувати нормативно – правові акти з питань дізнання та досудового слідства.

Література: 14,15,59,67,73,83.

Модуль 4. Правозахисні органи України

Тема 4.1. Правове регулювання діяльності адвокатури

Поняття та сутність інституту адвокатури. Правове регулювання адвокатської діяльності. Принципи адвокатської діяльності. Організаційні

форми діяльності адвокатури. Спілки та асоціації адвокатів. Види адвокатської діяльності.

Завдання на СРС: Правове становище адвоката в Україні: професійні права та обов'язки.

Література: 1-6,12,40,42.50-58.

Тема 4.2. Статус адвоката. Адвокатське самоврядування

Статус адвоката: вимоги та порядок набуття. Права та обов'язки адвоката. Адвокатська таємниця. Основні принципи адвокатської етики. Гарантії адвокатської діяльності. Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю. Дисциплінарна відповідальність адвоката. Адвокатське самоврядування. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури: склад, структура та повноваження. Безоплатна правова допомога: види, право на надання та отримання.

Завдання на СРС: Намалювати таблицю Адвокатське самоврядування.

Література: 1-6,12,40,42.50-58.

Тема 4.3. Органи та установи Юстиції

Органи та установи юстиції: система та правові засади. Міністерство юстиції України: структура, основні завдання та статус. Повноваження Міністерства юстиції України. Територіальні управління юстиції. Органи виконання рішень суду. Державна кримінально - виконавча служба України. Органи державної реєстрації. Державна архівна служба України. Підвідомчі установи та державні підприємства юстиції.

Завдання на СРС: Органи і установи юстиції. Структура та напрямки діяльності органів юстиції України.

Література: 1-6,13,20,42,44,45,46,47,50-58.

Тема 4.4. Організаційна побудова нотаріату в Україні

Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, правові основи та гарантії здійснення. Право на заняття нотаріальною діяльністю. Статус нотаріуса, його права та обов'язки. Організаційна побудова нотаріату в Україні. Особливості приватної нотаріальної діяльності: порядок реєстрації та вимоги до робочого місця Відповідальність нотаріуса Підстави і порядок зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса Нотаріальні дії: порядок та правила вчинення .

Завдання на СРС: Завдання нотаріату. Правове регулювання нотаріальної діяльності. Призначання на посаду та особливості відповідальності приватного нотаріуса.

Література: 1-6, 41, 50-58, 66.

1. Лекційні заняття

Лекція1. Предмет, основні поняття, система курсу дисципліни СПО 2 год.

Перелік основних питань:

- 1 Поняття правоохоронної діяльності. Її ознаки, напрямки.
- 2 Завдання правоохоронних органів.
- 3 Предмет курсу Судові та правоохоронні органи України.
- 4 Система курсу Судові та правоохоронні органи України.

*Завдання на СРС:*Знати предмет, систему курсу. Виписати до словника термінів нові основні поняття теми.

Література: 1,18,38,50-58.60,61,79,92.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.

2. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02 червня 2016 року//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, № 28, ст.532 Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.- Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043

5. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 04.11.1950р.//36.договорів Ради Європи.- к.:Парлам.вид-во,2000.- С.27-29

6. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950р. та Першого Протоколу та протоколів № 2,4,7 та 11 до Конвенції від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997 , № 40, ст.263.- № 22-23.- Ст.197

7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1996 ратифікація від 19.10.1973 , Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043

8. Основні принципи незалежності судових органів від 06.09.1985 р.// Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_201

9. Європейська хартія про статус суддів //Вісн..Верхов. Суду України 1998.-№ 4.- С.2-9 Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_236

10. Рекомендація СМ/Rec(2010)12 Комітету міністрів Ради Європи державам – членам щодо суддів: незалежність,ефективність та обов'язки, ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи від 17.11.2010. Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a38

11. Основні положення щодо ролі юристів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995>

12. Бондаренко І. Правоохоронна діяльність та правоохоронні органи: поняття й ознаки // Право України. — 2009. — №4.-С. 18-21.

13. Бондаренко І. Правоохоронні органи в Україні та їх функції // Право України. — 2005. — № 7. — С. 53 — 57.

Topic 1. Summary

Discipline "Organization of the judicial and law-enforcement agencies of Ukraine" gives students basic knowledge which can be successfully used by them in the study of jurisprudence and other disciplines. For example, the functional principles of the judiciary are taught in Procedural Law, functions and powers of the Constitutional Court of Ukraine - in the training course on Constitutional Law, police powers - in the course of Administrative Law etc.

The base of the course is the legal institutions and norms of legislation at different levels and different legal force, the study of which is the task for the students within that course.

Learning the discipline "Organization of the judicial and law-enforcement agencies" students are introduced to the organization and operation of the agencies which for most of them may become a sphere of working after graduation. Therefore, this subject is both an *introduction to the profession* and an *initial overview of the features of the judicial and law-enforcement agencies*.

Конспект лекції

1. Поняття правоохоронної діяльності. Її ознаки, напрямки.

Правоохоронна діяльність – це діяльність, що здійснюється згідно з чинним законодавством у визначений законом спосіб із застосуванням специфічних юридичних повноважень на законних підставах і у відповідності з принципами права.

Структурно до системи правоохоронної діяльності входять такі напрями:

1. Діяльність державних органів із забезпечення правосуддя.
2. Діяльність органів прокуратури.
3. Діяльність з виявлення, запобігання та розслідування злочинів.
4. Діяльність із захисту державної безпеки, державного кордону та охорони правопорядку.

Правоохоронна функція держави полягає у забезпеченні конституційного порядку, національної безпеки; вона зумовлює стан законності, актуалізує охорону конституційних прав людини і громадянина та відновлення порушених неправомірним чином цих прав.

Головна ознака правоохоронної діяльності полягає в її соціальній цінності охороняти права фізичної або юридичної особи певними юридичними процедурами.

Другою ознакою правоохоронної діяльності є процедурна (процесуальна) ознака. Вона вказує на те, що способи здійснення правоохоронної діяльності складаються із спеціально встановлених юридичних процедур.

Третьою істотною ознакою правоохоронної діяльності визнається статусна (професійна) ознака особи, яка є уповноваженим державою суб'єктом такої діяльності. Здійснювати заходи з охорони права, відновлення порушеного права, виявлення та розслідування злочинів, підтримання правопорядку має лише компетентна, процесуально уповноважена державою посадова особа, яка позбавлена права обіймати будь-яку іншу посаду або займатися іншою діяльністю (крім наукової та творчої діяльності) й делегувати свої повноваження іншій особі.

2. Завдання правоохоронних органів.

Правоохоронний орган – це державний орган, основним (головним) предметом діяльності якого є законодавчо визначені функції або завдання з охорони права, відновлення порушеного права або організація виконання покарання, захист національної безпеки, підтримання правопорядку, забезпечення стану законності.

В Законі України „Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів” подано їх перелік: до них, зокрема, належать:

- органи прокуратури;
- органи внутрішніх справ;
- органи служби безпеки;
- митні органи;
- органи охорони державного кордону та ін.

Виходячи з вищенаведеного визначення поняття правоохоронного органу, можна визначити наступні завдання цих органів:

1. Охорона та захист права.
2. Відновлення порушеного права.
3. Захист національної (державної) безпеки.
4. Підтримання правопорядку.
5. Забезпечення стану законності.

б. Виявлення та розслідування злочинів.

3. Предмет курсу Судові та правоохоронні органи України

Предмет курсу навчальної дисципліни Судові та правоохоронні органи України це система знань про підвалини, напрями і завдання державних органів та служб з діяльності у сфері правоохорони та правозахисту, взаємодію між ними та з державними органами різних гілок влади.

4. Система курсу Судові та правоохоронні органи України

Систему курсу Судові та правоохоронні органи України утворюють органічно пов'язані між собою вчення (системні знання) про забезпечення законності в діяльності суду та правозахисних органів, а також проблеми щодо змісту повноважень та компетенції правоохоронних органів, їх підпорядкованості та державного керівництва.

У межах курсу розглядаються загальнотеоретичні питання:

- ✓ про зміст та призначення судової, правозахисної та правоохоронної діяльності;
- ✓ також конкретні питання про уповноважені державні органи та організації, про

їх структуру та підпорядкованість;

- ✓ взаємодію та статус службових осіб цих органів.

Лекція2. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність держави. 2 год.

Перелік основних питань:

1. Правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика

2. Загальна характеристика правоохоронної діяльності держави: поняття, зміст, ознаки, види.

3. Правозахисні органи

Завдання на СРС: Поняття «правоохоронної діяльності». Поняття «правоохоронний орган» та «спеціальний правоохоронний орган».

Література: 1,18,38,50-58.60,61,79,92.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.

2. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02 червня 2016 року//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, № 28, ст.532 Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.- Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043

5. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 04.11.1950р.//36.договорів Ради Європи.- к.:Парлам.вид-во,2000.- С.27-29

6. Бондаренко І. Правоохоронна діяльність та правоохоронні органи: поняття й ознаки // Право України. — 2009. — №4.-С. 18-21.

7. Бондаренко І. Правоохоронні органи в Україні та їх функції // Право України. — 2005. — № 7. — С. 53 — 57.

Topic 2. Summary

Signs of a law enforcement agency: It is a state body specially formed for the protection of law;] is organized and operates on the basis of a special law or other normative acts;] exercise its powers, observing the procedures established by law (procedural form);] endowed with powers of state power;] empowered to use state coercion]

1. Правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика.

Для того, щоб певний державний орган був віднесений до правоохоронного, він має відповідати низці ознак:

✓ По-перше, правоохоронний орган — це державний орган, спеціально створений для охорони норм права від будь-яких порушень. Це означає, що він наділений певною організаційною відокремленістю і самостійністю; має необхідну організаційно-правову структуру і засоби для виконання покладених функцій; складається з державних службовців, діяльність яких має професійний характер.

✓ По-друге, організація та діяльність правоохоронного органу регламентується спеціальним законодавчим актом (чи низкою актів).

✓ По-третє, правоохоронний орган здійснює свої повноваження не довільно, а з додержанням встановлених законом процедур (процесуальна форма діяльності).

✓ По-четверте, правоохоронний орган наділений державно-владними повноваженнями, тобто його діяльність має владний характер, що виявляється у праві видання юридичних актів, які тягнуть юридичні наслідки, а його законні та обґрунтовані рішення є обов'язковими для виконання на всій території держави.

✓ по-п'яте, правоохоронний орган наділяється повноваженнями з застосування певних заходів юридичного впливу.

Використання усієї сукупності означених критеріїв дозволяє класифікувати правоохоронну систему таким чином:

- суди;
- прокуратура;
- органи досудового слідства;
- органи виконавчої влади, що реалізують державну політику в тій чи іншій сфері правоохоронної діяльності: Міністерство внутрішніх справ, Міністерство юстиції, Служба безпеки України, державна виконавча служба;
- адвокатура;
- нотаріат.
- інші органи визначені законом: органи державної контрольно-ревізійної служби; органи рибоохорони; органи державної лісової охорони; органи військової служби правопорядку у Збройних Силах України; інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції (ст.2 ЗУ «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів»)

Ознаки правоохоронного органу:

- ✓ це державний орган, спеціально утворений для охорони права;
- ✓ зорганізується і діє на основі спеціального закону або інших нормативних актів;
- ✓ здійснює свої повноваження з додержанням встановлених законом процедур (процесуальної форми);
- ✓ наділений державно-владними повноваженнями;
- ✓ наділений повноваженнями із застосування державного примусу.

Спецслужби – загальна не офіційна назва для державних органів та установ покликаних здійснювати оперативно-розшукову діяльність, розвідку та контррозвідку, спеціальні операції і диверсії в інтересах держави та національних інтересів. В недемократичних країнах спецслужби обслуговують правлячі еліти, займаються політичними репресіями та позасудовими убивствами. Спецслужби часто діють поза правовим полем своєї країни, а їх діяльність на території інших держав є протизаконною.

Спецслужби гарантують:

- ✓ Аналіз усіх сфер дотичних до безпеки держави;
- ✓ Завчасне попередження кризових явищ;

- ✓ Державний кризовий менеджмент;
- ✓ Інформаційне забезпечення для планування бойових дій міністерства оборони;
- ✓ Захист власної конфіденційної інформації та інформації інших державних органів;

✓ вплив на суспільні процеси з метою дотримання національних інтересів.

В Україні функції спецслужб покладені на наступні структури:

- ✓ ГУР – Головне управління розвідки Міністерства оборони (воєнна розвідка);
- ✓ СЗР – Служба зовнішньої розвідки;
- ✓ СБУ – Служба безпеки України (контррозвідка та внутрішня безпека).

Згідно закону України «Про розвідувальні органи» (Стаття 4. Основні завдання розвідувальних органів України)

На розвідувальні органи України покладаються:

- ✓ добування, аналітична обробка та надання визначеним законом органам державної влади розвідувальної інформації;
- ✓ здійснення спеціальних заходів, спрямованих на підтримку національних інтересів і державної політики України в економічній, політичній, воєнній, військово-технічній, екологічній та інформаційній сферах, зміцнення обороноздатності, економічного і науково-технічного розвитку, захисту та охорони державного кордону;
- ✓ забезпечення безпечного функціонування установ України за кордоном, безпеки співробітників цих установ та членів їх сімей у країні перебування, а також відряджених за кордон громадян України, які обізнані у відомостях, що становлять державну таємницю;
- ✓ участь у боротьбі з тероризмом, міжнародною організованою злочинністю, незаконним обігом наркотичних засобів, незаконною торгівлею зброєю і технологією її виготовлення, незаконною міграцією у порядку, визначеному законом;
- ✓ вжиття заходів протидії зовнішнім загрозам національній безпеці України, життю, здоров'ю її громадян та об'єктам державної власності за межами України.

Оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами:

- ✓ Національної поліції - підрозділами кримінальної та спеціальної поліції;
- ✓ Державного бюро розслідувань - внутрішньої безпеки, забезпечення особистої безпеки;
- ✓ Служби безпеки України - контррозвідкою, військовою контррозвідкою, захисту національної державності, спеціальними підрозділами по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю,

оперативно-технічними, внутрішньої безпеки, оперативного документування, боротьби з тероризмом і захисту учасників кримінального судочинства та працівників правоохоронних органів;

- ✓ Служби зовнішньої розвідки України - агентурної розвідки, оперативно-технічними, власної безпеки;
- ✓ Державної прикордонної служби України - розвідувальним органом спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону (агентурної розвідки, оперативно-технічним, власної безпеки), оперативно-розшуковими підрозділами відповідно спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону та його територіальних органів, підрозділами з охорони державного кордону органів охорони державного кордону та Морської охорони, забезпечення внутрішньої безпеки, забезпечення власної безпеки, оперативного документування та оперативно-технічними;
- ✓ управління державної охорони - підрозділом оперативного забезпечення охорони виключно з метою забезпечення безпеки осіб та об'єктів, щодо яких здійснюється державна охорона;

- ✓ Державна фіскальна служба - оперативними підрозділами податкової міліції та підрозділами, які ведуть боротьбу з контрабандою;
- ✓ органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України;
- ✓ розвідувального органу Міністерства оборони України - оперативними, оперативно-технічними, власної безпеки;
- ✓ Національного антикорупційного бюро України - детективів, оперативно-технічними, внутрішнього контролю.

Проведення оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами зазначених органів, підрозділами інших міністерств, відомств, громадськими, приватними організаціями та особами забороняється.

2. Загальна характеристика правоохоронної діяльності держави: поняття, зміст, ознаки, види.

Правоохоронна діяльність - це спеціалізована діяльність уповноважених державою органів та посадових осіб, яка полягає у захисті інтересів держави, безпеки суспільства, прав та свобод фізичних та юридичних осіб.

За змістом правоохоронну діяльність поділяють на два види:

- правоохоронна діяльність у широкому
- вузькому розумінні цього словосполучення.

Змістом правоохоронної діяльності у широкому розумінні є охорона права від посягань. У цьому сенсі кожний орган держави займається правоохоронною діяльністю у межах своєї компетенції.

Правоохоронна діяльність у вузькому розумінні — це спеціалізована діяльність з правової охорони суспільних відносин, якою займаються спеціально утворені для цього органи держави - правоохоронні органи.

Змістом правоохоронної діяльності у вузькому розумінні є:

- а) нагляд за виконанням правових вимог;
- б) дослідження обставин діянь, котрі мають ознаки неправомірності;
- в) вирішення по суті справ про порушення права;
- г) реалізація прийнятих рішень.

Структурно до системи правоохоронної діяльності належать такі напрямки:

- діяльність із забезпечення охорони учасників кримінального судочинства;
- діяльність органів прокуратури; - діяльність із виявлення, запобігання та розслідування злочинів;
- діяльність із захисту державної (національної) безпеки, державного кордону та правопорядку.

Види правоохоронної діяльності:

✓ Правосуддя - розгляд і вирішення по суті юридично значущих справ судами загальної юрисдикції і Конституційним Судом України.

✓ Викриття та розслідування кримінальних правопорушень - встановлення події та обставин злочинів, а також осіб, що їх вчинили, органами досудового розслідування

✓ Прокурорський нагляд - нагляд прокуратури за додержанням і правильним застосуванням законів

✓ Підтримання державного обвинувачення у суді - діяльність прокурора по доведенню перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення

✓ Надання юридичної допомоги - роз'яснення законодавства, консультацій правового характеру органами адвокатури та нотаріату

✓ Виконання судових рішень – точне, повне і своєчасне приведення у життя рішень суду органами Державної виконавчої служби та Державної пенітенціарної служби України.

3. Правозахисні органи

Правозахисні органи України здійснюють діяльність по захисту фізичних і юридичних осіб від правопорушень та зловживань правом із боку суспільства, держави, місцевого самоврядування, недержавних об'єднань людей та окремих фізичних осіб.

Правозахисна діяльність має такі ознаки:

✓ Це діяльність системи правозахисних організацій;
 ✓ Ці організації можуть бути державними і недержавними
 ✓ Ця діяльність спрямована на надання кожній фізичній і юридичній особі правової допомоги

✓ Допомога, що надається спрямована на припинення порушень права, недопущення зловживання правом, притягнення винних до юридичної відповідальності, відновлення порушеного права, відшкодування збитків завданих порушенням права.

Лекція 3. Поняття та ознаки судової влади 2 год.

Перелік основних питань:

1. Поняття судової влади
2. Форми реалізації судової влади
3. Ознаки судової влади

Завдання на СРС: До словника термінів виписати поняття судової влади та її ознаки.

Література: 1,5,7,18,50-58.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами)

2. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02 червня 2016 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, № 28, ст. 532 Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>

3. Основні принципи незалежності судових органів від 06.09.1985 р. // Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_201

4. Європейська хартія про статус суддів // Вісн. Верхов. Суду України 1998.-№ 4.- С.2-9 Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_236

5. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, № 31 ст. 545 Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

6. Організація судових та правоохоронних органів : підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого ; за ред. І. Є. Марочкіна. – Х. : Право, 2013. – 448 с.

7. Судові та правоохоронні органи України: навч. посіб./ П.Д.Біленчук, ред., І.І.Котюк, А.П.Гель та ін. - Київ: Атіка, 2011. – 327с.

Topic 3. Summary

The foundation of the judiciary in Ukraine are the courts, which differ by jurisdiction, but all of them have one purpose - to protect the rights and freedoms, constitutional order, national security, territorial integrity, the rule of law and justice in society. Ensuring the implementation the rights and freedoms of human and citizen is the main content of the judiciary. The Constitution guarantees the right to appeal the decisions in courts, actions or omissions of public authorities, local government, officials.

Everyone has the right, after exhausting all domestic legal remedies to seek protection of their rights and freedoms to the relevant international judicial institutions or to the relevant international organizations, member of which is Ukraine.

Judicial decisions are adopted by the courts and the name of Ukraine and are binding throughout the territory of Ukraine.

Конспект лекції

1. Поняття судової влади.

Існує декілька підходів до тлумачення поняття «судова влада». Відповідно до *організаційного підходу* судову владу визначають як сукупність судових установ, тобто як владу державного органу — суду.

Функціональний підхід визначає судову владу як сукупність повноважень суду з відправлення правосуддя, тобто діяльність суду по розгляду й вирішенню у визначеній законом процесуальній формі справ, що мають юридичні наслідки.

Організаційно-функціональний підхід полягає у визначенні судової влади як системи судів, наділеними виключними повноваженнями по розгляду юридично значущих справ.

Судову владу представляють незалежні суди, які від імені держави в порядку, встановленому законом, здійснюють правосуддя, наділені владними повноваженнями, метою яких є поновлення порушеного права і справедливості шляхом застосування державного примусу до осіб, які посягають на інтереси, що охороняються законом.

Отже, судова влада – специфічна гілка єдиної державної влади, яка має власну виключну компетенцію щодо розгляду юридично значущих справ, що мають правові наслідки, і реалізується виключно конституційними органами (судами) в межах закону та спеціальних (судових) процедур.

Виходячи з вищевизначеного визначення поняття судової влади, можна зробити висновок, що воно містить два основні компоненти: по-перше, ця влада може реалізовуватися тільки спеціально уповноваженими органами (судами); по-друге, ці органи мають бути наділені притаманними тільки їм повноваженнями.

Судова влада реалізується через такі повноваження:

- 1) здійснення правосуддя;
- 2) конституційний контроль;
- 3) контроль за додержанням законності та обґрунтованості рішень і дій державних органів та посадових осіб;
- 4) формування органів суддівського самоврядування;
- 5) роз'яснення судам загальної юрисдикції актів застосування законодавства;
- 6) утворення державної судової адміністрації.

2. Форми реалізації судової влади:

Реалізація судової влади завжди здійснюється в певній формі — передбаченій законом процедурі судочинства. Ця процедура чітко встановлює, що має здійснюватися в суді при підготовці до розгляду та судовому розгляді справ. Головне її завдання — забезпечити законне, мотивоване і справедливе рішення.

Форми реалізації судової влади:

Конституційне судочинство є формою реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються юридичні справи, що мають конституційне значення. Саме шляхом конституційного судочинства визнається неконституційність нормативних актів, прийнятих у державі, чим забезпечується юридичний захист Основного Закону України. В Україні конституційне судочинство здійснюється єдиним органом — Конституційним Судом України у порядку, встановленому розділом XII Конституції України і ЗУ «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 р..

Цивільне судочинство є формою реалізації судової влади, в процесі якої вирішуються правові конфлікти, що виникають із цивільних, сімейних та деяких інших

правовідносин. Зміст цивільного судочинства складає розгляд і вирішення по суті юридичних справ, пов'язаних із захистом майнових, особистих немайнових, сімейних та інших прав і законних інтересів суб'єктів права. Здійснюється загальними судами загальної юрисдикції у порядку, встановленому Цивільним процесуальним кодексом України.

Кримінальне судочинство є формою реалізації судової влади, у процесі якої розглядаються й вирішуються справи про злочини. Зміст кримінального судочинства полягає в розгляді в судових засіданнях кримінальних справ і застосуванні встановлених законом видів покарання до осіб, які винні у вчиненні злочину, або у виправданні невинних. Здійснюється загальними судами загальної юрисдикції у порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України.

Адміністративне судочинство є формою реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються юридично значущі справи, що виникають у сфері управлінських правовідносин за наявності публічного інтересу. Здійснюється спеціалізованими адміністративними судами загальної юрисдикції у порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України.

Господарське судочинство є формою реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються правові конфлікти, що виникають у сфері господарських правовідносин. Зміст господарського судочинства полягає в розгляді й вирішенні правового конфлікту, що виник між суб'єктами, які здійснюють господарську або іншу економічну діяльність. Здійснюється спеціалізованими господарськими судами загальної юрисдикції у порядку, встановленому Господарським процесуальним кодексом України.

3. Ознаки судової влади

Ознаки судової влади поділяються на загальні та спеціальні. До *загальних* ознак належать:

1. Соціальний характер – судова влада належить до сфери суспільних відносин, існує в суспільстві і поширюється на нього.

2. Вольовий характер – судова влада передбачає прийняття судового рішення щодо розгляду питання. Якщо вольовий акт не отримав матеріального визначення у формі акта судової влади, то судова влада себе ще не визначила, навіть якщо суддя вже знає, як слід вирішити те чи інше питання.

3. Регулююче й організаційне призначення – слугує для усунення конфліктів і соціальної напруги в суспільстві.

4. Структура - природа судової влади характеризується через соціальні відносини, які мають певну структуру: суб'єкт (суд), об'єкт (правова норма, що стає предметом судового розгляду) і владний зміст.

5. Цілеспрямованість – передбачає спрямований вплив суб'єкта на об'єкт.

6. Примусовий характер – судова влада спирається на силу державного примусу.

До *спеціальних* ознак судової влади належать:

1. Об'єктивність – неупередженість і безсторонність при прийнятті рішень, які ґрунтуються на законі.

2. Нормативність – зміст, форма і порядок здійснення владних повноважень закріплені у законі.

3. Особлива предметна сфера – реалізується за наявності спору між сторонами, що має правову природу.

4. Ситуативний характер – реалізується лише за умови звернення до неї суб'єктів права, які перебувають у стані конфлікту.

5. Легітимність – визнання суспільством судової влади і рівень довіри до неї.

6. Повнота – поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

7. Виключність – виключно органи судової влади покликані вирішувати всі правові конфлікти в державі.

8. Самостійність – означає, що судова влада, як законодавча, так і виконавча гілки влади, виконує притаманні лише їй функції, не підпорядковуючись одна одній. Рішення, які виносяться органами судової влади не потребують затвердження іншими гілками влади.

9. Незалежність – на питання організації судової діяльності, розгляду справ і прийняття рішень, а також на формування суддівського корпусу абсолютно виключається вплив політичних партій, громадських об'єднань, юридичних та фізичних осіб.

10. Підзаконність – проявляється у відповідності закону як побудови, так і самої процесуальної діяльності судів.

Лекція 4. Судова система України 2 год.

Перелік основних питань:

1. Поняття та складові судової системи: рівні (ланки) та судові інстанції.
2. Принципи побудови судової системи.
3. Передумова та порядок утворення та ліквідація судів.
4. Голова суду: порядок призначення і повноваження.
5. Місцеві суди: види, склад і повноваження
6. Апеляційні суди: види, склад і повноваження.
7. Вищі спеціалізовані суди: види і повноваження. Структурний склад вищого спеціалізованого суду.
8. Пленум вищого спеціалізованого суду.
9. Місце Верховного Суду в судовій системі. Система та зміст його повноважень
10. Організаційна структура Верховного Суду.
11. Завдання та основні принципи діяльності Конституційного Суду України.

Порядок його формування.

12. Повноваження Конституційного Суду України

Завдання на СРС: Знати порядок формування та повноваження Конституційного суду України. Знати структуру та повноваження спеціалізованих судів та їх палат. Намалювати схему судової системи України. Розрізнити поняття судової ланки та судової інстанції.

Література: 1,7,9,18,50-58, 55,70,74,80.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами)
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651 - VI— // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №9-10. – Ст. 88. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III—// Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
4. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року № 1129-IV.— // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 3-4, ст. 21 Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст. 446 Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747>
6. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 35, ст. 6 Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2006, № 30, ст. 260. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

8. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від від 21.12.2016 року № 1798-VIII— //Відомості Верховної Ради України (ВВР), Голос України від 04.01.2017№ 1

Topic 4. Summary

The judicial system of Ukraine consists of common courts and the court of constitutional jurisdiction.

Courts of general jurisdiction form a single system of courts. The sole agency of constitutional jurisdiction in Ukraine is the Constitutional Court of Ukraine.

The judicial system provides access to justice for every person in the order prescribed by the Constitution and laws of Ukraine.

The creation of extraordinary and special courts is not permitted.

The order of organization and activity of the Constitutional Court of Ukraine established by the Constitution and the law of Ukraine "About the Constitutional Court of Ukraine."

Courts in Ukraine form a judicial system for which, as for each system, several connections and relationships are appropriated between the individual elements and typical properties such as hierarchical, multilevel, structuring. The judicial system of Ukraine, representing the organizational aspect of the judiciary - one of the branches of government - reflects the particular organization of power in our country, satisfies to socio-economic development, prevailing in the society views the place of the court system mechanisms of state power, experience and specific traditions.

Конспект лекції

1. Поняття та складові судової системи: рівні(ланки) та судові інстанції.

Судова система України являє собою сукупність усіх судів держави, основаних на єдиних засадах організації і діяльності, що здійснюють судову владу.

Характерними ознаками судової системи України є її пристосованість до адміністративно-територіального устрою, різні рівні провадження, стабільність та єдність. Єдність судової системи зумовлена метою та завданнями організації і діяльності судових органів, єдиними засадами судочинства для всіх ланок судової системи, незалежністю суддів у відправленні судочинства.

Відповідно до ст 17. гл 1 р 2 Система судоустрою

1. Судоустрій будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності.

2. Найвищим судом у системі судоустрою є Верховний Суд.

3. Систему судоустрою складають:

- 1) місцеві суди;
- 2) апеляційні суди;
- 3) Верховний Суд.

Для розгляду окремих категорій справ відповідно до цього Закону в системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди.

4. Єдність системи судоустрою забезпечується:

- 1) єдиними засадами організації та діяльності судів;
- 2) єдиним статусом суддів;
- 3) обов'язковістю для всіх судів правил судочинства, визначених законом;
- 4) єдністю судової практики;

- 5) обов'язковістю виконання на території України судових рішень;
- 6) єдиним порядком організаційного забезпечення діяльності судів;
- 7) фінансуванням судів виключно з Державного бюджету України;
- 8) вирішенням питань внутрішньої діяльності судів органами суддівського самоврядування.

Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні. Згідно Конституції України він вирішує питання про відповідність законів та інших нормативно – правових актів Конституції України, а також дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

Місцеві суди складають свою самостійну систему.

Ст.125 Конституції України встановлює, що Судоустрій в Україні будується за принципами територіальності та спеціалізації і визначається законом.

Суд утворюється, реорганізовується і ліквідується законом, проект якого вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя.

Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України.

Відповідно до закону можуть діяти вищі спеціалізовані суди.

З метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди.

Створення надзвичайних та особливих судів не допускається. Відповідно до адміністративно-територіального устрою судова система України поділяється на ланки. Поняття „ланка судової системи” пов'язане з компетенцією кожного конкретного судового органу. Суди, які належать до певної ланки судової системи, мають однакову предметну компетенцію, ті самі функції і здебільшого розташовані у межах територіальних одиниць, прирівняних одна до одної за адміністративним поділом.

Отже, ланка судової системи – судові органи, рівні за обсягом повноважень і колом обов'язків, які вони виконують.

Судова система судів загальної юрисдикції складається з чотирьох ланок:

1 ланка - Місцеві суди(є судами першої інстанції):

- ✓ районні, районні у містах, міські та міськрайонні суди;
- ✓ господарські суди АРК, областей, міст Києва і Севастополя;
- ✓ окружні адміністративні суди;

1 ланка – Вищі спеціалізовані суди (як суди першої інстанції з розгляду окремих категорій справ)

- ✓ Вищий суд з питань інтелектуальної власності
- ✓ Вищий антикорупційний суд

2 ланка - Апеляційні суди(є судами апеляційної інстанції):

- ✓ апеляційні суди областей, міст Києва і Севастополя, Апеляційний суд АРК;
- ✓ окружні апеляційні господарські суди;
- ✓ окружні апеляційні адміністративні суди.

3 ланка - Верховний суд

Судова інстанція – це стадія розгляду справи в суді з певною компетенцією. Справи в судах розглядають в першій інстанції, другій інстанції – апеляційній та третій інстанції – касаційній. Справи також можуть переглядатися в порядку виключного провадження.

Місцевий суд розглядає як суд першої інстанції всі цивільні, господарські, адміністративні, кримінальні та інші справи у передбачених законом випадках, за винятком справ, віднесених законом до підсудності інших судів (підсудність визначає компетенцію суду, а також належність судової справи певному суду).

Апеляційні суди діють як суди апеляційної інстанції щодо рішень місцевих судів, як суди першої інстанції в адміністративних, кримінальних та цивільних справах, що

віднесені до їх підсудності законом. Апеляція – це основний спосіб перегляду судових рішень у цивільних, кримінальних та господарських справах, закріплений у законодавстві більшості країн світу.

Касація – це перевірка судом третьої інстанції законності та обґрунтованості вироків і рішень суду, що набрали законної сили

Верховний суд у межах своїх повноважень розглядає у касаційному порядку рішення судів загальної юрисдикції, переглядає в порядку повторної касації усі інші справи, розглянуті судами загальної юрисдикції в касаційному порядку, та справ, пов'язані з винятковими обставинами у порядку, встановленому процесуальним законом, а також розглядає справи, віднесені до його компетенції Конституцією та законами України.

2. Принципи побудови судової системи

Принципи побудови судової системи за 125 ст Конституцією України та ст.17 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів»:

Принцип територіальності - забезпечує територіальне розмежування компетенції однорідних судів, тобто визначає межі судового округу.

Принцип спеціалізації – забезпечує розгляд справи компетентним судом, у фаховості якого впевнена особа, яка звертається до суду.

Принцип єдності судової системи – проявляється в тому, що в Україні утворена цілісна система судів загальної юрисдикції, яка діє на засадах моноцентризму і поєднує функціонування загальних і спеціалізованих судових гілок з існуванням єдиного найвищого судового органу.

Принцип інстанційності – визначає обсяг повноважень суду по вирішенню судової справи. Передбачає наявність у судовій системі України судів першої, апеляційної та касаційної інстанції, а також Верховного Суду.

Принцип ступінчастості (ієрархічності)– означає, що над кожним судом є вищестоящий суд, наділений повноваженнями переглядати рішення, ухвалені нижчим судом. Справа по шаблях судової системи повинна рухатися поступово і послідовно.

3. Передумови та порядок утворення та ліквідація судів

До передумов утворення та ліквідації судів належать:

- ✓ зміна визначеної законом системи судів;
- ✓ потреба поліпшити доступність правосуддя;
- ✓ зміна адміністративно-територіального устрою;

Місцезнаходження, територіальна юрисдикція і статус суду визначаються з урахуванням принципів територіальності, спеціалізації та інстанційності.

У процесі утворення та ліквідації судів беруть участь представники різних гілок державної влади. Порядок утворення та ліквідації судів складається з наступних етапів (не поширюються на Верховний суд і Конституційний Суд України, статус яких визначено у Конституції України):

1. Пропозиція голови відповідного вищого спеціалізованого суду
2. Подання Міністра юстиції України
3. Указ Президента України про утворення або ліквідацію суду

Визначення кількості суддів у суді здійснюється з урахуванням обсягу роботи суду, який залежить від чисельності населення території, на яку поширюється юрисдикція суду, її економічної характеристики, соціального складу, а також обмежується обсягом видатків, затверджених у Державному бюджеті України на утримання судів.

Визначення кількості суддів у суді складається з таких етапів:

1. Пропозиція голови відповідного вищого спеціалізованого суду
2. Подання Міністра юстиції України
3. Рішення Державної судової адміністрації України.

4. Голова суду: порядок призначення і повноваження

Голова місцевого суду, його заступник, голова апеляційного суду, його заступники, секретарі палат апеляційного суду, голова вищого спеціалізованого суду, його заступники та секретарі палат призначаються на посади строком на один рік шляхом таємного голосування із числа суддів цього суду більшістю від кількості суддів, які працюють у відповідному суді (суддів відповідальної палати), але не більш ніж як на строк повноважень суддів. Суддя, призначений на адміністративну посаду, не може обіймати одну адміністративну посаду відповідного суду більш як два строки підряд.

Голова Верховного Суду, Перший заступники Голови Верховного Суду обираються на посади і звільняються з посад Пленумом Верховного Суду. Звільнення суддів з адміністративної посади з підстав, встановлених законом, не припиняє його повноважень суддів.

Звільнення з посади судді, закінчення строку, на який суддю обрано на адміністративну посаду, закінчення строку повноважень судді, досягнення суддею 65-річного віку, а також складання повноважень на адміністративній посаді припиняє здійснення ним повноважень на адміністративній посаді з моменту настання однієї з наведених обставин.

Повноваження голови суду:

1. Суддівські – здійснює повноваження судді відповідного суду, розглядаючи справи, підсудні цьому суду.

2. Адміністративні – повноваження, з яких голова суду видає накази і розпорядження.

3. Представницькі – представляє суд як орган державної влади у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами.

4. Організаційні:

1) визначає адміністративні повноваження заступника голови суду;

2) контролює ефективність діяльності апарату суду, вносить керівникові територіального управління Державної судової адміністрації України подання про призначення на посаду керівника апарату суду, заступника керівника апарату суду та про звільнення їх з посад, а також про застосування до керівника апарату суду, його заступника заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства;

3) видає на підставі акта про призначення (обрання) суддею чи звільнення з посади відповідний наказ;

4) повідомляє Вищу кваліфікаційну комісію суддів України про наявність вакантних посад у суді в десятиденний строк з дня їх утворення;

5) забезпечує виконання рішень зборів суддів;

6) контролює ведення в суді судової статистики, дбає про інформаційно – аналітичне забезпечення суддів з метою підвищення якості судочинства;

7) забезпечує виконання вимог щодо підвищення кваліфікації суддів;

8) вносить на розгляд зборів суду пропозиції щодо кількості та персонального складу слідчих суддів

5. Місцеві окружні суди: види, склад і повноваження

Види і склад місцевих судів (Ст. 21).

Місцевими загальними судами є окружні суди, які утворюються в одному або декількох районах чи районах у містах, або у місті, або у районі (районах) і місті (містах).

Місцевими господарськими судами є окружні господарські суди.

Місцевими адміністративними судами є окружні адміністративні суди, а також інші суди, визначені процесуальним законом.

Місцевий суд складається з суддів місцевого суду, з числа яких призначається голова суду та, у визначених законом випадках, заступник або заступники голови суду.

З числа суддів місцевого загального суду обираються слідчі судді (суддя), які здійснюють повноваження з судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні в порядку, визначеному процесуальним законом.

Кількість слідчих суддів визначається окремо для кожного суду зборами суддів цього суду.

Слідчі судді (суддя) обираються зборами суддів цього суду за пропозицією голови суду або за пропозицією будь-якого судді цього суду, якщо пропозиція голови суду не була підтримана, на строк не більше трьох років і можуть бути переобрані повторно. До обрання слідчого судді відповідного суду його повноваження здійснює найстарший за віком суддя цього суду.

Слідчий суддя не звільняється від виконання обов'язків судді першої інстанції, проте здійснення ним повноважень із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні враховується при розподілі судових справ та має пріоритетне значення.

Повноваження місцевого суду (Ст. 22).

Місцевий суд є судом першої інстанції і здійснює правосуддя у порядку, встановленому процесуальним законом.

Місцеві загальні суди розглядають цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

Місцеві господарські суди розглядають справи, що виникають із господарських правовідносин, а також інші справи, віднесені законом до їх юрисдикції.

Місцеві адміністративні суди розглядають справи адміністративної юрисдикції (адміністративні справи).

Юрисдикція місцевих судів щодо окремих категорій справ, а також порядок їх розгляду визначаються законом.

Місцеві окружні суди є базовою і найбільш численною ланкою судової системи.

6. Апеляційні суди: види, склад і повноваження

Апеляційні суди діють як суди апеляційної інстанції з розгляду цивільних і кримінальних, господарських, адміністративних справ, справ про адміністративні правопорушення.

- ✓ *Апеляційні суди з розгляду цивільних, кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення:* апеляційні суди областей, міст Києва та Севастополя, Кримський апеляційних округ. (Відповідно до Указу Президента України №452/2017 Про ліквідацію апеляційних судів та утворення апеляційних судів в апеляційних округах <http://www.president.gov.ua/documents/4522017-23378> (ліквідувати 27 апеляційних судів і створити 26 апеляційних судів в апеляційних округах. До Київського апеляційного суду приєднано Київську область).
- ✓ *Апеляційні суди з розгляду господарських справ:* Дніпропетровський, Донецький, Київський, Львівський, Одеський, Рівненський, Севастопольський, Харківський апеляційні господарські

суди. (Указ Президента України №453/2017 Про ліквідацію місцевих господарських судів та утворення окружних господарських судів <http://www.president.gov.ua/documents/4532017-23370>)

- ✓ *Апеляційні суди з розгляду адміністративних справ:* Вінницький, Дніпропетровський, Донецький, Житомирський, Київський, Львівський, Одеський, Севастопольський, Харківський апеляційні адміністративні суди.

До повноважень апеляційних судів відносять:

1. Розгляд справи відповідної судової юрисдикції в апеляційному порядку згідно з процесуальним законом;
2. у випадках, передбачених процесуальним законом, розгляд справи відповідної судової юрисдикції як суд першої інстанції;
3. аналіз судової статистики, вивчення та узагальнення судової практики;
4. надання місцевим судам методичної допомоги в застосуванні законодавства;
5. здійснення інших повноважень, визначених законом.

Структурний склад апеляційного суду:

✓ Голова суду (призначається з числа суддів цього осуду) – здійснює повноваження, визначені ст.29 Закону «Про судоустрій і статус суддів».

✓ Заступник голови суду (в апеляційному суді, кількість суддів у якому не перевищує 35, може бути призначено не більше 3 заступників голови суду) – здійснюють адміністративні повноваження, визначені головою суду.

✓ Судові палати з розгляду окремих категорій справ у межах відповідної судової юрисдикції – можуть утворюватися в складі апеляційного суду (рішення про утворення судової палати, її склад, а також призначення секретаря судової палати приймаються зборами суддів апеляційного суду за пропозиції голови суду).

✓ Секретар судової палати (призначається з числа суддів цього суду) – очолює судову палату, організовує її роботу, контролює здійснення аналізу та узагальнення судової практики у справах, віднесених до компетенції палати, інформує збори суддів апеляційного суду про діяльність судової палати.

✓ Судді апеляційного суду (до складу апеляційного суду входять судді, які мають стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років) – здійснюють судочинство в порядку, встановленому процесуальним законом, а також інші повноваження, визначені законом.

✓ З числа суддів апеляційного суду головою суду призначаються слідчі судді(суддя), ці повноваження виконує сам голова суду.

Також зборами суддів цього суду обираються судді(суддя) уповноважені здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх.

7. Вищі спеціалізовані суди: види і повноваження Гл. 4 ЗУ Про судоустрій і статус судів»

Види вищих спеціалізованих судів:

1. 1) Вищий суд з питань інтелектуальної власності;
2. 2) Вищий антикорупційний суд.

До повноважень вищих спеціалізованих судів відносять:

- 1) здійснює правосуддя як суд першої інстанції у справах, визначених процесуальним законом;
- 2) аналізує судову статистику, вивчає та узагальнює судову практику, інформує про результати узагальнення судової практики Верховний Суд;
- 3) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Указом Президента України від 29 вересня 2017 року було утворено Вищий суд з питань інтелектуальної власності. Передбачається, що цей суд розглядатиме усі суперечки щодо питань інтелектуальної власності у порядку, встановленому новим Господарським процесуальним кодексом України. Ідею створення спеціалізованого суду підтримали багато вітчизняних та іноземних експертів. Проте не можна не звернути увагу на основну

розбіжність: назва суду не відповідає його інстанційним повноваженням (вищий суд першої інстанції).

Суд буде сформовано з представників трьох професій: суддів, адвокатів та патентних повірених, відібраних шляхом проведення відкритого та прозорого конкурсу, який було оголошено 30 вересня 2017 року. Із урахуванням практики тривалості конкурсних процедур, а також того, що згідно з бюджетом на наступний рік передбачені видатки на роботу цього суду обсягом 27 млн. грн., можна було розраховувати, що початок його роботи припаде на осінь 2018 року. Але станом на сьогодні він не працює.

Однією ж з перших проблем функціонування суду може стати його місце розташування: якщо нині справи з питань інтелектуальної власності можуть розглядатися всіма господарськими, районними та апеляційними судами, то в подальшому розгляд усіх цих суперечок зосереджуватиметься у вказаному суді з місцезнаходженням у столиці. Втім, означену проблему можна вирішити, зокрема шляхом застосування системи електронного суду.

Створення Вищого антикорупційного суду. Історія створення цього суду дедалі більше нагадує гостросюжетний детектив, аніж звичайний етап реалізації судової реформи. Перша згадка про нього містилась у ст. 31 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», однак, на відміну від Вищого суду з питань інтелектуальної власності, закон не визначав ані модель суду, ані категорії осіб, які мають право претендувати на посаду судді цього суду. Прикінцевими та перехідними положеннями закону визначено, що проведення конкурсу на посади суддів у цьому суді має бути оголошено протягом дванадцяти місяців з дня набрання чинності спеціальним законом.

1 березня 2018 парламент ухвалив у першому читанні проект Закону «Про Вищий антикорупційний суд України», внесений Президентом України Петром Порошенком. 07.06.2018 року ВРУ було прийнято Закон України «Про Вищий антикорупційний суд». Закон опубліковано у Урядовому кур'єрі від 19.06.2018.

Закон України № 2447-VIII «Про Вищий антикорупційний суд» офіційно оприлюднено 13 червня, а чинності він набрав 14 червня 2018 року.

Відповідно до Закону Вищий антикорупційний суд мають сформувати протягом року з дня набрання ним чинності, тобто до літа 2019 року: оголосити та провести конкурс на посади суддів Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду та на посади інших суддів Вищого антикорупційного суду, за результатами проведеного конкурсу призначити суддів Вищого антикорупційного суду.

Конкурс на посади антикорупційних суддів проводитиме ВККСУ, однак перевірку кандидатів на відповідність критеріям доброчесності та професійної етики перевіряти не Громадська рада доброчесності, а спеціально створена Громадська рада міжнародних експертів.

Громадська рада міжнародних експертів утворюється строком на шість років Вищою кваліфікаційною комісією суддів України для сприяння їй у підготовці рішень з питань призначення на посади суддів Вищого антикорупційного суду та є її допоміжним органом.

Громадська рада міжнародних експертів виконуватиме свої повноваження у складі шести членів, які призначаються Вищою кваліфікаційною комісією суддів України виключно на підставі пропозицій міжнародних організацій, з якими Україна співпрацює у сфері запобігання та протидії корупції відповідно до міжнародних договорів України.

На час участі членів Громадської ради міжнародних експертів у процедурах відбору кандидатів на зайняття посади суддів Вищого антикорупційного суду їм встановлюється винагорода у розмірі посадового окладу судді Верховного Суду.

День початку роботи Вищого антикорупційного суду визначатиметься рішенням зборів цього суду, що публікуватиметься на веб-порталі судової влади та в газеті "Голос України".

Вищий антикорупційний суд розпочне роботу за умови призначення за результатами конкурсу щонайменше 35 суддів Вищого антикорупційного суду, у тому числі щонайменше десять із яких мають бути суддями Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду.

Окрім положень про засади діяльності Вищого антикорупційного суду, закон також вносить зміни і до Кримінального процесуального кодексу, які наберуть чинності з дня початку роботи Вищого антикорупційного суду. Ці зміни, зокрема, стосуються підсудності справ антикорупційному суду та здійсненню кримінального провадження у Вищому антикорупційному суді.

До початку роботи антикорупційного суду судовий розгляд кримінальних проваджень щодо злочинів, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, здійснюватимуть суди першої та/або апеляційної інстанцій, які і завершать розгляд вже відкритих справ. При цьому зазначені кримінальні провадження не можуть бути передані до Вищого антикорупційного суду.

До Вищого антикорупційного суду передадуть лише клопотання у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, що надійшли до слідчих суддів і не були розглянуті до дня початку роботи Вищого антикорупційного суду.

ВККСУ разом з Громадською радою міжнародних експертів півроку відбирали найдосвідченіших та незаплямованих суддів. У березні цього року вони оголосили 39 переможців конкурсу до Вищого антикорупційного суду. З них половина - колишні судді, інші - адвокати та науковці. Середній вік переможців - 30-39 років. 40 відсотків - жінки. Більшість переможців - маловідомі судді та адвокати з регіонів. У їхніх деклараціях не зазначено великих статків. Дехто навіть задекларував кредити у банку для купівлі телевізора. У своїй більшості, втім, це не бідні люди.

У четвер, 5 вересня, розпочав роботу Вищий антикорупційний суд України.

З відібраних за рейтинговим списком кандидатів 27 працюватимуть суддями Вищого антикорупційного суду, 12 - суддями Апеляційної палати цього суду. Головою Вищого антикорупційного суду шляхом таємного голосування судді обрали колишню суддю Печенізького райсуду Харківської області Олену Танасевич. Вона закінчила Харківську юридичну академію імені Ярослава Мудрого і працює суддею з 2012 року. Під час конкурсу на посаду судді ВАКС Олена Танасевич набрала найбільшу кількість балів і показала найкращий результат серед усіх претендентів. Вона очолюватиме суд протягом наступних трьох років.

Відповідно до законодавчих змін 2018 року, ВАСУ розглядатиме всі корупційні справи, розслідування яких раніше розпочали всі правоохоронні органи. Таких багато. За даними Державної судової адміністрації, Вищий антикорупційний суд з початком роботи отримає для розгляду більше 3,5 тисяч кримінальних справ. З них лише 5 відсотків справ, які має отримати суд, розслідувалися НАБУ та належать до категорії справ високопосадової корупції. У суді побоюються, що це відразу паралізує їхню роботу.

По сусідству з НАБУ. Суду виділили два приміщення в Солом'янському районі Києва, неподалік НАБУ. Вони потребують капітального ремонту, тому суд тимчасово "гостюватиме" у приміщеннях, де раніше засідав Печерський райсуд Києва та у центрі, на Хрещатику. А 2 вересня у Вищого антикорупційного суду з'явився офіційний логотип. За інформацією прес-служби суду, він символізує "незламність національного духу у боротьбі з корупцією та щиро впевненість у тому, що суд стане історією успіху".

Додаткові вимоги до суддів (знання та практичні навички, необхідні для здійснення судочинства у справах, пов'язаних з корупцією; відповідність одній з таких вимог: 1) стаж роботи на посаді судді не менше 5 років; 2) науковий ступінь у сфері права та стаж наукової роботи у сфері права щонайменше 7 років; 3) досвід професійної діяльності адвоката, у тому числі щодо здійснення представництва в суді та/або захисту від кримінального обвинувачення щонайменше 7 років; 4) сукупний стаж (досвід) зазначеної роботи (професійної діяльності) щонайменше 7 років).

Додаткові обмеження до суддів. Не може бути призначена суддею ВАС особа: 1) яка впродовж 10 років, що передують призначенню: працювала в органах прокуратури, ОВС, НП, ДБР, інших правоохоронних органах (органах правопорядку), НАБУ та ін.; обіймала політичні посади, мала представницький мандат; 2) відомості про яку внесені до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та ін.

Особливості конкурсу на зайняття посади. З метою сприяння ВККС у встановленні відповідності кандидатів на посади суддів ВАС критеріям доброчесності (моралі, чесності, невідкупності) утворюється *Громадська рада міжнародних експертів*. Вона, зокрема, може ініціювати розгляд питання відповідності кандидата цим критеріям, проведення з кандидатом попередньої співбесіди

Додаткові гарантії безпеки суддів. Судді ВАС, а в разі потреби за його заявою також членам його сім'ї, надається цілодобова охорона. Житло судді оснащується охоронною сигналізацією та кнопками тривоги. Службові приміщення ВАС оснащуються сучасними засобами безпеки.

8. Структурний склад вищого спеціалізованого суду:

Голова вищого спеціалізованого суду:

1) представляє суд як орган державної влади у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, а також із судовими органами інших держав та міжнародними організаціями;

2) визначає адміністративні повноваження заступників голови вищого спеціалізованого суду;

3) контролює ефективність діяльності апарату суду, погоджує призначення на посади керівника апарату суду, заступника керівника апарату суду, вносить подання про застосування до керівника апарату суду, його заступника заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства;

4) видає на підставі акта про призначення судді на посаду, переведення судді, звільнення судді з посади, а також у зв'язку з припиненням повноважень судді відповідний наказ;

5) повідомляє Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Державну судову адміністрацію України, а також через веб-портал судової влади про вакантні посади суддів у суді у триденний строк з дня їх утворення;

6) забезпечує виконання рішень зборів суддів вищого спеціалізованого суду;

7) організовує ведення та аналіз судової статистики, організовує вивчення та узагальнення судової практики, інформаційно-аналітичне забезпечення суддів з метою підвищення якості судочинства;

8) сприяє виконанню вимог щодо підтримання кваліфікації суддів вищого спеціалізованого суду та підвищення їхнього професійного рівня;

9) здійснює інші повноваження, визначені законом.

2. Голова вищого спеціалізованого суду з питань, що належать до його адміністративних повноважень, видає накази і розпорядження.

3. У разі відсутності голови вищого спеціалізованого суду його адміністративні повноваження здійснює один із заступників голови суду за визначенням голови суду, за відсутності такого визначення - заступник голови суду, який має більший стаж роботи на посаді судді, а в разі відсутності заступника голови суду - суддя цього суду, який має більший стаж роботи на посаді судді.

Заступники голови суду (якщо кількість суддів перевищує сорок п'ять, може бути призначено не більше трьох заступників голови суду).

Палати У складі вищого спеціалізованого суду можуть утворюватися судові палати. у межах відповідної судової юрисдикції (рішення про утворення судової палати, її склад, а також про призначення секретаря судової палати приймаються зборами суддів цього суду за пропозицією голови суду).

Секретар судової палати, Судову палату очолює секретар судової палати, який обирається з числа суддів цього суду строком на три роки.

1) організовує роботу відповідної палати;

2) контролює здійснення аналізу та узагальнення судової практики у справах, віднесених до компетенції палати;

3) інформує збори суддів відповідного вищого спеціалізованого суду про діяльність судової палати.

9. Місце Верховного Суду в судовій системі. Система та зміст його повноважень. Глава 5.

Верховний суд є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції. Найвищість означає, по - перше, що Верховний суд очолює судову систему України; по - друге, що він є останньою судовою інстанцією у вітчизняній системі судів, рішення його не підлягають перегляду.

Повноваження:

1) здійснює правосуддя як суд касаційної інстанції, а у випадках, визначених процесуальним законом, - як суд першої або апеляційної інстанції, в порядку, встановленому процесуальним законом;

2) здійснює аналіз судової статистики, узагальнення судової практики;

3) надає висновки щодо проектів законодавчих актів, які стосуються судоустрою, судочинства, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних із функціонуванням системи судоустрою;

4) надає висновок про наявність чи відсутність у діяннях, у яких звинувачується Президент України, ознак державної зради або іншого злочину; вносить за зверненням Верховної Ради України письмове подання про неспроможність виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я;

5) звертається до Конституційного Суду України щодо конституційності законів, інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції України;

6) забезпечує однакове застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом;

7) здійснює інші повноваження, визначені законом.

10. Організаційна структура Верховного Суду.

Склад та структура Верховного Суду Ст. 37.

1. До складу Верховного Суду входять судді у кількості не більше **ста.**(станом на березень 2018 р. обрано 113 суддів ВСУ, зараз у суді працюють 193 судді.)

2. У складі Верховного Суду діють:

1) Велика Палата Верховного Суду;

2) Касаційний адміністративний суд;

3) Касаційний господарський суд;

4) Касаційний кримінальний суд;

5) Касаційний цивільний суд.

3. До складу кожного касаційного суду входять судді відповідної спеціалізації.

4. У кожному касаційному суді утворюються судові палати з розгляду окремих категорій справ з урахуванням спеціалізації суддів.

Кількість та спеціалізація судових палат визначаються рішенням зборів суддів касаційного суду з урахуванням вимог частин п'ятої та шостої цієї статті та судового навантаження.

5. У Касаційному адміністративному суді обов'язково створюються окремі палати для розгляду справ щодо:

1) податків, зборів та інших обов'язкових платежів;

2) захисту соціальних прав;

3) виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян.

6. У Касаційному господарському суді обов'язково створюються окремі палати для розгляду справ щодо (про):

1) банкрутство;

2) захисту прав інтелектуальної власності, а також пов'язаних з антимонопольним та конкурентним законодавством;

3) корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів.

Інші палати у касаційних судах створюються за рішенням зборів суддів касаційного суду.

Суддя Верховного Суду:

1) здійснює правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом;

2) бере участь у розгляді питань, що виносяться на засідання Пленуму Верховного Суду;

3) аналізує судову практику, бере участь у її узагальненні;

4) бере участь у розгляді питань, що виносяться на збори суддів відповідного касаційного суду, та здійснює інші повноваження, визначені законом.

5) має стаж роботи на посаді судді не менше десяти років;

6) має науковий ступінь у сфері права та стаж наукової роботи у сфері права щонайменше десять років;

7) має досвід професійної діяльності адвоката щодо здійснення представництва в суді та/або захисту від кримінального обвинувачення щонайменше десять років;

8) має сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) щонайменше десять років.

1. Верховний Суд очолює Голова Верховного Суду, якого обирає на посаду та звільняє з посади шляхом таємного голосування Пленум Верховного Суду з числа суддів Верховного Суду в порядку, встановленому цим Законом.

2. Голова Верховного Суду: Ст. 39

1) представляє Верховний Суд як найвищий суд у системі судоустрою України у зносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, а також із судовими органами інших держав та міжнародними організаціями;

2) визначає адміністративні повноваження заступника Голови Верховного Суду;

3) скликає Пленум Верховного Суду; вносить на розгляд Пленуму подання щодо обрання на посаду секретаря Пленуму; вносить на розгляд Пленуму питання та головує на його засіданнях;

4) контролює ефективність діяльності апарату Верховного Суду, погоджує призначення на посаду керівника апарату суду, вносить подання про застосування до керівника апарату суду заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства;

5) інформує Пленум Верховного Суду про діяльність Верховного Суду.

4. Голова Верховного Суду за посадою входить до складу Вищої ради правосуддя.

5. У разі відсутності Голови Верховного Суду його адміністративні повноваження здійснює заступник Голови Верховного Суду. У разі відсутності заступника Голови Верховного Суду адміністративні повноваження Голови Верховного Суду здійснює суддя, який має більший стаж роботи на посаді судді Верховного Суду.

1. Касаційний суд очолює його голова.

2. Голову касаційного суду обирають шляхом таємного голосування збори суддів відповідного касаційного суду з числа суддів цього суду.

3. Голова касаційного суду обирається строком на чотири роки з правом обіймати посаду голови такого касаційного суду не більше двох строків поспіль.

До структури Верховного Суду також входять:

➤ Велика Палата Верховного Суду (Ст. 45.)

Велика Палата Верховного Суду є постійно діючим колегіальним органом Верховного Суду, до складу якого входить двадцять один суддя Верховного Суду.

Велика Палата Верховного Суду:

1) у визначених законом випадках діє як суд касаційної інстанції з метою забезпечення однакового застосування норм права касаційними судами;

2) діє як суд апеляційної інстанції у справах, розглянутих Верховним Судом як судом першої інстанції;

3) аналізує судову статистику та вивчає судову практику, здійснює узагальнення судової практики;

Судді Верховного Суду обираються до Великої Палати зборами суддів відповідних касаційних судів з числа суддів таких касаційних судів.

Кожен касаційний суд у складі Верховного Суду обирає по п'ять суддів до Великої Палати Верховного Суду, а також входить Голова Верховного Суду за посадою.

Суддя Верховного Суду, обраний до Великої Палати, здійснює повноваження судді Великої Палати Верховного Суду протягом трьох років (крім Голови Верховного Суду), але не більше двох строків поспіль.

Суддя Верховного Суду, обраний до Великої Палати, а також Голова Верховного Суду не здійснюють правосуддя у відповідному касаційному суді.

➤ Науково-консультативна рада ст.47 з числа висококваліфікованих працівників у галузі права для попереднього розгляду проектів постанов Пленуму Верховного Суду стосовно надання висновків щодо проектів законодавчих актів та інших питань діяльності Верховного Суду, підготовка яких потребує наукового забезпечення.

➤ Пленум Верховного Суду, до складу якого входять усі судді Верховного Суду. Повноваження Пленуму визначаються Конституцією та ст.46 ЗУ «Про судоустрій та статус суддів».

➤ Офіційний друкований орган «Вісник Верховного Суду», в якому публікуються матеріали судової практики Верховного Суду та інших судів загальної юрисдикції, матеріали з питань організації діяльності судів загальної юрисдикції та інші матеріали. ст. 47

До складу Верховного Суду входять не більше ста суддів.

На даний момент Верховний Суд очолює з 30 листопада 2017 Валентина Іванівна Данішевська.

Конкурс до Верховного суду стартував 7 листопада 2016 року. На 120 вакансій подали заявки 1436 бажаючих, тобто майже 12 кандидатів на місце. Серед них 45% суддів, 24% адвокатів, 15% науковців і ще 16% кандидатів, які мають різний досвід у згаданих сферах. Після перевірки документів до кваліфікаційного оцінювання допустили 625 кандидатів. Спершу оцінювали загальні здібності кандидата. За допомогою завдань тесту перевіряли математичне, логічне, абстрактне і вербальне (мовне) мислення. Далі йшли суто психологічні тести. Перший, MMPI-2 тест перевіряв стресостійкість та наявність прихованих психічних проблем: депресії, агресії, схильності до суїциду та інших відхилень. Тест складний, він складався майже з 600 питань чи стверджень, які були доволі особистими. Наступною йшла методика, яка називається BFQ-2, або «Велика п'ятірка». Вона оцінювала 5 основних характеристик: енергію, доброзичливість, сумлінність, широту кругозору та емоційну стабільність. Простіше кажучи, перевіряли вміння знаходити компроміс і співпрацювати. І останній тест HCS перевіряв добросовісність. За його результатами з великою ймовірністю можна встановити, чи схильна людина до крадіжок і зловживань своїм положенням, розголошення важливої інформації, наскільки вона дисциплінована і поважає інших. Завершальним етапом психологічного тестування було інтерв'ю з психологом. На фінальному етапі конкурсу ВККС проводило співбесіди кандидатів у прямому ефірі.

11. Завдання та основні принципи діяльності Конституційного Суду України. Порядок його формування.

Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні, його діяльність ґрунтується на принципах верховенства права, незалежності, колегіальності, рівноправності суддів, гласності, повного і всебічного розгляду справ та обґрунтованості прийнятих рішень. Завданням є гарантування верховенства Конституції України як Основного Закону держави на всій території України.

Структура Конституційного Суду України:

Голова Конституційного Суду України, який обирається на спеціальному пленарному засіданні зі складу суддів Конституційного Суду України лише *на один трирічний строк* таємним голосуванням шляхом подання бюлетенів.

Заступник Голови КСУ - виконує за дорученням Голови окремі його повноваження. Входить до одного із сенатів і головує на його засіданнях. Обирається на спеціальному пленарному засіданні лише на один трирічний строк.

Велика палата - діє у складі всіх суддів КСУ. Розглядає питання згідно з функціями КСУ, крім конституційних скарг.

2 Сенати – діють у складі 9 суддів КСУ, Члени визначаються жеребкуванням Розглядають питання щодо відповідності КУ ЗУ за конституційними скаргами, а також деякі інші питання.

6 колегій – діють у складі 3 суддів КСУ. Вирішуються питання щодо відкриття конституційного провадження у справі за конституційним провадженням, конституційним зверненням та конституційними скаргами.

Постійні комісії, що є допоміжними робочими органами з питань організації внутрішньої діяльності.

Секретаріат, який здійснює організаційне, науково-експертне, інформаційно-довідкове та інше забезпечення діяльності суду.

Конституційний Суд України складається з 18 суддів, які призначаються строком на 9 років без права бути призначеним повторно. Президент України призначає 6 суддів. Відбір кандидатур на посаду судді КСУ на конкурсних засадах здійснює конкурсна комісія, яку створює Президент. За результатами конкурсного відбору Президент видає указ про призначення на посаду судді КСУ. Верховна Рада України призначає 6 суддів таємним голосуванням шляхом подання бюлетенів більшістю голосів депутатів. порідку, встановленому Регламентом ВРУ таємним голосуванням. Підготовку питання щодо розгляду на конкурсних засадах кандидатур на посаду судді КСУ здійснює комітет ВРУ. ВРУ призначає суддів КСУ списком. Оформлюється постановою Верховної Ради України. З'їзд суддів України призначає 6 суддів таємним голосуванням більшістю голосів від числа обраних делегатів з'їзду суддів України. Підготовку питання щодо розгляду на конкурсних засадах здійснює РСУ. Призначеним вважається кандидат, який одержав більшість голосів у результаті таємного голосування. Оформлює рішенням з'їзду.

Із 2014 року Конституційний Суд України з об'єктивних, а подекуди й суб'єктивних причин не демонструє високі показники роботи. За весь 2017 рік не було ухвалено жодного рішення. Повноважними є 13 суддів із необхідних 18. Коли повернулися до редакції Основного Закону від 8 грудня 2004 року, Верховна Рада України звільнила тих суддів Конституційного Суду, яких призначала, тоді як судді, призначені Президентом і з'їздом суддів, залишились працювати. Недоукомплектованість складу та внутрішня розрізненість суддів за суб'єктами призначення призвела до дисгармонії у роботі суду. Уже після ухвалення нового закону (13.08.2017 р.) розпочались процедури конкурсних відборів суддів, яких призначає Президент, Верховна Рада.

На спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України 17 вересня 2019 року Головою Конституційного Суду України обрано суддю Конституційного Суду України Олександра Тупицького. Раніше цього ж дня Конституційний Суд України звільнив Голову Конституційного Суду України Наталю Шапталу з посади судді Конституційного Суду України відповідно до пункту 4 частини другої статті 149-1 Конституції України на підставі подання нею заяви про відставку.

Відповідно до пункту 6 статті 33 Закону України «Про Конституційний Суд України» Голову Конституційного Суду України обирають на спеціальному пленарному засіданні Суду лише на один трирічний строк таємним голосуванням.

Олександра Тупицького було призначено суддею Конституційного Суду України у травні 2013 року за квотою Президента України. Присягу Олександр Тупицький склав 15 травня 2013 року.

Заступником Голови Конституційного Суду України було обрано Сергія Головатого. Згідно зі статтею 34 Закону України «Про Конституційний Суд України» заступника Голови Конституційного Суду України обирають за пропозицією Голови Суду лише на один трирічний строк таємним голосуванням.

Сергія Головатого було призначено суддею Конституційного Суду України у лютому 2018 року за квотою Президента України. Присягу Сергій Головатий склав 2 березня 2018 року.

12. Повноваження Конституційного Суду України

Конституційний Суд України приймає рішення у справах щодо :

✓ Конституційності законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України ,правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

✓ Офіційного тлумачення Конституції та законів України;

✓ Конституційності законів України (їх окремих положень) за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України.

Конституційний Суд України дає висновки у справах щодо :

✓ Відповідності Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів ,що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість;

✓ Відповідності Конституції України(конституційності питані, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою);

✓ Додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту в межах визначених статтями 111 та 151 Конституції України;

✓ Відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України;

✓ Порухення ВР АРК Конституції України або законів України;

✓ Відповідності НПА ВР АРК Конституції України.

Конституційний Суд України розглядає питання щодо :

✓ Відповідності Конституції України чинних актів (їх окремих положень).

✓ З метою захисту та відновлення прав особи КС розглядає питання щодо відповідності КУ (конституційності акта (його окремих положень), який втратив чинність, але продовжує застосовуватись до правовідносин, що виникли під час його чинності.

До повноважень Конституційного Суду України не належать питання щодо: Відповідності законів України актів ВРУ, Президента України, КМУ, ВРУ АРК, законності актів органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також інші питання ,віднесені до компетенції судів загальної юрисдикції, крім передбачених КУ випадків.

Підставами для прийняття рішення щодо не конституційності правових актів повністю чи в їх окремих частинах є :невідповідність Конституції України, порушення встановленої Конституцією України процедури їх розгляду, ухвалення або втрати ними чинності, перевищення конституційних повноважень при їх прийнятті.

Форми звернення до Конституційного Суду України:

Конституційне подання – це подання до КСУ щодо:

1) про визнання акта (його окремих положень) неконституційним;

2) офіційного тлумачення Конституції України.

Суб'єктами є: Президент України, щонайменше 45 народних депутатів ВРУ, Уповноважений ВРУ з прав людини.

Конституційне звернення – це подання до КСУ про надання висновку щодо:

1) відповідності Конституції України м/н договору;

2) відповідності Конституції України питань, які пропонуються до винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою;

3) додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту;

4) відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам ст. 157 і 158 КУ;

Суб'єктами є Президент України, ВРУ, КМУ, щонайменше 45 народних депутатів України.

Конституційна скарга – це подання до КС письмового клопотання щодо перевірки на відповідність КУ ЗУ, що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права коли закон України суперечить Конституції України. Зі скаргою до КСУ може звернутися кожен. Може бути подана тоді, коли всі національні засоби юридичного захисту вичерпано.

Формою звернення громадян України, іноземців, осіб без громадянства та юридичних осіб до Конституційного Суду є *конституційна скарга*.

Формою звернення до Конституційного Суду визначена ст. 55 конституції України. Скаргою є подане до Суду письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих положень), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу.

У конституційній скарзі зазначаються:

1) прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) громадянина України, іноземця чи особи без громадянства, адреса зареєстрованого місця проживання особи (для іноземця чи особи без громадянства – місця перебування) або повна назва та місцезнаходження юридичної особи, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;

2) відомості про уповноважену особу, що діє від імені суб'єкта права на конституційну скаргу;

3) короткий виклад остаточного судового рішення, в якому було застосовано відповідні положення закону України;

4) опис перебігу розгляду відповідної справи в судах;

5) конкретні положення закону України, які належить перевірити на відповідність Конституції України, та конкретні положення Конституції України, на відповідність яким належить перевірити закон України;

6) обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону;

7) відомості про документи і матеріали, на які посилається суб'єкт права на конституційну скаргу, із наданням копій цих документів і матеріалів;

8) перелік документів і матеріалів, що додаються.

Копія остаточного судового рішення у справі суб'єкта права на конституційну скаргу має бути засвідчена в установленому порядку судом, що його ухвалив.

Згідно зі статтею 77 Закону скарга вважається прийнятною у разі, якщо з дня набрання законної сили остаточним судовим рішенням, у якому застосовано закон України (його окремі положення), сплинуло *не більше трьох місяців*.

Відповідно до статті 56 Закону суб'єктом права на конституційну скаргу є особа, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України (його окремі положення) суперечить Конституції України.

Згідно зі статтею 74 Закону конституційна скарга подається до Суду державною мовою.

Конституційні скарги надсилаються до Конституційного Суду поштою або передаються безпосередньо до Секретаріату Суду (далі – Секретаріат) без стягнення державного мита.

У зв'язку з тим, що до Конституційного Суду України (як і до конституційних судів інших країн) значна кількість клопотань вноситься з порушенням вимог Закону, Законом та Регламентом Конституційного Суду передбачено їх попереднє опрацювання

відповідним підрозділом Секретаріату. Так, статтею 57 Закону передбачено, що попередню перевірку звернень до Суду здійснює Секретаріат. Якщо конституційна скарга за формою не відповідає вимогам Закону, керівник Секретаріату повертає її суб'єкту права на конституційну скаргу. Повернення конституційної скарги не перешкоджає повторному зверненню до Суду з дотриманням вимог цього Закону.

Лекція 5. Органи, що забезпечують функціонування судової влади. 2 год.

Питання для розгляду:

1. Державна судова адміністрація: статус і система органів.
2. Повноваження Державної судової адміністрації
3. Вища рада правосуддя: статус, склад та порядок формування, повноваження.
4. Вища кваліфікаційна комісія суддів: склад та порядок формування.
5. Повноваження вищої кваліфікаційної комісії суддів.
6. Національна школа суддів України.

Завдання на СРС:. ДСА,ВРП,ВККС. Порядок формування та склад. Їх повноваження.

Література: 1,21,50-.58.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами)
2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, № 31 ст.545: Режим доступу :<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
3. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від від 21.12.2016 року № 1798-VIII— //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 7-8Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1798>
4. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 35, ст.6 Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
5. Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» від 07.06.2018 року // Урядовий кур'єр від 19.06.2018 № 114
Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>
6. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року //Відомості Верховної Ради України.–1994-№ 11. - Ст.50
7. Положення про Державну судову адміністрацію України, затверджена рішенням Ради суддів України від 22 жовтня 2010 року № 12 - Режим доступу: <http://court.gov.ua/dsa/>
8. Приймаченко Д. Співвідношення понять "організаційне забезпечення судів", "Організаційне управління в судах" та "судове управління" / Д. Приймаченко, Р. Ігонін // Слово національної школи суддів України. – 2013. – № 1. – С. 57–66.
9. Основні принципи незалежності судових органів від 06.09.1985 р.// Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_201
10. Організація судових та правоохоронних органів: навч. посіб. з підгот. до іспиту/ уклад.: О. Ю. Дудченко, А. В. Іванцова, Ю. І. Крючко та ін.; відп. Ред.: О. О. Овсяннікова, І. В. Юревич. – Х.: Право, 2017. – 238 с.

Topic 5. Summary

This lecture is intended for students' familiarization with The Highest Council of Justice, judicial self-government, national judicial administration – structure, functioning of these organs.

Конспект лекції

1. Державна судова адміністрація: статус і система органів

Для організаційного забезпечення діяльності органів судової влади з метою створення належних умов функціонування судів і діяльності суддів в Україні діє *Державна судова адміністрація*, яка є органом у системі судової влади, діяльності якої підзвітна з ізду суддів України.

Організація і діяльність визначається Положенням про Державну судову адміністрацію України, затверджено Рішенням Ради суддів України від 22.10.2010 № 12, Закон України «Про судоустрій та статус суддів» (розділ XI). Посадові особи є державними службовцями (ЗУ «Про державну службу» від 01.05.2015 року).

Державна судова адміністрація – здійснює організаційне забезпечення діяльності органів судової влади з метою створення належних умов функціонування судів і діяльності суддів, представляє інтереси у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування у межах повноважень, встановлених Законом..

Система ДСА є дворівневою: *вища ланка* – Державна судова адміністрація України (ДСАУ) та *нижча ланка* – територіальні управління ДСАУ в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києва та Севастополі.

Очолює ДСАУ Голова, який призначається на посаду і звільняється з посади Радою суддів України. Не має права суміщати свою службову діяльність з іншою роботою, крім викладацької, наукової і творчої діяльності у позаробочий час, входить до складу керівного органу чи наглядової ради господарської організації, що має на меті отримання прибутку. Голова ДСА має заступників, у тому числі одного першого, які призначаються на посаду та звільняються з посади *Радою суддів України* за поданням Голови ДСА.

Територіальні управління ДСАУ, в областях та м. Києві – очолюються начальниками, які призначаються на посаду і звільняються *Головою ДСАУ*. Начальник за поданням голови місцевого суду призначає на посаду керівника апарату місцевого суду, заступника керівника цього ж суду та звільняє їх з посади, застосовує заохочення або накладає на них дисциплінарні стягнення відповідно до Закону. Присвоює керівнику апарату місцевого суду, його заступнику ранги державного службовця.

Апарат суду – здійснює організаційне забезпечення роботи суду. Очолюється керівником апарату, який несе персональну відповідальність за належне організаційне забезпечення суду, суддів та судового процесу, функціонування автоматизованої системи документообігу, інформує збори суддів про свою діяльність.

2. Повноваження Державної судової адміністрації

ДСА відповідно до покладених на неї завдань має такі повноваження:

1. представляє суди у відносинах із Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою України під час підготовки проекту закону про *Державний бюджет України* на відповідний рік;
2. забезпечує *належні умови діяльності* судів загальної юрисдикції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Національної школи суддів України та органів суддівського самоврядування;
3. вивчає практику організації діяльності судів, розробляє і вносить у встановленому порядку пропозиції щодо її вдосконалення;
4. *вивчає кадрові питання* апарату судів, прогнозує потребу у спеціалістах, здійснює замовлення на підготовку відповідних спеціалістів;
5. забезпечує необхідні умови для *підвищення кваліфікації* працівників апарату судів, створює систему підвищення кваліфікації;
6. організовує роботу з ведення *судової статистики, діловодства та архіву*;
7. контролює *стан діловодства* у судах загальної юрисдикції;
8. організовує *комп'ютеризацію* судів для здійснення судочинства, діловодства, інформаційно-нормативного забезпечення судової діяльності та забезпечення функціонування автоматизованої системи документообігу в судах;

9. забезпечує суди *необхідними технічними засобами фіксування* судового процесу в межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України на фінансування відповідних судів;

10. забезпечує функціонування автоматизованої системи визначення *члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України*;

11. забезпечує ведення *Єдиного державного реєстру* судових рішень та Реєстру електронних адрес органів державної влади, їх посадових та службових осіб, забезпечує функціонування системи відеоконференц - зв'язку для участі осіб у засіданні суду в режимі відео конференції;

12. взаємодіє з відповідними органами та установами, в тому числі інших держав, з метою *вдосконалення організаційного забезпечення діяльності судів*;

13. організовує діяльність служби *судових розпорядників*;

14. затверджує положення *про бібліотеку суду*;

15. забезпечує впровадження *електронного суду*;

16. здійснює заходи щодо організації обміну *електронними документами* між судами та іншими державними органами і установами;

17. здійснює управління об'єктами державної власності, що належать до сфери управління Державної судової адміністрації України;

3.Вища рада правосуддя: статус, склад та порядок формування, повноваження

30 вересня 2016 року, набули чинності Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» та нова редакція Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Цім законом створена Вища Рада правосуддя замість Вищої Ради юстиції.

Відповідно до Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» із дня набрання чинності цим Законом, члени Вищої ради юстиції, призначені до набрання чинності цим Законом, здійснюють повноваження членів Вищої ради правосуддя протягом строку їх повноважень, але які не можуть тривати довше, ніж до 30 квітня 2019 року.

Міністр юстиції України та Генеральний прокурор України припиняють свої повноваження як члени Вищої ради юстиції.

У процесі формування ВРП беруть участь *три гілки державної влади* України, а також представники адвокатури України, юридичної науки та прокуратури. Відповідно до Конституції ВРЮ складається з двадцяти одного члена По два представника обираються Верховною Радою України, Президентом України, з'їздом адвокатів України, з'їздом представників юридичних вищих навчальних закладів і наукових установ; всеукраїнська конференція працівників прокуратури. Десятьох обирає з'їзд суддів України з *числа суддів чи суддів у відставці*. Голова Верховного Суду входить до складу Вищої ради правосуддя за посадою.

Вища рада правосуддя формується з 21 члена, які призначаються (обираються):

- 1) з'їздом суддів України - 10 членів з числа суддів, які мають суддів, або суддів у відставці;
- 2) Президентом України – 2 члени ВРП;
- 3) Верховною Радою України – 2 члени ВРП;
- 4) з'їздом адвокатів України - 2 члени ВРП;
- 5) всеукраїнською конференцією прокурорів – 2 члени ВРП;
- 6) з'їздом представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ - 2 члени ВРП.

Голова Верховного Суду також входить до складу Вищої ради правосуддя.

Голова ВРП обирається з членів ВРП таємним голосуванням на засіданні ВРП строком на два роки.

Заступника Голови ВРП обирають з числа членів ВРП строком на два роки.

Члени Вищої ради правосуддя обираються (призначаються) строком на чотири роки.

Одна й та ж особа не може обіймати посаду члена Вищої ради правосуддя два строки поспіль.

Член Вищої ради правосуддя не може належати до політичних партій, профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади (крім посади Голови Верховного Суду), виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької чи творчої.

Член Вищої ради правосуддя має належати до правничої професії та відповідати критерію політичної нейтральності.

Повноваження ВРП визначаються Конституцією України, законами України Про судоустрій і статус суддів» ЗУ «Про вищу раду правосуддя». До основних повноважень належать:

1. вносить подання про призначення судді на посаду;
2. розглядає скарги на рішення відповідних органів про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора;
3. утворює органи для розгляду справ щодо дисциплінарної відповідальності суддів та забезпечує здійснення дисциплінарним органом дисциплінарного провадження щодо судді;
4. ухвалює рішення про звільнення судді з посади;
5. надає згоду на затримання судді чи утримання його під вартою чи арештом;
6. ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя;
7. вживає заходів щодо забезпечення авторитету правосуддя та незалежності суддів;
8. ухвалює рішення про переведення судді з одного суду до іншого, рішення про відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації;
9. погоджує кількість суддів у суді;
10. затверджує порядок складення відбіркового іспиту та методику оцінювання його результатів, порядок складення кваліфікаційного іспиту та методику оцінювання кандидатів;
11. Надає консультативні висновки щодо законопроектів з питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів, узагальнює пропозиції судів, органів та установ системи правосуддя стосовно законодавства щодо їх статусу та функціонування, судоустрою і статусу суддів;
12. погоджує в установленому порядку перерозподіл бюджетних видатків між судами, крім Верховного Суду;
13. призначає на посаду та звільняє з посади Голову Державної судової адміністрації України, його заступників;
14. визначає за поданням Голови Державної судової адміністрації України граничну чисельність працівників Державної судової адміністрації України, у тому числі її територіальних управлінь.

4.Вища кваліфікаційна комісія суддів: склад та порядок формування ГЛ.3 ст 92

Вища кваліфікаційна комісія суддів України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, самостійний баланс та рахунки в органах Державної казначейської служби України.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України є державним колегіальним органом суддівського врядування, який на постійній основі діє у системі правосуддя України.

На посаду члена ВККСУ може бути призначений громадянин України, який володіє державною мовою, має повну вищу юридичну освіту та стаж професійної діяльності у сфері права не менше 15 років, а також відповідає критерію політичної нейтральності.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України формується з 12 членів, які призначаються ВРП, за результатами конкурсу.

Відбір кандидата на посаду члена ВККС здійснюється за допомогою конкурсу.

Конкурс проводиться такими етапами:

- 1) прийняття рішення про оголошення конкурсу;
- 2) оприлюднення оголошення про проведення конкурсу;
- 3) формування конкурсної комісії;

До складу конкурсної комісії призначаються (обираються):

- 3 члени комісії – з числа Ради суддів України;

- 3 члени комісії – за рекомендаціями міжнародних експертів чи організацій, з якими Україна співпрацює у сфері запобігання та протидії корупції, які потім ввійдуть до складу Громадської ради міжнародних експертів.

- 4) приймання та оприлюднення документів кандидатів;
- 5) відбір конкурсною комісією кандидатів на відповідність вимогам закону та на відповідність кандидата критерію професійної компетентності;
- 7) проведення співбесід з відібраними кандидатами та визначення за результатами співбесід на підставі обґрунтованого рішення їхнього рейтингу;
- 8) оприлюднення рейтингу кандидатів, відібраних конкурсною комісією, за рішенням Вищої ради правосуддя;
- 9) внесення конкурсною комісією до Вищої ради правосуддя обґрунтованого рішення з рекомендацією про призначення кандидата на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
- 10) розгляд Вищою радою правосуддя рекомендації конкурсної комісії про призначення кандидата на вакантну посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України згідно з рейтингом.

Строк повноважень члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України становить 4 роки з дня обрання (призначення). Одна і та сама особа не може здійснювати повноваження два строки поспіль.

Конкурс на зайняття посади члена ВККС проводить ВРП на основі принципів верховенства права, публічності та політичної нейтральності, з дотриманням вимог Конституції України та законодавства України.

Повноваження ст. 93.

- веде облік даних про кількість посад суддів у судах загальної юрисдикції, у тому числі вакантних;

- проводить добір кандидатів для призначення на посаду судді вперше, у тому числі організовує проведення щодо них спеціальної перевірки відповідно до закону та приймає кваліфікаційний іспит;
- вносить до Вищої ради правосуддя рекомендацію про призначення кандидата на посаду судді;
- вносить рекомендацію про переведення судді;
- б) затверджує за погодженням з Вищою радою правосуддя форму і зміст заяви про участь у доборі кандидатів на посаду судді, анкети кандидата на посаду судді, порядок проходження спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді";
- "б¹) розробляє та подає на затвердження Вищій раді правосуддя проекти порядку складення відбіркового іспиту та методики оцінювання його результатів, порядку складення кваліфікаційного іспиту та методики оцінювання кандидатів, положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді, порядку та методології кваліфікаційного оцінювання, порядку формування і ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді)
- порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, порядок формування і ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді);
- проводить кваліфікаційне оцінювання;
- бере у межах компетенції участь у міжнародному співробітництві, у тому числі встановлює зв'язки з іноземними закладами, установами та організаціями.

Організаційними формами діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України є засідання у складі колегій, палат або у пленарному складі Комісії - залежно від питань, визначених цим Законом та Регламентом Комісії. У складі Вищої кваліфікаційної комісії суддів України діють дві палати

На посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України може бути призначений громадянин України, який володіє державною мовою, має повну вищу юридичну освіту та стаж професійної діяльності у сфері права не менше п'ятнадцяти років, належить до правничої професії та відповідає критерію політичної нейтральності.

Член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не може належати до політичних партій, професійних спілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності.

За членом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, який є суддею або державним службовцем, на час здійснення повноважень зберігаються посада, статус і місце роботи. Такі члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України на час здійснення повноважень відраховуються до Комісії.

Члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, які є адвокатами, на час виконання повноважень членів Комісії повинні зупинити адвокатську діяльність та участь в органах адвокатського самоврядування.

Член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не має права суміщати свою посаду з будь-якою посадою в органі державної влади або органі місцевого самоврядування, органі суддівського, адвокатського чи прокурорського самоврядування, із статусом народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, міської, районної у місті, сільської, селищної ради, з підприємницькою діяльністю, обіймати будь-яку іншу оплачувану посаду, виконувати будь-яку іншу оплачувану роботу або отримувати іншу винагороду, крім винагороди члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (за винятком здійснення викладацької, наукової чи творчої діяльності та отримання винагороди за неї), а також входити до складу керівного органу чи наглядової ради юридичної особи, що має на меті одержання прибутку.

Права члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України ст.99

1. Член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України має право:

- 1) знайомитися з матеріалами, поданими на розгляд Комісії, відповідної палати, членом якої він є, колегії, брати участь у їх дослідженні та перевірці;
- 2) наводити свої мотиви та міркування, а також подавати додаткові документи з питань, що розглядаються;
- 3) вносити пропозиції щодо проекту рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з будь-яких питань та голосувати "за" або "проти" того чи іншого рішення;
- 4) висловлювати письмово окрему думку щодо рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

6. Національна школа суддів України: статус і структура

Статус Національної школи суддів України складається з наступних аспектів:

- Є державною установою із спеціальним статусом, яка забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для судової системи та здійснює науково-дослідну діяльність. На Національну школу суддів України не поширюється законодавство про вищу освіту.

- Утворюється при Вищій кваліфікаційній комісії суддів України і здійснює свою діяльність відповідно до ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» та статуту, затвердженого ВККС.

- Є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням, самостійний баланс і рахунки в органах Державної казначейської служби та може мати регіональні відділення.

- Розміри посадових окладів працівників Національної школи суддів України не можуть бути меншими, ніж відповідні розміри посадових окладів працівників Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Національна школа суддів України має такі завдання:

- Здійснення спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді.
- Періодичне навчання суддів з метою підвищення їхнього рівня кваліфікації.
- Проведення курсів навчання, визначених дисциплінарним органом, для підвищення кваліфікації суддів, які тимчасово відсторонені від здійснення правосуддя.
- Вивчення міжнародного досвіду організації діяльності судів.
- Здійснення підготовки суддів, в тому числі обраних на адміністративні посади.
- Підготовка працівників апаратів судів та підвищення їхньої кваліфікації.
- Проведення наукових досліджень з питань удосконалення судового устрою, статусу суддів і судочинства.

- Науково-методичне забезпечення діяльності судів загальної юрисдикції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя.

Структура Національної школи суддів України складається з наступних органів/посад:

- Ректор – призначається на посаду і звільняється ВККС. Очолює Національну школу суддів, надає ВККС пропозиції щодо кандидатур на заміщення відповідних вакантних посад проректорів.

- Проректори – призначаються на посади і звільняються ВККС за поданням ректора Національної школи суддів України. Є 3 проректори: з науково-дослідницької роботи, з підготовки кадрів та такі, що забезпечують організаційні заходи.

- Науково-методична рада - є консультативно-дорадчим органом НШСУ, що діє на громадських засадах, і створена для організації і координації науково-дослідної діяльності НШСУ. Порядок роботи Ради визначається Регламентом.

- Відділи спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, підготовки судді, підготовки працівників апаратів судів (понад 15). Існує Дніпропетровське, Львівське, Чернівецьке, Одеське, Харківське регіональні відділення, у яких здійснюється підготовка кадрів для судових органів.

Лекція 6.Суддівське самоврядування. 2 год.

Питання для розгляду:

1. Суддівське самоврядування: повноваження та завдання.
2. Органи суддівського самоврядування

*Завдання на СРС:*Порядок формування та повноваження органів суддівського самоврядування. Скласти схему суддівського самоврядування. Знати структуру, порядок формування та повноваження кожного з органів суддівського самоврядування.

Література: 1,7,9, 50-58.

1.Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами)

2.Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, № 31 ст.545: Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

3. Про Вищу раду правосуддя від 21.12.2016 // / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 7-8, ст.50. : Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>

4.Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 18, № 19-20, ст.132 :Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/192-19>

6.Дмитров Ю. Суддя - носій судової влади. // Право України, - 2005.

7.Луць Л.А., Савенко М.Д., Городовенко В.В. Незалежність суддів: Міжнародні стандарти та національна практика: Навч.-практ. посіб. - К.: Поліграф - Експрес, 2008.

8.Пилипчук П. Судова реформа має бути головною складовою правової реформи// Юридичний вісник України. - 2016 р. - № 50.

TOPIC 6 Summary

This lecture develops a theme, which is directly connected to judiciary: uncover the legal status of judges, gives an idea of judge's independence, explains the principles of material and social provision of judges, describes the aspects of Qualification assessment of judges and interprets the features of disciplinary processing related to judges.

Конспект лекції

1.Суддівське самоврядування: повноваження та завдання

Суддівське самоврядування – це підзаконна діяльність щодо самостійного колективного вирішення професійними суддями через виборні органи або безпосередньо їх колективами питань внутрішньої діяльності судів і суддівського корпусу, що здійснюється у встановлених законом межах.

Організація і діяльність визначається ст.130 Конституції України, ЗУ «Про судоустрій та статус суддів» від 02.06.2016 року.(розділ III Судді та присяжні)Ст.48.

Суддівське самоврядування виступає однією з гарантій забезпечення самостійності судів і незалежності суддів. Діяльність органів суддівського самоврядування має сприяти створенню належних організацій та інших умов для забезпечення нормальної діяльності судів і суддів, утверджувати незалежність суду, забезпечувати захист суддів від втручання в їх діяльність, а також підвищувати рівень роботи з кадрами у системі судів.

До питань внутрішньої діяльності судів належать питання організаційного забезпечення судів та діяльності суддів, соціальний захист суддів та їх сімей, а також інші питання, що безпосередньо не пов'язані із здійсненням правосуддя.

Органи суддівського самоврядування мають такі завдання:

1. Забезпечення організаційної єдності функціонування органів судової влади;
2. Зміцнення незалежності судів, суддів, захист від втручання в їхню діяльність;
3. Участь у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально – технічного й іншого забезпечення судів та контроль за додержання установлених нормативів такого забезпечення;
4. Вирішення питань щодо призначення суддів на адміністративні посади в судах у порядку, установленому Законом України «Про судоустрій та статус суддів»;
5. Призначення суддів КСУ;
6. Призначення суддів до складу ВРП та ВККС в порядку, установленому законом.

Таким чином, органи суддівського самоврядування утворюються суддями для виразу своїх інтересів як носіїв судової влади та забезпечення незалежності суддів.

Згідно з Основними принципами Організації Об'єднаних Націй щодо незалежності суддівства, які були підтверджені Загальною Асамблеєю ООН у листопаді 1985 року, судді, як й інші громадяни, користуються свободою слова, віросповідання, асоціацій і зборів, але, користуючись цими правами, вони повинні поводити себе таким чином, щоб забезпечити повагу до своєї посади, зберегти безсторонність і незалежність судових органів.

Судді володіють свободою організувати асоціації суддів та інші організації і вступати до них для захисту своїх інтересів, вдосконалення професійної підготовки та збереження своєї судової незалежності. Про роль і місце суддівських організацій йдеться і в документах Ради Європи щодо незалежності, ефективності та ролі суддів (1994 р.), Європейській хартії про статус суддів (1998 р.) тощо.

Органи суддівського самоврядування.

1. Організаційними формами суддівського самоврядування є збори суддів, Рада суддів України, з'їзд суддів України.

2. Суддівське самоврядування в Україні здійснюється через:

- 1) збори суддів місцевого суду, апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду, Пленум Верховного Суду;
- 2) Раду суддів України;
- 3) З'їзд суддів України.

Порядок здійснення суддівського самоврядування визначається відповідно до Конституції України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів» ст. 128-134 та іншими законами, а також регламентами і положеннями, що приймаються органами суддівського самоврядування згідно з Конституцією України та Законом.

Збори суддів – це зібрання суддів відповідного суду, на якому вони обговорюють питання внутрішньої діяльності цього суду та приймають колективні рішення з обговорюваних питань.

Збори суддів скликаються головою відповідного суду за власною ініціативою або на вимогу не менше третини загальної кількості суддів, які працюють у цьому суді. Збори суддів місцевих та апеляційних судів скликаються в міру потреби, але не рідше одного разу на три місяці. Збори суддів є повноважними, якщо на них присутні не менше двох третин кількості суддів, які працюють у цьому суді. На збори суддів можуть запрошуватися працівники апарату суду, судді у відставці, представники громадськості, інші особи. У голосуванні беруть участь лише судді цього суду.

Збори суддів мають такі повноваження:

1. обговорюють питання щодо внутрішньої діяльності суду чи роботи конкретних суддів або працівників апарату суду та приймають з цих питань рішення, що є обов'язковими для суддів та працівників цього суду;
2. приймають рішення про обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад;

3. визначають рівень навантаження на суддів відповідного суду з урахуванням виконання ними адміністративних або інших обов'язків;
4. заслуховують звіти суддів, які обіймають адміністративні посади в цьому суді, та керівника апарату суду;
5. здійснюють інші повноваження, передбачені цим Законом.

Збори суддів кожного суду загальної юрисдикції (крім місцевих загальних судів) обирають таємним голосуванням делегатів на з'їзд суддів України. Порядок скликання і проведення спільних зборів суддів місцевих загальних судів визначає Рада суддів України. Збори суддів *Верховного Суду, вищого спеціалізованого суду* затверджують положення про апарат, структуру і штатний розпис апарату відповідного суду за поданням голови цього суду. Збори суддів *можуть звертатися* з пропозиціями щодо питань діяльності суду до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які зобов'язані розглянути ці пропозиції і дати відповідь по суті.

Збори суддів можуть обговорювати питання щодо практики застосування законодавства, розробляти відповідні пропозиції щодо вдосконалення такої практики та законодавства. Збори суддів місцевого чи апеляційного суду можуть вносити відповідні пропозиції на розгляд до вищого спеціалізованого суду та Верховного Суду. Збори суддів місцевих загальних судів у порядку, встановленому цим Законом, обирають слідчих суддів.

З'їзд суддів України - є найвищим органом суддівського самоврядування. З'їзд суддів України приймає рішення, що є обов'язковими для всіх органів суддівського самоврядування та всіх суддів.

Має такі повноваження:

1. заслуховує звіти Ради суддів України про виконання завдань органів суддівського самоврядування щодо забезпечення незалежності судів і суддів, стан організаційного та фінансового забезпечення діяльності судів;
2. заслуховує інформацію Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про її діяльність, зокрема про дисциплінарну практику щодо суддів;
3. заслуховує інформацію Голови Державної судової адміністрації України про її діяльність;
4. призначає та звільняє суддів Конституційного Суду України;
5. призначає членів Вищої ради правосуддя та приймає рішення про припинення їх повноважень;
6. призначає членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та приймає рішення про припинення їх повноважень;
7. обирає Раду суддів України;

Черговий з'їзд суддів України скликається Радою суддів України один раз на два роки. Позачерговий з'їзд суддів України може бути скликаний за рішенням Ради суддів України. Оголошення про скликання з'їзду суддів України та питання, що виносяться на його розгляд, має бути опубліковане в газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр" не пізніше як за тридцять днів до початку роботи з'їзду.

1. Збори суддів кожного суду (крім місцевого загального суду, вищого спеціалізованого суду та Верховного Суду) обирають на з'їзд суддів України по одному делегату від двадцяти суддів, які працюють у цьому суді.

2. Делегатів на з'їзд суддів України від суддів місцевих загальних судів обирають спільні збори суддів у кожній області, за принципом: один делегат від двадцяти суддів.

3. Збори суддів вищих спеціалізованих судів обирають на з'їзд суддів України по три делегати з числа суддів цих судів.

4. Пленум Верховного Суду обирає на з'їзд суддів України дванадцять делегатів з числа суддів Верховного Суду.

З'їзд суддів України є повноважним за умови присутності на ньому не менше двох третин загальної кількості обраних делегатів. З'їзд суддів України відкриває голова Ради суддів України, а в разі його відсутності - найстарший за віком член Ради суддів України.

Забезпечення роботи з'їзду суддів України, спільних зборів суддів місцевих загальних судів, діяльності Ради суддів України здійснюється Державною судовою адміністрацією України та її територіальними управліннями за рахунок коштів Державного бюджету України.

Рада суддів України ст.127

У період між з'їздами суддів України вищим органом суддівського самоврядування є Рада суддів України. Раду суддів України обирається з'їздом суддів України.

До складу Ради суддів України входять:

- 1) одинадцять суддів від місцевих загальних судів;
- 2) чотири судді від місцевих адміністративних судів;
- 3) чотири судді від місцевих господарських судів;
- 4) чотири судді від апеляційних судів з розгляду цивільних, кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення;
- 5) два судді від апеляційних адміністративних судів;
- 6) два судді від апеляційних господарських судів;
- 7) по одному судді від вищих спеціалізованих судів;
- 8) чотири судді Верховного Суду.

Пропозиції щодо кандидатур до складу Ради суддів України можуть вносити судді, які беруть участь у з'їзді суддів України. Члени Ради суддів України на засіданні Ради обирають із свого складу таємним голосуванням голову Ради суддів України, його заступника та секретаря.

Повноваження Ради суддів України:

- 1) розробляє та організовує виконання заходів щодо забезпечення незалежності судів і суддів, поліпшення стану організаційного забезпечення діяльності судів;
- 2) розглядає питання правового захисту суддів, соціального захисту суддів та їхніх сімей, приймає відповідні рішення з цих питань;
- 3) здійснює контроль за організацією діяльності судів, заслуховує з цих питань Голову Державної судової адміністрації України, його заступників, керівників структурних підрозділів і територіальних управлінь Державної судової адміністрації України;
- 4) звертається з пропозиціями щодо питань діяльності судів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 5) затверджує зразки посвідчень судді, судді у відставці;
- 6) здійснює контроль за додержанням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів у діяльності суддів, Голови чи членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Голови Державної судової адміністрації України чи його заступників; приймає рішення про врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів у діяльності зазначених осіб (у разі якщо такий конфлікт не може бути врегульований у порядку, визначеному процесуальним законом)

Рішення Ради суддів України, прийняті в межах визначених ЗУ «Про судоустрій та статус суддів» повноважень, на наступний день після їх прийняття оприлюднюються на офіційному веб - сайті судової влади. Рішення Ради суддів України, прийняті в межах визначених Законом повноважень, є обов'язковими для всіх органів суддівського самоврядування. Рішення Ради суддів України може бути скасовано з'їздом суддів України або в судовому порядку.

Лекція 7. Статус суддів 2 год.

Питання для розгляду:

1. Суддя – носій судової влади. Гарантії незалежності суддів
2. Вимоги, що ставляться до кандидатів на посаду судді
3. Порядок зняття суддею посади. Призначення на посаду судді
4. Порядок обрання на посаду судді безстроково

5. Права судді
6. Обов'язки судді
7. Особливості юридичної відповідальності суддів
8. Підстави притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності
9. Порядок притягнення судді до дисциплінарної відповідальності
10. Припинення повноважень судді. Звільнення судді з посади
11. Забезпечення судді. Порядок та умови
12. Присяжні як носії судової влади

Завдання на СРС:. Формування списків присяжних. Їх повноваження.

Література: 1,7,9, 50-.58.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами)

2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, № 31 ст.545: Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

3. Про Вищу раду правосуддя від 21.12.2016 // / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 7-8, ст.50. : Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>

4. Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 18, № 19-20, ст.132 :Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/192-19>

5. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 35, ст.6 Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>

6. Дмитров Ю. Суддя - носій судової влади. // Право України, - 2005.

7. Луць Л.А., Савенко М.Д., Городовенко В.В. Незалежність суддів: Міжнародні стандарти та національна практика: Навч.-практ. посіб. - К.: Поліграф - Експрес, 2008.

8. Пилипчук П. Судова реформа має бути головною складовою правової реформи// Юридичний вісник України. - 2016 р. - № 50.

Topic 6 Summary

This lecture develops a theme, which is directly connected to judiciary: uncover the legal status of judges, gives an idea of judge's independence, explains the principles of material and social provision of judges, describes the aspects of Qualification assessment of judges and interprets the features of disciplinary processing related to judges.

Конспект лекції

1. Суддя – носій судової влади. Гарантії незалежності суддів

Суддею є громадянин України, який відповідно до Конституції України та закону призначений чи обраний суддею, займає штатну суддівську посаду в одному з судів України і здійснює правосуддя на професійній основі. Судді поділяються на суддів судів загальної юрисдикції та суддів Конституційного Суду України.

Судді судів загальної юрисдикції – мають єдиний статус незалежно від місця суду в системі судів загальної юрисдикції чи адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді.

Судді Конституційного Суду України – мають деякі особливості правового статусу, визначені у ЗУ «Про Конституційний Суд України».

Поняття «статус суддів» включає такі основні складові: порядок зняття посади суддів; сукупність прав і обов'язків судді; вимоги до суддів; гарантії незалежності суддів; особливості юридичної відповідальності суддів; забезпечення судді; припинення повноважень судді.

Суддя має право звернутися з повідомленням про загрозу його незалежності до Ради суддів України, яка зобов'язана вжити необхідних заходів для усунення загрози.

Суддя не зобов'язаний давати жодних пояснень щодо суті справ, які перебувають у його провадженні, крім випадків, установлених законом.

Гарантії незалежності суддів поділяються на чотири групи: процесуальні, правові, організаційні та матеріальні.

Процесуальні гарантії:

1. передбачена законом процедура здійснення судочинства;
2. таємниця ухвалення судового рішення і заборона її розголошення.

Правові гарантії:

1. заборона втручання у здійснення правосуддя;
2. відповідальність за неповагу до судді чи до суду
3. недоторканість та імунітет суддів;
4. забезпечення особистої безпеки судді, його сім'ї, майна.

Організаційні гарантії:

1. особливий порядок призначення, обрання, притягнення до відповідальності та звільнення;
2. право судді на відставку;
3. незмінюваність судді;
4. функціонування органів суддівського самоврядування.

Матеріальні гарантії:

1. окремий порядок фінансування та організаційного забезпечення діяльності судів;
2. належне матеріальне та соціальне забезпечення судді.

2.Вимоги, що ставляться до кандидатів на посаду судді ст. 69

Судді місцевого суду повинні мати:

1. Громадянство України;
2. Вік – не менше 30 років і не старший шістдесяти п'яти років;
3. Вища юридична освіта;
4. Стаж професійної діяльності в області права – не менше 5 роки;
5. Бути компетентним, добросовісним;
6. Володіти державною мовою.

1) вищою юридичною освітою - вища юридична освіта ступеня магістра (або прирівняна до неї вища освіта за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста), здобута в Україні, а також вища юридична освіта відповідного ступеня, здобута в іноземних державах та визнана в Україні в установленому законом порядку;

2) стажем професійної діяльності у сфері права - стаж професійної діяльності особи за спеціальністю після здобуття нею вищої юридичної освіти;

3) науковим ступенем - науковий ступінь у сфері права, здобутий у вищому навчальному закладі України (університеті, академії чи інституті, крім вищих військових навчальних закладів) або аналогічному вищому навчальному закладі іноземної держави. Науковий ступінь, здобутий у вищому навчальному закладі іноземної держави, повинен бути визнаний в Україні в установленому законодавством порядку;

4) стажем наукової роботи - стаж професійної діяльності у сфері права на посадах наукових (науково-педагогічних) працівників у вищому навчальному закладі України (університеті, академії чи інституті, крім вищих військових навчальних закладів) чи аналогічному вищому навчальному закладі іноземної держави.

Не може бути призначений суддею громадянин, який:

- 1) визнаний судом обмежено дієздатним або недієздатним;
- 2) має хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню функцій зі здійснення правосуддя;
- 3) має не зняту чи непогашену судимість.

4). Особа, до якої згідно із законом застосовується заборона обіймати відповідну посаду.

5). Особа, яку було раніше звільнено з посади судді за вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді, порушення вимог щодо несумісності, порушення обов'язку підтвердити законність джерела походження майна або у зв'язку із набранням законної сили обвинувальним вироком щодо такої особи, крім випадків визнання в судовому порядку протиправним рішення про звільнення з цих підстав або скасування обвинувального вироку суду.

6). Особа, яку було раніше звільнено з посади судді за результатами кваліфікаційного оцінювання.

Судді апеляційного суду повинні мати:

1. Громадянство України;
2. Вік – не менше 30 років;
3. Вища юридична освіта;
4. Стаж роботи – не менше 5 років на посаді судді; або
5. має науковий ступінь у сфері права та стаж наукової роботи у сфері права щонайменше сім років;
6. має досвід професійної діяльності адвоката щодо здійснення представництва в суді та/або захисту від кримінального обвинувачення щонайменше сім років;
7. має сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) сім років
8. Володіти державною мовою.

Судді вищого спеціалізованого суду:

Суддею Вищого суду з питань інтелектуальної власності може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Вищому суді з питань інтелектуальної власності, а також відповідає одній із таких вимог:

- має стаж роботи на посаді судді не менше трьох років;
- має досвід професійної діяльності представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) щонайменше п'ять років;
- має досвід професійної діяльності адвоката щодо здійснення представництва в суді у справах щодо захисту прав інтелектуальної власності щонайменше п'ять років;
- має сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) щонайменше п'ять років.

- Громадянство України;

- Вища юридична освіта;

Суддею Вищого антикорупційного суду може бути особа,

- яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді,
- за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Вищому антикорупційному суді,
- відповідає іншим вимогам, встановленим законом.

Суддів Верховного Суду України:

- особа, яка має стаж роботи на посаді судді не менше десяти років .

Суддею Верховного Суду може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Верховному Суді, а також відповідає одній із таких вимог:

- має стаж роботи на посаді судді не менше десяти років;
- має науковий ступінь у сфері права та стаж наукової роботи у сфері права щонайменше десять років;
- має досвід професійної діяльності адвоката щодо здійснення представництва в суді та/або захисту від кримінального обвинувачення щонайменше десять років;

- має сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) щонайменше десять років.

Судді Конституційного Суду України:

1. Громадянство України;
2. Вік – 40 років;
3. Вища юридична освіта;
4. Стаж роботи – 10 років практичної наукової або педагогічної роботи за фахом;
5. Проживання в Україні останні 20 років;
6. Володіти державною мовою.

3.Порядок зняття суддею посади. Призначення на посаду судді ст. 70

- Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про оголошення добору кандидатів на посаду судді з урахуванням прогнозованої кількості вакантних посад суддів;

- Кожен, хто відповідає встановленим вимогам до кандидата на посаду судді, має право звернутися до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України і заявою про участь у доборі кандидатів на посаду судді;

- Вища кваліфікаційна комісія суддів України розміщує на своєму веб-порталі оголошення про проведення добору кандидатів на посаду судді з урахуванням прогнозованої кількості вакантних посад суддів та кінцевого терміна подання документів, що не може бути меншим ніж 30 днів із дати розміщення оголошення, та опублікування такого оголошення у визначених нею друкованих засобах масової інформації;

- Подання особами, які виявили бажання стати суддею, до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України відповідної заяви та документів.

- Здійснення ВККС на основі поданих кандидатами на посаду судді документів перевірки відповідності осіб вимогам, установленим до кандидата на посаду судді, та організація проведення стосовно них спеціальної перевірки.

- Допуск Вищою кваліфікаційною комісією суддів України осіб, які за результатами перевірки на час звернення відповідають установленим цим Законом вимогам до кандидата на посаду судді, до участі у доборі та складенні відбіркового іспиту;

- Складання особами, які відповідають установленим вимогам до кандидата на посаду судді, іспиту перед ВККС на виявлення рівня загальних теоретичних знань у галузі права;

- Допуск Вищою кваліфікаційною комісією суддів України осіб, які за результатами перевірки на час звернення відповідають установленим цим Законом вимогам до кандидата на посаду судді, до участі у доборі та складенні відбіркового іспиту;

- Проведення стосовно осіб, які успішно склали відбіркового іспит, спеціальної перевірки.

- Направлення кандидатів, які успішно склали іспит та пройшли необхідні перевірки, для проходження спеціальної підготовки;

- Проходження кандидатами, які успішно склали відбіркового іспит та пройшли спеціальну перевірку, спеціальної підготовки; отримання свідоцтва про проходження спеціальної підготовки

- Допуск кандидатів, які успішно пройшли спеціальну підготовку, до складення кваліфікаційного іспиту перед Вищою кваліфікаційною комісією суддів України;

- Визначення ВККС рейтингу кандидатів на посаду судді за результатом складання кваліфікаційного іспиту, зарахування їх до резерву на заміщення вакантних посад судді;

- Оголошення ВККС у разі відкриття вакантних посад суддів конкурсу на заміщення таких посад серед кандидатів, які перебувають у резерві;

- Проведення ВККС, виходячи з рейтингу кандидата відповідно до кількості наявних вакантних посад судді, добору серед кандидатів, які взяли участь у конкурсі, та внесення рекомендацій Вищій раді правосуддя про призначення кандидата на посаду судді;

- Розгляд на засіданні Вищої ради правосуддя відповідно до рекомендації ВККС питання про призначення кандидата на посаду судді та внесення у разі прийняття позитивного рішення Президентом України про призначення кандидата на посаду судді;
- Прийняття Президентом України указу про призначення кандидата на посаду судді.

Добір кандидатів на посаду судді, які мають стаж роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки, проводиться з особливостями, визначеними рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Порядок проведення добору кандидатів на посаду судді ст. 72

Вища кваліфікаційна комісія суддів України зобов'язана забезпечити прозорість відбіркового та кваліфікаційного іспитів. На кожному з цих етапів та під час перевірки робіт можуть бути присутніми представники засобів масової інформації, громадських об'єднань, судді, адвокати, представники органів суддівського самоврядування, а також кожний кандидат на посаду судді, який брав участь у складенні відповідного іспиту.

1. Відбірковий іспит проводиться Вищою кваліфікаційною комісією суддів України у формі анонімного тестування з метою перевірки рівня загальних теоретичних знань кандидата на посаду судді у сфері права, володіння ним державною мовою, особистих морально-психологічних якостей кандидата.

2. Вища кваліфікаційна комісія суддів України на своєму офіційному веб-сайті повідомляє кандидатів на посаду судді, допущених до відбіркового іспиту, про дату, час і місце його проведення не пізніше як за десять днів до визначеної дати іспиту.

3. Невідкладно після закінчення відбіркового іспиту Вища кваліфікаційна комісія суддів України у присутності кандидатів на посаду судді забезпечує перевірку робіт і визначає з урахуванням прогнозованої кількості вакантних посад прохідний бал, що не може бути нижчим 75 відсотків максимально можливого балу відповідного відбіркового іспиту.

4. Результати відбіркового іспиту оприлюднюються на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не пізніше наступного дня після проведення іспиту.

5. За результатами відбіркового іспиту Вища кваліфікаційна комісія суддів України ухвалює попереднє рішення про допуск осіб, які успішно склали відбірковий іспит, до наступного етапу добору і оприлюднює це рішення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

6. Порядок складення відбіркового іспиту та методика оцінювання результатів визначаються положенням, що затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

Спеціальна підготовка кандидата на посаду судді Ст77

Спеціальна підготовка кандидата на посаду судді включає теоретичну та практичну підготовку судді в Національній школі суддів України.

2. Програму, навчальний план та порядок проходження спеціальної підготовки кандидатами на посаду судді затверджує Вища кваліфікаційна комісія суддів України за рекомендацією Національної школи суддів України.

3. Спеціальна підготовка проводиться протягом дванадцяти місяців (якщо інший строк не визначений рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України) за рахунок коштів Державного бюджету України.

4. На період проходження кандидатом підготовки за ним зберігається основне місце роботи, виплачується стипендія в розмірі посадового окладу помічника судді місцевого суду. Строк проходження спеціальної підготовки в Національній школі суддів України зараховується до стажу професійної діяльності у сфері права.

5. За результатами спеціальної підготовки кандидати отримують свідоцтво устанавленого Вищою кваліфікаційною комісією суддів України зразка. Проходженням кандидатом спеціальної підготовки вважається успішне виконання програми підготовки.

6. Національна школа суддів України надсилає матеріали щодо кандидатів, які пройшли спеціальну підготовку, до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України для складення кваліфікаційного іспиту.

7. У разі порушення кандидатом на посаду судді порядку проходження спеціальної підготовки, що призвело до його відрахування, припинення кандидатом проходження такої підготовки за власною ініціативою, неуспішного виконання кандидатом на посаду судді програми спеціальної підготовки він повинен відшкодувати кошти, витрачені на його підготовку. Кандидат на посаду судді зобов'язаний відшкодувати кошти, витрачені на його спеціальну підготовку, також у разі, якщо він без поважних причин не з'явився для складення кваліфікаційного іспиту або протягом трьох років з дня зарахування до резерву не подав заяву про участь у конкурсі на зайняття вакантної посади судді чи за власним бажанням виключений із резерву.

Кваліфікаційний іспит Ст. 78

2. Кваліфікаційний іспит полягає у виявленні належних теоретичних знань та рівня професійної підготовки кандидата на посаду судді, у тому числі отриманого за результатами спеціальної підготовки, а також ступеня його здатності здійснювати правосуддя.

3. Кваліфікаційний іспит проводиться шляхом складення кандидатом на посаду судді письмового анонімного тестування та виконання анонімно письмового практичного завдання з метою виявлення рівня знань, практичних навичок та умінь у застосуванні закону та веденні судового засідання.

4. Кваліфікаційний іспит проводиться Вищою кваліфікаційною комісією суддів України у спеціально обладнаному для цього приміщенні. Перебіг кваліфікаційного іспиту фіксується за допомогою технічних засобів відео- та звукозапису. На кожному його етапі та під час оцінювання результатів можуть бути присутніми представники засобів масової інформації, професійних організацій правників, а також правозахисних організацій.

5. Порядок складення кваліфікаційного іспиту, методика оцінювання кандидатів визначаються положенням, що затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

6. Результати кваліфікаційного іспиту дійсні протягом трьох років з дня складення іспиту.

7. Якщо особа набрала менше 75 відсотків максимально можливого балу кваліфікаційного іспиту, вона вважається такою, що не склала кваліфікаційний іспит.

8. Особа, яка не склала кваліфікаційний іспит, може бути допущена до складення такого іспиту повторно не раніше ніж через рік. Особа, яка не склала кваліфікаційний іспит повторно, може бути допущена до наступного іспиту не раніше як через два роки.

9. Вища кваліфікаційна комісія суддів України визначає рейтинг кандидатів на посаду судді відповідно до кількості набраних кандидатами балів за результатами кваліфікаційного іспиту. У рейтингу також окремо відображаються бали із завдань, якими перевіряють здатність кандидата бути суддею за відповідними спеціалізаціями.

10. Вища кваліфікаційна комісія суддів України зараховує до резерву на заміщення вакантних посад суддів тих кандидатів, які набрали не менше 75 відсотків максимально можливого балу кваліфікаційного іспиту.

11. Інформація про результати кваліфікаційного іспиту і місце кандидата на посаду судді за рейтингом є загальнодоступною та оприлюднюється на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Конкурс на зайняття вакантної посади судді полягає у визначенні учасника конкурсу, який має вищу позицію за рейтингом.

16. Критерії визначення переможця конкурсу на посаду судді Вищого антикорупційного суду визначаються законом.

17. За результатами конкурсного добору Вища кваліфікаційна комісія суддів України надсилає до Вищої ради правосуддя відповідно до кількості вакантних посад суддів рекомендації про призначення кандидатів суддями.

Призначення на посаду судді Ст. 80.

Президент України видає указ про призначення судді не пізніше тридцяти днів із дня отримання відповідного подання Вищої ради правосуддя.

Складає Присягу судді Ст.57.

Особа, призначена на посаду судді, набуває повноважень судді після складення присяги судді такого змісту: "Я, (ім'я та прізвище), вступаючи на посаду судді, урочисто присягаю Українському народові об'єктивно, безсторонньо, неупереджено, незалежно, справедливо та кваліфіковано здійснювати правосуддя від імені України, керуючись принципом верховенства права, підкоряючись лише закону, чесно і сумлінно здійснювати повноваження та виконувати обов'язки судді, дотримуватися етичних принципів і правил поведінки судді, не вчиняти дій, що порочать звання судді або підривають авторитет правосуддя".

Суддя складає присягу під час урочистої церемонії у присутності Президента України. До участі в церемонії запрошуються Голова Верховного Суду, Голова Ради суддів України, Голова Вищої ради правосуддя та Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Текст присяги підписується суддею і зберігається в його суддівському досьє.

4.Права судді

Права судді – міра допустимої поведінки судді.

Ознаки:

- Належить конкретному суб'єкту – судді;
- Ґрунтуються на нормах позитивного права – Конституції України, ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» та ін.;
- Являють собою забезпечену державою можливість певної поведінки, спрямованої на досягнення соціального блага;
- Їх порушення тягне юридичну відповідальність;
- Їх виникнення зумовлюється юридичним фактом призначення(обрання)на посаду;
- Забезпечується загальними (економічними, політичними, ідеологічними, організаційними) та спеціальними (юридичними) гарантіями;
- Зміст та обсяг прав суддів визначається специфікою правового статусу носіїв судової влади у конкретній державі.

Є два види прав: статусні та процесуальні.

Статусні права - забезпечують особливий правовий статус і правовий захист суддів, підкреслюють їхнє виключне правове становище в державі. Передбачені ЗУ «Про судоустрій та статус суддів». Включають в себе:

- особливий порядок його призначення, притягнення до відповідальності, звільнення та припинення повноважень;
- право на недоторканість та імунітетом судді;
- право на незмінюваність з посади;
- право на відставку ;
- право брати участь у суддівському самоврядуванні;
- право утворювати об'єднання та брати участь у них з метою захисту своїх прав та інтересів, підвищення професійного рівня;
- право вдосконалювати свій професійний рівень та проходити з цією метою відповідну підготовку;
- право на належний судовий захист та ін.
- порядком здійснення правосуддя, визначеним процесуальним законом, таємницею ухвалення судового рішення;
- заборонаю втручання у здійснення правосуддя;
- відповідальністю за неповагу до суду чи судді;
- окремим порядком фінансування та організаційного забезпечення діяльності судів, установленим законом;

- належним матеріальним та соціальним забезпеченням судді;
- функціонуванням органів суддівського врядування та самоврядування;
- визначеними законом засобами забезпечення особистої безпеки судді, членів його сім'ї, майна, а також іншими засобами їх правового захисту.

Процесуальні права - надаються судді для ефективної реалізації своїх службових обов'язків і реалізуються під час здійснення правосуддя. Передбачені КПК, ЦПК, ГПК та КАС України. Включають в себе:

- право вимагати від посадових осіб та громадян виконання винесених суддею рішень;
- право безпосередньо досліджувати докази;
- право приймати рішення у межах суддівської дискреції;
- право на таємницю нарадчої кімнати;
- право мати доступ до автоматизованої системи документообігу суду;
- право вимагати застосування заходів процесуального примусу до осіб, які перешкоджають здійсненню правосуддя та ін.

Недоторканість судді та імунітет судді

Ст. 49. . Без згоди Вищої ради правосуддя суддю не може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку суду, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Суддю не може бути притягнуто до відповідальності за ухвалене ним судове рішення, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку.

2. Суддя, затриманий за підозрою у вчиненні діяння, за яке встановлена кримінальна чи адміністративна відповідальність, повинен бути негайно звільнений після з'ясування його особи, за винятком:

1) якщо Вищою радою правосуддя надано згоду на затримання судді у зв'язку з таким діянням;

2) затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, якщо таке затримання є необхідним для попередження вчинення злочину, відвернення чи попередження наслідків злочину або забезпечення збереження доказів цього злочину.

3. Суддя не може бути підданий приводу чи примусово доставлений до будь-якого органу чи установи, крім суду, за винятком випадків, зазначених у частині другій цієї статті.

4. Судді може бути повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення лише Генеральним прокурором або його заступником.

5. Суддя може бути тимчасово відсторонений від здійснення правосуддя на строк не більше двох місяців у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора або його заступника в порядку, встановленому законом. Рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя ухвалюється Вищою радою правосуддя.

8. Суддя на час тимчасового відсторонення від здійснення правосуддя позбавляється права на отримання доплат до посадового окладу судді.

9. Проведення стосовно судді оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій, що можуть проводитися лише з дозволу суду, здійснюється на підставі судового рішення, ухваленого за клопотанням Генерального прокурора або його заступника, керівника регіональної прокуратури або його заступника.

10. Кримінальне провадження щодо обвинувачення судді у вчиненні кримінального правопорушення, а також прийняття рішення про проведення стосовно судді оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій, застосування запобіжних заходів не може здійснюватися тим судом, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді.

5.Обов'язки судді

Обов'язки суддів – у регульовані нормами права вимоги щодо належної поведінки судді, невиконання яких тягне за відповідальність.

До них належать:

- Своєчасно, справедливо та безсторонньо розглядати і вирішувати судові справи відповідно до закону з дотримання засад і правил судочинства;
- Дотримання правил суддівської етики (питання етики суддів визначаються Кодексом суддівської етики ,що затверджується з'їздом суддів України);
- Виявляти повагу до учасників процесу;
- Додержуватися присяги судді (Присяга судді має такий зміст: «Я,(ім'я та прізвище),вступаючи на посаду судді, урочисто присягаю об'єктивно, безсторонньо, неупереджено, незалежно та справедливо здійснювати правосуддя підкоряючись лише закону та керуючись принципом верховенства права, чесно і сумлінно виконувати обов'язки судді, дотримуватися морально-етичних принципів поведінки судді ,не вчиняти дій, що порочать звання судді та принижують авторитет судової влади»);
- Не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом, в тому числі і таємницю нарадчої кімнати і закритого судового засідання;
- Виконувати вимоги та дотримуватися обмежень, встановлених ЗУ «про засади запобігання і протидії корупції»;
- Подавати щороку до 1 квітня за місцем роботи декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік за формою і в порядку ,що встановлені ЗУ « Про засади запобігання і протидії корупції»(декларація повинна містити відомості про доходи, цінні папери, нерухоме, цінне рухоме майно, вклади у банках, фінансові зобов'язання та про видатки судді, якщо разові видатки перевищують розмір його місячного заробітку);
- Дотримуватися вимог щодо несумісності (перебування на посаді судді несумісне із зайняттям посади у будь-якому іншому органі державної влади, органі місцевого самоврядування та з представницьким мандатом. Суддя не має права посднувати свою діяльність з підприємницькою або адвокатською діяльністю, будь-якою іншою оплачуваною роботою (крім викладацької, наукової і творчої діяльності),а також входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації,що має на меті одержання прибутку.

Особи, які є власниками акцій або володіють іншими корпоративними правами чи мають інші майнові права або інший майновий інтерес у діяльності будь-якої юридичної особи, що має на меті отримання прибутку, зобов'язані передати такі акції (корпоративні права) або інші відповідні права в управління незалежній третій особі (без права надання інструкцій такій особі щодо розпорядження такими акціями, корпоративними або іншими правами, або щодо реалізації прав, які з них виникають) на час перебування на посаді судді. Суддя може отримувати відсотки, дивіденди та інші пасивні доходи від майна, власником якого він є.

Суддя не може належати до політичної партії чи професійної спілки, виявляти прихильність до них, брати участь у політичних акціях, мітингах, страйках);

1. Суддя проходить підготовку для підтримання кваліфікації не рідше одного разу на три роки. Час такої підготовки не може бути меншим 40 академічних годин упродовж кожних трьох років перебування на посаді судді.

6.Особливості юридичної відповідальності суддів

Юридична відповідальність – це визначені законом несприятливі наслідки, що настають для особи у зв'язку з вчиненням нею правопорушення.

Види:

Адміністративна відповідальність – застосовується до осіб, винних у вчиненні адміністративних правопорушень, адміністративних стягнень на підставах і в порядку, визначеному КУпАП. Суддя, затриманий за підозрою у вчиненні діяння, за яке встановлена кримінальна чи адміністративна відповідальність, повинен бути негайно звільнений після з'ясування його особи. Суддя не може бути підданий чи примусово доставлений до будь – якого органу чи установи, крім суду.

Кримінальна відповідальність – застосовується до винної у вчиненні злочину особи виду й міри кримінального покарання на підставах і порядку, передбаченому КК і КПК України. Суддя не може бути без згоди Верховної Ради України затриманий чи заарештований до винесення судом обвинувального вироку. Судді може бути повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення лише Генеральним прокурором України чи його заступником. Відсторонення судді від посади у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності здійснюється Вищою кваліфікаційною комісією суддів України на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора України. Проникнення в житло або інше володіння судді чи його службове приміщення, особистий чи службовий транспорт, проведення там огляду, обшуку чи виїмки, прослуховування його телефонних розмов, особистий обшук судді, а так само огляд, виїмка його кореспонденції, речей і документів можуть провадитися лише за судовим рішенням. Кримінальне провадження щодо обвинувачення судді у вчиненні кримінального правопорушення не може здійснюватися тим судом, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді. Це може бути суд, найбільш територіально наближений до суду, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, іншої адміністративно – територіальної одиниці.

Цивільно – правова відповідальності – накладення цивільно – правових стягнень за невиконання зобов'язань або заподіяння шкоди, передбачених ЦК України.

Матеріальна відповідальність – відшкодування працівником майнової шкоди, заподіяної внаслідок порушення покладених на нього трудових обов'язків. За цивільно – правовою та матеріальною відповідальністю, за шкодою, завдану суддею як представником судової влади, відповідає держава на підставах та в порядку, встановлених законом. Суддя несе відповідальність за особистим майновими зобов'язаннями у загальному порядку.

Дисциплінарна відповідальність – застосування дисциплінарних стягнень до особи, винної у невиконанні або неналежному виконанні своїх посадових обов'язків. Здійснюється на підставах та в порядку, передбачених ЗУ «Про судоустрій та статус суддів» Вищою кваліфікаційною комісією суддів України та Вищою радою правосуддя України.

7. Притягнення судді до дисциплінарної відповідальності

За порушення законодавства при розгляді судових справ, вимог, що ставляться до судді, та обов'язків судді його притягують до дисциплінарної відповідальності. За кожне з порушень накладається лише одне з таких дисциплінарних стягнень (Закону України „Про судоустрій та статус суддів”):

- 1) попередження;
- 2) догани - з позбавленням права на отримання доплат до посадового окладу судді протягом одного місяця;
- 3) суворої догани - з позбавленням права на отримання доплат до посадового окладу судді протягом трьох місяців;
- 4) подання про тимчасове (від одного до шести місяців) відсторонення від здійснення правосуддя - з позбавленням права на отримання доплат до посадового окладу судді та обов'язковим направленням судді до Національної школи суддів України для проходження курсу підвищення кваліфікації, визначеного органом, що здійснює дисциплінарне провадження щодо суддів, та подальшим кваліфікаційним оцінюванням для підтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді;
- 5) подання про переведення судді до суду нижчого рівня;
- 6) подання про звільнення судді з посади.

Дисциплінарне стягнення у виді подання про звільнення судді з посади застосовується у разі:

- 1) вчинення суддею істотного дисциплінарного проступку, грубого чи систематичного нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді;
- 2) порушення суддею обов'язку підтвердити законність джерела походження майна.

3). Істотним дисциплінарним проступком або грубим нехтуванням обов'язками судді, що є несумісним зі статусом судді або виявляє його невідповідність займаній посаді, може бути визнаний, зокрема, будь-який з таких фактів:

1) суддя допустив поведінку, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, у тому числі в питаннях моралі, чесності, непідкупності, відповідності способу життя судді його статусу, дотримання інших етичних норм та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду;

2) суддя вчинив дисциплінарний проступок, маючи непогашене дисциплінарне стягнення (крім попередження чи догани), або має два непогашених дисциплінарних стягнення;

3) встановлено факт недоброчесної поведінки судді, у тому числі здійснення суддею або членами його сім'ї витрат, що перевищують доходи такого судді та доходи членів його сім'ї, законність джерел яких підтверджена; встановлення невідповідності рівня життя судді задекларованим ним та членами його сім'ї майну і доходам; використання статусу судді з метою незаконного отримання ним або третіми особами матеріальних благ або іншої вигоди;

4) суддю визнано судом винним у вчиненні корупційного правопорушення.

б) суддя умисно не подав декларацію доброчесності чи декларацію родинних зв'язків у встановлені строки або умисно задекларував недостовірні (в тому числі неповні) твердження у декларації доброчесності;

7) суддя допустив інше грубе порушення закону, що підриває суспільну довіру до суду.

Підставами порушення дисциплінарного провадження відповідно до Закону України „Про судоустрій та статус суддів України” можуть бути:

1) умисне або внаслідок недбалості:

а) незаконна відмова в доступі до правосуддя (у тому числі незаконна відмова в розгляді по суті позовної заяви, апеляційної, касаційної скарги тощо) або інше істотне порушення норм процесуального права під час здійснення правосуддя, що унеможливило учасниками судового процесу реалізацію наданих їм процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків або призвело до порушення правил щодо юрисдикції або складу суду;

б) не зазначення в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору;

в) порушення засад гласності і відкритості судового процесу;

г) порушення засад рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості;

г) незабезпечення обвинуваченому права на захист, перешкоджання реалізації прав інших учасників судового процесу;

д) порушення правил щодо відводу (самовідводу);

2) безпідставне затягування або невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом, зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення, несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень;

3) допущення суддею поведінки, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях моралі, чесності, непідкупності, відповідності способу життя судді його статусу, дотримання інших норм суддівської етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду, прояв неповаги до інших суддів, адвокатів, експертів, свідків чи інших учасників судового процесу;

4) умисне або у зв'язку з очевидною недбалістю допущення суддею, який брав участь в ухваленні судового рішення, порушення прав людини і основоположних свобод;

5) розголошення суддею таємниці, що охороняється законом, у тому числі таємниці нарадчої кімнати, або інформації, що стала відомою судді під час розгляду справи у закритому судовому засіданні;

6) неповідомлення суддею Вищої ради правосуддя та Генерального прокурора про випадок втручання в діяльність судді щодо здійснення правосуддя, у тому числі про звернення до нього учасників судового процесу чи інших осіб, включаючи осіб, уповноважених на виконання функцій держави, з приводу конкретних справ, що перебувають у провадженні судді, якщо таке звернення здійснено в інший, ніж передбачено процесуальним законодавством, спосіб упродовж п'яти днів після того, як йому стало відомо про такий випадок;

7) неповідомлення або несвоєчасне повідомлення Ради суддів України про реальний чи потенційний конфлікт інтересів судді (крім випадків, коли конфлікт інтересів врегульовується в порядку, визначеному процесуальним законом);

8) втручання у процес здійснення правосуддя іншими суддями;

9) неподання або несвоєчасне подання для оприлюднення декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в порядку, встановленому законодавством у сфері запобігання корупції;

10) зазначення в декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, завідомо неправдивих відомостей або умисне не зазначення відомостей, визначених законодавством;

11) використання статусу судді з метою незаконного отримання ним або третіми особами матеріальних благ або іншої вигоди, якщо таке правопорушення не містить складу злочину або кримінального проступку;

12) допущення суддею не доброчесної поведінки, у тому числі здійснення суддею або членами його сім'ї витрат, що перевищують доходи такого судді та доходи членів його сім'ї; встановлення невідповідності рівня життя судді задекларованим доходам; не підтвердження суддею законності джерела походження майна;

13) ненадання інформації або надання завідомо недостовірної інформації на законну вимогу члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та/або члена Вищої ради правосуддя;

14) не проходження курсу підвищення кваліфікації в Національній школі суддів України відповідно до направлення, визначеного органом, що здійснює дисциплінарне провадження щодо суддів, або не проходження подальшого кваліфікаційного оцінювання для підтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді, або не підтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді за результатами цього кваліфікаційного оцінювання;

15) визнання судді винним у вчиненні корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, у випадках, установлених законом;

16) неподання або несвоєчасне подання декларації родинних зв'язків суддею в порядку, визначеному цим Законом;

17) подання у декларації родинних зв'язків судді завідомо недостовірних (у тому числі неповних) відомостей;

18) неподання або несвоєчасне подання декларації доброчесності суддею в порядку, визначеному цим Законом;

19) декларування завідомо недостовірних (у тому числі неповних) тверджень у декларації доброчесності судді.

Скасування або зміна судового рішення не має наслідком дисциплінарну відповідальність судді, який брав участь у його ухваленні, крім випадків, коли скасоване або змінене рішення ухвалено внаслідок умисного порушення норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків.

Право на звернення зі скаргою щодо дисциплінарного проступку судді (дисциплінарною скаргою) має будь-яка особа. Громадяни здійснюють зазначене право

особисто або через адвоката, юридичні особи - через адвоката, органи державної влади та органи місцевого самоврядування - через своїх керівників або представників.

Адвокат зобов'язаний перевірити факти, які можуть тягнути за собою дисциплінарну відповідальність судді, до подання відповідної дисциплінарної скарги.

2. Дисциплінарна скарга подається у письмовій формі та повинна містити такі відомості:

1) прізвище, ім'я, по батькові (найменування) скаржника, його місце проживання (перебування) або місцезнаходження, поштовий індекс, номери засобів зв'язку;

2) прізвище, ім'я, по батькові та посада судді (суддів), щодо якого (яких) подано скаргу;

3) конкретні відомості про наявність у поведінці судді ознак дисциплінарного проступку, який відповідно до частини першої статті 106 цього Закону може бути підставою для дисциплінарної відповідальності судді;

4) посилання на фактичні дані (свідчення, докази), що підтверджують зазначені скаржником відомості.

Дисциплінарна скарга підписується скаржником із зазначенням дати її підписання.

3. Вища рада правосуддя затверджує та розміщує на офіційному веб-порталі судової влади зразок дисциплінарної скарги.

4. Не допускається зловживання правом звернення до органу, уповноваженого здійснювати дисциплінарне провадження, у тому числі ініціювання питання відповідальності судді без достатніх підстав, використання такого права, як засобу тиску на суддю у зв'язку зі здійсненням ним правосуддя.

5. За подання адвокатом завідомо безпідставної дисциплінарної скарги такий адвокат може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності згідно із законом.

6. Дисциплінарну справу щодо судді не може бути порушено за скаргою, що не містить відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку судді, а також за анонімними заявами та повідомленнями.

7. У разі наявності обставин, що спричиняють виникнення сумнівів у існуванні або достовірності підпису особи, яка подала дисциплінарну скаргу, відповідний орган Вищої ради правосуддя має право запросити таку особу для підтвердження скарги.

8. У випадку неодноразового подання особою очевидно безпідставних дисциплінарних скарг Вища рада правосуддя має право ухвалити рішення про залишення без розгляду протягом одного року наступних скарг цієї особи.

8. Звільнення судді з посади Р VII, ст. 112

Рішення про звільнення судді з посади ухвалює Вища рада правосуддя

1. за станом здоров'я

2. у разі порушення ним вимог щодо несумісності

3. у разі вчинення істотного дисциплінарного проступку,

4. за його заявою про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням

1. Суддя, який має стаж роботи на посаді судді не менше двадцяти років, що, має право подати заяву про відставку, за ним зберігається звання судді та гарантії недоторканності,

5. у зв'язку з незгодою на переведення до іншого суду

6. у зв'язку з порушенням обов'язку підтвердити законність джерела походження майна

Припинення повноважень судді ст. 120-124

- судді у зв'язку з досягненням суддею шістдесяти п'яти років

(Повноваження судді припиняються з наступного дня після досягнення ним шістдесяти п'яти років.)

- у зв'язку з припиненням громадянства України або набуття суддею громадянства іншої держави

- у зв'язку з набранням законної сили рішенням суду про визнання судді безвісно відсутнім або оголошення померлим, визнання недієздатним або обмежено дієздатним

- у зв'язку зі смертю судді

- у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком щодо судді за вчинення ним злочину

Погашення дисциплінарного стягнення

1. Суддя вважається таким, що не має дисциплінарного стягнення, якщо:

1) протягом шести місяців з дня ухвалення рішення про накладення дисциплінарного стягнення у виді попередження його не буде піддано новому дисциплінарному стягненню та підстава для нового стягнення не матиме місця протягом вказаного строку;

2) протягом одного року з дня ухвалення рішення про накладення дисциплінарного стягнення у виді догани його не буде піддано новому дисциплінарному стягненню та підстава для нового стягнення не матиме місця протягом вказаного строку;

3) протягом вісімнадцяти місяців з дня ухвалення рішення про накладення дисциплінарного стягнення у виді суворої догани його не буде піддано новому дисциплінарному стягненню та підстава для нового стягнення не матиме місця протягом вказаного строку;

4) протягом двох років з дня ухвалення рішення про накладення дисциплінарного стягнення у виді подання про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя його не буде піддано новому дисциплінарному стягненню та підстава для нового стягнення не матиме місця протягом вказаного строку, а також за умови успішного проходження курсу підвищення кваліфікації, визначеного органом, що здійснює дисциплінарне провадження щодо суддів, та подальшого підтвердження здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді за результатами кваліфікаційного оцінювання;

5) протягом трьох років з дня ухвалення рішення про накладення дисциплінарного стягнення у виді подання про переведення судді до суду нижчого рівня суддю не буде піддано новому дисциплінарному стягненню та підстава для нового стягнення не матиме місця протягом вказаного строку; однак суддя не може бути повернутий на посаду до попереднього суду лише в результаті такого погашення.

Дисциплінарне провадження включає наступні елементи: перевірку даних про дисциплінарний проступок судді; порушення дисциплінарного провадження; розгляд дисциплінарної справи.

Відповідно до Закону України „Про судоустрій і статус суддів України” дисциплінарне провадження здійснюють:

Вища кваліфікаційна комісія суддів – щодо суддів апеляційних судів та Касаційного Суду України.

Вища Рада Правосуддя - щодо суддів вищих спеціалізованих судів та суддів Верховного Суду.

Рішення у дисциплінарній справі судді приймається більшістю голосів членів кваліфікаційної комісії суддів, присутніх на засіданні. При накладенні на суддю дисциплінарного стягнення, враховуються характер проступку, його наслідки, особа судді, ступінь його вини, обставини, що впливають на обрання міри дисциплінарної відповідальності.

Рішення у дисциплінарній справі судді про притягнення його до дисциплінарної відповідальності може бути оскаржено до Вищої ради правосуддя

9. Забезпечення судді. Порядок та умови

Суддівська винагорода складається з посадового окладу та доплат

Посадовий оклад:

Для судді місцевого суду встановлюється у розмірі 30 мінімальних заробітних плат.

Для судді апеляційного суду – 50 пропорційно до посадового окладу судді місцевого суду

Для судді вищого спеціалізованого суду – 50

Для судді Верховного Суду та Конституційного Суду України – 75

Доплати за:

Вислугу років у розмірі: за наявності стажу роботи до 3 років – 15 відсотків до 5 років – 20%, більше 5 років – 20%, більше 10 років – 30%, більше 15 років – 40%, більше 20 років – 50%, більше 25 років – 60%, більше 30 років – 70%, більше 35 років – 80% посадового окладу.

Перебування на адміністративній посаді в суді: заступника голови суду, секретаря судової палати, заступника секретаря судової палати, секретаря пленуму вищого спеціалізованого суду, секретаря пленуму Верховного Суду – у розмірі 5% посадового окладу судді відповідного суду, голові суду – 10% посадового окладу судді відповідного суду.

Науковий степінь: кандидата або доктора наук з відповідної спеціальності у розмірі відповідно 15 і 20% посадового окладу судді відповідного суду.

Роботу, яка передбачає доступ до державної таємниці: у розмірі, залежно від ступеню секретності інформації; відомості та їх носії, що мають ступінь секретності «цілком таємно», - 10% посадового окладу судді відповідного суду; відомості та їх носії, що мають ступінь «таємно», - 5% посадового окладу відповідного судді.

Відпустка. Суддям надається щорічна оплачувана відпустка тривалістю 30 робочих днів з виплатою, крім суддівської винагороди, допомоги на оздоровлення у розмірі посадового окладу. Суддям, які мають стаж роботи більше 10 років, надається додаткова оплачувана відпустка тривалістю 15 календарних днів.

Забезпечення житлових умов суддів: після призначення на посаду, суддя, який потребує поліпшення житлових умов, забезпечується службовим житлом за місцем знаходження суду.

Забезпечення потреб судді, пов'язаних з його діяльністю: Суддя забезпечується за рахунок коштів Державного бюджету України, мантією та нагрудним знаком, окремим кабінетом, робочим місцем та необхідними для роботи засобами.

Соціальне страхування у судді: Життя і здоров'я суддів підлягають обов'язковому державному страхуванню за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

Забезпечення судді у відставці: Суддя та його члени сім'ї мають право на безкоштовне медичне обслуговування у державних закладах охорони здоров'я. Члени сім'ї судді можуть обслуговуватись у тих же закладах, де обслуговуються судді. Судді, який вийшов у відставку, після досягнення чоловіками 62 років, а жінками – пенсійного віку, встановленого ст. 26 ЗУ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», виплачується пенсія на умовах, передбачених ст. 37 ЗУ «Про державну службу», або за його вибором щомісячне довічне грошове утримання. Щомісячне довічне грошове утримання виплачується судді у розмірі 50% грошового утримання судді. а кожний повний рік роботи на посаді судді понад 20 років розмір щомісячного довічного грошового утримання збільшується на два відсотки грошового утримання судді.

10. Присяжні як носії судової влади

Статус Присяжного ст.63 гл 3

Присяжним є особа, яка у випадках, визначених процесуальним законом, та за її згодою вирішує справи у складі суду разом із суддею або залучається до здійснення правосуддя.

Вимоги:

Не підлягають включенню до списків присяжних:

- визнані судом обмежено дієздатними або недієздатними;

- які мають хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню обов'язків присяжного;
- які мають не зняту чи непогашену судимість;
- народні депутати України, члени Кабінету Міністрів України, судді, прокурори, працівники органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів, військовослужбовці, працівники апаратів судів, інші державні службовці, адвокати, нотаріуси;
- особи, на яких протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення;
- громадяни, які досягли 65 років;
- особи, які не володіють державною мовою.

Присяжним може бути громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду.

Список присяжних Для затвердження списку присяжних територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням до відповідних місцевих рад, які формують і затверджують у кількості, зазначеній у поданні, список громадян, які постійно проживають на територіях, на які поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, відповідають вимогам статті 65 цього Закону і дали згоду бути присяжними. Список присяжних затверджується на три роки і переглядається в разі необхідності для заміни осіб, які вибули зі списку, за поданням територіального управління Державної судової адміністрації України. Після затвердження списку присяжних такий список передається до відповідного окружного суду, в тому числі в електронній формі.

Суд залучає присяжних до здійснення правосуддя у порядку черговості на строк не більше одного місяця на рік, крім випадків, коли продовження цього строку зумовлено необхідністю закінчити розгляд справи, розпочатий за їхньою участю. Добір осіб для запрошення до участі у здійсненні правосуддя як присяжних здійснюється за допомогою автоматизованої системи. Письмове запрошення надсилається присяжному не пізніше ніж за 7 днів до початку судового засідання. Залучення присяжних до виконання обов'язків у суді та їх виклик здійснюється у порядку, визначеному процесуальним законом. Роботодавець зобов'язаний увільнити присяжного від роботи на час виконання ним обов'язків зі здійснення правосуддя. Відмова в увільненні від роботи вважається неповагою до суду. Присяжний зобов'язаний вчасно з'явитися на запрошення суду для участі в судовому засіданні. Неприбуття в судові засідання без поважних причин вважається неповагою до суду.

Від виконання обов'язків присяжного відповідного суду увільняються:

- особи, які перебувають у відпустці, у зв'язку з вагітністю та пологами, у відпустці по догляду за дитиною, а також які мають дітей дошкільного чи молодшого шкільного віку або утримують дітей-інвалідів, інших хворих або членів сім'ї похилого віку;
- керівники та заступники керівників органів місцевого самоврядування;
- особи, які через свої релігійні переконання вважають для себе неможливим участь у здійсненні правосуддя;
- інші особи, якщо голова суду визнає поважними причини, на які вони посилаються.

Особу, зазначену в частині другій цієї статті, увільняють від виконання обов'язків присяжного за її заявою, поданою до початку виконання цих обов'язків.

Увільнення від виконання обов'язків присяжного внаслідок відводу (самовідводу) у конкретній справі здійснюється в порядку, встановленому процесуальним законом або за поданням головуєчого судді.

Гарантії: ст. 68

На присяжних поширюються гарантії незалежності і недоторканності суддів, установлені законом, на час виконання ними обов'язків зі здійснення правосуддя. За

обґрунтованим клопотанням присяжного заходи безпеки щодо нього можуть уживатися і після закінчення виконання цих обов'язків.;

Присяжним за час виконання ними обов'язків у суді виплачується винагорода, розрахована виходячи з посадового окладу судді місцевого суду з урахуванням фактично відпрацьованого часу в порядку, визначеному Державною судовою адміністрацією України. Присяжним відшкодовуються витрати на проїзд і наймання житла, а також виплачуються добові. Зазначені виплати здійснюються за рахунок коштів бюджетної програми на здійснення правосуддя територіальними управліннями Державної судової адміністрації України за рахунок коштів Державного бюджету України.

За присяжними на час виконання ними обов'язків у суді за місцем основної роботи зберігаються всі гарантії та пільги, визначені законом. Час виконання присяжним обов'язків у суді зараховується до всіх видів трудового стажу. Звільнення присяжного з роботи або переведення на іншу роботу без його згоди під час виконання ним обов'язків у суді не допускається.

У процесі формування ВРП беруть участь *три гілки державної влади* України, а також представники адвокатури України, юридичної науки та прокуратури. Відповідно до Конституції ВРЮ складається з двадцяти одного члена По два представника обираються Верховною Радою України, Президентом України, з'їздом адвокатів України, з'їздом представників юридичних вищих навчальних закладів і наукових установ; всеукраїнська конференція працівників прокуратури. Десятьох обирає з'їзд суддів України з *числа суддів чи суддів у відставці*. Голова Верховного Суду входить до складу Вищої ради правосуддя за посадою.

Лекція 8. Правові основи прокурорської діяльності 2 год.

Питання для розгляду:

1. Виникнення, становлення і розвиток прокуратури
2. Місце прокуратури у системі розподілу державної влади
3. Функції прокуратури
4. Правові основи прокурорської діяльності
5. Завдання прокурорської діяльності
6. Засади організації та діяльності прокуратури
7. Система прокуратури України
8. Офіс Генерального прокурора
9. Обласні та окружні прокуратури
10. Територіальні та спеціалізовані прокуратури
11. САП

Завдання на СРС: Міжнародні та національні стандарти діяльності прокуратури. Завдання та принципи прокурорської діяльності.

Література: 1,10,11, 50-58

Література:

Керівні принципи, що стосуються ролі осіб, які здійснюють судове переслідування, прийняті VIII Конгресом ООН з попередження злочинності та поведження з правопорушниками 09.10.1990 р.;

Рекомендація № R (2000) 19 про роль державного обвинувачення в системі кримінального правосуддя, прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 06.10.2000;

Рекомендація Парламентської Асамблеї Ради Європи 1604 (2003) про роль прокуратури у демократичному правовому суспільстві від 27.05.2003; Рекомендація СМ/Яес (2012) 11

Комітету міністрів державам- членам Ради Європи про роль прокуратури поза межами системи кримінального правосуддя від 19.09.2012; Європейські керівні принципи з етики та поведінки для прокурорів «Будапештські керівні принципи» від 31.05.2005

Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року;

Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.93

Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.// ВВР України, 1996 р.

Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2015.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19.09.2019 р. №113-ІХ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-20> (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 42, ст.238)

Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури 28.11.2012.

Відомчі акти Генерального прокурора України

Молдован А. В. Прокуратура України. Навчальний посібник/ А. В. Молдован, Р. С. Кацавець. – К.: Алерта, 2016. – 270 с.

Прокурорський нагляд за додержанням і застосуванням законів: навч. Посіб / [І. С. Зарубинська, О. М. Толочко, А. А. Матвієць, Н. С. Наулік та ін.]. – К.: Алерта, 2013.– 550 с.

Topic 7. Summary

In this lecture you will find out about the historical background of the creation and development of the Public Prosecution Service of Ukraine. The information will be given on the structure, principles of organization and on the major functions of the Public Prosecution Service of Ukraine. What is more, this lecture covers the questions of requirements for the candidates for the position of a prosecutor and the reasons for his dismissal. Qualifications and Disciplinary Commission of Public Prosecutors of Ukraine and Prosecutors' self-government are other important topics that will also be discussed in this lecture.

Key words: the Public Prosecution Service of Ukraine, Qualifications and Disciplinary Commission of Public Prosecutors of Ukraine, Prosecutors' self-government, requirements for the candidates, major functions of the Public Prosecution Service of Ukraine.

Конспект лекції

1. ВИНИКНЕННЯ, СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ПРОКУРАТУРИ

Період зародження перших прообразів прокуратури (з давнини – до 1302 р.)

У давньому Римі з'являється термін «procurator» – піклуєся, забезпечую. Прокураторами спершу називали управителів маєтків, а потім – римських намісників провінцій. У грецьких містах-держав: Ольвії, Пантікапеї, Феодосії, Херсонесі та ін. існували номофілаки (стражі законів), які стежили за оформленням законів та їх виконанням жителями полісів, а також колегії продиктів (юридичних радників). У Київській Русі, відповідно до «Руської Правди», існували тіуни, вірники, отроки і дітські, мечники та ін., які від імені князя брали участь у судовому провадженні та виконували певні наглядові функції. Проте прокуратури як такої ще не існувало

Період виникнення і поширення прокуратури у країнах Європи (1302 - 1722 рр.)

У Франції Ордонансами короля Філіппа IV від 25.03.1302 засновується прокуратура як орган представництва інтересів монарха. Прокурори називалися «людьми короля» і забезпечували участь у судових процесах, кримінальне переслідування і стягнення судових зборів. Посаду королівського прокурора можна було купувати і передавати у спадщину. В утвореному в 1578 р. Луцькому трибуналі Речі Посполитої, дія якого

поширювалася на Київське, Волинське та Брацлавське воєводства, була передбачена посада прокурора (інстигатора), який наглядав за законністю позовів, які надходили на розгляд трибуналу. Ця посада діяла також в Українському трибуналі в Батурині

Дореволюційний період прокуратури Російської імперії (з 1722р. до 1917р.)

Петро I Указом від 12 січня 1722 р. заснував прокуратуру Російської імперії. Генерал-прокурор був визначений «оком государевим» і «стряпчим про справи державні» і підпорядковувався імператору. У результаті реформ Катерини II згідно з «Установами для управління губерніями» від 1775 р. утворюється ієрархічна система органів прокуратури: Генерал-прокурор та підпорядковані йому губернські та повітові прокурори на місцях. Пізніше посада Генерал-прокурора об'єднується з посадою Міністра юстиції. За наслідками Судової реформи 1864 р. прокуратура з установи наглядового типу перетворена на орган кримінального переслідування, який діяв при судах

Прокуратура доби УНР, Гетьманату і Директорії (1917 – 1921 рр.)

Утворено Прокуратуру Генерального Суду (за часів Директорії – «Надвищий Суд»), а також прокуратури при апеляційних та окружних судах. Прокуратура діє при суді, а посада Генерального прокурора поєднується з посадою Міністра юстиції

Радянський період історії прокуратури (з 1917 р. до 1991 р.)

Після Жовтневого перевороту 1917 р. прокуратуру спершу ліквідували за Декретом № 1 «Про суд». Згідно з Положенням «Про прокурорський нагляд» від 28 червня 1922 р. було утворено державну прокуратуру УСРР, яка увійшла до складу Міністерства юстиції. У 30-ті роки створено централізовану систему органів прокуратури: Прокуратура СРСР; прокуратури союзних республік; прокуратури адміністративно-територіальних одиниць. Статус прокуратури як органу вищого нагляду за правильним і однаковим застосуванням законів закріплено у розділах «Суд і прокуратура» Конституцій СРСР від 1936 р. та 1977 р., а її діяльність регламентувалася Положеннями «Про прокуратуру Союзу РСР» від 1933 р. та 1955 р., Законом «Про прокуратуру СРСР» від 1979 р.

Найвідоміші прокурори радянської доби: М. О. Скрипник – перший Генеральний прокурор УСРР, провідник політики українізації, застрелився у 1933 р., не витримавши звинувачень в українському буржуазному націоналізмі; А. Я. Вишинський – Прокурор СРСР з 1935 до 1939 р., головний обвинувач на сталінських політичних процесах 1930-х рр., в подальшому – представник СРСР в ООН; Р. А. Руденко – прокурор УРСР у 1944–1953 рр., Генеральний прокурор СРСР з 1953 до 1981 р., головний обвинувач від СРСР на Нюрнберзькому процесі, у 1953 р. вів слідство по справі Л. П. Берії, у 1960 р. був державним обвинувачем на процесі шпигуна Ф. Г. Пауерса

Розвиток прокуратури у незалежній Україні

Становлення прокуратури незалежної України (1990–1996 рр.)

На підставі Декларації про державний суверенітет України від 16.07.1990 система органів прокуратури Української РСР була виведена із підпорядкування прокуратурі СРСР. Україна першою серед республік колишнього СРСР 05.11.1991 прийняла ЗУ «Про прокуратуру», дата введення в дію якого – 1 грудня – святкується як День працівника прокуратури України. У Концепції судово-правової реформи в Україні від 28.04.1992 визначено засади реформування прокуратури України

Розвиток прокуратури в незалежній Україні (1996–2014 рр.)

Статус прокуратури закріплено у Конституції України, де прокуратурі було присвячено однойменний окремих Розділ VII. Визначено систему конституційних функцій прокуратури України, а також перехідні функції прокуратури. Згідно зі змінами до Конституції від 08.12.2004 було розширено систему функцій прокуратури, а також скореговано порядок призначення і звільнення ГПУ (за згодою ВР України). У 2012 р. організація та діяльність прокуратури зазнали змін у зв'язку із прийняттям нового КПК України від 13.04.2012 (реформовано статус прокурора у кримінальному провадженні)

Сучасний період діяльності прокуратури (2014 р. – по теперішній час)

14.10.2014 прийнято новий ЗУ «Про прокуратуру», яким обмежено систему функцій прокуратури (скасовано функцію нагляду за додержанням і застосуванням законів, функцію нагляду за додержанням прав і свобод громадян віднесено до представництва, а функцію координації – до нагляду за законністю досудового розслідування); реформовано систему органів прокуратури; змінено порядок кадрового забезпечення прокуратури; запроваджено органи прокурорського самоврядування тощо. Відбувається скорочення кількості прокуратур і чисельності прокурорів, обмежуються їх повноваження

2. МІСЦЕ ПРОКУРАТУРИ У СИСТЕМІ РОЗПОДІЛУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Президент України призначає на посаду та звільняє за згодою Верховної Ради України Генерального прокурора України і завдяки цьому має вагомий вплив на ієрархічну та централізовану систему органів прокуратури України. Знаходиться поза компетенції прокуратури.

Законодавча влада

Спільне:

- Правові основи організації і діяльності прокуратури визначаються передусім актам Верховної Ради України. У своїй діяльності прокуратура керується законами та іншими актами ВР України;
- Наглядова діяльність прокуратури зосереджена на контролі за додержанням законів, тобто актів ВР України;
- Генеральний прокурор призначається і звільняється Президентом за згодою ВР України;
- Генеральний прокурор підзвітний законодавчій владі: він особисто не менше одного разу на рік звітує перед ВР України на пленарному засіданні про діяльність органів прокуратури.

Відмінне:

- ВР України є єдиним органом законодавчої влади в Україні. Прокуратура не творить закони, а лише наглядає за їх дотриманням у визначених законом сферах. Функціонування ВР України не є об'єктом прокурорської діяльності.

Виконавча влада

Спільне:

- Подібна система органів, з якою безпосередньо взаємодіє система органів прокуратури на всіх рівнях;
- Схожі засади внутрішньої організації і управління;
- З правоохоронними і контрольними органами виконавчої влади прокуратура об'єднана спільними завданнями і напрямками діяльності (ОВС, СПУ, Контрольно-ревізійна служба та інші);
- Прокуратура належить до правоохоронних органів, які у більшості є органами виконавчої влади;
- Прокуратура координує діяльність правоохоронних органів у сфері протидії злочинності.

Відмінне:

- Призначенням виконавчої влади є виконання законів, а прокуратури – нагляд за їх додержанням у визначених сферах. Включення прокуратури до виконавчої влади призведе до її політизації, а також суттєво обмежить нагляд прокуратури за виконавчою владою.

Судова влада

Спільне:

- Статус прокуратури регламентований розділом VIII «Правосуддя» Конституції України разом із судом та адвокатурою, що дозволяє розглядати її як суміжний інститут судової влади;

- Всі без винятку функції прокуратури пов'язані із судами, а деякі лише в суді безпосередньо реалізуються (представництво, підтримання публічного обвинувачення в суді);
- Суд і прокуратура об'єднані спільними завданнями у правоохоронній системі України по утвердженню в державі верховенства права, зміцненню законності і правопорядку;
- Суд здійснює контроль за діяльністю прокуратури. Прокуратура не здійснює нагляду за діяльністю суду, але реагує на порушення ним закону шляхом оскарження судових рішень;
- Порядок добору прокурорів, їх дисциплінарна відповідальність, органи самоврядування, що забезпечують їх функціонування, подібні до суддів.

Відмінне:

- Прокуратура прямо не віднесена до судової влади, вона не здійснює правосуддя і виконує ряд позасудових функцій. Статус прокурорів відрізняється від статусу суддів. Система прокуратури відрізняється від судової системи.

Висновок

Після Конституційної реформи щодо правосуддя 2016 р. прокуратура формально втратила свій статус незалежного органу в системі поділу влади, проте фактично залишається єдиною і централізованою системою, яка при виконанні покладених на неї функцій взаємодіє з усіма гілками державної влади, але не належить до жодної з них.

3. ФУНКЦІЇ ПРОКУРАТУРИ ЗУ «Про прокуратуру від 14.10.2014 р.

Функції прокуратури – це основні напрямки її діяльності, що безпосередньо виражають її сутність і призначення.

На прокуратуру не може покладатися виконання функцій, не передбачених Конституцією України і ЗУ «Про прокуратуру».

На прокуратуру покладаються такі функції: Стаття 2.

- 1) підтримання державного обвинувачення в суді;
- 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом та главою 12 розділу III Цивільного процесуального кодексу України;
- 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

2. З метою реалізації своїх функцій прокуратура здійснює міжнародне співробітництво.

3. На прокуратуру не можуть покладатися функції, не передбачені Конституцією України.

Підтримання державного обвинувачення в суді Ст. 22-26

1. Прокурор підтримує державне обвинувачення в судовому провадженні щодо кримінальних правопорушень, користуючись при цьому правами і виконуючи обов'язки, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України.

Представництво інтересів громадянина або держави в суді

Представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді полягає у здійсненні процесуальних та інших дій, спрямованих на захист інтересів громадянина або держави, у випадках та порядку, встановлених законом.

Прокурор здійснює представництво в суді інтересів громадянина (громадянина України, іноземця або особи без громадянства) у випадках, якщо така особа не спроможна самотійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист.

Наявність таких обставин обґрунтовується прокурором у порядку, передбаченому частиною четвертою цієї статті.

Прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави у разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу.

Наявність таких обставин обґрунтовується прокурором у порядку, передбаченому частиною четвертою цієї статті, крім випадку, визначеного абзацом четвертим цієї частини.

Не допускається здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави в особі державних компаній, а також у правовідносинах, пов'язаних із виборчим процесом, проведенням референдумів, діяльністю Верховної Ради України, Президента України, створенням та діяльністю засобів масової інформації, а також політичних партій, релігійних організацій, організацій, що здійснюють професійне самоврядування, та інших громадських об'єднань. Представництво в суді інтересів держави в особі Кабінету Міністрів України та Національного банку України може здійснюватися прокурором Офісу Генерального прокурора або обласної прокуратури виключно за письмовою вказівкою чи наказом Генерального прокурора або його першого заступника чи заступника відповідно до компетенції.

Представництво інтересів держави у суді у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави здійснюється прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, а у визначених законом випадках - прокурорами Офісу Генерального прокурора в порядку та на підставах, визначених Цивільним процесуальним кодексом України.

Наявність підстав для представництва має бути обґрунтована прокурором у суді.

Прокурор здійснює представництво інтересів громадянина або держави в суді виключно після підтвердження судом підстав для представництва.

Прокурор зобов'язаний попередньо, до звернення до суду, повідомити про це громадянина та його законного представника або відповідного суб'єкта владних повноважень. У разі підтвердження судом наявності підстав для представництва прокурор користується процесуальними повноваженнями відповідної сторони процесу. Наявність підстав для представництва може бути оскаржена громадянином чи її законним представником або суб'єктом владних повноважень.

Виключно з метою встановлення наявності підстав для представництва інтересів держави в суді у випадку, якщо захист законних інтересів держави не здійснює або неналежним чином здійснює суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, прокурор має право отримувати інформацію, яка на законних підставах належить цьому суб'єкту, витребувати та отримувати від нього матеріали та їх копії.

У разі відсутності суб'єкта владних повноважень, до компетенції якого віднесений захист законних інтересів держави, а також у разі представництва інтересів громадянина або представництва інтересів держави у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави з метою встановлення наявності підстав для представництва прокурор має право:

1) витребувати за письмовим запитом, ознайомлюватися та безоплатно отримувати копії документів і матеріалів органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних та комунальних підприємств, установ і організацій, органів Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, що знаходяться у цих суб'єктів, у порядку, визначеному законом;

2) отримувати від посадових та службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних та комунальних підприємств, установ та організацій, органів Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування усні або письмові пояснення. Отримання пояснень від інших осіб можливе виключно за їхньою згодою.

6. Під час здійснення представництва інтересів громадянина або держави у суді прокурор має право в порядку, передбаченому процесуальним законом та законом, що регулює виконавче провадження:

1) звертатися до суду з позовом (заявою, поданням);

2) вступати у справу, порушену за позовом (заявою, поданням) іншої особи, на будь-якому етапі судового провадження;

3) ініціювати перегляд судових рішень, у тому числі у справі, порушеній за позовом (заявою, поданням) іншої особи;

4) брати участь у розгляді справи;

5) подавати цивільний позов під час кримінального провадження у випадках та порядку, визначених кримінальним процесуальним законом;

6) брати участь у виконавчому провадженні при виконанні рішень у справі, в якій прокурором здійснювалося представництво інтересів громадянина або держави в суді;

7) з дозволу суду ознайомлюватися з матеріалами справи в суді та матеріалами виконавчого провадження, робити виписки з них, отримувати безоплатно копії документів, що знаходяться у матеріалах справи чи виконавчого провадження.

7. У разі встановлення ознак адміністративного чи кримінального правопорушення прокурор зобов'язаний здійснити передбачені законом дії щодо порушення відповідного провадження.

8. З метою виявлення необґрунтованих активів та збору доказів їх необґрунтованості в межах своєї компетенції прокурор у порядку, визначеному законодавством, має прямий доступ до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування.

Нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство

Прокурор здійснює нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, користуючись при цьому правами і виконуючи обов'язки, передбачені Законом України "Про оперативно-розшукову діяльність" та Кримінальним процесуальним кодексом України.

Письмові вказівки прокурора органам, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, надані в межах повноважень, є обов'язковими для цих органів і підлягають негайному виконанню.

Видання прокурором розпоряджень поза межами його повноважень тягне за собою відповідальність, передбачену законом.

Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності. Основною формою координації є проведення координаційних нарад з керівниками правоохоронних органів, на яких заслуховується інформація щодо їхньої діяльності у сфері протидії злочинності. Рішення координаційної наради є обов'язковим до виконання всіма зазначеними в ньому правоохоронними органами. Порядок та інші форми координації затверджуються наказом Генерального прокурора.

Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян

Прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, має право:

1) у будь-який час за посвідченням, що підтверджує займану посаду, відвідувати місця тримання затриманих, попереднього ув'язнення, установи, в яких засуджені відбувають покарання, установи, де перебувають особи, щодо яких застосовані примусові заходи медичного або виховного характеру, та будь-які інші місця, до яких доставлено осіб з метою складення протоколу про адміністративне правопорушення чи в яких особи примусово тримаються згідно з судовим рішенням або рішенням адміністративного органу;

2) опитувати осіб, які перебувають у місцях, зазначених у пункті 1 цієї частини, з метою отримання інформації про умови їх тримання та поведінки з ними, ознайомлюватися з документами, на підставі яких ці особи тримаються в таких місцях, засуджені або до них застосовано заходи примусового характеру;

3) знайомитися з матеріалами, отримувати їх копії, перевіряти законність наказів, розпоряджень, інших актів відповідних органів і установ та в разі невідповідності законодавству вимагати від посадових чи службових осіб їх скасування та усунення порушень закону, до яких вони призвели, а також скасовувати незаконні акти індивідуальної дії;

4) вимагати від посадових чи службових осіб надання пояснень щодо допущених порушень, а також вимагати усунення порушень та причин і умов, що їм сприяли, притягнення винних до передбаченої законом відповідальності;

5) знайомитися з матеріалами виконавчого провадження щодо виконання судових рішень у кримінальних справах, робити з них виписки, знімати копії та в установленому законом порядку оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність державного виконавця;

6) вимагати від керівників органів вищого рівня проведення перевірок підпорядкованих і підконтрольних органів та установ попереднього ув'язнення, виконання покарань, застосування заходів примусового характеру та перевірок інших місць, зазначених у пункті 1 цієї частини;

7) звертатися до суду з позовом (заявою) у визначених законом випадках.

2. Прокурор здійснює нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян в органах та установах, **шляхом проведення регулярних перевірок**, а також у зв'язку з необхідністю належного реагування на відомості про можливі порушення законодавства, що містяться у **скаргах**, зверненнях чи будь-яких інших джерелах. У межах реалізації зазначеної функції прокурор має право залучати відповідних спеціалістів.

3. Прокурор зобов'язаний негайно звільнити особу, яка незаконно (за відсутності відповідного судового рішення, рішення адміністративного органу або іншого передбаченого законом документа чи після закінчення передбаченого законом або таким рішенням строку) перебуває у місці тримання затриманих, попереднього ув'язнення, обмеження чи позбавлення волі, установі для виконання заходів примусового характеру, інших місцях, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті.

4. Письмові вказівки прокурора щодо додержання встановлених законодавством порядку та умов тримання осіб у місцях, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, а також письмові вказівки прокурора, надані іншим органам, що виконують судові рішення у кримінальних справах та справах про адміністративні правопорушення, є обов'язковими і підлягають негайному виконанню.

4. ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОКУРОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Це сукупність правових норм, які визначають засади організації та діяльності органів прокуратури України, встановлюють статус працівників органів прокуратури, регулюють правовідносини, що виступають об'єктом прокурорської діяльності, регламентують її порядок, визначають способи, методи і засоби її здійснення.

За юридичною природою:

- норми матеріального права (визначають правове положення прокуратури);
- норми процесуального права (регулюють процедури та форми прокурорської діяльності)

Залежно від специфіки:

- загальні (звичайні) норми (регулюють основний масив прокурорської діяльності);
- спеціальні (нетипові) норми (встановлюють завдання прокуратури, принципи її діяльності, визначення поняття «прокурор» та ін.)

За характером:

- організаційні (регулюють організацію прокуратури та статус її працівників);
- функціональні (регулюють питання діяльності прокуратури)

За рівнем правової регламентації:

- міжнародно-правовий рівень (міжнародно-правові стандарти прокурорської діяльності);
- рівень національного законодавства України

Залежно від ролі у врегулюванні питань прокурорської діяльності:

- основні (регулюють головні питання організації та діяльності прокуратури);
- допоміжні (регулюють окремі аспекти прокурорської діяльності або суміжні правовідносини)

За юридичною силою акта, де містяться норми:

- конституційні;
- рівня міжнародно-правових договорів;
- рівня законів;
- рівня підзаконних актів;

- рівня відомчих нормативно-правових актів

Залежно від предметної спрямованості норм:

- ті, що визначають місце прокуратури серед органів державної влади;
- ті, що встановлюють принципи організації і діяльності прокуратури;
- ті, що закріплюють систему і структуру органів прокуратури;
- ті, що регламентують правовий статус прокурорських працівників;
- ті, що регулюють організацію роботи і управління в органах прокуратури;
- ті, що розкривають питання реалізації функцій прокуратури

Прокурорське право України – окрема галузь права, що характеризується самостійним предметом, яким виступають суспільні відносини, що складаються щодо статусу прокуратури, її організації та здійснення покладених на неї функцій, та єдиним методом правового регулювання вказаних відносин. За своїм характером є комплексною галуззю права, оскільки включає норми конституційного, міжнародного, адміністративного, кримінального процесуального, цивільного процесуального, кримінально-виконавчого, судового, трудового, екологічного та земельного права, законодавства про прокуратуру та ін.

1. Конституція України є актом найвищої юридичної сили.

Розділ VIII «Правосуддя» містить присвячену прокуратурі ст. 131, яка визначає функції прокуратури, порядок призначення і звільнення ГПУ, а з інших питань відсилає до закону; п.9 Перехідних положень, де визначаються тимчасові функції прокуратури.

2. Міжнародні договори про правову допомогу в цивільних, кримінальних і сімейних справах визначають прокуратуру як суб'єкт правовідносин, наприклад: Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року; Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.93 та ін.

3. Закони України:

ЗУ «Про прокуратуру» від 14.10.2014 є базовим актом з питань організації та діяльності прокуратури. Складається з 13 розділів та 94 статей. Визначає правові засади організації і діяльності прокуратури України, статус прокурорів, порядок здійснення прокурорського самоврядування, а також систему прокуратури України.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19.09.2019 р. №113-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-20> (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 42, ст.238).

Основними положеннями закону є наступні:

- замість чинної структури органів прокуратури побудова після проведення атестації прокурорів нової структури у вигляді: Офіс Генерального прокурора, обласні прокуратури, окружні прокуратури. Надання Генеральному прокурору права ліквідувати та реорганізовувати окружні та обласні прокуратури;
- ліквідація військових прокуратур, але при цьому встановлення права Генерального прокурора у разі потреби утворювати спеціалізовані прокуратури на правах структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора, обласних прокуратур, окружних прокуратур;
- зменшення максимальної кількості працівників органів прокуратури з 15 000 до 10 000 осіб;
- надання Генеральному прокурору повноважень затверджувати: стратегію розвитку прокуратури; систему оцінювання якості роботи прокурорів; порядок вимірювання та регулювання навантаження на прокурорів; порядок розгляду звернень щодо неналежного виконання прокурором, який обіймає адміністративну посаду, посадових обов'язків, встановлених для відповідної адміністративної посади;

- надання можливості для всіх кандидатів із вищою юридичною освітою та стажем роботи у сфері права брати участь у відборі на заміщення посад в усіх органах прокуратури;
- перетворення Національної академії прокуратури України на Тренінговий центр прокурорів України;
- підвищення базового посадового окладу прокурора з 12 до 15 прожиткових мінімумів для працездатних осіб. Встановлення обмеження в розмірі 25% для максимального розміру премії прокурора за результатами календарного року, яка нараховується виключно відповідно до оцінки роботи прокурора;
- встановлення положення, що прокурори, які на день набрання чинності Законом займають посади прокурорів у Генеральній прокуратурі України, регіональних прокуратурах, місцевих прокуратурах, військових прокуратурах можуть бути переведені на посаду прокурора в Офісі Генерального прокурора, обласних прокуратурах, окружних прокуратурах лише у разі успішного проходження ними атестації, яка проводиться у порядку, передбаченому "Прикінцевими і перехідними положеннями" цього Закону. Атестація не поширюється на прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- атестація прокурорів проводиться кадровими комісіями, які оцінюють професійну компетентність прокурорів, їх професійну етику та добросовісність;
- атестація прокурорів включає такі етапи: 1) складення іспиту у формі анонімного письмового тестування з метою виявлення рівня знань та умінь у застосуванні закону, відповідності здійснювати повноваження прокурора; 2) проведення співбесіди з метою оцінки відповідності прокурора вимогам професійної компетентності, професійної етики та добросовісності. Для виявлення рівня володіння практичними знаннями та навичками прокурори виконують письмове практичне завдання. У разі неуспішного проходження атестації прокурор звільняється з посади;
- особи, які не займали посаду прокурора на момент набуття чинності Законом, мають право, за умов наявності вищої юридичної освіти та стажу роботи у сфері права, взяти участь у відкритому конкурсі на вакантні посади прокурора в Офісі Генерального прокурора, обласних прокуратурах, окружних прокуратурах, які з'явилися після звільнення прокурорів за власним бажанням, неуспішного проходження прокурорами атестації або з інших підстав;
- тимчасово, до 1 вересня 2021 р., зупиняються повноваження Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, і встановлюється, що Генеральний прокурор: затверджує порядок проведення добору кадровими комісіями на зайняття вакантної посади прокурора; визначає порядок заміщення тимчасово вакантних посад прокурорів в органі прокуратури; призначає осіб на адміністративні посади в Офісі Генерального прокурора та на посаду керівника обласної прокуратури (за схваленням Комісії з добору керівного складу органів прокуратури); визначає порядок розгляду дисциплінарних скарг кадровими комісіями про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження; визначає порядок прийняття рішення кадровими комісіями за результатами дисциплінарного провадження і за наявності підстав, передбачених Законом України "Про прокуратуру", про накладення на прокурора дисциплінарного стягнення або рішення про неможливість подальшого перебування особи на посаді прокурора.

4. Кодекси України:

Кримінально-процесуальний кодекс визначає статус прокурора у кримінальному провадженні. Деталізує функції нагляду за додержанням законів органами, які проводять дізнання і досудове слідство, підтримання державного обвинувачення у суді, а також досудового слідства.

Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України - визначають статус прокурора у цивільному, господарському та адміністративному процесі. Деталізують функцію представництва у суді інтересів держави.

5. Підзаконні акти:

Укази президента України - Президент України своїми указами призначає і звільняє ГПУ з посади, присвоює працівникам прокуратури звання «Заслужений юрист України», затверджує концепції та стратегії у правоохоронній сфері, участь у реалізації яких бере прокуратура.

Постанови КМУ - КМУ затверджує: порядок та розмір виплати коштів на поховання прокурора; порядок виплати щомісячної надбавки за вислугу років прокурорам; порядок перерахунку пенсій тощо.

Постанови ВР України - Постанови ВР України про надання згоди на призначення або звільнення ГПУ з посади.

6. Відомчі акти прокуратури:

Накази Генпрокурора України - ГРУ на основі Конституції та законів видає з питань, що належать до його адміністративних повноважень, накази, які найбільш детально врегульовують усі аспекти організації і діяльності прокуратури України, які не потребують регламентування на законодавчому рівні, і діють лише в межах системи органів прокуратури та поширюються на її працівників.

Акти органів прокурорського самоврядування - приймає з питань, що належать до її компетенції, рішення, що є обов'язковими для будь-яких прокурорів; затверджує Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури та положення РПУ.

5. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРОКУРОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета прокурорської діяльності (розкриває основне призначення прокуратури) – це захист прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави, що охоплює різні прояви діяльності в межах покладених на прокуратуру функцій щодо: 1) сприяння у реалізації таких прав, свобод та інтересів; 2) недопущення їх порушень шляхом попередження останніх та нагляду за додержанням таких прав, свобод та інтересів з боку інших уповноважених органів; 3) відновлення прав та інтересів, порушених неправомірними діями; 4) притягнення до відповідальності винних у порушенні прав, свобод та інтересів

Загальні завдання (виконуються всіма прокурорами при здійсненні всіх покладених на прокуратуру функцій) – це захист:

1. прав і свобод людини. Є першочерговим завданням прокуратури, визначає зміст і характер покладених на неї функцій. Ідеться про захист соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод людини та громадянина, насамперед осіб, які потребують державної підтримки та допомоги (неповнолітніх, інвалідів тощо)

2. загальних інтересів суспільства. Діяльність прокуратури має бути спрямована на захист економічних, політичних, культурних, духовних та інших суспільних цінностей. Суспільні інтереси виражають загальні потреби членів суспільства, кожної окремої людини

3. загальних інтересів держави. Прокуратура як орган державної влади покликана захищати інтереси держави: забезпечення незалежності й обороноздатності України, фінансово-економічні інтереси держави, передусім у бюджетній та земельній сферах, належне функціонування системи кримінальної юстиції, а також пенітенціарної системи тощо

Галузеві (спеціальні) завдання (реалізуються при виконанні окремих функцій прокуратури)

Завдання прокурора у судовому процесі (підтримання державного обвинувачення і представництва інтересів громадянина або держави у суді). Прокурор, який бере участь у розгляді справ у судах, додержуючи принципу незалежності суддів і підкорення їх тільки закону, сприяє виконанню вимог закону про всебічний, повний і об'єктивний розгляд справ та постановленню судових рішень, що ґрунтуються на законі.

Завдання нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, – сприяти: 1) розкриттю кримінальних правопорушень, захисту особи, її прав, свобод, власності, прав підприємств, установ, організацій від злочинних та кримінально-протиправних посягань; 2) виконанню вимог закону про невідворотність відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення; 3) запобіганню незаконному притягненню особи до кримінальної відповідальності; 4) охороні прав і законних інтересів осіб при здійсненні кримінального провадження; 5) здійсненню заходів щодо запобігання кримінальним правопорушенням, усунення причин та умов, що сприяють їх вчиненню.

Завдання нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, – додержання законності під час перебування осіб у місцях тримання затриманих, попереднього ув'язнення, в установах виконання покарань, інших установах, що виконують покарання або заходи примусового характеру, які призначаються судом, додержання встановленого кримінально-виконавчим законодавством порядку та умов тримання або відбування покарання особами у цих установах, їх прав і виконання ними своїх обов'язків.

6. ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ

Засади організації та діяльності прокуратури - це закріплені у ст. 3 ЗУ «Про прокуратуру» основоположні вимоги, що відбивають призначення прокуратури у державі та суспільстві, визначають завдання та повноваження прокурорів, а також зміст та характер правових заходів і засобів здійснення прокурорської діяльності, а також містять ознаки та якості, які допомагають відокремити органи прокуратури від інших державних органів, у тому числі і від правоохоронних.

Загальні засади організації та діяльності прокуратури

✓ Верховенство права та гуманізму. Передбачає першочергову спрямованість діяльності прокуратури на захист прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина;

✓ Законність, справедливість, неупередженість та об'єктивність. Прокурори виконують покладені на них повноваження, керуючись законом, безсторонньо, виключаючи будь-яку особисту заінтересованість у результаті вирішення справи, виходячи із фактичних обставин справи і внутрішнього переконання та сприяючи досягненню соціальної справедливості;

✓ Територіальність. Означає розбудову системи органів прокуратури відповідно до адміністративно-територіального устрою України з метою здійснення покладених на прокуратуру функцій на всій території України і доступності її для всього населення;

✓ Презумпція невинуватості. Прокурор повинен ставитися до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, як до невинуватої, доки її винність не буде доведена в установленому законом порядку і встановлена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили;

✓ Незалежність. Передбачає існування гарантій від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу на прокурора щодо прийняття ним рішень при виконанні службових обов'язків;

- ✓ Політична нейтральність. Діяльність прокуратури повинна бути поза політикою, а прокурори не можуть належати до будь-яких політичних партій чи рухів;
 - ✓ Недопустимість незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої та судової влади. Передбачає обмеження прокурорської діяльності рамками встановленої Конституцією і законодавством компетенції прокуратури відповідно до кола покладених на неї функцій і визначених законом повноважень прокурорів щодо їх реалізації;
 - ✓ Поваги до незалежності суддів. Передбачає заборону публічного висловлювання сумнівів щодо правосудності судових рішень поза межами процедури їх оскарження;
 - ✓ Прозорість діяльності прокуратури. Передбачає відкрите і конкурсне зайняття посади прокурора, вільний доступ до інформації довідкового характеру, надання інформації на запити;
 - ✓ Неухильність дотримання вимог професійної етики та поведінки. Прокурорська діяльність має відповідати моралі та кращим суспільним уявленням про прокуратуру і її працівників.
- Внутрішньо-організаційні засади організації та діяльності прокуратури
- ✓ Зональний принцип. Виявляється у побудові системи органів прокуратури та розподілі службових обов'язків відповідно до певної території;
 - ✓ Предметний (галузевий) принцип. Виявляється у побудові системи органів прокуратури та розподілі службових обов'язків відповідно до покладених на прокуратуру функцій;
 - ✓ Предметно-зональний принцип. Являє собою поєднання відповідних принципів і найчастіше застосовується у практичній діяльності.

7.СИСТЕМА ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

7. Систему прокуратури України становлять:

- 2) Офіс Генерального прокурора;
- 3) Тренінговий центр прокуратури України;
- 4) обласні прокуратури;
- 5) окружні прокуратури;
- 6) Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

У разі потреби рішенням Генерального прокурора можуть утворюватися спеціалізовані прокуратури. Офіс Генерального прокурора очолює Генеральний прокурор, який має двох перших заступників та заступників, а також заступника Генерального прокурора — керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. До обласних прокуратур належать прокуратури областей, прокуратура Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, Київська міська прокуратура.

В українській прокуратурі діє прокурорське самоврядування, що здійснюється через всеукраїнську конференцію прокурорів та Раду прокурорів України.

Органи прокуратури України:

- 1) становлять єдину централізовану систему, яку очолює Генеральний прокурор України, з підпорядкуванням нижчестоящих прокурорів вищестоящим;
- 2) здійснюють свої повноваження на підставі додержання Конституції України та чинних на території республіки законів, незалежно від будь-яких органів державної влади, посадових осіб, а також рішень громадських об'єднань чи їх органів;
- 3) захищають у межах своєї компетенції права і свободи громадян на засадах їх рівності перед законом, незалежно від національного чи соціального походження, мови, освіти, ставлення до релігії, політичних переконань, службового чи майнового стану та інших ознак;

4) вживають заходів до усунення порушень закону, від кого б вони не виходили, поновлення порушених прав і притягнення у встановленому законом порядку до відповідальності осіб, які допустили ці порушення;

5) діють гласно, інформують державні органи влади, громадськість про стан законності та заходи щодо її зміцнення.

Працівники прокуратури не можуть належати до будь-яких політичних партій чи рухів.

8. ОФІС ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА

Офіс Генерального прокурора організовує та координує діяльність усіх органів прокуратури, забезпечує належне функціонування Єдиного реєстру досудових розслідувань та його ведення органами досудового розслідування, визначає єдиний порядок формування звітності про стан кримінальної протиправності і роботу прокурора з метою забезпечення ефективного виконання функцій прокуратури, а також здійснює управління об'єктами державної власності, що належать до сфери управління Офісу Генерального прокурора.

Офіс Генерального прокурора очолює Генеральний прокурор, який має двох перших заступників та заступників, а також заступника Генерального прокурора - керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

У структурі Офісу Генерального прокурора утворюються департаменти, управління, відділи, а також Генеральна інспекція. Управління та відділи можуть бути самостійними або входити до складу департаменту (управління). Положення про самостійні структурні підрозділи Офісу Генерального прокурора затверджуються Генеральним прокурором.

В Офісі Генерального прокурора утворюється (на правах самостійного структурного підрозділу) Спеціалізована антикорупційна прокуратура, на яку покладаються такі функції:

1) здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України;

2) підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях;

3) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених цим Законом і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями, а також представництво у межах своєї компетенції інтересів держави у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.

У межах реалізації своїх функцій Спеціалізована антикорупційна прокуратура здійснює міжнародне співробітництво.

Офіс Генерального прокурора – центральний орган в системі прокуратури. Він почав роботу 2 січня 2020 року відповідно до наказу Генерального прокурора Руслана Рябошапки. Офіс Генерального прокурора створено на місці ліквідованої Генеральної прокуратури України в межах реформування системи, розпочатого у вересні 2019 року, з метою підвищення суспільної довіри до прокуратури.

Функції прокуратури визначені Конституцією України і здійснюються з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

СТРУКТУРА ОФІСУ: 12 департаментів, 8 управлінь та 2 спеціалізовані прокуратури.

Загальна чисельність 1500 співробітників.

Тренінговий центр про прокуратурі України

3 березня 2020 року Кабінет Міністрів України постановив ліквідувати Національну академію прокуратури України. Разом з тим, на її базі буде створено Тренінговий центр прокурорів України, який відповідатиме потребам підготовки прокурорів та якісному підвищенню їхнього професійного рівня. Це ще один крок у реформуванні органів прокуратури, яка розпочалась у вересні 2019 року і передбачає атестацію прокурорів всіх

рівнів, створення Офісу Генерального прокурора та добір до нього людей з поза системи, а також розробку нових механізмів роботи прокурорів.

Тренінговий центр прокурорів України працюватиме за прикладом кращих світових практик. У його роботі переважатиме прикладна спрямованість навчальних програм, які ґрунтуватимуться на потребах практики. Основу тренерського складу заповнять прокурори, яким гарантуватиметься кар'єрне зростання, матеріальна мотивація та особистісний розвиток. Особлива увага у навчанні приділятиметься розвитку особистісних компетенцій, що формуватиме якісно нову професійну культуру прокурорів.

Крім того, Тренінговий центр прокурорів України забезпечуватиме початкову підготовку кандидатів на посади прокурорів. Вже за місяць у Тренінговому центрі прокурорів України проходитимуть стажування кандидати, які успішно пройдуть добір на 100 вакантних посад прокурорів в Офісі Генерального прокурора.

«З прийняттям змін до Закону України «Про прокуратуру» законодавець визначив, що Національна академія прокуратури припинить своє існування, на її базі буде утворено Тренінговий центр прокурорів України. І суспільство, й органи прокуратури очікують, що це буде державна установа сучасного напрямку розвитку, яка під час підвищення кваліфікації даватиме нові знання і навички для вже діючих прокурорів, а в подальшому готуватиме кандидатів на посаду прокурора. Для Тренінгового центру досить важливим є практичний напрямок підготовки прокурорів з підвищення їхньої кваліфікації».

Наразі в Національній академії прокуратури проводяться заходи щодо зміни вектора розвитку системи підготовки прокурорів. Усі заняття носять практичний характер в залежності від цілей: для здобування нових знань проводяться семінари, для оволодіння новими навичками — тренінги.

«Значна увага приділяється психологічному забезпеченню прокурорської діяльності. Під цим варто розуміти, по-перше, виявлення психологічних особливостей самого прокурора. З цією метою ми отримали в користування автоматизований психодіагностичний комплекс, за допомогою якого ми можемо протестувати велику кількість прокурорів. Створено кімнату психолога. Крім підвищення професійного рівня знань, наприклад, в кримінальному процесі, Тренінговий центр буде працювати на покращення особистісних навичок. На даний час проводяться тренінги з психології комунікації прокурора зі ЗМІ та учасниками судових процесів: суддею, адвокатом. Готується тренінг з лідерства в органах прокуратури, стресостійкості прокурора, тренінг з роботи в команді прокурора, з емоційного інтелекту в роботі прокурора, підготовлений тренінг-семінар «Психологія управління» для керівників органів прокуратури. Основний базовий тренінг — вирішення конфліктних ситуацій в роботі прокурора. Йдеться як про загальні конфлікти в соціумі, так і про правові конфлікти. Прокурор може бути як стороною конфлікту, так і особою, яка має засоби та вплив для врегулювання конфлікту.

9. ОБЛАСНІ ПРОКУРАТУРИ Стаття 10.

У системі прокуратури України діють обласні прокуратури, до яких належать прокуратури областей, прокуратура Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, Київська міська прокуратура.

Обласну прокуратуру очолює керівник обласної прокуратури, керівник прокуратури Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, керівник Київської міської прокуратури, який має першого заступника та не більше трьох заступників.

У структурі обласної прокуратури утворюються підрозділи - управління та відділи.

Утворення, перелік, територіальна юрисдикція, реорганізація та ліквідація обласних прокуратур, визначення їхньої компетенції, структури і штатного розпису здійснюються Генеральним прокурором.

Повноваження керівника обласної прокуратури: Стаття 11.

Керівник обласної прокуратури:

- ✓ представляє обласну прокуратуру у зносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, особами, підприємствами, установами та організаціями;
- ✓ організовує діяльність обласної прокуратури;
- ✓ призначає на посади та звільняє з посад прокурорів обласних та окружних прокуратур у встановленому цим Законом порядку;
- ✓ затверджує акти з питань, що стосуються організації діяльності обласної прокуратури;
- ✓ у десятиденний строк з моменту вивільнення посади повідомляє відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, про наявність вакантної або тимчасово вакантної посади у обласній прокуратурі;
- ✓ забезпечує виконання вимог щодо підвищення кваліфікації прокурорів обласної прокуратури;
- ✓ призначає на адміністративні посади та звільняє з адміністративних посад прокурорів у випадках та порядку, встановлених цим Законом;
- ✓ у встановленому порядку та на підставі рішення відповідного органу про притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурора приймає рішення про застосування до прокурора окружної прокуратури дисциплінарного стягнення або про неможливість подальшого перебування його на посаді прокурора;
- ✓ контролює ведення та аналіз статистичних даних, організовує вивчення та узагальнення практики застосування законодавства та інформаційно-аналітичне забезпечення прокурорів з метою підвищення якості здійснення ними своїх функцій;
- ✓ виконує інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.
- ✓ Керівник обласної прокуратури видає накази з питань, що належать до його адміністративних повноважень.
- ✓ У разі відсутності керівника обласної прокуратури його повноваження здійснює перший заступник керівника обласної прокуратури, а в разі його відсутності - один із заступників керівника обласної прокуратури.

Окружні прокуратури Стаття 12.

У системі прокуратури України діють окружні прокуратури, перелік та територіальна юрисдикція яких визначається наказом Генерального прокурора. Утворення, реорганізація та ліквідація окружних прокуратур, визначення їхньої компетенції, структури і штатного розпису здійснюються Генеральним прокурором.

Окружну прокуратуру очолює керівник окружної прокуратури, який має першого заступника та не більше двох заступників.

У структурі окружної прокуратури в разі необхідності утворюються такі підрозділи, як відділи.

Повноваження керівника окружної прокуратури: Стаття 13.

- ✓ представляє окружну прокуратуру у зносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, особами, підприємствами, установами та організаціями;
- ✓ організовує діяльність окружної прокуратури;
- ✓ у десятиденний строк із дня вивільнення посади повідомляє відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, про наявність вакантної або тимчасово вакантної посади у окружній прокуратурі;
- ✓ забезпечує виконання вимог щодо підвищення кваліфікації прокурорів окружної прокуратури;
- ✓ призначає на адміністративні посади та звільняє з адміністративних посад прокурорів;

- ✓ контролює ведення та аналіз статистичних даних, організовує вивчення та узагальнення практики застосування законодавства, інформаційно-аналітичне забезпечення прокурорів з метою підвищення якості здійснення ними своїх функцій;
- ✓ виконує інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.
- ✓ Керівник окружної прокуратури видає накази з питань, що належать до його адміністративних повноважень.
- ✓ У разі відсутності керівника окружної прокуратури його повноваження здійснює перший заступник окружної прокуратури, а в разі його відсутності - один із заступників керівника окружної прокуратури.

Кількісний склад та структура органів прокуратури Стаття 14.

1. Загальна чисельність працівників органів прокуратури становить не більше 15000 осіб, зокрема загальна чисельність прокурорів становить не більше **10000 осіб**.
2. У структурі органів прокуратури встановлюються посади державних службовців, інших працівників, діяльність яких регулюється цим Законом та іншими законодавчими актами України.

10. ТЕРИТОРІАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ПРОКУРАТУРИ

Система прокуратури України прописана в Законі України “Про прокуратуру” від 14.10.2014 № 1697 - VII.

До територіальних прокуратур належать:

- обласні прокуратури
- окружні прокуратури

До спеціальних прокуратур належить Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

Офіс Генерального прокурора є органом прокуратури вищого рівня щодо обласних та окружних прокуратур, обласна прокуратура є органом прокуратури вищого рівня щодо окружних прокуратур, розташованих у межах адміністративно-територіальної одиниці, що підпадає під територіальну юрисдикцію відповідної обласної прокуратури

Згідно з п. 2 ст. 7 Закону України “Про прокуратуру” Генеральний прокурор також може створювати спеціалізовані прокуратури на правах структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора, на правах обласних прокуратур, на правах підрозділу обласної прокуратури, на правах окружних прокуратур, на правах підрозділу окружної прокуратури.

11. СПЕЦІАЛІЗОВАНА АНТИКОРУПЦІЙНА ПРОКУРАТУРА

Спеціалізована антикорупційна прокуратура є самостійним структурним підрозділом Генеральної прокуратури України (на правах Департаменту), підпорядкованим заступнику Генерального прокурора України - керівнику Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

У своїй діяльності Спеціалізована антикорупційна прокуратура керується Конституцією України, Законом України "Про прокуратуру", Кримінальним та Кримінальним процесуальним кодексами України, іншими актами законодавства, наказами Генерального прокурора України, керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Регламентом Генеральної прокуратури України, а також цим Положенням.

Свою роботу Спеціалізована антикорупційна прокуратура організовує у взаємодії з іншими структурними підрозділами Генеральної прокуратури України, прокуратурами всіх рівнів, Національним антикорупційним бюро України, Національною академією прокуратури України, державними органами та органами місцевого самоврядування.

Особливостями організації і діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури є:

- призначення прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури здійснюється керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури за результатами відкритого конкурсу, який проводить конкурсна комісія у складі керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та визначених ним і Генеральним прокурором осіб.

Склад комісії та порядок проведення нею відкритого конкурсу визначаються керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

- Призначення на адміністративну посаду в Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі здійснюється за результатами відкритого конкурсу. На посади, передбачені законом, призначення здійснюється Генеральним прокурором, або керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Участь у конкурсі можуть брати особи, які відповідають вимогам.

Організація та проведення конкурсу здійснюються конкурсною комісією, до складу якої входять:

- 1) чотири особи, визначені Радою прокурорів України;
- 2) сім осіб, визначених Верховною Радою України.

Членами конкурсної комісії повинні бути особи, які мають бездоганну ділову репутацію, високі професійні та моральні якості, суспільний авторитет, а також значний досвід діяльності у сфері запобігання або протидії корупції. Не можуть бути членами конкурсної комісії державні службовці або особи, які займають політичні посади, депутати Верховної Ради України та місцевих рад, військовослужбовці, працівники правоохоронних органів, а також члени політичних партій.

Конкурсна комісія є повноважною, якщо до її складу призначено не менше шести осіб. У разі якщо протягом трьох місяців з дня призначення до складу комісії представників Радою прокурорів України Верховна Рада України не призначить в установленому порядку жодної особи, комісія вважається повноважною за умови входження до її складу чотирьох осіб.

Конкурсна комісія на своєму першому засіданні обирає з числа членів конкурсної комісії, визначених Верховною Радою України, голову конкурсної комісії. Головою повинен бути загальноновизнаний та авторитетний експерт, який має багатий досвід, зацікавленість або відомий своїми діями на підтримку боротьби з корупцією.

Інформація про дату, час та місце проведення конкурсу, кандидатів, які подали заяву про участь у конкурсі, оприлюднюється на офіційному веб-сайті Офісу Генерального прокурора не пізніше ніж за 24 години до початку конкурсу.

Кандидатури, відібрані конкурсною комісією, по одній на кожну з адміністративних посад у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі, що передбачені пунктами закону, подаються на розгляд керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, який вносить кандидатуру на розгляд Генерального прокурора для подальшого призначення на адміністративну посаду.

Кандидатура, відібрана конкурсною комісією на посаду керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, подається на розгляд Генерального прокурора. Відібрані конкурсною комісією кандидати на кожну з адміністративних посад, що передбачені законом, подаються на розгляд керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури для подальшого призначення на адміністративну посаду.

Кандидатури на посади керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, його першого заступника та заступника, відібрані конкурсною комісією, подаються на розгляд Генерального прокурора лише після отримання конкурсною комісією підтвердження щодо їх відповідності вимогам законів України "Про очищення влади" та "Про запобігання корупції", а також щодо отримання допуску до державної таємниці відповідно до Закону України "Про державну таємницю".

Конкурс на зайняття адміністративних посад у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі проводиться публічно, з вільним доступом представників засобів масової інформації, журналістів на засідання конкурсної комісії та із забезпеченням трансляції у режимі реального часу відео- та аудіоінформації із засідань конкурсної комісії в мережі Інтернет. Інформація про час та місце проведення засідання конкурсної комісії оприлюднюється на офіційному веб-сайті Офісу Генерального прокурора не пізніше ніж за 24 години до початку засідання.

- Спеціалізована антикорупційна прокуратура розташовується у службових приміщеннях Національного антикорупційного бюро України або у службових приміщеннях Офісу Генерального прокурора (обласної чи окружної прокуратури), які розташовані окремо від інших службових приміщень Офісу Генерального прокурора (обласної чи окружної прокуратури).
- До загальної структури Спеціалізованої антикорупційної прокуратури входять центральний апарат і територіальні філії, які розташовуються в тих самих містах, в яких розташовані територіальні управління Національного антикорупційного бюро України.
- Керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури підпорядковується безпосередньо Генеральному прокурору.

Прокурорами вищого рівня для керівників управлінь, відділів та їх заступників, прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури є керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, його перший заступник та заступник, для заступника та першого заступника керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури - керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Генеральний прокурор, його перший заступник та заступники не мають права давати вказівки прокурорам Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та здійснювати інші дії, які прямо стосуються реалізації прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури їхніх повноважень. Письмові накази адміністративного характеру, які стосуються організації діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, видаються за обов'язковим погодженням керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

- Керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, його перший заступник і заступник в межах строку, на який їх було призначено, без їх згоди не можуть бути переведені до іншого підрозділу Офісу Генерального прокурора або до обласної чи окружної прокуратури.
- Нагляд за досудовим розслідуванням корупційних злочинів у разі їх вчинення прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури здійснює прокурор, який визначається Генеральним прокурором із числа своїх заступників (крім керівника

Спеціалізованої антикорупційної прокуратури) або керівників департаментів Офісу Генерального прокурора.

- Заступник Генерального прокурора - керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури:

1) представляє Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру у відносинах з державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, громадськими об'єднаннями, міжнародними організаціями та іноземними органами влади;

2) організовує діяльність Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

3) здійснює розподіл обов'язків між першим заступником та заступником керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

4) визначає після початку досудового розслідування прокурора, який здійснює повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні;

5) визначає групу прокурорів, які здійснюють повноваження прокурорів в особливо складному кримінальному провадженні, а також прокурора для керівництва такою групою;

6) приймає на роботу та звільняє з роботи працівників Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, які не є прокурорами;

7) в десятиденний строк з дня їх виникнення повідомляє відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, про наявність вакантних або тимчасово вакантних посад у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі;

8) контролює ведення та аналіз статистичних даних, організовує вивчення і узагальнення практики застосування законодавства та інформаційно-аналітичне забезпечення підлеглих прокурорів з метою підвищення якості здійснення ними своїх функцій;

9) забезпечує виконання вимог щодо підвищення кваліфікації прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

10) виконує інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.

Структура Спеціалізованої антикорупційної прокуратури

До складу Спеціалізованої антикорупційної прокуратури входять:

1) управління процесуального керівництва, підтримання державного обвинувачення та представництва в суді, до якого належать:

- перший відділ;
- другий відділ;
- третій відділ;
- четвертий відділ;
- п'ятий відділ;

- шостий відділ;

2) аналітично-статистичний відділ;

3) відділ документального забезпечення.

Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру очолює заступник Генерального прокурора України - керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, який має першого заступника та заступника. Заступником Генерального прокурора України - керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури України здійснюється розподіл обов'язків між його першим заступником та заступником.

Обов'язки керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури щодо загальної організації діяльності у разі його відсутності виконує перший заступник керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, а за відсутності першого заступника - заступник керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Управління та відділи очолюють начальники.

У разі відсутності начальника управління його обов'язки виконує один із начальників відділів, що входять до складу управління, згідно з наказом керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

У разі відсутності начальника відділу його обов'язки виконує один з працівників відповідного відділу згідно з наказом керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

До штату аналітично-статистичного відділу, відділів управління процесуального керівництва, підтримання державного обвинувачення та представництва в суді входять прокурори.

До штату Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, а також аналітично-статистичного відділу та відділу документального забезпечення входять головні спеціалісти.

Робота працівників відділів організується за предметним принципом відповідно до розподілу функціональних обов'язків, який здійснюється начальниками відділів та затверджується керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Основні завдання та функції Спеціалізованої антикорупційної прокуратури:

1. Здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України.

2. Виконання вимог закону під час приймання, реєстрації, розгляду та вирішення заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, своєчасне внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

3. Забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування Національним антикорупційним бюро України кримінальних правопорушень та оскарження незаконних судових рішень на стадії досудового розслідування і судового розгляду.

4. Підтримання державного обвинувачення в суді у кримінальних провадженнях, розслідуваних Національним антикорупційним бюро України.

5. Забезпечення в межах компетенції відшкодування збитків, завданих кримінальними правопорушеннями.

6. Забезпечення застосування належної правової процедури до кожного учасника кримінального провадження.

7. Представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених Законом України "Про прокуратуру" і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями.

8. Здійснення у межах реалізації функцій Спеціалізованої антикорупційної прокуратури міжнародного співробітництва.

Відповідно до покладених завдань Спеціалізована антикорупційна прокуратура забезпечує:

- участь у плануванні роботи Генеральної прокуратури України та контроль за своєчасним і якісним виконанням запланованих заходів;

- підготовку матеріалів на розгляд нарад, організацію та контроль за виконанням прийнятих рішень з питань, що належать до компетенції Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

- підготовку в межах повноважень наказів та інших організаційно-розпорядчих документів;

- здійснення аналітичної та методичної роботи;

- опрацювання проектів законів та інших нормативно-правових актів, внесення пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства;

- виконання в межах компетенції вимог Закону України "Про доступ до публічної інформації";

- у межах компетенції розгляд і вирішення звернень громадян, запитів і звернень народних депутатів України, представників державних, громадських організацій, інших осіб, а також скарг учасників кримінального провадження на дії та рішення детективів і прокурорів;

- виконання вимог закону про невідворотність відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення;

- запобігання незаконному притягненню особи до кримінальної відповідальності та необґрунтованому застосуванню до неї заходів процесуального примусу;

- захист у суді прав і законних інтересів громадян у випадках, визначених законом, а також захист інтересів держави за наявності порушень, пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями, у межах реалізації своїх функцій. Здійснення заходів щодо поновлення порушених прав громадян або законних інтересів держави;

- забезпечення підозрюваним, обвинуваченим безоплатної правової допомоги у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України;

- організацію первинного обліку роботи, ведення та складання в межах компетенції статистичної звітності;

- ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань в межах компетенції;

- підготовку матеріалів щодо результатів діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури для висвітлення у засобах масової інформації та розміщення на офіційному веб-сайті Генеральної прокуратури України;

- ведення діловодства, додержання режиму секретності, збереження інформації з обмеженим доступом.

Лекція 9. Правовий статус прокурора 2год

Питання для розгляду:

1. Правовий статус прокурора.
2. Вимоги до кандидатів на посаду прокурора.
3. Порядок зайняття посади прокурора місцевої прокуратури
4. Адміністративні посади в органах прокуратури.
5. Звільнення прокурора з посади.
6. Дисциплінарна відповідальність прокурора.
7. Прокурорське самоврядування: Завдання та організаційні форми.
8. Органи, що забезпечують діяльність органів прокуратури.

Завдання на СРС: Структура прокуратури. Намалювати таблицю Структура прокуратури. Статус прокурора. Організаційні форми прокурорського самоврядування. Аналіз нового ЗУ «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. та закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19.09.2019 р

Антикорупційна прокуратура. Необхідність реформування прокуратури.

Література: 1,10,11, 50-58

Конспект лекції

1. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРОКУРОРІВ

Прокурори в Україні мають єдиний статус незалежно від місця прокуратури в системі прокуратури України чи адміністративної посади, яку прокурор обіймає у прокуратурі.

Виключно прокурори здійснюють функції прокуратури України.

Прокурор - це особа, яка в порядку, встановленому ЗУ «Про прокуратуру», обіймає посаду в прокуратурі і покликана здійснювати покладені на прокуратуру ст. 131* Конституції України функції прокуратури.

1. Прокурором органу прокуратури є: Стаття 15.

- 1) Генеральний прокурор;
- 2) перший заступник Генерального прокурора;
- 3) заступник Генерального прокурора;
- 4-1) заступник Генерального прокурора - керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- 5) керівник підрозділу Офісу Генерального прокурора;
- 6) заступник керівника підрозділу Офісу Генерального прокурора (у тому числі Спеціалізованої антикорупційної прокуратури на правах самостійного структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора);
- 7) прокурор Офісу Генерального прокурора (у тому числі Спеціалізованої антикорупційної прокуратури на правах самостійного структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора);
- 8) керівник обласної прокуратури;
- 9) перший заступник керівника обласної прокуратури;
- 10) заступник керівника обласної прокуратури;
- 11) керівник підрозділу обласної прокуратури;

- 12) заступник керівника підрозділу обласної прокуратури;
 - 13) прокурор обласної прокуратури
 - 14) керівник окружної прокуратури;
 - 15) перший заступник керівника окружної прокуратури;
 - 16) заступник керівника окружної прокуратури;
 - 17) керівник підрозділу окружної прокуратури;
 - 18) заступник керівника підрозділу окружної прокуратури
 - 19) прокурор окружної прокуратури.
2. Прокурори в Україні мають єдиний статус незалежно від місця прокуратури в системі прокуратури України чи адміністративної посади, яку прокурор обіймає у прокуратурі.

Правовий статус прокурора

Загальні права

Прокурор має право:

- ✓ брати участь у прокурорському самоврядуванні для вирішення питань внутрішньої діяльності прокуратури (ч. І ст. 19 ЗУ «Про прокуратуру»);
- ✓ бути членами професійних спілок, утворювати громадські організації та брати в них участь з метою захисту своїх прав та інтересів, підвищення свого професійного рівня (ч. І ст. 19);
- ✓ на захист незалежності (ст. 16);
- ✓ на повагу до професійної та особистої честі й гідності (ст. 16);
- ✓ на кар'єрне зростання (в т. ч. на переведення на посаду до органу прокуратури вищого рівня (ст. 38) та на зайняття адміністративної посади (ст. 39);
- ✓ на незмінюваність з посади (ч. 3 ст. 16, ст. 51);
- ✓ на звільнення з посади за власним бажанням (ст. 58);
- ✓ вдосконалювати свій професійний рівень та проходити з цією метою відповідну підготовку (ч. 2 ст. 19);
- ✓ на належне соціальне та матеріально-побутове забезпечення (Розділ IX).

Загальні обов'язки

Прокурор зобов'язаний:

- ✓ вдосконалювати свій професійний рівень та з цією метою підвищувати кваліфікацію;
- ✓ неухильно додержуватися присяги прокурора;
- ✓ виявляти повагу до осіб під час здійснення своїх повноважень;
- ✓ не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом;
- ✓ діяти лише на підставі, в межах та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;
- ✓ додержуватися правил прокурорської етики;
- ✓ щорічно проходити таємну перевірку доброчесності.

Відповідальність прокурора

Цивільно-правова відповідальність. За своїми особистими майновими зобов'язаннями прокурори відповідають самостійно. Шкода, завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю прокурора, відшкодовується державою незалежно від його вини в порядку, визначеному законом. Держава, відшкодувавши шкоду, завдану прокурором, має право зворотної вимоги до нього в розмірі виплаченого відшкодування в разі встановлення в діях прокурора складу кримінального правопорушення за обвинувальним вирок суду щодо нього, який набрав законної сили.

Прокурори підлягають адміністративній, кримінальній та матеріальній відповідальності на загальних засадах. Підстави та порядок притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності визначаються Розділом VI ЗУ «Про прокуратуру.»

2.ВИМОГИ ДО ОСІБ, ЩО ПРИЗНАЧАЮТЬСЯ НА ПОСАДИ ПРОКУРОРІВ. ПОРЯДОК ЇХ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ

Вимоги до кандидатів на посаду прокурора

Вимоги до осіб, що призначаються на посади прокурорів:

України

- ✓ **Громадянство України.** Підтверджується копією паспорта громадянина

- ✓ **Володіння державною мовою.** Вільно розуміти і спілкуватися державною мовою, складати нею відповідні документи. Встановлюється кваліфікаційним іспитом.

- ✓ **Освіта.** Повинні мати вищу юридичну освіту.

вищою юридичною освітою є освіта, здобута в Україні (або на території колишнього СРСР до 1 грудня 1991 року) за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра, а також вища юридична освіта за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем, здобута в іноземних державах та визнана в Україні в установленому законом порядку;

- ✓ **Досвід роботи.**

стажем роботи в галузі права є стаж роботи особи за спеціальністю після здобуття нею вищої юридичної освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра.

Прокурори **окружних прокуратур** можуть призначатися особи, які мають стаж роботи у галузі права не менше **двох** років. Наявність стажу підтверджується наданням копії трудової книжки. Прокурором **обласної** прокуратури може бути громадянин, якій має стаж у галузі права не менше **трьох** років. Прокурором **Офісу Генерального прокурора** може бути призначений громадянин України, який має стаж роботи не менше **п'яти** років.

Прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури може бути призначена особа, яка має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше **п'яти** років та володіє державною мовою.

України

- ✓ **Повна дієздатність.** Ст. 36,39 ЦКУ, Стан здоров'я. Форма затверджена МОЗ

- ✓ **Несумісність та деполітизація.** Сумісництво служби в органах прокуратури з роботою на підприємствах, в установах чи організаціях, а також з будь-яким підприємництвом не допускається, за винятком наукової і педагогічної діяльності. Працівники прокуратури не можуть належати до будь-яких політичних партій чи рухів.

- ✓ **Відсутність стягнень.** Не може бути прийнята на посаду прокурора або слідчого прокуратури особа, яка має непогашену або незняту судимість за вчинення злочину, крім реабілітованої, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення. Встановлюється під час спец перевірки. Якщо особу було реабілітовано від стягнень, то вона має право бути кандидатом на посаду прокурора.

Для підтвердження вказаних вимог особа подає:

1. Письмову заяву про участь у доборі кандидатів на посаду прокурора;
2. Копію паспорта громадянина України;
3. Анкету, що містить автобіографію;
4. Копію документів про освіту, науковий ступінь вчене звання;
5. Копію трудової книжки;
6. Медичну довідку про стан здоров'я;
7. Копію військового квитка(для військовослужбовців або військовозобов'язаних);
8. Довідку про допуск до державної таємниці;
9. Письмову згоду про використання інформації;

10. Декларацію про майно доходи та зобов'язання фінансового характеру за минулий рік ст. 30 ЗУ «Про прокуратуру». З метою встановлення достовірності і повноти поданих відомостей, а також добросовісності кандидатів проводиться спеціальна перевірка.

Не може бути призначена на посаду прокурора особа, яка:

- 1) визнана судом обмежено дієздатною або недієздатною;
- 2) має захворювання, що перешкоджає виконанню обов'язків прокурора;
- 3) має незняту чи непогашену судимість або на яку накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією.

7. Особи, які претендують на зайняття посад в органах прокуратури, до призначення на відповідну посаду зобов'язані повідомити керівництву органу, на зайняття посади в якому вони претендують, про працюючих у такому органі близьких їм осіб.

3. ПОРЯДОК ЗАЙНЯТТЯ ПОСАДИ ПРОКУРОРА ОКРУЖНОЇ ПРОКУРАТУРИ

Кожен, хто відповідає встановленим вимогам до кандидата на посаду прокурора, має право звернутися до відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, із заявою про участь у доборі кандидатів на посаду прокурора. *Стаття 28*

Добір кандидатів та їх призначення на посаду прокурора включає: *Стаття 29*

1) прийняття відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, рішення про проведення добору кандидатів на посаду прокурора, що розміщується на офіційному веб-сайті відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, та повинно містити виклад передбачених цим Законом вимог, яким має відповідати кандидат на посаду прокурора, а також перелік документів, що подаються до відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, і кінцевий термін їх подання;

2) подання особами, які виявили бажання стати прокурором, до відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, відповідної заяви та документів, визначених цим Законом;

3) здійснення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, на основі поданих кандидатами на посаду прокурора документів перевірки відповідності осіб вимогам, установленим до кандидата на посаду прокурора;

4) складання особами, які відповідають установленим вимогам до кандидата на посаду прокурора, кваліфікаційного іспиту;

5) оприлюднення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, на офіційному веб-сайті списку кандидатів, які успішно склали кваліфікаційний іспит;

6) організацію відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, спеціальної перевірки кандидатів, які успішно склали кваліфікаційний іспит;

7) визначення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, рейтингу кандидатів на посаду прокурора серед осіб, які успішно склали кваліфікаційний іспит та щодо яких проведено спеціальну перевірку, а також зарахування їх до резерву на заміщення вакантних посад прокурорів;

8) проходження кандидатом на посаду прокурора спеціальної підготовки в Тренінговому центрі прокурорів України;

9) оголошення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, у разі відкриття вакантних посад прокурорів конкурсу на зайняття таких посад серед кандидатів, які перебувають у резерві та пройшли спеціальну підготовку;

10) проведення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, конкурсу на зайняття вакантних посад прокурорів на основі рейтингу кандидатів;

- 11) направлення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, подання керівнику окружної прокуратури щодо призначення кандидата на посаду прокурора;
- 12) призначення особи на посаду прокурора;
- 13) складення особою присяги прокурора.

1. Для участі в доборі кандидатів на посаду прокурора особа подає: *Стаття 30.*

- 1) письмову заяву про участь у доборі кандидатів на посаду прокурора;
- 2) копію паспорта громадянина України та копію документа, що засвідчує реєстрацію у Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків;
- 3) анкету кандидата на посаду прокурора, що містить інформацію про особу, та автобіографію;
- 4) копію документів про освіту, науковий ступінь, вчене звання;
- 5) копію трудової книжки;
- 6) медичну довідку про стан здоров'я за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;
- 7) копію військового квитка (для військовослужбовців або військовозобов'язаних);
- 8) довідку про допуск до державної таємниці (у разі його наявності);
- 9) письмову згоду на збирання, зберігання та використання інформації про неї з метою оцінки готовності особи до роботи на посаді прокурора та проведення щодо неї спеціальної перевірки;
- 10) копію декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік, що подана відповідно до Закону України "Про запобігання корупції";
- 11) заяву про відсутність заборгованості зі сплати аліментів на утримання дитини, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання;
- 12) декларацію доброчесності і родинних зв'язків.

Форма і зміст заяви про участь у доборі кандидатів на посаду прокурора, декларації доброчесності і родинних зв'язків, анкети кандидата на посаду прокурора затверджуються Генеральним прокурором та розміщуються на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора.

Вимагати від кандидата на посаду прокурора надання документів, не передбачених цією статтею, забороняється.

2. Приймання документів завершується у день, визначений в оголошенні як кінцевий термін їх подання.

3. До участі в доборі кандидатів на посаду прокурора допускаються особи, які подали всі необхідні документи і відповідають вимогам, установленим до кандидата на посаду прокурора.

Кваліфікаційний іспит проводиться з метою перевірки рівня теоретичних знань у галузі права, європейських стандартів у галузі захисту прав людини, володіння державною мовою, аналітичних здібностей кандидатів та практичних навичок і складається з анонімного тестування та практичного завдання.

2. Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, повідомляє кандидатів на посаду прокурора, допущених до кваліфікаційного іспиту, про дату, час і місце його проведення не пізніше ніж за сім днів до визначеної дати.

3. Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, проводить кваліфікаційний іспит у спеціально відведеному для цього приміщенні. Перебіг кваліфікаційного іспиту фіксується за допомогою технічних засобів відео- та звукозапису.

4. Після кваліфікаційного іспиту відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, забезпечує перевірку робіт, визначає кількість балів, набраних кандидатами на посаду прокурора.

5. Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, після отримання результатів кваліфікаційних іспитів визначає прохідний бал, який не може бути нижчим **60 відсотків максимально можливого бала. (на сайті 70) <https://poltava.to/news/54610/>**

6. Положення про порядок складання кваліфікаційного іспиту та методика оцінювання затверджуються відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження.

7. Результати кваліфікаційного іспиту дійсні протягом трьох років.

8. Особа, яка не склала кваліфікаційний іспит, може бути допущена до складання такого іспиту повторно не раніше ніж через рік.

9. Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, визначає рейтинг кандидатів на посаду прокурора відповідно до кількості балів, набраних кандидатами за результатами складання кваліфікаційного іспиту.

10. Інформація про результати кваліфікаційного іспиту та місце кандидата на посаду прокурора в рейтингу є загальнодоступною і розміщується на офіційному веб-сайті відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження.

Спеціальна перевірка кандидата на посаду прокурора Стаття 32.

1. Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, організовує спеціальну перевірку кандидатів на посаду прокурора, які успішно склали кваліфікаційний іспит. Відомості про особу, які підлягають спеціальній перевірці, а також порядок її здійснення визначаються Законом України "Про запобігання корупції".

2. У разі встановлення за результатами спеціальної перевірки факту подання кандидатом на посаду прокурора неправдивих відомостей або підроблених документів відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, приймає рішення про відмову в зарахуванні кандидата до резерву на заміщення вакантних посад прокурорів.

Рішення про відмову в зарахуванні кандидата до резерву на заміщення вакантних посад прокурорів може бути оскаржено таким кандидатом до суду.

3. Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, зараховує до резерву на заміщення вакантних посад прокурорів кандидатів, які успішно склали кваліфікаційний іспит та яким за результатами спеціальної перевірки не було відмовлено в зарахуванні до резерву.

4. Кандидати на посаду прокурора, зараховані до резерву на заміщення вакантних посад прокурорів, направляються відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, для проходження спеціальної підготовки в Тренінговому центрі прокурорів України.

5. Громадські організації та фізичні особи можуть подавати до відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, інформацію щодо доброчесності кандидатів на посаду прокурора протягом одного місяця з дня офіційного оприлюднення списку кандидатів, які успішно склали кваліфікаційний іспит.

6. У разі одержання інформації, що може свідчити про недоброчесність кандидата на посаду прокурора, відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, розглядає її на своєму засіданні за участю такого кандидата. Кандидат на посаду прокурора має право ознайомитись з такою інформацією, надати відповідні пояснення, спростувати та заперечити її. За результатами розгляду відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, може прийняти рішення про недопущення кандидата до проходження спеціальної підготовки.

Спеціальна підготовка кандидата на посаду прокурора Стаття 33. + ст. 80

1. Кандидат на посаду прокурора проходить протягом одного року спеціальну підготовку у Тренінговому центрі прокурорів України з метою отримання знань та навичок практичної діяльності на посаді прокурора, складання процесуальних документів, вивчення правил прокурорської етики.

Спеціальна підготовка завершується складанням кандидатом на посаду прокурора іспиту у вигляді анонімного тестування та практичного завдання.

2. У період проходження кандидатом на посаду прокурора спеціальної підготовки йому щомісячно виплачується стипендія не менше двох третин посадового окладу прокурора окружної прокуратури.

3. Навчальний план, порядок проходження кандидатами на посаду прокурора спеціальної підготовки та методика її оцінювання затверджуються відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження.

4. За результатами проходження кандидатом на посаду прокурора спеціальної підготовки Тренінговий центр прокурорів України приймає вмотивоване рішення про успішне чи неуспішне її проходження, копія якого вручається кандидату на посаду прокурора.

Кандидат на посаду прокурора вважається таким, що успішно пройшов спеціальну підготовку, якщо за результатом іспиту отримав більше **50 відсотків** максимально можливого бала.

5. Кандидат на посаду прокурора, щодо якого прийнято рішення про неуспішне проходження спеціальної підготовки, може оскаржити таке рішення до відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, протягом 15 днів з дня отримання ним копії такого рішення. За результатами розгляду відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, відмовляє в задоволенні скарги або задовольняє скаргу та приймає рішення про успішне проходження кандидатом на посаду прокурора спеціальної підготовки.

6. Про результати проходження кандидатами на посаду прокурора спеціальної підготовки Тренінговий центр прокурорів України повідомляє відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження.

7. Кандидат на посаду прокурора, який не пройшов спеціальну підготовку успішно, після закінчення строку на оскарження рішення Тренінгового центру прокурорів України (у разі якщо скарга не була подана) або за результатами розгляду скарги, у задоволенні якої було відмовлено, виключається відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, з резерву на заміщення вакантних посад прокурорів.

Проведення конкурсу на зайняття вакантної посади Стаття 34.

1. Про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади прокурора (крім посади Генерального прокурора) відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, розміщує відповідну інформацію на своєму офіційному веб-сайті не пізніше ніж за 10 днів до проведення конкурсу.

2. В оголошенні про проведення конкурсу зазначаються орган прокуратури, де є вакантна посада прокурора, кількість таких посад та строк, протягом якого кандидати можуть подати заяву про участь у конкурсі.

3. Кандидат на посаду прокурора, який перебуває в резерві та успішно пройшов спеціальну підготовку, може подати до настання визначеної відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, дати письмову заяву із зазначенням прокуратури, в якій кандидат бажає зайняти вакантну посаду прокурора.

4. Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, проводить конкурс на зайняття вакантних посад прокурора на підставі рейтингу кандидатів. У разі наявності в кандидатів однакової кількості балів перевага надається тому кандидату, який працював на тимчасово вакантній посаді прокурора або має більший стаж роботи в галузі права.

5. За результатами конкурсу відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, надсилає керівникові відповідної прокуратури подання про призначення кандидата на посаду прокурора органу прокуратури, на зайняття вакантної посади в якому кандидат подавав заяву.

Призначення на посаду прокурора Стаття 35.

1. Керівник прокуратури за наслідками спеціальної перевірки, передбаченої антикорупційним законодавством, своїм наказом призначає кандидата на посаду прокурора не пізніше 30 днів з дня отримання подання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження.

Стаття 35. Присяга прокурора Стаття 35.

1. Особа, призначена на посаду прокурора, набуває повноважень прокурора після складення Присяги прокурора такого змісту:

"Я, (прізвище, ім'я, по батькові), вступаючи на службу в прокуратуру, присвячую свою діяльність служінню Українському народові і Україні та урочисто присягаю:

неухильно додержуватися Конституції та законів України;

сумлінним виконанням своїх службових обов'язків сприяти утвердженню верховенства права, законності та правопорядку;

захищати права і свободи людини і громадянина, інтереси суспільства і держави;

постійно вдосконалювати свою професійну майстерність, бути принциповим, чесно, сумлінно і неупереджено виконувати свої обов'язки, з гідністю нести високе звання прокурора".

2. Текст Присяги підписується прокурором і зберігається в його особовій справі. Процедура складення Присяги визначається Генеральним прокурором. Про складення Присяги вноситься запис у трудову книжку.

Атестація прокурорів обласних прокуратур складатиметься з трьох етапів, а саме: тестів на знання законодавства і загальні здібності та співбесіди з кадровою комісією.

Перший та другий етапи атестації усі прокурори пройдуть у Києві з 2 по 5 березня 2020 року, прокурори з однієї прокуратури будуть складати тести в різні дні. Такий графік було встановлено для оптимізації витрат часу та ресурсів прокурорів на участь в атестації. Крім того, важливим було забезпечити безперервність роботи обласних прокуратур, тому прокурори кожної окремої прокуратури мають різні графіки. Очікується, що атестація всіх прокурорів обласних прокуратур завершиться до початку червня.

Під час проходження першого етапу – тесту на знання та вміння застосовувати законодавство учасникам атестації необхідно буде за допомогою комп'ютерної техніки дати відповідь на запитання. Результат кожного кандидата з'явиться на екрані комп'ютера одразу після завершення тесту.

Прокурори, які набрали потрібну кількість балів (прохідний бал — 70), допускаються до наступного етапу атестації – комп'ютерного тестування на загальні здібності та навички. Ті прокурори, які вдало пройдуть другий етап атестації, будуть допущені до останнього, третього етапу – виконання практичного завдання та співбесіди з кадровою комісією.

4. ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ ПРОКУРОРА НА АДМІНІСТРАТИВНУ ПОСАДУ Стаття 39.

1. Адміністративними посадами в Офісі Генерального прокурора, обласних та окружних прокуратурах (крім посад, зазначених у частині третій цієї статті) є посади:

- 1) Генерального прокурора;
- 2) першого заступника Генерального прокурора;
- 3) заступника Генерального прокурора;
- 4) керівника підрозділу Офісу Генерального прокурора;
- 5) заступника керівника підрозділу Офісу Генерального прокурора;
- 6) керівника обласної прокуратури;
- 7) першого заступника керівника обласної прокуратури;
- 8) заступника керівника обласної прокуратури;
- 9) керівника підрозділу обласної прокуратури;
- 10) заступника керівника підрозділу обласної прокуратури;
- 11) керівника окружної прокуратури;
- 12) першого заступника керівника окружної прокуратури;
- 13) заступника керівника окружної прокуратури;
- 14) керівника підрозділу окружної прокуратури;

15) заступника керівника підрозділу окружної прокуратури.

3. Адміністративними посадами у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі є посади:

- 1) заступника Генерального прокурора - керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- 2) першого заступника керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- 3) заступника керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- 4) керівника підрозділу Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;
- 5) заступника керівника підрозділу Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

4. Призначення прокурора на адміністративну посаду, передбачену пунктами 2, 3, 6-8, 11 частини першої цієї статті, здійснюється Генеральним прокурором за рекомендацією Ради прокурорів України. Призначення прокурора на адміністративну посаду, передбачену пунктами 4 та 5 частини першої цієї статті, здійснюється Генеральним прокурором. Призначення прокурора на адміністративну посаду, передбачену пунктами 6 та 11 частини першої цієї статті, здійснюється строком на п'ять років.

Призначення прокурора на адміністративну посаду, передбачену пунктами 9, 10, 12, 13 частини першої цієї статті, здійснюється керівником обласної прокуратури. Призначення на адміністративну посаду, передбачену пунктами 12 та 13 частини першої цієї статті, здійснюється за поданням керівника окружної прокуратури.

Призначення прокурора на адміністративну посаду, передбачену пунктами 14 та 15 частини першої цієї статті, здійснюється керівником окружної прокуратури.

Призначення прокурора на адміністративну посаду, передбачену пунктами 1-8, 11-13 частини другої цієї статті, здійснюється Генеральним прокурором у встановленому законодавством порядку.

Призначення прокурора на адміністративну посаду, передбачену пунктами 1-3 частини третьої цієї статті, здійснюється у встановленому цим Законом порядку Генеральним прокурором, а на адміністративну посаду, передбачену пунктами 4 чи 5 частини третьої цієї статті, - керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Призначення прокурора на адміністративну посаду, передбачену пунктом 1 частини третьої цієї статті, здійснюється строком на п'ять років.

Під час вирішення питання щодо надання рекомендації для призначення на адміністративну посаду Рада прокурорів України враховує професійні та морально-ділові якості кандидата, а також його управлінсько-організаторські здібності та досвід роботи.

6. Не може бути призначено прокурора на адміністративну посаду, якщо він має заборгованість зі сплати аліментів на утримання дитини, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання.

7. Відмова Генерального прокурора у призначенні на адміністративну посаду рекомендованого Радою прокурорів України прокурора має бути письмово вмотивованою. Копія відповідного рішення Генерального прокурора надсилається до Ради прокурорів України та прокурору, якому відмовлено у призначенні на адміністративну посаду. Прокурор, якому Генеральним прокурором було відмовлено у призначенні на

адміністративну посаду, може оскаржити таку відмову до відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження.

8. Прокурор, строк повноважень якого на адміністративній посаді закінчився, може бути повторно рекомендований Радою прокурорів України для призначення на цю адміністративну посаду у разі, якщо відсутні обставини, що свідчать про невідповідність прокурора вимогам, передбаченим частиною п'ятою цієї статті.

9. Перебування прокурора на адміністративній посаді у прокуратурі не звільняє його від здійснення повноважень прокурора відповідної прокуратури, передбачених цим Законом.

10. На адміністративні посади в органі прокуратури, які не передбачають здійснення функцій прокуратури, визначених статтею 2 цього Закону, можуть призначатися особи, які не мають статусу прокурора.

Призначення Генерального прокурора Стаття 40.

1. Генеральний прокурор призначається на посаду Президентом України за згодою Верховної Ради України.

2. Строк повноважень Генерального прокурора становить шість років. Одна й та ж особа не може обіймати посаду Генерального прокурора два строки поспіль.

3. На посаду Генерального прокурора може бути призначений громадянин України, який:

1) має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше десяти років;

2) володіє державною мовою;

3) має високі морально-ділові, професійні якості та організаторські здібності;

4) стосовно якого відсутні обставини, передбачені частиною шостою статті 27 цього Закону;

5) та не має заборгованості зі сплати аліментів на утримання дитини, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання.

4. Президент України надсилає до Верховної Ради України письмове подання про надання згоди на призначення кандидата на посаду Генерального прокурора.

5. Порядок надання згоди на призначення на посаду Президентом України Генерального прокурора встановлюється Регламентом Верховної Ради України.

6. Рішення Верховної Ради України про відмову у наданні згоди на призначення на посаду Генерального прокурора є підставою для письмового подання Президента України про надання згоди на призначення іншого кандидата.

Порядок звільнення прокурора з адміністративної посади та припинення його повноважень на цій посаді Стаття 41.

1. **Звільнення прокурора** з адміністративної посади, передбаченої пунктами 2-10 частини першої статті 39 цього Закону, здійснюється Генеральним прокурором з таких підстав:

1) подання заяви про дострокове припинення повноважень на адміністративній посаді за власним бажанням;

2) переведення на посаду до іншого органу прокуратури (крім адміністративної посади, передбаченої пунктами 1-3 частини третьої статті 39 цього Закону);

3) неналежне виконання прокурором, який обіймає адміністративну посаду, посадових обов'язків, установлених для відповідної адміністративної посади;

4) наявність заборгованості із сплати аліментів на утримання дитини, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за дванадцять місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання.

Звільнення прокурора з адміністративної посади, передбаченої пунктами 11-15 частини першої статті 39 цього Закону, здійснюється керівником обласної прокуратури в окружних прокуратурах, які розташовані у межах адміністративно-територіальної одиниці, що підпадає під територіальну юрисдикцію відповідної обласної прокуратури, з підстав, передбачених абзацом першим частини першої цієї статті.

Звільнення з адміністративної посади, передбаченої пунктами 1-3 частини третьої статті 39 цього Закону, здійснюється Генеральним прокурором, а з адміністративної посади, передбаченої пунктами 4 і 5 частини третьої статті 39 цього Закону, - керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Звільнення з таких адміністративних посад здійснюється виключно з підстав, передбачених частиною першою статті 51 цього Закону.

2. Повноваження прокурора на адміністративній посаді **припиняються** в разі:

- 1) закінчення строку перебування на адміністративній посаді;
- 2) звільнення з посади прокурора або припинення повноважень на посаді прокурора.

3. Наявність підстави, передбаченої пунктом 3 частини першої цієї статті, встановлюється у порядку, визначеному Генеральним прокурором, з дотриманням гарантій особи щодо повідомлень, отримання копій документів, які стали підставою для перевірки, участі у засіданні та залучення представника, надання пояснень, висловлення заперечень, клопотань та відводів, отримання копії відповідного рішення.

4. Звільнення прокурора з адміністративної посади чи припинення його повноважень на адміністративній посаді, крім випадку, передбаченого пунктом 2 частини другої цієї статті, не припиняє його повноважень прокурора.

5. Після звільнення прокурора з адміністративної посади або припинення його повноважень на цій посаді він не пізніше одного місяця призначається на одну з вакантних посад у цьому ж органі прокуратури або в разі відсутності вакантних посад переводиться на посаду до іншого органу прокуратури того ж або нижчого рівня за його письмовою згодою. У таких випадках рішення про призначення на посаду приймається керівником відповідного органу прокуратури.

У разі відмови прокурора від призначення на вакантну посаду у відповідному органі прокуратури або від переведення на посаду до іншого органу прокуратури у зазначений строк прокурор звільняється з посади прокурора.

До моменту прийняття рішення про призначення прокурора на посаду, переведення на посаду до іншого органу прокуратури або звільнення з посади прокурора повноваження відповідного прокурора зупиняються із збереженням гарантій матеріального, соціального та побутового забезпечення, передбачених законодавством для прокурорів.

Підстави звільнення Генерального прокурора з адміністративної посади та припинення його повноважень на цій посаді Стаття 42.

1. Генеральний прокурор звільняється з адміністративної посади Президентом України за згодою Верховної Ради України:

1) у зв'язку з поданням заяви про дострокове припинення повноважень на адміністративній посаді за власним бажанням;

2) на підставі подання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, або Вищої ради правосуддя;

3) у разі наявності заборгованості зі сплати аліментів на утримання дитини, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за дванадцять місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання.

2. Повноваження Генерального прокурора на адміністративній посаді припиняються в разі:

1) висловлення Верховною Радою України недовіри Генеральному прокурору, що має наслідком його відставку з цієї адміністративної посади;

2) закінчення строку перебування на посаді Генерального прокурора.

3. Звільнення Генерального прокурора з адміністративної посади або припинення повноважень Генерального прокурора на адміністративній посаді не припиняє його повноважень прокурора.

5. ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРА

Підстави для притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності Стаття 43.

1. Прокурора може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження з таких підстав:

1) невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків;

2) необґрунтоване зволікання з розглядом звернення;

3) розголошення таємниці, що охороняється законом, яка стала відомою прокуророві під час виконання повноважень;

4) порушення встановленого законом порядку подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

5) вчинення дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності та непідкупності органів прокуратури;

6) систематичне (два і більше разів протягом одного року) або одноразове грубе порушення правил прокурорської етики;

7) порушення правил внутрішнього службового розпорядку;

8) втручання чи будь-який інший вплив прокурора у випадках чи порядку, не передбачених законодавством, у службову діяльність іншого прокурора, службових, посадових осіб чи суддів, у тому числі шляхом публічних висловлювань стосовно їх рішень, дій чи бездіяльності, за відсутності при цьому ознак адміністративного чи кримінального правопорушення;

9) публічне висловлювання, яке є порушенням презумпції невинуватості.

2. Притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності не виключає можливості притягнення його до адміністративної чи кримінальної відповідальності у випадках, передбачених законом.

3. Виправдання особи або закриття стосовно неї судом кримінального провадження не може бути підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурора, який здійснював процесуальне керівництво досудовим розслідуванням та/або підтримання державного обвинувачення у цьому провадженні, крім випадків умисного порушення ним вимог законодавства чи неналежного виконання службових обов'язків.

Орган, що здійснює дисциплінарне провадження Стаття 44.

Дисциплінарне провадження здійснюється відповідним органом.

Дисциплінарне провадження щодо прокурора Стаття 45

Дисциплінарне провадження - це процедура розгляду відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, дисциплінарної скарги, в якій містяться відомості про вчинення прокурором дисциплінарного проступку.

Рішення, дії чи бездіяльність прокурора в межах кримінального процесу можуть бути оскаржені виключно в порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України. Якщо за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність прокурора в межах кримінального процесу встановлено факти порушення прокурором прав осіб або вимог закону, таке рішення може бути підставою для дисциплінарного провадження.

Право на звернення до відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, із дисциплінарною скаргою про вчинення прокурором дисциплінарного проступку має кожен, кому відомі такі факти. Рекомендований зразок дисциплінарної скарги розміщується на вебсайті Офісу Генерального прокурора.

У разі якщо дисциплінарна скарга про вчинення прокурором дисциплінарного проступку подана членом відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, то він не має права вирішувати питання про відкриття дисциплінарного провадження, здійснювати перевірку та брати участь у голосуванні при прийнятті рішення за результатами розгляду висновку про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку прокурора.

Прізвище, ім'я, по батькові прокурора, щодо якого надійшла дисциплінарна скарга, не підлягають оприлюдненню до моменту прийняття рішення у справі.

Відкриття дисциплінарного провадження та проведення перевірки дисциплінарної скарги Стаття 46.

Секретаріат відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, у день надходження дисциплінарної скарги реєструє її та за допомогою автоматизованої системи визначає члена відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, для вирішення питання щодо відкриття дисциплінарного провадження.

Член відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, своїм вмотивованим рішенням відмовляє у відкритті дисциплінарного провадження, якщо:

- 1) дисциплінарна скарга не містить конкретних відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку прокурора;
- 2) дисциплінарна скарга є анонімною;
- 3) дисциплінарна скарга подана з підстав, не визначених статтею 43 цього Закону;

4) з прокурором, стосовно якого надійшла дисциплінарна скарга, припинено правовідносини у випадках, передбачених статтею 51 цього Закону;

5) дисциплінарний проступок, про який зазначено у дисциплінарній скарзі, вже був предметом перевірки і щодо нього відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, прийняла рішення, яке не скасовано в установленому законом порядку.

За відсутності підстав, передбачених частиною другою цієї статті, член відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, приймає рішення про відкриття дисциплінарного провадження щодо прокурора.

Заява за результатами проведеної перевірки добросовісності прокурора, внаслідок якої встановлено вчинення дисциплінарного проступку, є обов'язковою підставою для відкриття дисциплінарного провадження щодо прокурора.

Після відкриття дисциплінарного провадження член відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, проводить перевірку в межах обставин, повідомлених у дисциплінарній скарзі. У разі виявлення під час перевірки інших обставин, що можуть бути підставою для притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності, інформація про це включається у висновок члена відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, за результатами перевірки.

Член відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, має право звернутися до відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, із клопотанням про необхідність відсторонення прокурора від посади до завершення дисциплінарного провадження.

Клопотання про відсторонення прокурора від посади розглядається на найближчому засіданні відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, з дотриманням передбачених статтею 47 цього Закону гарантій прокурора щодо повідомлення, участі у засіданні, залучення представника, надання пояснень, висловлення заперечень, клопотань та відводів.

У разі прийняття відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, рішення про наявність підстав для відсторонення прокурора від посади копія цього рішення надсилається керівнику органу прокуратури, в якому працює прокурор, стосовно якого прийнято таке рішення. У разі якщо відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, прийняла рішення про наявність підстав для відсторонення від посади прокурора, який обіймає адміністративну посаду, копія цього рішення у семиденний строк надсилається Генеральному прокурору, керівнику обласної, окружної прокуратури відповідно до визначених цим Законом повноважень.

Керівник органу прокуратури, в якому працює прокурор, Генеральний прокурор зобов'язаний невідкладно розглянути рішення про наявність підстав для відсторонення прокурора від посади, за результатами якого може видати наказ про відсторонення прокурора від посади до завершення дисциплінарного провадження. Копія наказу невідкладно вручається прокурору, якого відсторонено від посади.

Під час здійснення перевірки член відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, має право ознайомлюватися з документами, що стосуються предмета перевірки, отримувати їх копії, опитувати прокурорів та інших осіб, яким відомі обставини вчинення діяння, що має ознаки дисциплінарного проступку, отримувати за письмовим запитом від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадян, громадських об'єднань необхідну для проведення перевірки

інформацію. Прокурор, стосовно якого здійснюється дисциплінарне провадження, має право надавати пояснення або відмовитися від їх надання стосовно себе.

Орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники державних підприємств, установ, організацій, яким надіслано запит члена відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, зобов'язані протягом десяти днів з дня його отримання надати відповідь на запит і наявну в них інформацію. У разі необхідності строк для надання інформації може бути продовжений до 30 днів, про що член відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, повідомляє особу, яка направила клопотання про продовження строку для надання інформації.

У разі ненадання органом державної влади, органом місцевого самоврядування, їх посадовими особами, керівниками державних підприємств, установ, організацій члену відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, запитуваної інформації він може звернутися з відповідним позовом до суду в порядку, передбаченому законом.

Перевірка відомостей про наявність підстав для притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності проводиться у строк, який не перевищує двох місяців із дня реєстрації дисциплінарної скарги, а в разі неможливості завершення перевірки протягом цього строку він може бути продовжений відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, але не більш як на місяць.

До завершення дисциплінарного провадження прокурор не може бути звільнений з посади прокурора у зв'язку з поданням заяви про звільнення за власним бажанням.

Член відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, за результатами перевірки готує висновок, який повинен містити інформацію про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку прокурора та виклад обставин, якими це підтверджується. Якщо за результатами перевірки член відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, встановив наявність дисциплінарного проступку, у висновку додатково зазначається характер проступку, його наслідки, відомості про особу прокурора, ступінь його вини, інші обставини, що мають значення для прийняття рішення про накладення дисциплінарного стягнення, а також пропозиція члена відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, щодо конкретного виду дисциплінарного стягнення.

Висновок та зібрані у процесі перевірки матеріали передаються на розгляд відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, та мають бути отримані його членами не пізніше як за п'ять днів до засідання, на якому такий висновок розглядатиметься.

Розгляд висновку про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку прокурора

Розгляд висновку про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку прокурора відбувається на засіданні відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження. На засідання запрошуються особа, яка подала дисциплінарну скаргу, прокурор, стосовно якого відкрито дисциплінарне провадження, їхні представники, а у разі необхідності й інші особи. Повідомлення про час та місце проведення засідання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, має бути надіслано не пізніше як за десять днів до дня проведення засідання.

До повідомлення про час та місце проведення засідання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, яке надсилається прокурору, додаються копія дисциплінарної скарги та висновок про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку прокурора.

Висновок про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку прокурора розглядається за його участю і може бути розглянутий без нього лише у випадках, коли належним чином повідомлений прокурор:

- 1) повідомив про згоду на розгляд висновку за його відсутності;
- 2) не з'явився на засідання, не повідомивши про причини неявки;
- 3) не з'явився на засідання повторно.

Рішення про можливість розгляду висновку за відсутності відповідного прокурора приймає відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження.

4. Прокурор, який не братиме участі в засіданні відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, вправі надіслати письмові пояснення щодо висновку про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку, які оголошуються на засіданні відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження.

5. Розгляд висновку про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку прокурора відбувається на засадах змагальності. На засіданні відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, заслуховуються пояснення члена відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, який проводив перевірку, пояснення прокурора, стосовно якого здійснюється дисциплінарне провадження, та/або його представника і в разі необхідності інших осіб.

6. Прокурор, стосовно якого здійснюється дисциплінарне провадження, та/або його представник мають право давати пояснення, відмовитися від їх надання, ставити питання учасникам провадження, висловлювати заперечення, заявляти клопотання, а також за наявності сумнівів у неупередженості та об'єктивності члена відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, подавати заяву про його відвід.

Під час прийняття рішення стосовно відводу член відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, якому заявлено відвід, не має права брати участі в голосуванні та бути присутнім під час його проведення.

Рішення відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, у дисциплінарному провадженні стосовно прокурора

Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, приймає рішення в дисциплінарному провадженні більшістю голосів від свого загального складу. Перед прийняттям рішення відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, за відсутності прокурора, стосовно якого здійснюється провадження, і запрошених осіб обговорює результати розгляду висновку про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку прокурора.

Член відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, який проводив перевірку та готував висновок про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку прокурора, не має права брати участі у голосуванні при прийнятті рішення за результатами розгляду зазначеного висновку та бути присутнім під час проведення такого голосування.

При прийнятті рішення у дисциплінарному провадженні враховуються характер проступку, його наслідки, особа прокурора, ступінь його вини, обставини, що впливають на обрання виду дисциплінарного стягнення.

Рішення про накладення на прокурора дисциплінарного стягнення або рішення про неможливість подальшого перебування особи на посаді прокурора може бути прийнято не пізніше ніж через рік із дня вчинення проступку без урахування часу тимчасової непрацездатності або перебування прокурора у відпустці.

У разі відсутності підстав для накладення на прокурора дисциплінарного стягнення відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, своїм рішенням закриває дисциплінарне провадження.

Рішення відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, викладається в письмовій формі, підписується головою і членами відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, які брали участь у розгляді висновку про наявність чи відсутність дисциплінарного проступку, і оголошується на засіданні цього органу. Рішення у дисциплінарному провадженні має містити:

- 1) прізвище, ім'я, по батькові та посаду прокурора, який притягається до дисциплінарної відповідальності;
- 2) обставини, встановлені під час здійснення провадження;
- 3) мотиви, з яких відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, ухвалила рішення;
- 4) суть рішення за наслідками розгляду із зазначенням виду дисциплінарного стягнення в разі його накладення;
- 5) порядок і строк оскарження рішення.

За наявності окремої думки член відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, викладає її у письмовій формі та додає до справи, про що головуючий повідомляє на засіданні. Зміст окремої думки на засіданні не оголошується. За клопотанням прокурора, стосовно якого здійснюється дисциплінарне провадження, йому надається копія

Копія рішення відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, вручається прокуророві, стосовно якого воно прийнято, або у семиденний строк надсилається йому поштою рекомендованим листом із повідомленням про вручення. У цей же строк копія рішення надсилається керівникові органу прокуратури, в якому прокурор, стосовно якого воно прийнято, обіймає посаду.

Рішення відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, прийняте за результатами розгляду дисциплінарного провадження, оприлюднюється на її веб-сайті у семиденний строк.

Види дисциплінарних стягнень Стаття 49.

1. На прокурора можуть бути накладені такі дисциплінарні стягнення:

- 1) догана;
- 2) заборона на строк до одного року на переведення до органу прокуратури вищого рівня чи на призначення на вищу посаду в органі прокуратури, в якому прокурор обіймає посаду (крім Генерального прокурора);
- 3) звільнення з посади в органах прокуратури.

2. Прокурор протягом одного року з дня накладення на нього дисциплінарного стягнення вважається таким, який притягувався до дисциплінарної відповідальності, крім випадків, передбачених частиною третьою цієї статті.

3. До закінчення річного строку прокурор, який не допустив порушення законодавства та сумлінно й професійно здійснював свої службові обов'язки, може бути визнаний таким, який не притягувався до дисциплінарної відповідальності, на підставі клопотання керівника відповідного органу прокуратури, однак не раніш як:

1) через шість місяців із дня накладення дисциплінарного стягнення, передбаченого пунктом 1 частини першої цієї статті;

2) після закінчення половини строку, визначеного у разі накладення дисциплінарного стягнення, передбаченого пунктом 2 частини першої цієї статті;

4. За результатами дисциплінарного провадження може бути прийнято рішення про неможливість подальшого перебування особи на посаді прокурора (крім Генерального прокурора) у разі:

1) якщо дисциплінарний проступок, вчинений прокурором, має характер грубого порушення;

2) якщо прокурор вчинив дисциплінарний проступок, перебуваючи у статусі прокурора, який притягувався до дисциплінарної відповідальності.

5. У разі якщо за результатами дисциплінарного провадження щодо прокурора встановлено обставини, які свідчать про порушення прокурором вимог щодо несумісності, передбачених статтею 18 цього Закону, Генеральний прокурор або його заступник ініціює перед Вищою радою правосуддя розгляд відповідного питання.

У разі якщо відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, за результатами дисциплінарного провадження стосовно прокурора, який обіймає адміністративну посаду, встановив неналежне виконання ним посадових обов'язків, установлених для відповідної адміністративної посади, орган, що здійснює дисциплінарне провадження, у випадках, коли призначення на таку посаду відповідно до цього Закону здійснюється за рекомендацією Ради прокурорів України, ініціює перед Радою прокурорів України розгляд питання про внесення рекомендації щодо звільнення прокурора з адміністративної посади.

Оскарження рішення, прийнятого за результатами дисциплінарного провадження Ст 50.

1. Прокурор може оскаржити рішення, прийняте за результатами дисциплінарного провадження, до адміністративного суду або до Вищої ради правосуддя протягом одного місяця з дня вручення йому чи отримання ним поштою копії рішення.

3. Подання адміністративного позову до суду на рішення **Вищої ради правосуддя** про притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності або про неможливість подальшого перебування особи на посаді прокурора не зупиняє дію такого рішення, але суд у порядку забезпечення адміністративного позову може відповідною ухвалою зупинити дію рішення Вищої ради правосуддя про притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності або про неможливість подальшого перебування особи на посаді.

6. ЗВІЛЬНЕННЯ ПРОКУРОРА З ПОСАДИ, ПРИПИНЕННЯ, ЗУПИНЕННЯ ЙОГО ПОВНОВАЖЕНЬ НА ПОСАДІ

Прокурор звільняється з посади у разі: Стаття 51.

1) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;

2) порушення ним вимог щодо несумісності, передбачених статтею 18 цього Закону;

3) набрання законної сили судовим рішенням про притягнення прокурора до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язане з корупцією;

3¹) набрання законної сили рішенням суду про визнання активів прокурора або активів, набутих за його дорученням іншими особами або в інших передбачених статтею

290 Цивільного процесуального кодексу України випадках, необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави;

4) неможливості переведення на іншу посаду у зв'язку з прямим підпорядкуванням близькій особі;

5) набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього;

6) припинення громадянства України або набуття громадянства іншої держави;

7) подання заяви про звільнення з посади за власним бажанням;

8) неможливості подальшого перебування на тимчасово вакантній посаді;

9) ліквідації чи реорганізації органу прокуратури, в якому прокурор обіймає посаду, або в разі скорочення кількості прокурорів органу прокуратури.

2. Особами, які в установленому цим Законом порядку приймають рішення про звільнення прокурора з посади, є:

1) Генеральний прокурор - стосовно прокурорів Офісу Генерального прокурора;

1^а) керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури - стосовно прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

2) керівник обласної прокуратури - стосовно прокурорів відповідної обласної прокуратури та прокурорів окружних прокуратур, які розташовані у межах адміністративно-територіальної одиниці, що підпадає під територіальну юрисдикцію відповідної обласної прокуратури.

Повноваження прокурора припиняються у зв'язку з:

1) досягненням шістдесяти п'яти років;

2) смертю;

3) визнанням його безвісно відсутнім або оголошенням померлим;

4) рішенням відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, про неможливість подальшого перебування особи на посаді прокурора.

4. Особа, звільнена з посади Генерального прокурора, звільняється з посади прокурора з підстав, визначених пунктами 1-3, 5-7 частини першої цієї статті.

5. На звільнення прокурорів з посади з підстави, передбаченої пунктом 9 частини першої цієї статті, не поширюються положення законодавства щодо пропозиції іншої роботи та переведення на іншу роботу при звільненні у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, щодо строків попередження про звільнення, щодо переважного права на залишення на роботі, щодо переважного права на укладення трудового договору у разі поворотного прийняття на роботу, щодо збереження місця роботи на період щорічної відпустки та на період відрядження.

Звільнення прокурора у зв'язку з **неможливістю виконувати свої повноваження за станом здоров'я** Стаття 52.

Прокурор може бути звільнений з посади в разі неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я за наявності медичного висновку, який надається медичною комісією, утвореною центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, або за рішенням суду, яке набрало законної сили, про визнання прокурора обмежено дієздатним чи недієздатним.

Визнавши, що стан здоров'я унеможлиблює здійснення прокурором протягом тривалого часу або постійно своїх повноважень, відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, вносить подання про звільнення прокурора з посади особі, уповноваженій цим Законом приймати рішення про звільнення прокурора.

Звільнення прокурора в разі **порушення ним вимог щодо несумісності** Стаття 53.

Прокурор звільняється з посади в разі порушення ним вимог щодо несумісності за поданням Вищої ради правосуддя, яке вона вносить особі, уповноваженій цим Законом приймати рішення про звільнення прокурора.

Подання про звільнення Генерального прокурора з посади в разі порушення ним вимог щодо несумісності Вища рада правосуддя вносить Президенту України.

Звільнення прокурора в разі набрання законної сили судовим рішенням про притягнення прокурора до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язане з корупцією Ст 54.

Суд, що ухвалив судове рішення, яким визнав прокурора винним у вчиненні адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, після набрання таким рішенням законної сили повідомляє про це особу, уповноважену цим Законом приймати рішення про звільнення прокурора, яка звільняє такого прокурора з посади у триденний строк з дня отримання копії відповідного судового рішення, що набрало законної сили.

Суд, що ухвалив судове рішення, яким визнав Генерального прокурора винним у вчиненні адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, після набрання таким рішенням законної сили повідомляє про це відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, який вносить подання про звільнення Генерального прокурора з посади Президенту України.

3. Прокурор, щодо якого набрало законної сили судове рішення, яким його визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, не може продовжувати здійснювати свої повноваження.

Звільнення прокурора в разі **неможливості переведення на іншу посаду або відсутності згоди на це у зв'язку з прямим підпорядкуванням близькій особі** Стаття 55.

Прокурор, щодо якого наявні обставини прямого підпорядкування близькій особі, звільняється з посади особою, уповноваженою цим Законом приймати рішення про звільнення прокурора, за поданням відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, якщо:

1) протягом п'ятнадцяти днів з дня виникнення таких обставин прокурором чи близькою йому особою не вжито заходів щодо добровільного усунення обставин прямого підпорядкування;

2) прокурор чи близька йому особа не були протягом тридцяти днів із дня виникнення таких обставин переведені в установленому порядку на іншу посаду, що виключає пряме підпорядкування, або не надали згоду на таке переведення.

Примітка. Терміни "пряме підпорядкування" та "близькі особи" у цьому Законі вживаються у значеннях, наведених у Законі України "Про запобігання корупції".

Звільнення прокурора у разі **набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього** Стаття 56.

Суд, який ухвалив обвинувальний вирок щодо прокурора, після набрання таким вироком законної сили повідомляє про це особу, уповноважену цим Законом приймати рішення про звільнення прокурора, яка звільняє такого прокурора з посади.

Суд, який ухвалив обвинувальний вирок щодо Генерального прокурора, після набрання таким вироком законної сили повідомляє про це відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, який вносить подання про його звільнення з посади Президенту України.

3. Прокурор, щодо якого обвинувальний вирок суду набрав законної сили, не може продовжувати здійснювати свої повноваження.

Звільнення прокурора у разі припинення громадянства України або набуття громадянства іншої держави Стаття 57.

Прокурор у разі припинення громадянства України або набуття громадянства іншої держави звільняється з посади особою, уповноваженою цим Законом приймати рішення про звільнення прокурора, за поданням відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів.

Генеральний прокурор у разі припинення громадянства або набуття громадянства іншої держави звільняється з посади Президентом України за поданням відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів.

3. Прокурор не може продовжувати здійснювати свої повноваження з моменту припинення громадянства України або встановлення у поданні відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, факту набуття прокурором громадянства іншої держави.

Звільнення прокурора в разі подання заяви про звільнення з посади за власним бажанням Стаття 58.

Прокурор незалежно від мотивів має право подати заяву про звільнення з посади за власним бажанням у будь-який час свого перебування на посаді.

Заява про звільнення з посади за власним бажанням подається особі, уповноваженій цим Законом приймати рішення про звільнення прокурора.

Заява Генерального прокурора про звільнення за власним бажанням подається Президенту України.

3. Прокурор продовжує здійснювати свої повноваження до прийняття рішення про його звільнення.

Звільнення прокурора з посади в разі неможливості подальшого перебування на тимчасово вакантній посаді Стаття 59.

1. Прокурор, який обіймає тимчасово вакантну посаду, у разі повернення на роботу прокурора, який обіймає відповідну посаду на постійній основі, звільняється з посади особою, уповноваженою цим Законом приймати рішення про звільнення прокурора, якщо:

1) прокурор не подав заяву про переведення до іншого органу прокуратури протягом п'ятнадцяти днів;

2) в органах прокуратури відсутні вакантні посади, на які може бути здійснено переведення;

3) прокурор неуспішно пройшов добір на переведення до органу прокуратури вищого рівня.

Звільнення прокурора з посади у разі ліквідації чи реорганізації органу прокуратури, в якому прокурор обіймає посаду, або в разі скорочення кількості прокурорів органу прокуратури Стаття 60.

1. Прокурор звільняється з посади особою, уповноваженою цим Законом приймати рішення про звільнення прокурора, за поданням відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, у разі ліквідації чи реорганізації органу прокуратури або в разі скорочення кількості прокурорів органу прокуратури, якщо:

1) прокурор не подав заяву про переведення до іншого органу прокуратури протягом п'ятнадцяти днів;

2) в органах прокуратури відсутні вакантні посади, на які може бути здійснено переведення;

3) прокурор не успішно пройшов конкурс на переведення до органу прокуратури вищого рівня.

Припинення повноважень прокурора Стаття 61.

Повноваження прокурора припиняються:

1) за віком з наступного дня після досягнення ним шістдесяти п'яти років;

2) у день його смерті.

Повноваження прокурора, крім Генерального прокурора, у зв'язку з рішенням відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, про неможливість подальшого перебування особи на посаді прокурора припиняються:

1) з дня, наступного за днем завершення строку на оскарження цього рішення, - якщо рішення не було оскаржено;

2) з дня, наступного за днем набуття статусу остаточного рішенням органу, до якого було оскаржено рішення відповідного органу про притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурора, - якщо рішення було оскаржено, але скарга відхилена.

3. Керівник чи заступник керівника органу прокуратури, в якому обіймав посаду прокурор, повноваження якого було припинено, повідомляє про це відповідний орган, який притягнув прокурора до дисциплінарної відповідальності.

Подання про звільнення прокурора з посади Стаття 62.

1. Подання про звільнення прокурора з посади вноситься **Вищою радою правосуддя або відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження** щодо прокурорів, у визначених законом випадках.

Порядок звільнення з посади Генерального прокурора Стаття 63.

Президент України видає указ про звільнення Генерального прокурора з посади на підставі та в межах подання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, чи Вищої ради правосуддя.

Порядок розгляду питання та прийняття Верховною Радою України рішення про висловлення недовіри Генеральному прокурору встановлюється Регламентом Верховної Ради України.

Повноваження Генерального прокурора припиняються з дня набрання чинності постановою Верховної Ради України.

Президент України подає до Верховної Ради України письмове подання про надання згоди на звільнення з посади Генерального прокурора.

Зупинення повноважень прокурора Стаття 64.

1. Повноваження прокурора зупиняються в разі:

1) відрядження його до Вищої ради правосуддя, відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, Тренінгового центру прокурорів України, іншого органу для участі в його роботі на постійній основі - до повернення з відрядження;

2) звільнення прокурора з адміністративної посади - до прийняття рішення про призначення його на іншу посаду в органі прокуратури, в якому він обіймав адміністративну посаду, переведення на посаду до іншого органу прокуратури або звільнення з посади прокурора;

3) відсторонення від посади під час дисциплінарного провадження стосовно нього - до звільнення з посади прокурора, скасування рішення про відсторонення від посади під час дисциплінарного провадження стосовно нього, закриття цього дисциплінарного провадження або накладення за його вчинення дисциплінарного стягнення;

4) відсторонення від виконання службових повноважень у порядку, передбаченому Законом України "Про запобігання корупції", - до закінчення розгляду судом справи про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією;

5) відсторонення від посади в порядку, передбаченому статтями 154-158 Кримінального процесуального кодексу України, - до скасування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді відсторонення від посади чи відповідної ухвали або припинення дії такої ухвали.

2. На час відсторонення від посади, відсторонення від виконання службових повноважень за прокурором зберігається заробітна плата, а у випадку, передбаченому пунктом 3 частини першої цієї статті, йому можуть доручати завдання, виконання яких не впливає на об'єктивність перевірки.

7.ПРОКУРОРСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Прокурорське самоврядування - це самостійне колективне вирішення прокурорами питань внутрішньої діяльності прокуратури з метою:

1) забезпечення організаційної єдності функціонування органів прокуратури, підвищення якості роботи прокурорів;

2) зміцнення незалежності прокурорів, захисту від втручання в їх діяльність;

3) участі у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення прокурорів, а також контролю за додержанням установлених нормативів такого забезпечення;

4) обрання чи призначення прокурорів до складу інших органів у випадках та в порядку, встановлених законом.

2. До питань внутрішньої діяльності прокуратури належать питання організаційного забезпечення прокуратури та діяльності прокурорів, соціального захисту прокурорів та їхніх сімей, а також інші питання, що безпосередньо не пов'язані з виконанням повноважень прокурорів.

Організаційні форми прокурорського самоврядування Стаття 66.

Прокурорське самоврядування здійснюється через:

Всеукраїнську конференцію прокурорів;

Раду прокурорів України.

Порядок здійснення прокурорського самоврядування визначається цим Законом, іншими законами, а також регламентами і положеннями, які приймаються органами прокурорського самоврядування відповідно до цього Закону.

Всеукраїнська конференція прокурорів Стаття 67.

Найвищим органом прокурорського самоврядування є всеукраїнська конференція прокурорів.

Всеукраїнська конференція прокурорів:

1) заслуховує звіт Ради прокурорів України про виконання завдань органів прокурорського самоврядування, стан фінансування та організаційного забезпечення діяльності прокуратури;

2) обирає членів Вищої ради правосуддя та приймає рішення про припинення їх повноважень відповідно до Конституції і законів України;

3) призначає членів Ради прокурорів України, відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження;

4) затверджує Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів та положення про Раду прокурорів України;

5) приймає положення про порядок роботи відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження;

6) звертається до органів державної влади та їх посадових осіб із пропозиціями щодо вирішення питань діяльності прокуратури;

7) розглядає інші питання прокурорського самоврядування та здійснює інші повноваження відповідно до закону.

3. Всеукраїнська конференція прокурорів приймає з питань, що належать до її компетенції, рішення, що є обов'язковими для Ради прокурорів України та будь-яких прокурорів.

Порядок скликання всеукраїнської конференції прокурорів

1. Чергова всеукраїнська конференція прокурорів скликається Радою прокурорів України один раз на два роки. Позачергова всеукраїнська конференція прокурорів може бути скликана за рішенням Ради прокурорів України.

2. Делегати всеукраїнської конференції прокурорів та особи, запрошені на неї, повідомляються про день проведення конференції та питання, що виносяться на її розгляд, не пізніше ніж за тридцять днів до початку конференції.

Обрання делегатів на всеукраїнську конференцію прокурорів

1. Делегатів на всеукраїнську конференцію прокурорів обирають:

1) збори прокурорів Офісу Генерального прокурора - шість прокурорів Офісу Генерального прокурора України;

2) збори прокурорів обласних прокуратур - по три прокурори від кожної обласної прокуратури;

3) збори прокурорів окружних прокуратур - по два прокурори від кожної окружної прокуратури.

2. Делегати на всеукраїнську конференцію прокурорів обираються шляхом таємного голосування простою більшістю голосів з числа вільно висунутих альтернативних кандидатів.

3. Збори прокурорів скликаються керівником відповідної прокуратури, є повноважними, якщо на них присутні більше половини від загальної кількості прокурорів цієї прокуратури, та приймають рішення більшістю голосів від загальної кількості прокурорів відповідної прокуратури.

Порядок проведення всеукраїнської конференції прокурорів

1. Всеукраїнська конференція прокурорів є повноважною за умови присутності на ній не менш **двох третин** від загальної кількості обраних делегатів.

2. Всеукраїнську конференцію прокурорів відкриває голова Ради прокурорів України, а в разі його відсутності - заступник голови чи секретар Ради прокурорів України.

3. Всеукраїнська конференція прокурорів обирає шляхом таємного голосування президію конференції, кількісний склад якої визначається рішенням конференції. Президія організовує роботу всеукраїнської конференції прокурорів.

4. Всеукраїнська конференція прокурорів обговорює і затверджує порядок денний та регламент роботи конференції, обирає лічильну комісію, секретаріат та інші робочі органи конференції.

5. Робота всеукраїнської конференції прокурорів протоколюється.

6. Рішення всеукраїнської конференції прокурорів приймаються більшістю голосів від загальної кількості обраних делегатів голосуванням.

Рада прокурорів України Стаття 71.

У період між всеукраїнськими конференціями прокурорів вищим органом прокурорського самоврядування є Рада прокурорів України.

2. До складу Ради прокурорів України входять **тринадцять осіб**, з яких:

1) два представники (прокурори) від Офісу Генерального прокурора;

2) чотири представники (прокурори) від обласних прокуратур;

3) п'ять представників (прокурорів) від окружних прокуратур;

4) два представники (вчені), призначені з'їздом представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ.

3. Рада прокурорів України є повноважною за умови обрання не **менше дев'яти** членів.

5. Прокурор, який перебуває на адміністративній посаді чи є членом відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, не може одночасно бути членом Ради прокурорів України.

6. Строк повноважень члена Ради прокурорів України становить п'ять років без права повторного обрання.

7. Члени Ради прокурорів України обирають на засіданні Ради із свого складу голову Ради прокурорів України, його заступника та секретаря.

8. Рада прокурорів України у період між всеукраїнськими конференціями прокурорів організовує виконання рішень конференції, а також вирішує питання щодо скликання та проведення всеукраїнської конференції прокурорів. Повноваження та порядок роботи Ради прокурорів України визначаються цим Законом та положенням про Раду прокурорів України.

9. Рада прокурорів України:

1) вносить рекомендації про призначення та звільнення прокурорів з адміністративних посад у випадках, передбачених цим Законом. У разі якщо Генеральний прокурор не погоджується з рекомендованою Радою прокурорів України кандидатурою і відмовляє у призначенні на посаду, він вносить на розгляд Ради прокурорів України іншу кандидатуру;

2) організовує впровадження заходів щодо забезпечення незалежності прокурорів, поліпшення стану організаційного забезпечення діяльності прокуратур;

3) розглядає питання правового захисту прокурорів, соціального захисту прокурорів та членів їхніх сімей і приймає відповідні рішення з цих питань;

4) розглядає звернення прокурорів та інші повідомлення про загрозу незалежності прокурорів, вживає за наслідками розгляду відповідних заходів (повідомляє відповідні органи про підстави для притягнення до кримінальної, дисциплінарної чи іншої відповідальності; ініціює розгляд питання щодо вжиття заходів забезпечення безпеки прокурорів; оприлюднює заяви від імені прокурорського корпусу про факти порушення незалежності прокурора; звертається до міжнародних організацій з відповідними повідомленнями тощо);

б) звертається з пропозиціями про вирішення питань діяльності прокуратури до органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

7) здійснює контроль за виконанням рішень органів прокурорського самоврядування;

7¹) надає роз'яснення щодо додержання вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів у діяльності прокурорів, голови чи членів відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження;

8) здійснює інші повноваження, передбачені цим Законом.

Забезпечення діяльності органів прокурорського самоврядування

1. Забезпечення роботи всеукраїнської конференції прокурорів, діяльності Ради прокурорів України здійснюється Офісом Генерального прокурора **за рахунок коштів Державного бюджету України.**

8.ОРГАНИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРАТУРИ

Орган, що здійснює дисциплінарне провадження

Статус відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження Стаття 73.

Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, є колегіальним органом, який відповідно до повноважень, передбачених цим Законом, визначає рівень фахової підготовки осіб, які виявили намір зайняти посаду прокурора, та вирішує питання щодо дисциплінарної відповідальності, переведення та звільнення прокурорів з посади.

Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, самостійний баланс та рахунки в органах Державного казначейства України.

Порядок роботи відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, визначається положенням, прийнятим всеукраїнською конференцією прокурорів.

Склад відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження Стаття 74.

1. До складу відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, входять **одинадцять членів**, які є громадянами України, мають вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше десяти років, з яких:

1) п'ять прокурорів призначає всеукраїнська конференція прокурорів;

2) дві особи (вчених) призначає з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ;

3) одну особу (адвоката) призначає з'їзд адвокатів України;

4) три особи призначає Уповноважений Верховної Ради України з прав людини за погодженням з комітетом Верховної Ради України, до предмету відання якого належить організація та діяльність органів прокуратури.

2. Членом відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, не може бути призначений народний депутат України, представник Кабінету Міністрів України, центрального чи місцевого органу виконавчої влади, керівник, заступник керівника Тренінгового центру прокурорів України, суддя, працівник правоохоронного органу чи органу державного нагляду (контролю), прокурор, який перебуває на адміністративній посаді, а також більше однієї особи з числа наукових та науково-педагогічних працівників одного і того самого навчального закладу чи наукової установи.

3. Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, є повноважною за умови призначення до її складу не менше дев'яти членів.

4. Строк повноважень члена відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, становить три роки. Одна і та ж сама особа не може здійснювати повноваження члена комісії два строки підряд.

5. Член відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, не може одночасно бути членом Ради прокурорів України.

6. Члени відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, працюють на постійній основі і на час виконання своїх обов'язків відряджаються до комісії.

7. Умови оплати праці, соціального забезпечення членів відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, визначаються на засадах, встановлених для відповідної категорії державних службовців. За членами відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, які є прокурорами, зберігаються гарантії соціального забезпечення, визначені законодавством для прокурорів.

Порядок проведення з'їзду представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ Стаття 75

З'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ скликається головою відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, не пізніше як за три місяці до закінчення строку повноважень членів цієї комісії, призначених за квотою з'їзду.

Рішення про дату, час та місце проведення з'їзду голова відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, розміщує на веб-сайті відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, і надсилає до відома до юридичних вищих навчальних закладів, юридичних факультетів вищих навчальних закладів та наукових установ.

Від кожного юридичного вищого навчального закладу, юридичного факультету вищих навчальних закладів та наукових установ у з'їзді беруть участь по одному делегату.

Про осіб, обраних делегатами, повідомляють голову відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, не пізніш як за десять днів до дня з'їзду.

З'їзд є повноважним за умови присутності на ньому не менше **двох третин** від загальної кількості обраних делегатів.

Припинення повноважень члена відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження Стаття 76.

Повноваження члена відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, припиняються у разі:

- 1) закінчення строку, на який його призначено;
- 2) подання заяви про припинення повноважень за власним бажанням;
- 3) вчинення дій, несумісних з посадою члена комісії;
- 4) зайняття посади, передбаченої частиною другою статті 74 цього Закону;
- 5) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- 6) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;
- 7) припинення громадянства України або набуття громадянства іншої держави;
- 8) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим;
- 9) його смерті.

Повноваження відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження Стаття 77.

Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження:

- 1) веде облік даних про кількість посад прокурорів, у тому числі вакантних та тимчасово вакантних;
- 2) проводить добір кандидатів на посаду прокурора в установленому цим Законом порядку;
- 3) бере участь у переведенні прокурорів;
- 4) розглядає дисциплінарні скарги про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснює дисциплінарне провадження;
- 5) за результатами дисциплінарного провадження і за наявності підстав, передбачених цим Законом, приймає рішення про накладення на прокурора Офісу Генерального прокурора, обласної та окружної прокуратури дисциплінарного стягнення або рішення про неможливість подальшого перебування особи на посаді прокурора;
- 6) здійснює інші повноваження, передбачені законом.

Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, для здійснення своїх повноважень має право ознайомлюватися з документами, отримувати їх копії, опитувати прокурорів та інших осіб, отримувати за письмовим запитом від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадян, громадських об'єднань необхідну для проведення перевірки інформацію.

Орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, об'єднань громадян, громадяни, яким направлено запит відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, зобов'язані протягом десяти днів з дня його отримання надати відповідну інформацію. У разі необхідності зазначений строк може бути продовжений до 30 днів, про що відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, повідомляє безпосередньо у запиті.

Прокурор, щодо якого проводиться дисциплінарне провадження, не несе відповідальності за відмову давати пояснення стосовно себе, членів своєї сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Організація роботи та проведення засідання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження Стаття 78.

1. Відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, обирає із свого складу з числа прокурорів таємним голосуванням голову комісії строком на три роки.

2. Голова відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, організовує її роботу та головує на її засіданнях, визначає обов'язки заступника, веде засідання комісії, представляє її у зносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, особами, установами та організаціями, з органами інших держав та міжнародними організаціями. Обов'язки голови відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, у разі його відсутності виконує заступник голови.

3. Для вирішення питання щодо відкриття дисциплінарного провадження у відповідному органі, що здійснює дисциплінарне провадження, діє автоматизована система розподілу дисциплінарних скарг. Положення про автоматизовану систему розподілу дисциплінарних скарг затверджується відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, за погодженням з Радою прокурорів України.

4. Секретар відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, організовує підготовку її засідань та несе відповідальність за організацію діловодства.

5. Засідання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, проводяться відкрито і гласно, крім випадків, установлених законом. Засідання комісії є повноважним, якщо на ньому присутні не менше дев'яти членів відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження.

6. Голова відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, визначає дату, час і місце проведення засідання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, перелік питань, що вносяться на засідання, і не пізніше як за п'ять днів до засідання повідомляє про це інших членів відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, та забезпечує розміщення цих відомостей на її веб-сайті з урахуванням вимог, передбачених частиною четвертою статті 45 цього Закону.

7. Рішення відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала більшість від її загального складу, передбаченого

цим Законом. Рішення відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, викладаються в письмовій формі.

8. У рішенні відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, зазначаються дата і місце його прийняття, члени комісії, які брали участь у засіданні, питання, що розглядалися, мотиви прийнятого рішення, а також порядок і строк оскарження рішення, в тому числі дозвіл особі, яка подала дисциплінарну скаргу, на оскарження рішення, якщо він наданий.

Рішення підписується головуючим та членами відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, які брали участь у засіданні. За наявності окремої думки, вона викладається у письмовій формі і додається до справи, про що головуючий повідомляє на засіданні, але зміст окремої думки виголошенню на засіданні не підлягає.

9. Рішення відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, підлягає оприлюдненню на її веб-сайті у триденний строк з дня його прийняття, якщо інше не передбачено цим Законом.

10. Особа, яка подала дисциплінарну скаргу про вчинення прокурором дисциплінарного проступку, має право оскаржити рішення відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, до Вищої ради правосуддя за наявності дозволу відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, на таке оскарження.

Тренінговий центр прокурорів України Стаття 80.

Тренінговий центр прокурорів України є державною установою, що здійснює підвищення кваліфікації прокурорів.

На Тренінговий центр прокурорів України не поширюється законодавство про вищу освіту.

Для забезпечення підвищення кваліфікації прокурори можуть відряджатися до Тренінгового центру прокурорів України.

Тренінговий центр прокурорів України є юридичною особою, що здійснює свою діяльність відповідно до цього Закону та статуту, який затверджується Генеральним прокурором.

Генеральний прокурор призначає та звільняє з посад керівника Тренінгового центру прокурорів України та його заступників.

Тренінговий центр прокурорів України функціонує при Офісі Генерального прокурора і може мати регіональні відділення.

Лекція 10. Поняття, система та завдання органів внутрішніх справ 2 год.

Питання для розгляду:

1. Поняття та завдання органів внутрішніх справ
2. Система органів внутрішніх справ
3. Державна прикордонна служба України (ДПСУ)
4. Державна служба з надзвичайних ситуацій України (ДСНС)
5. Національна гвардія України
6. Державна міграційна служба України (ДМС)
7. Державна фіскальна служба (ДФС)

Завдання на СРС: Функції та завдання ДПСУ, ДСНС, національної гвардії та державної міграційної служби, Підсумки діяльності державної міграційної служби під час проведення АТО.

Література: 1,2,4,10,24,27,30,31,36,39,48.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами)

2. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» від 3 квітня 2003 року. Редакція від 07.11.2015//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 27, ст.208
Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/661-15>

3.Закон України Про Державну прикордонну службу України від 03.04.2003 в редакції N 1975-VIII (1975-19) від 23.03.2017 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 27, ст.208 - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/661-15>

4.Закон України Про Національну гвардію України від 13.03.2014

//Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 17, ст.594- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/876-18>

5.. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» від 28 жовтня 2015 р. № 878 //Офіційний вісник України від 17.11.2015р., № 89– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF>

6. <http://mvs.gov.ua/ua/> - офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ

Topic 9. Summary

The Ministry of Internal Affairs of Ukraine is one of the central bodies of executive power that provides the formation and realization of state policy aimed at protection of rights and liberties of citizens as well as interests of a state and society. It is a centralized agency which is headed by a Minister of Internal Affairs.

This lecture gives information on the main duties of the Ministry of Internal Affairs, that include fight against crime, provision of civil order, assurance of civil security, traffic safety and ect.

A lot of attention is also paid to the National Police of Ukraine, which is a national police service. The lecture puts an emphasis on the role of the National Police, stating that it is a central body of executive power which serves in order to guarantee public safety and order, protect the rights and liberties of citizens and also the interests of state, to fight against criminal activity as well as to provide everybody who is in trouble with its help.

Key words:the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, National Police of Ukraine, central body of executive power, assurance of civil security, state policy.

Конспект лекції

1. Поняття та завдання органів внутрішніх справ

Органи внутрішніх справ - це сукупність державних спеціалізованих установ, підпорядкованих Міністерству внутрішніх справ України, які виконують правоохоронні та правозастосовні функції з підтримання правопорядку в державі. У своїй діяльності вони керуються Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України, а також дорученнями Президента України та наказами Міністра внутрішніх справ України. При цьому закону "Про органи внутрішніх справ" в Україні немає.

Чинне законодавство, установлюючи їх загальні завдання, відводить їм специфічне місце серед правоохоронних органів. На органи внутрішніх справ як такі, що діють оперативно й цілодобово, покладається основний тягар правоохоронної роботи з підтримання правопорядку: виконання різнобічних завдань із профілактики, виявлення, усунення правопорушень і притягнення правопорушників до адміністративної чи кримінальної відповідальності. Здійснюючи свої повноваження, органи внутрішніх справ

виступають як правозастосовні органи, тому їхню діяльність доречно характеризувати як правоохоронну.

Основними завданнями органів внутрішніх справ України є формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина, власності, інтересів суспільства і держави від злочинних посягань, боротьби зі злочинністю, розкриття та розслідування злочинів, охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, безпеки дорожнього руху, а також формування державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

Виходячи із завдань, що стоять перед ними, слід підкреслити, що правоохоронна діяльність органів внутрішніх справ є досить розгалуженою, вона виступає важливою гарантією законності і правопорядку. Складаючи окрему систему, органи внутрішніх справ працюють у структурі й під керівництвом Міністерства внутрішніх справ України і належать до органів виконавчої влади.

Разом із тим органи внутрішніх справ є кількісно найбільш численним правоохоронним органом в Україні. Усе це в сукупності дозволяє визначити їх як центральний орган у правоохоронній системі нашої держави.

Система органів внутрішніх справ

Органи внутрішніх справ - це сукупність держаних спеціалізованих органів та установ, підпорядкованих Міністерству внутрішніх справ, які виконують правоохоронні та правозастосовні функції по підтриманню правопорядку в державі.

Органи внутрішніх справ є найбільш численним правоохоронним органом, який несе основний тягар роботи по підтриманню законності і правопорядку. Є найбільш численним правоохоронним органом, який несе основний тягар роботи по підтриманню законності і правопорядку. Загальна чисельність МВС (без Нацгвардії) затверджена законом у кількості 210000 осіб.

У своїй діяльності вони керуються Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України, а також дорученнями Президента України та наказами Міністра Внутрішніх справ України.

Система органів внутрішніх справ складається з Міністерства внутрішніх справ(МВС), який є його центральним органом.

Останнє в свою чергу включає Головні управління, управління Національної поліції України в Автономній республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, навчальні заклади та установи МВС (8 ВНЗ).

Лінійні управління, відділи, відділення, пункти; районні, районні в містах, міські управління(відділи); відділи (відділення) на особливо важливих і режимних об'єктах.

МВС підпорядковуються такі органи:

- Державна служба з надзвичайних ситуацій;
- Державна прикордонна служба України;
- Національна гвардія України;
- Державна міграційна служба;
- Навчальні заклади та установи МВС (їх налічується 8)
- Національна поліція України

Основними завданнями органів внутрішніх справ є формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах:

1) охорони прав і свобод людини, інтересі суспільства і держави, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг;

2) захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;

3) цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникнення, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;

4) міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

Міністерство внутрішніх справ (МВС) - є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах:

1) забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг;

2) захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;

3) цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної безпеки, діяльності аварійно - рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності.

Діяльність МВС спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Загальну структуру та чисельність МВС затверджує Верховна Рада України.

Структура апарату Міністерства внутрішніх справ України:

1) МВС очолює Міністр внутрішніх справ, який призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади Верховною Радою України.

2) Наступну сходинку займають радники Міністра – Патронатна служба.

3) Перший заступник, заступник, заступник з питань європейської інтеграції, заступник-керівник апарату, - які призначаються на посаду та звільняються з посади КМУ за поданням Прем'єр міністра України відповідно до пропозицій Міністра внутрішніх справ.

4) Колегія Міністерства внутрішніх справ, яка діє у складі Міністра внутрішніх справ України (голова колегії), першого заступника та заступників Міністра за посадою. У разі потреби до складу можуть включатися керівники структурних підрозділів апарату МВС України, а також інші особи.

5) Останню сходинку складають департаменти, управління та відділи:

- Департамент організаційно-апаратної роботи
- Департамент формування політики щодо підконтрольних Міністрові органів влади та моніторингу
- Департамент аналітичної роботи та організації управління
- Департамент інформаційних технологій
- Департамент комунікації
- Департамент юридичного забезпечення
- Департамент внутрішнього аудиту
- Департамент міжнародного співробітництва та європейської інтеграції
- Департамент фінансово-облікової політики
- Департамент персоналу, організації освітньої та наукової діяльності
- Департамент з питань режиму та службової діяльності
- Департамент державного майна та ресурсів
- Управління у справах учасників антитерористичної операції
- Управління запобігання корупції та проведення люстрації
- Управління охорони здоров'я та реабілітації
- Управління ліцензування
- Відділ мобілізаційної роботи та організації бронювання
- Відділ з реформування органів внутрішніх справ

Структуру апарату МВС України та положення про його структурні підрозділи затверджує Міністр внутрішніх справ України.

МВС відповідно до покладених на нього завдань:

- 1) Узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо його вдосконалення та вносить їх на розгляд КМУ;
- 2) Розробляє проекти законів та інших нормативно – правових актів з питань, що належать до його компетенції;
- 3) Розробляє проекти державних програм з питань забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони державного контролю, захисту об'єктів і територій на випадок виникнення надзвичайних ситуацій, а також з питань міграції.
- 4) Забезпечує міжнародне співробітництво, бере участь у розробленні проектів та укладенні міжнародних договорів України з питань, що належить до його компетенції, забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання укладених міжнародних договорів України.
- 5) Організовує в межах повноважень, передбачених законом, організаційно – управлінське та науково – методичне забезпечення судово-експертної діяльності.

3. Державна прикордонна служба України (ДПСУ)

Державна прикордонна служба України (ДПСУ) — правоохоронний орган спеціального призначення, на який покладаються завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону України та охорони суверенних прав України в її винятковій (морській) економічній зоні.

Важливими завданнями Державної прикордонної служби України, які законодавством віднесено до її компетенції, є:

- 1) виявлення та припинення злочинів і адміністративних правопорушень, проведення дізнання, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення
- 2) здійснення прикордонного контролю та пропуску в установленому порядку осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна
- 3) реєстрація іноземців та осіб без громадянства, які в установленому порядку прибувають до України, та їх паспортних документів у пунктах пропуску через державний кордон.
- 4) запобігання в'їзду до України або виїзду з неї осіб, яким згідно з законодавством не дозволяється в'їзд до України або яких тимчасово обмежено у праві виїзду з України, у тому числі відповідно до доручення правоохоронних органів
- 5) розшук у пунктах пропуску через державний кордон осіб, які переховуються від органів дізнання, слідства і суду, ухиляються від відбування кримінальних покарань
- 6) виконання в установленому порядку інших доручень правоохоронних органів.

Основні функції Державної прикордонної служби України:

- 1) охорона державного кордону України на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах з метою недопущення незаконної зміни проходження його лінії, забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму;
- 2) здійснення в установленому порядку прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна, а також виявлення і припинення випадків незаконного їх переміщення;
- 3) охорона суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні та контроль за реалізацією прав і виконанням зобов'язань у цій зоні інших держав, українських та іноземних юридичних і фізичних осіб, міжнародних організацій;
- 4) ведення розвідувальної, інформаційно-аналітичної та оперативно-розшукової діяльності в інтересах забезпечення захисту державного кордону України згідно із законами України «Про розвідувальні органи України» та «Про оперативно-розшукову діяльність»;

5) участь у боротьбі з організованою злочинністю та протидія незаконній міграції на державному кордоні України та в межах контрольованих прикордонних районів;

б) участь у здійсненні державної охорони місць постійного і тимчасового перебування Президента України та посадових осіб, визначених у Законі України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб»;

7) охорона закордонних дипломатичних установ України.

4. Державна служба з надзвичайних ситуацій України (ДСНС)

. Державна служба з надзвичайних ситуацій (ДСНС України) — один з центральних органів виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики в сферах цивільного захисту, захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідацію надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежну та техногенну безпеку, діяльність аварійно-рятувальних служб, профілактику травматизму невинного характеру, а також гідрометеорологічної діяльності.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій утворена шляхом реорганізації Міністерства надзвичайних ситуацій і Державної інспекції техногенної безпеки України. З 25 квітня 2014 діяльність Служби спрямовується і координується Кабінетом міністрів через Міністра внутрішніх справ.

5. Національна гвардія України.

Національна гвардія України — військове формування з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України (МВС) і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян України, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами — із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій. Як самостійна силова структура існувала з 1991 по 2000, як військове формування з правоохоронними функціями на базі Внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України та залученням нових військових кадрів на добровільчій основі з 13 березня 2014 року. Загальна чисельність — до 60 тисяч військовослужбовців.

Безпосереднє військове керівництво Національною гвардією України здійснює командувач Національної гвардії України, який призначається Президентом України за поданням Міністра внутрішніх справ. Звільняється командувач НГУ рішенням Президента України.

До структури Національної гвардії України входять:

1. Командування Національної гвардії України — командувач, його перший заступник і чотири заступники;

2. Головне управління — орган військового, матеріально-технічного і фінансового забезпечення Національної гвардії України;

3. Оперативно-територіальні об'єднання Національної гвардії України"Керівництво оперативно-територіальним об'єднанням та його органом військового управління здійснюється начальником територіального управління НГУ"[23].

4. З'єднання, військові частини і підрозділи, вищі навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, установи та заклади, що не входять до складу оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України.[24]

6. Державна міграційна служба України (ДМС)

Державна міграційна служба України (ДМС України) — центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України. ДМС України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сферах міграції

(імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

Державна міграційна служба України структурно поділяється на:

- 1) апарат ДМСУ;
- 2) територіальні органи;
- 3) пункти тимчасового перебування іноземців;
- 4) пункти тимчасового розміщення біженців;
- 5) державні підприємства.

7. Державна фіскальна служба (ДФС)

Державна фіскальна служба є центральним органом виконавчої влади діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

Державна фіскальна служба діє на підставі Положення про Державну фіскальну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 №236. ДФС та її територіальні органи є органами доходів та зборів.

До структури ДФС входить голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра фінансів; заступник голови, який призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним Міністра фінансів на підставі пропозицій Голови ДФС та територіальні органи Державної фіскальної служби. У складі ДФС та її територіальних органів діють підрозділи податкової міліції.

До завдань ДФС входить реалізація державної податкової політики та політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту', алкогольних напоїв і тютюнових виробів, державної політики з адміністрування єдиного внеску, державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню тощо.

Повноваженнями Державної фіскальної служби є:

- 1) розроблення форми податкових декларацій (розрахунків), звітності та інших документів;
- 2) здійснення адміністрування податків і зборів, митних та інших платежів, єдиного внеску в порядку, встановленому законом, забезпечення контролю за своєчасністю, достовірністю, повнотою їх нарахування та сплати до бюджету і відповідних позабюджетних фондів;
- 3) контроль за своєчасністю подання платниками податків та єдиного внеску передбаченої законом звітності, своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків і зборів, єдиного внеску, митних та інших платежів;
- 4) здійснення контролю за дотриманням податкового і митного законодавства, законодавства щодо трансфертного ціноутворення, законодавства щодо адміністрування єдиного внеску та ін.;

5)здійснення обліку платників податків та єдиного внеску, осіб, які здійснюють операції з товарами, що перебувають під митним контролем, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з ним;

б)забезпечення ведення обліку податків і зборів, платежів та ін.

18 грудня 2018 року Кабінет міністрів прийняв рішення про утворення Державної податкової (ДПС) та Державної митної служб (ДМС) шляхом поділу Державної фіскальної служби. 6 березня 2019 року уряд затвердив положення про ДПС і ДМС. У ДПС повідомили адресу свого офіційного вебпорталу - www.tax.gov.ua. Кабінет міністрів 21 серпня ухвалив рішення про передачу Державній податковій службі функції з реалізації державної податкової політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску. У Мінфіні заявляли, що Державна фіскальна служба припинить своє функціонування після того, як Державна митна служба завершить процес формування й Кабмін ухвалить відповідне рішення. Основними завданнями Державної митної служби є реалізація та внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення реалізації державної митної політики, зокрема забезпечення митної безпеки та захисту митних інтересів України і створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, збереження належного балансу між митним контролем і спрощенням законної торгівлі, забезпечення реалізації державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи, запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил.

За словами міністра фінансів, завершальним етапом реформи ДФС в Україні стане створення єдиної **Служби розслідувань фінансових злочинів**.

Податкова міліція (Мінфін пропонував створити Службу фінансових розслідувань, Ніна Южаніна — Національне бюро фінансової безпеки)

Складається із спеціальних підрозділів по боротьбі з податковими правопорушеннями, що діють у складі відповідних контролюючих органів (ДФС), і здійснює контроль за додержанням податкового законодавства.

Організація і діяльність регламентується Розділом XVIII² Податкового кодексу України і підзаконними актами.

До структури податкової міліції належать:

- Заступник Голови ДФС України, який здійснює координацію діяльності підрозділів податкової міліції;
- Головні управління (управління, відділи, відділення, сектори) центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику (Державної фіскальної служби України);
- Управління (відділи, відділення, сектори) податкової міліції територіальних органів ДФС України в АРК, областях, округах (на два і більше регіони), містах Києві та Севастополі;
- Управління, головні відділи (відділи, відділення, сектори) податкової міліції відповідних державних податкових інспекцій у районах, містах (крім міст Києва та Севастополя), районах у містах, міжрайонних, об'єднаних та контролюючих органах, що здійснюють супроводження великих платників податків;
- Спеціальний структурний підрозділ, який проводить роботу по боротьбі з незаконним обігом алкогольних напоїв та тютюнових виробів.

Завданнями податкової міліції є:

- Запобігання кримінальним та іншим правопорушенням у сфері оподаткування та бюджетній сфері, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення;

- Розшук осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері;
- Запобігання і протидія корупції у контролюючих органах та виявлення її фактів;
- Забезпечення безпеки діяльності працівників контролюючих органів, захисту їх від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням службових обов'язків.

Основними функціями податкової міліції є:

- Оперативно-розшукова – здійснює ОРД в межах наданої законом компетенції, розшук осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні та інші правопорушення у сфері спадкування та бюджетній сфері;
- Кримінально-процесуальна – здійснює розслідування злочинів, пов'язаних з відмиванням, легалізацією, розкраданням коштів та іншими незаконними фінансовими операціями;
- Охоронна – забезпечує безпеку діяльності контролюючих органів та їх працівників, а також захист працівників від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням ними службових обов'язків.

До повноважень податкової міліції входить:

- Прийняття і реєстрація заяви, повідомлення та іншу інформацію про кримінальні та інші правопорушення, віднесені законом до компетенції податкової міліції, здійснення в установленому порядку їх перевірки і прийняття щодо них передбачених законом рішень;
- Проведення відповідно до закону ОРД, а також досудового розслідування в межах наданої законом компетенції, вживання заходів щодо відшкодування завданих державі збитків;
- Здійснення розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері;
- Вживання заходів щодо виявлення і розслідування злочинів, пов'язаних з відмиванням, легалізацією, розкраданням коштів та іншими незаконними фінансовими операціями;
- Виявлення причини та умови, що сприяли вчиненню злочинів та інших правопорушень у сфері оподаткування та бюджетній сфері, вживання заходів до їх усунення;
- У разі виявлення фактів, що свідчать про організаційну злочинну діяльність, або дій, що створюють умови для такої діяльності, направлення матеріалів з цих питань відповідним спеціальним органам по боротьбі з організованою злочинністю;
- Передання відповідним правоохоронним органам матеріалів за фактами правопорушень, за які законом передбачено кримінальну відповідальність, якщо їх розслідування не належить до компетенції податкової міліції;
- Забезпечення безпеки діяльності контролюючих органів та їх працівників, а також захист працівників від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням ними службових обов'язків;
- Здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції у контролюючих органах та виявлення фактів корупції, а також усунення наслідків корупційних правопорушень;
- Складання протоколів та розгляд справ про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом;
- Збирання, аналіз, узагальнення інформації щодо порушень у сфері оподаткування та бюджетній сфері, прогнозування тенденцій розвитку негативних процесів кримінального характеру, пов'язаних з оподаткуванням;
- Виявлення кримінальних та інших правопорушень у сфері оподаткування, митній та бюджетній сферах, встановлення місцезнаходження платників податків, проведення опитування їх засновників, посадових осіб.

Особа начальницького чи рядового складу податкової міліції незалежно від займаної посади, місцезнаходження і часу у разі звернення до неї громадян або посадових осіб із заявою чи повідомленням про загрозу особистій чи громадській безпеці, або у разі безпосереднього виявлення такої загрози повинна вжити заходів щодо запобігання правопорушенню і його припинення, рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, встановлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, охорони місця події і повідомити про це найближчому органу внутрішніх справ.

До компетенції податкової міліції відноситься досудове розслідування таких злочинів: незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів, фіктивне підприємництво, підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб - підприємців, ухилення від сплати податків, зборів, доведення до банкрутства.

Вимоги до служби у податковій міліції:

- На службу до податкової міліції приймаються на контрактній основі громадяни України, які мають відповідну освіту, здатні за своїми особистими, діловими, моральними якостями та станом здоров'я виконувати обов'язки відповідно до покладених на податкову міліцію завдань.

На службу до податкової міліції не може бути прийнято особу, яка має не погашену або не зняту в установленому порядку судимість за вчинення злочину, крім реабілітованої, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення.

- Стосовно осіб, які претендують на службу в податковій міліції, за їх письмовою згодою проводиться спеціальна перевірка у порядку, встановленому Законом України «Про запобігання корупції». Вони зобов'язані повідомити керівництву органу, на посаду в якому претендують, про працюючих у цьому органі близьких їм осіб.

Особливості служби у податковій міліції:

- Особи начальницького і рядового складу податкової міліції проходять службу у порядку, встановленому законодавством для осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ;

- Особи, прийняті на службу до податкової міліції, у тому числі слухачі та курсанти навчальних закладів за спеціальностями з підготовки кадрів податкової міліції, які перебувають на військовому обліку військовозобов'язаних, на час служби знімаються з нього і перебувають у кадрах податкової міліції ДФС України;

- Особи, які закінчили ВНЗ центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, і яким присвоєно спеціальне звання начальницького складу податкової міліції, звільняються від призову на строкову військову службу;

- Особи начальницького і рядового складу податкової міліції мають формений одяг та знаки розрізнення і забезпечуються ними безкоштовно. Опис та зразки форменого одягу, знаків розрізнення начальницького і рядового складу податкової міліції затверджуються КМУ.

Спеціальні звання:

- Вищий начальницький склад:
 - генерал-полковник податкової міліції
 - генерал-лейтенант податкової міліції
 - генерал-майор податкової міліції
- Старший начальницький склад:
 - полковник податкової міліції
 - підполковник податкової міліції
 - майор податкової міліції
- Середній начальницький склад:

- капітан податкової міліції
- старший лейтенант податкової міліції
- лейтенант податкової міліції
- Молодший начальницький склад:
 - старший прапорщик податкової міліції
 - прапорщик податкової міліції
- Рядовий склад: рядовий податкової міліції.

Відповідальність:

• Посадова чи службова особа податкової міліції у межах наданих повноважень самостійно приймає рішення і несе за свої протиправні дії або бездіяльність дисциплінарну відповідальність згідно із Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ або іншу передбачену законом відповідальність.

• Посадова чи службова особа податкової міліції, яка виконує свої обов'язки відповідно до наданих законом повноважень та у межах закону, не несе відповідальності за завдані збитки. Такі збитки компенсуються за рахунок держави.

• Дії або рішення податкової міліції, її посадових та службових осіб можуть бути оскаржені у встановленому порядку до суду чи прокуратури.

Соціальний захист

Держава гарантує правовий та соціальний захист осіб начальницького і рядового складу податкової міліції та членів їхніх сімей. На них поширюються гарантії соціального і правового захисту, передбачені для співробітників органів внутрішніх справ.

Форми та розмір матеріального забезпечення осіб начальницького і рядового складу податкової міліції, включати грошове утримання, встановлюються КМУ. Пенсійне забезпечення осіб начальницького складу здійснюється у порядку, встановленому законом для осіб начальницького складу органів внутрішніх справ.

Лекція 11. Поліція: поняття, завдання, структура 2 год.

Питання для розгляду:

- 1 Національна поліція: поняття, завдання, система, принципи.
- 2 Компетенція Національної поліції України.
- 3 Поліцейські заходи: види та загальна характеристика.
- 4 Правовий статус і вимоги до осіб, які приймаються на службу в поліцію.

Завдання на СРС: Опрацювати ЗУ «Про національну поліцію» від 02.07.2015 р.

Завдання та принципи діяльності поліції. Система поліції та статус поліцейського.

Література: 1-6,10,14,15,17,23,24,31,38,43,59

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами)

2. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379) - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» від 28 жовтня 2015 р. № 878 // Офіційний вісник України від 17.11.2015р., № 89 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF>

4. <https://www.npu.gov.ua/ru/> - офіційний сайт Національної поліції України

5. <http://mvs.gov.ua/ua/> - офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ

6. Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції»: від 06.11.2015 р., № 1376 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>.

7. Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі»: від 07.11.2015 р., № 1395 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15>

Topic 11. Summary

The Ministry of Internal Affairs of Ukraine is one of the central bodies of executive power that provides the formation and realization of state policy aimed at protection of rights and liberties of citizens as well as interests of a state and society. It is a centralized agency which is headed by a Minister of Internal Affairs.

This lecture gives information on the main duties of the Ministry of Internal Affairs, that include fight against crime, provision of civil order, assurance of civil security, traffic safety and ect.

A lot of attention is also paid to the National Police of Ukraine, which is a national police service. The lecture puts an emphasis on the role of the National Police, stating that it is a central body of executive power which serves in order to guarantee public safety and order, protect the rights and liberties of citizens and also the interests of state, to fight against criminal activity as well as to provide everybody who is in trouble with its help.

Key words: the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, National Police of Ukraine, central body of executive power, assurance of civil security, state policy.

Конспект лекції

1 Національна поліція: поняття, завдання, система, принципи.

Національна поліція України - це центральний орган виконавчої влади, яких служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України згідно із законом.

У своїй діяльності Національна поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана ВР України, ЗУ «Про національну поліцію» від 02.07.2015 та іншими законами України, актами Президента України та постановами ВР України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами КМУ, а також виданими відповідно до них актами МВС України, іншими нормативно-правовими актами.

У складі Національної поліції функціонують:

- кримінальна поліція;
- патрульна поліція;
- органи досудового розслідування;
- поліція охорони;
- спеціальна поліція;
- поліція особливого призначення.

Систему Національної поліції складають:

- 1) Центральний орган управління поліцією
- 2) Територіальні органи поліції в АРК, областях, містах Києві та Севастополі
- 3) Територіальні органи поліції у районах, містах, районах у містах
- 4) Міжрегіональні (поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць) територіальні органи
- 5) Науково-дослідні установи та установи забезпечення

Основні повноваження керівника поліції:

Структуру затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ. Керівник поліції призначається на посаду та звільняється КМУ за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозицій Міністра внутрішніх справ.

Утворює, ліквідує та реорганізовує КМУ за поданням Міністра внутрішніх справ на підставі пропозицій керівника поліції. Структуру затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ.

Керівники призначаються на посаду та звільняються керівником поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ, а їх заступники – керівником територіального органу поліції.

Основними завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених особах, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

У своїй діяльності Національна поліція керується такими принципами:

- 1) **Верховенство права** (визнання людини, її прав і свобод найвищою соціальною цінністю);
- 2) **Дотримання прав і свобод людини** (обмеження прав і свобод допускається виключно за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції);
- 3) **Законність** (поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законам);
- 4) **Відкритість та прозорість** (поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність);
- 5) **Політична нейтральність** (поліція забезпечує захисту прав та свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної належності);
- 6) **Взаємодія з населенням на засадах партнерства** (діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями і спрямована на задоволення їхніх потреб);
- 7) **Безперервність** (поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань. Кожен має право в будь-який час звернутися за допомогою до поліції або поліцейського).

2. Компетенція Національної Поліції України

Компетенція Національної Поліції України - це визначені законом основні напрями діяльності Національної поліції України, спрямовані на реалізацію покладених на неї завдань.

Основні повноваження Національної Поліції України:

- 1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень;
- 2) виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення;
- 3) вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;
- 4) вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;
- 5) здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;

6) здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності;

7) розшукує осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом;

8) у випадках, визначених законом, здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймає рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання;

9) доставляє у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;

10) вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях;

11) регулює дорожній рух та здійснює контроль за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;

12) здійснює супроводження транспортних засобів у випадках, визначених законом;

13) видає відповідно до закону дозволу на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видає та погоджує дозвільні документи у сфері безпеки дорожнього руху;

14) вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я;

15) вживає заходів для визначення осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе; встановлює особу за невпізнаним трупом;

16) забезпечує безпеку взятих під захист осіб на підставах та в порядку, визначених законом;

17) у межах своєї компетенції, визначеної законом, здійснює контроль за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вживає заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі;

18) вживає заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї;

19) здійснює охорону об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також бере участь у здійсненні державної охорони;

20) здійснює на договірних засадах охорону фізичних осіб та об'єктів права приватної і комунальної власності;

21) здійснює контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ;

22) здійснює у визначеному законом порядку приймання, зберігання та знищення вилученої, добровільно зданої або знайденої вогнепальної, газової, холодної та іншої зброї, боєприпасів, набоїв, вибухових речовин та пристроїв, наркотичних засобів або психотропних речовин;

23) здійснює контроль у межах своєї компетенції, визначеної законом, за дотриманням вимог режиму радіаційної безпеки у спеціально визначеній зоні радіоактивного забруднення;

24) сприяє забезпеченню відповідно до закону правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх оголошення на всій території України або в окремі місцевості;

25) виконує в межах компетенції запити органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону та міжнародних договорів України;

26) здійснює оперативно-розшукову діяльність відповідно до закону.

Виконання інших (додаткових) повноважень може бути покладене на поліцію виключно законом.

3. Поліцейські заходи: види та загальна характеристика

Поліцейські заходи - це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень.

Вимоги до поліцейського заходу:

- Застосовується виключно для виконання повноважень поліції. Має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним;
- Захід є законним, якщо він визначений законом. Поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, ніж визначені законами України;
- Захід є законним, якщо він визначений законом. Поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, ніж визначені законами України;
- Захід є ефективним, якщо його застосування забезпечує виконання повноважень поліції;
- Захід є необхідним, якщо для виконання повноважень поліції неможливо застосувати інший захід або його застосування буде неефективним, а також якщо такий захід заподіє найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам;
- Поліцейський захід припиняється, якщо досягнуто мети його застосування, якщо неможливість досягнення мети заходу є очевидною або якщо немає необхідності у подальшому застосуванні такого заходу.

Види поліцейських заходів: превентивні заходи та заходи примусу.

До превентивних поліцейських заходів належить:

- 1) перевірка документів особи;
- 2) опитування особи;
- 3) поверхнева перевірка і огляд;
- 4) зупинення транспортного засобу;
- 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
- 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
- 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;
- 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- 10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;
- 11) поліцейське спілкування.

Також під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

До поліцейських заходів примусу належить:

1) фізичний вплив (сила) – застосування будь-якої фізичної, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників;

2) застосування спеціальних засобів – пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у т. ч. від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують. Зокрема: гумові та пластикові кийки; електрошокові пристрої; засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування); засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії, службові собаки та службові коні; водомети, бронемашини тощо;

3) застосування вогнепальної зброї (тільки у виняткових випадках, визначених законом).

Під час поліцейських заходів примусу поліцейський уповноважений застосувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу і тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу. Заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоду іншим особам, а також у вогнебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності.

3. Правовий статус і вимоги до осіб, які приймаються на службу в поліцію

Служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень.

Поліцейським вважається громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції.

Вимоги до кандидатів на службу в поліції:

На службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою.

Обмеження, пов'язані зі службою в поліції.

Не може бути поліцейським особа:

- 1) Визнана недієздатною або обмежено дієздатною;
- 2) Засуджена за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину;
- 3) Яка має непогашену або незняту судимість за вчинення злочину, крім реабілітованої;
- 4) Щодо якої було припинено кримінальне провадження з nereабілітуючих підстав;
- 5) До якої були застосовані заходи адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією;
- 6) Яка відмовляється від процедури спеціальної перевірки або від процедури оформлення допуску до державної таємниці;
- 7) Яка має захворювання, що перешкоджає проходженню служби в поліції;
- 8) Яка втратила громадянство України, має громадянство іноземної держави, або особа без громадянства;
- 9) Яка надала завідомо неправдиву інформацію під час прийняття на службу в поліції.

Конкурс на посаду поліцейського:

З метою добору осіб, здатних професійно виконувати повноваження поліції та посадові обов'язки за відповідною вакантною посадою проводиться конкурс на службу в поліції та/або на зайняття вакантної посади.

Проведення конкурсу здійснюється з урахуванням рівня професійної компетентності, особистих якостей і досягнень кандидатів на прийняття на службу та зайняття вакантної посади.

Для забезпечення прозорого добору(конкурсу) та просування по службі поліцейських на підставі об'єктивного оцінювання професійного рівня та особистих якостей кожного поліцейського, відповідності їх посаді, визначення перспективи службового використання в органах поліції утворюються постійні поліцейські комісії.

Перевірка кандидата на службу в поліції:

Громадяни України, які виявили бажання вступити на службу в поліції, з метою визначення стану їхнього здоров'я зобов'язані пройти медичні обстеження, а також перевірку рівня фізичної підготовки, психофізіологічне обстеження, обстеження на предмет виявлення алкогольної, наркотичної та токсичної залежності в порядку, визначеному МВС. За їхньою згодою вони проходять тестування на поліграфі. Також щодо них проводиться спеціальна перевірка.

Основні обов'язки поліцейського.

Поліцейський зобов'язаний:

- 1) неухильно дотримуватися положень Конституції, законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського;
- 2) професійно виконувати свої службові обов'язки відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових(функціональних) обов'язків, наказів керівництва;
- 3) поважати і не порушувати прав і свобод людини;
- 4) надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я;
- 5) зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків;
- 6) інформувати безпосереднього керівника про обставини, що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді.

Поліцейський на всій території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу доби в разі звернення до нього будь-якої особи із заявою чи повідомленням про події, що загрожують особистій чи публічній безпеці, або в разі безпосереднього виявлення таких подій зобов'язаний вжити необхідних заходів з метою рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, і повідомити про це найближчий орган поліції.

Види відповідальності поліцейських:

У разі вчинення протиправних діянь поліцейські несуть кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність відповідно до закону.

Підстави та порядок притягнення поліцейських до дисциплінарної відповідальності, а також застосування до них заохочень визначаються Дисциплінарним статутом, що затверджується законом.

Держава відповідно до закону відшкодовує шкоду, завдану фізичній або юридичній особі рішеннями, дією чи бездіяльністю органу або підрозділу поліції, поліцейським під час здійснення ними своїх повноважень.

Лекція 12. Служба безпеки України 2 год.

Питання для розгляду:

1. Основні напрямки діяльності і повноваження органів Служби безпеки України
2. Кадри органів СБУ
3. Контроль і нагляд за діяльністю СБУ

4. Завдання, засади та правові підстави діяльності СБУ
5. Система та організація діяльності Служби безпеки України
6. Вимоги до осіб, які приймаються на службу до органів СБУ

Завдання на СРС: Структура засобів захисту державної безпеки України.(намалювати таблицю)

Література: 25,28,31,32.33,34,35,59.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами)
2. Про Службу безпеки України: Закон України № 2229-ХІІ від 25 березня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – ст. 382
3. Про державну таємницю: Закон України № 3855-ХІІ від 21 січня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – ст. 93
4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України № 2135-ХІІ від 18 лютого 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – ст.303
5. Про основи національної безпеки України: Закон України № 964-IV від 19 черв. 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – ст. 351
6. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 року № 638-І. — Редакція від 22.08.2015 //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 25, ст.180 Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/638-15>
7. Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» від 26 грудня 2002 року № 374-ГУ. — Редакція від 09.06.2013//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 12, ст.89 Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/374-15>
8. Закон України «Про розвідувальні органи України» від 2 березня 2001 року — Редакція від 12.04.2015//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 19, ст.94
 - а. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2331-14>
9. Закон України «Про Службу зовнішньої розвідки України» відвід 01.12.2005 № 3160-IV. — Редакція від 12.04.2015//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, N 8, ст.94
Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3160-15>
10. Закон України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року № 3855- . Редакція від 09.08.2015//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 16, ст.93 Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
11. Офіційний веб-сайт Служби безпеки України. - <https://ssu.gov.ua/ua/>

Topic 11. Summary

The Security Service of Ukraine (SSU) – is a special-purpose law-enforcement agency, which provides state security of Ukraine and is subordinated to the President of Ukraine. The activities of the Security Service of Ukraine, its bodies and officers are based on the principles of legality, respect for human rights and dignity, nonpartisanship and responsibility before the people of Ukraine.

The lecture is dedicated to the structure, tasks and competence of the Security Service of Ukraine, as well as its responsibilities that include the counterintelligence, protection of state sovereignty, prevention of crimes against state security of Ukraine and ect.

The lecture also provides information about the Head of the Security Service of Ukraine, his duties and authorities.

Key words: The Security Service of Ukraine, law-enforcement agency, the Head of the Security Service of Ukraine, nonpartisanship, counterintelligence, protection of state sovereignty, authorities.

Конспект лекції

1. Основні напрямки діяльності і повноваження органів Служби безпеки України

Служба безпеки України - державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України.

В роботі органів Служби безпеки виділяють три основних напрямки:

I. Контррозвідувальна діяльність являє собою виявлення, запобігання і припинення розвідувальної або іншої діяльності спеціальних служб й організацій іноземних держав також окремих осіб, спрямованої на заподіяння шкоди безпеці України.

II. Боротьба зі злочинністю відповідно до законодавства України ведеться по виявленню, запобіганню, припиненню і розкриттю терористичної діяльності, організованої злочинності, корупції, незаконного обігу зброї і наркотичних засобів, контрабанди та інших злочинів органами дізнання та досудового слідства Служби безпеки.

III. Розвідувальна діяльність здійснюється СБУ в межах своїх повноважень органами зовнішньої розвідки з метою одержання інформації про зовнішні загрози безпеці України.

Органи Служби безпеки України в межах названих основних напрямків діяльності мають широке коло обов'язків:

1) здійснювати інформаційно-аналітичну роботу в інтересах ефективного проведення органами державної влади та управління України внутрішньої і зовнішньої діяльності вирішення проблем оборони, соціально-економічного будівництва, науково-технічного прогресу, екології та інших питань, пов'язаних з національною безпекою України;

2) здійснювати заходи контррозвідувального забезпечення дипломатичних представництв, консульських та інших державних установ, а також заходи, пов'язані з охороною державних інтересів у сфері зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності, безпекою громадян України за кордоном;

3) виявляти, припиняти та розкривати злочини, розслідування яких віднесено законодавством до компетенції Служби безпеки України, проводити дізнання і досудове слідство у цих справах; розшукувати осіб, які переховуються у зв'язку з вчиненням зазначених злочинів.

4) забезпечувати захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності України від протиправних посягань з боку окремих осіб та їх об'єднань, та інші відповідно до ст. 24 Закону України "Про Службу безпеки України"

Для виконання покладених на органи Служби безпеки України обов'язків її органам і співробітникам надаються широкі права, в тому числі :

а) *вимагати від громадян та посадових осіб припинення правопорушень і дій, що перешкоджають здійсненню повноважень Служби безпеки України, перевіряти у зв'язку з цим документи, що посвідчують їх особу, а також проводити огляд осіб, їх речей і транспортних засобів;*

б) *подавати органам державної влади, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам, організаціям усіх форм власності обов'язкові для розгляду пропозиції з питань національної безпеки, у тому числі із забезпечення охорони державної таємниці;*

в) *входити у порядку, погодженому з адміністрацією підприємств, установ та організацій і командуванням військових частин, на їх територію і в службові приміщення;*

г) *використовувати з наступним відшкодуванням витрат та збитків транспортні засоби, які належать підприємствам, Установам і організаціям, військовим частинам і*

громадянам (окрім транспортних засобів дипломатичних, консульських та інших представництв іноземних держав і організацій);

д) виключно при безпосередньому припиненні злочинів, розслідування яких віднесено законодавством до компетенції Служби безпеки України, *переслідувати осіб*, які підозрюються в їх вчиненні, заходити в житлові, службові, виробничі та інші приміщення, на території і земельні ділянки та оглядати їх в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України;

е) проводити гласні і негласні *оперативні заходи* у порядку, визначеному Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», та деякі інші.

2. Кадри органів Служби безпеки України

До органів Служби безпеки України приймаються громадяни України на конкурсній добровільній і договірній основі, які за діловими, моральними якостями, освітнім рівнем і станом здоров'я здатні ефективно виконувати свої службові обов'язки. *Критерії професійної придатності*, зокрема юридичної обізнаності, визначаються кваліфікаційно-нормативними документами, що затверджуються Головою Служби безпеки України.

Кадровий склад Служби безпеки можна розділити на дві категорії:

1. Військовослужбовці-можуть бути співробітниками, а також військовослужбовцями строкової служби. Співробітники – військовослужбовці виконують свої обов'язки на умовах укладення договору (контракту), а військовослужбовці строкової служби проходять військову службу як призвані на військову службу відповідно до Закону України від 25 березня 1992 р. «Про загальний військовий обов'язок і військову службу». Військовослужбовці Служби безпеки України приймають військову присягу на вірність народу України,

2. Працівники, які уклали трудовий договір зі Службою безпеки України.

У системі органів СБУ створена система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів, яка здійснюється у навчальних закладах відповідно до Закону України «Про освіту» й інших актів законодавства. Законом України «Про Службу безпеки України» передбачений соціальний і правовий захист військовослужбовців та працівників Служби безпеки. *Недоторканність їх особи, честі й гідності охороняється законодавством*. Під захистом держави знаходяться особи, які допомагають і сприяють Службі безпеки України, а також пенсіонери Служби безпеки України.

Вимоги до осіб, які приймаються на службу до органів СБУ.

До органів Служби безпеки України приймаються громадяни України на конкурсній добровільній і договірній основі, які за діловими, моральними якостями, освітнім рівнем і станом здоров'я здатні ефективно виконувати свої службові обов'язки. *Критерії професійної придатності*, зокрема юридичної обізнаності, визначаються кваліфікаційно-нормативними документами, що затверджуються Головою Служби безпеки України.

Стосовно осіб, які претендують на службу в органах Служби безпеки України, за їх письмовою згодою проводиться спеціальна перевірка в порядку, встановленому Законом України “Про запобігання корупції”.

Особи, які претендують на службу в органах Служби безпеки України, до призначення на відповідну посаду подають за місцем майбутньої служби декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за формою і в порядку, що встановлені Законом України “Про запобігання корупції”, та зобов'язані повідомити керівництву органу, на посаду в якому вони претендують, про працюючих у цьому органі близьких їм осіб.

На службу в органи Служби безпеки України не може бути прийнята особа, яка має не погашену або не зняту судимість за вчинення злочину, крім реабілітованої, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення.

3. Контроль і нагляд за діяльністю СБУ

Постійний контроль за діяльністю Служби безпеки України, дотриманням нею законодавства здійснюється Верховною Радою України. Голова Служби безпеки України щорічно подає Верховній Раді України звіт про діяльність Служби безпеки України.

Контроль за діяльністю Служби безпеки України здійснюється Президентом України та уповноваженими ним державними органами.

Голова СБУ щорічно подає Президенту України *письмовий звіт про діяльність Служби безпеки України*. Голова Служби безпеки України несе персональну відповідальність за своєчасність, об'єктивність і повноту поданої інформації.

Прокурором здійснюється нагляд за додержанням законів підрозділами Служби безпеки України, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, а також при виконанні судових рішень у кримінальних справах та при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

4.Завдання, засади та правові підстави діяльності Служби безпеки України

Сьогодні СБУ України здатна у повному обсязі вирішувати всі завдання, які визначені Законом України "Про Службу безпеки України".

Її завданнями як спеціально уповноваженого органу державної влади у сфері контррозвідувальної діяльності є:

1. Захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного, оборонного потенціалу України,
2. Захист законних інтересів держави та прав громадян від розвідувальної діяльності іноземних спецслужб, підливних посягань з боку окремих організацій та осіб.
3. Добування, аналітична обробка та використання інформації, що містить ознаки або факти розвідувальної, терористичної та іншої діяльності спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на шкоду державній безпеці України;
4. Розроблення і реалізація заходів щодо запобігання, усунення та нейтралізації загроз інтересам держави, суспільства та правам громадян.

Органи Служби безпеки діють на засадах:

- *Законності*
- *Позапартійності*
- *Поваги до прав і гідності особи*
- *Відповідальності перед народом України*
- *єдиноначальності і колегіальності*
- *Принцип гласності (у той же час Законом України «Про Службу безпеки України» (ст. 7) забороняється розголошувати відомості, що становлять державну, військову, службову та комерційну таємницю, а також інформацію конфіденційного характеру)*

Органи Служби безпеки України свою діяльність організовують на підставі низки законодавчих актів. Правову основу діяльності Служби безпеки України становлять Конституція України, Закон України "Про Службу безпеки України", Закон України "Про національну безпеку України", Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність", Закон України "Про загальну структуру і чисельність Служби безпеки України" та інші акти законодавства України, зокрема міжнародні правові акти, визнані Україною.

5. Система та організація діяльності Служби безпеки України

Органи Служби безпеки складають єдину централізовану систему, очолювану Головою Служби безпеки України, який підпорядкований Президенту України. До системи відносяться :

- 1) Центральне управління Служби безпеки України .
- 2) підпорядковані Центральному управлінню регіональні органи;
- 3) органи військової контррозвідки, військові формування;

4) навчальні, науково-дослідні та інші заклади Служби безпеки України.

Для організації і проведення антитерористичних операцій та координації діяльності суб'єктів, які ведуть боротьбу з тероризмом чи залучаються до антитерористичних операцій, при Службі безпеки України функціонує *Антитерористичний центр*. Положення про Антитерористичний центр при Службі безпеки України затверджується Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України.

Центральне управління СБУ відповідає за стан державної безпеки, координує і контролює діяльність інших органів Служби безпеки України. До його складу входять апарат Голови Служби безпеки України та функціональні підрозділи: контррозвідки, військової контррозвідки, контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері інформаційної безпеки, захисту національної державності та інші згідно з організаційною структурою Служби безпеки України.

Центральне управління Служби безпеки України видає положення, накази, розпорядження, інструкції, дає вказівки, обов'язкові для виконання у системі Служби безпеки України.

У межах своєї компетенції Центральне управління Служби безпеки України вносить Президенту України пропозиції про видання актів з питань збереження державної таємниці, обов'язкових для виконання органами державного управління, підприємствами, установами, організаціями і громадянами.

Голова Служби безпеки України призначається на посаду та звільняється з посади Верховною Радою України за поданням Президента України. Голова СБУ несе персональну відповідальність за виконання завдань, покладених на Службу безпеки України.

14) Президент України вносить до Верховної Ради України подання про призначення на посаду та звільнення з посади Голови Служби безпеки України;

12⁻¹) Верховна Рада призначення на посаду та звільнення з посади за поданням Президента України Голови Служби безпеки України;

Голова Служби безпеки України має заступників, які призначаються на посади за його поданням та звільняються з посад Президентом України.

З метою ефективного виконання своїх завдань Службою безпеки України створюються її *регіональні органи*: обласні управління Служби безпеки України, їх міжрайонні, районні та міські підрозділи, розміщені і територіальна компетенція яких можуть не збігатися з адміністративно-територіальним поділом України.

У своїй оперативно-службовій діяльності регіональні органи Служби безпеки України є незалежними від органів місцевої державної адміністрації та місцевого самоврядування, посадових осіб, партій і рухів.

Органи *військової контррозвідки* створюються для контррозвідувального забезпечення Збройних Сил України і Державної прикордонної служби України та інших військових формувань, дислокованих на території України.

Фінансування, матеріально-технічне та соціально-побутове забезпечення Служби безпеки України здійснюється Кабінетом Міністрів України у порядку, визначеному Верховною Радою України, за рахунок коштів державного бюджету України.

Лекція 13. Національне антикорупційне бюро України. ДБР

Питання для розгляду:

1. Національне антикорупційне бюро України: правові основи, завдання та принципи.
2. Загальна структура Національного антикорупційного бюро України.
3. Директор Національного антикорупційного бюро України: вимоги, порядок призначення та повноваження.
4. Статус працівників Національного антикорупційного бюро України.
5. Повноваження Національного антикорупційного бюро України.
6. Державне бюро розслідувань: правові основи, завдання та принципи. Система і структура ДБР.
7. Статус працівників ДБР.
8. Повноваження ДБР.

Завдання на СРС: Проаналізувати нормативно – правові акти та повідомлення ЗМІ про діяльність НАБУ та порядок утворення ДБР.

Література: 1.2,14, 19. 20. 21.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами).
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.- Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043
4. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 04.11.1950р.//36.договорів Ради Європи.- к.:Парлам.вид-во,2000.- С.27-29.
5. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950р. та Першого Протоколу та протоколів № 2,4,7 та 11 до Конвенції від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997 , № 40, ст.263.- № 22-23.- Ст.197.
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1996 ратифікація від 19.10.1973 , Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043
7. Керівні принципи, що стосуються ролі осіб, які здійснюють судові переслідування: прийняті VIII Конгресом ООН з попередження злочинності та поведження з правопорушниками, Гавана. Куба,27 серп.- 7 верес. 1990 р. Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_859
8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651 - VI— //Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №9-10. – Ст. 88. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
9. Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 Редакція від 05.01.2017 //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, N 6, ст.55 Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/794-19>
10. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, № 31 ст.545 Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
11. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 Редакція від 05.01.2017, //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2014, N 47, ст.2051. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698-1>
12. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року № 2135-П. — Редакція від 07.11.2015//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 22, ст.303 Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>

13. Мельник П.І., Хавронюк М.І. Судові та інші правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність: Навч. посібник. — К.: Атака. — 2009. — 512 с.
14. Нор В. Т. Судові та правоохоронні органи України : підручник / В. Т. Нор, Н. П. Анікіна, Н. Р. Бобечко ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — К. : Ін Юре, 2010. — 240 с.
15. Організація судових та правоохоронних органів: Підручник для студентів юрид. спец. виш., навч. закладів /І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; За ред. І.Є. Марочкіна, Н.В. Сібільової. — Х.: Одиссей, 2013.
16. Організація судових та правоохоронних органів : підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого ; за ред. І. Є. Марочкіна. — Х. : Право, 2013. — 448 с.
17. Судові та правоохоронні органи України: навч. посіб./ П.Д.Біленчук,ред.,І.І.Котюк, А.П.Гель та ін. - Київ: Атіка, 2011. — 327с.
18. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність: Підруч. для вищ. закл. освіти / Національний ун-т внутрішніх справ. — Х.: Видавництво Національного університету внутрішніх справ, 2002. — 336 с.
19. ipro.centrmia.gov.ua (сайт Національного центрального бюро Інтерполу в Україні).
20. www.echr.coe.int (сайт Європейського Суду з прав людини).

Topic 12. Summary

The National Anti-corruption Bureau of Ukraine is a state law enforcement agency with the key objective of preventing, exposing, stopping, investigating and solving corruption-related offences committed by high officials, and averting new ones. This lecture is dedicated to the structure, tasks, legal framework and principles of NABU. A lot of attention is paid to the Director of the National Anti-corruption Bureau of Ukraine, his legal status, authorities and competence. Another important theme of this lecture is the legal status of NABU workers and their rights.

Key words: National Anti-corruption Bureau of Ukraine, Director, corruption-related offences, high officials, authorities and competence.

Конспект лекції

1. Національне антикорупційне бюро України: правові основи, завдання та принципи

НАБУ - є державним правоохоронним органом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових.

Завдання:

Протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці.

Правові основи:

- Конституція України;
- ЗУ «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 р.;
- КПК, ЗУ «Про запобігання корупції» та інші закони;
- інші прийняті відповідно до них НПА.

Принципи:

1. Верховенство права;
2. Повага та дотримання прав і свобод людини і громадянина;
3. Законність;
4. Безсторонність та справедливість;
5. Незалежність НАБУ та його працівників;
6. Підконтрольність і підзвітність суспільству та визначеним законом державним органам;
7. Відкритість для демократичного цивільного контролю;

8. Політична нейтральність і позапартійність;
9. Взаємодія з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями.

Гарантії незалежності:

1. Особливий порядок конкурсного відбору Директора НАБУ та вичерпний перелік підстав припинення повноважень Директора НАБУ, які визначені законом;
2. Конкурсні засади відбору інших працівників НАБУ, їх особливий правовий та соціальний захист, належні умови оплати праці;
3. Установлені законом порядок фінансування та матеріально-технічного забезпечення НАБУ;
4. Визначені законом засоби забезпечення особистої безпеки працівників НАБУ, їх близьких родичів, майна;
5. Інші засоби, визначені ЗУ «Про Національне антикорупційне бюро України».

- Використання НАБУ в партійних, групових чи особистих інтересах не допускається. Діяльність політичних партій у НАБУ забороняється.

- Забороняється незаконне втручання державних органів, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, політичних партій, громадських об'єднань, інших фізичних або юридичних осіб у діяльності НАБУ.

- Будь-які письмові чи усні вказівки, вимоги, доручення тощо, спрямовані на НАБУ чи його працівників, які стосуються питань досудового розслідування у конкретному кримінальному провадженні і не передбачені КПК України, є неправомірними та не підлягають виконанню. У разі отримання такої вказівки, вимоги, доручення працівник НАБУ невідкладно інформує про це в письмовій формі Директора НАБУ.

- Контроль за діяльністю НАБУ здійснюється комітетом ВРУ, до предмету відання якого відноситься боротьба з корупцією і організованою злочинністю.

- Фінансове забезпечення НАБУ здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. НАБУ забезпечується необхідними матеріальними засобами, технікою, обладнанням, іншим майном для здійснення службової діяльності. Фінансування НАБУ, здійснення матеріально-технічного забезпечення за рахунок коштів місцевих бюджетів або будь-яких інших джерел забороняється, крім випадків, передбачених міжнародними договорами України або проектами міжнародної технічної допомоги.

2. Система і структура НАБУ

Гранична чисельність центрального та територіальних управлінь НАБУ становить 700 осіб, у т.ч. не більше 500 осіб начальницького складу.

Система

Директор

- Здійснює керівництво діяльністю НАБУ;
- Має першого заступника та двох заступників, яких призначає на посаду та звільняє.

Центральне управління

- Безпосередньо здійснює завдання НАБУ, координує та контролює діяльність територіальних управлінь.

Територіальні управління

- Утворюються для забезпечення виконання завдань НАБУ на місцях. Структура, штатна чисельність територіальних управлінь та положення про них затверджуються Директором НАБУ;

- Очолюються директорами, які призначаються на посаду та звільняються Директором НАБУ;

- Для забезпечення виконання завдань НАБУ його Директор утворює своїм рішенням не більше 7 територіальних управлінь, юрисдикція яких охоплює визначені в рішенні області України, АРК, міста Київ та Севастополь. У випадку обґрунтованої

необхідності Директор може утворювати своїм рішенням додаткові територіальні управління НАБУ у межах області чи АРК.

Структура

- **Керівництво:** Директор НАБУ, його перший заступник і 3 заступники;
- **Головний підрозділ детективів** (256 осіб): керівник; 4 підрозділи детективів у складі: керівника підрозділу, його заступника, старшого детектива НАБУ, детектива НАБУ та 3-4 відділів детективів чисельністю 15-17 осіб; сектор по забезпеченню роботи Головного підрозділу детективів;
- **Другий підрозділ детективів** (28 осіб) у складі: керівника підрозділу, його заступника, старшого детектива НАБУ, детектива НАБУ та 4 відділів детективів, у кожному з яких працює 5-8 осіб;
- **Оперативно-технічне управління** (106 осіб) у складі: керівника управління, заступника керівника управління, відділу технічного контролю, відділу спеціальних об'єктових заходів, відділу мобільних операцій, інженерно-технічного відділу, відділу візуального спостереження, відділу оперативно-технічних заходів, відділу проведення установчих заходів;
- **Управління аналітики та обробки інформації** (34 працівники) у складі: керівника управління та його заступника, головних та провідних спеціалістів, відділу детективів по виявленню неправомірної вигоди та незаконного збагачення, відділу детективів по виявленню кримінальних корупційних правопорушень, відділу детективів кримінальної лабораторії;
- **Управління спеціальних операцій** (92 працівники) у складі: керівника управління та його заступника, першого, другого та третього відділів, відділу спеціальної професійної підготовки, інформаційно-аналітичного відділу, відділу озброєння та тилового забезпечення, відділу автотранспортного забезпечення, відділу медичного забезпечення;
- **Управління внутрішнього контролю** (20 працівники) у складі: керівника управління, старшого детектива НАБУ, відділу внутрішніх розслідувань, відділу конфлікту інтересів та IT-безпеки;
- **Юридичне управління:** міжнародно-правовий відділ, відділ по роботі з особливими активами;
- **Управління забезпечення фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням;**
- **Управління бухгалтерського обліку та звітності;**
- **Управління зовнішніх комунікацій;**
- **Управління по роботі з громадськістю:** відділ по роботі зі свідками та заявниками, колл-центр;
- **Відділ по роботі з персоналом;**
- **Відділ документообігу;**
- **Режимно-секретний відділ;**
- **Інші підрозділи.**

3. Директор НАБУ: вимоги, порядок призначення та повноваження

Директор НАБУ:

- Здійснює керівництво діяльністю НАБУ;
- Призначається строком на 7 років. Одна і та ж особа не може обіймати цю посаду 2 строки підряд;
- Призначається на посаду та звільняється з посади Президентом України в особливому порядку, передбаченому ЗУ «Про Національне антикорупційне бюро України»;
- ВР України за наявності підстав за пропозицією не менш як 1/3 народних депутатів України від конституційного складу ВРУ може прийняти рішення про звільнення Директора НАБУ з посади.

Вимоги:

Директором НАБУ може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше 10 років, досвід роботи на керівних посадах в органах влади, установах, організаціях, у тому числі за кордоном, або міжнародних організаціях не менше 5 років, володіє державною мовою та здатний за своїми діловими та моральними якостями, освітнім в професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки

Не може бути призначена на посаду Директора НАБУ особа, яка:

- впродовж 2 років до подання заяви на участь у конкурсі на зайняття цієї посади, незалежно від тривалості, входила до складу керівних органів політичної партії або знаходилася у трудових чи інших договірних відносинах з політичною партією;
- не відповідає встановленим законом обмеженням;
- не пройшла перевірку у порядку, встановленому ЗУ «Про очищення влади».

Порядок призначення:

- Кандидати на посаду Директора НАБУ визначаються комісією з проведення конкурсу на зайняття посади Директора НАБУ відповідно до результатів відкритого конкурсного відбору на зайняття цієї посади;

Конкурсна комісія складається з 9 осіб. 3 особи призначаються Президентом України, 3 особи Кабміном, 3 особи ВРУ. Повноважна у складі 6 осіб.

- Конкурсна комісія розміщує оголошення про умови та строки проведення в загальнодержавних друкованих ЗМІ та на офіційному веб-сайті Президента;

- Особи, які відповідають встановленим вимогам та претендують на участь у конкурсі, подають у визначений строк необхідні документи, передбачені законом;

- Комісія відбирає із загального числа кандидатів осіб, з якими проводить на своєму засіданні співбесіду, та осіб, щодо яких проводиться спеціальна перевірка, передбачена ЗУ «Про запобігання корупції» і ЗУ «Про очищення влади»;

- Комісія відбирає із загального числа кандидатів 2 або 3 особи, які мають найкращі професійний досвід, знання і якості для виконання службових обов'язків Директора НАБУ;

- Відібрані Конкурсною комісією 2 або 3 кандидати подаються на розгляд Президенту України. Президент призначає на посаду Директора НАБУ одного із відібраних комісією кандидатів протягом 10 днів з дня внесення Конкурсною комісією відповідного подання.

Повноваження:

1. Несе відповідальність за діяльність НАБУ, зокрема законність здійснюваних НАБУ оперативних-розшукових заходів, досудового розслідування, додержання прав і свобод осіб;

2. Організовує роботу НАБУ, визначає обов'язки свого першого заступника та заступників;

3. Координує і контролює діяльність його центрального та територіальних управлінь;

4. Затверджує структуру та штатну чисельність центрального та територіальних управлінь НАБУ;

5. Видає в межах повноважень накази і розпорядження, дає доручення, які є обов'язковими для виконання працівниками НАБУ;

6. Призначає на посади та звільняє з посад працівників НАБУ;

7. Затверджує перспективні, поточні та оперативні плани роботи НАБУ;

8. Визначає порядок заохочення осіб, які надають допомогу в попередженні, виявленні, припиненні і розслідуванні кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності НАБУ;

9. Вирішує питання про заохочення та накладення згідно з рішенням Дисциплінарної комісії НАБУ дисциплінарних стягнень на працівників НАБУ;

10. Вносить у встановленому порядку пропозиції щодо вдосконалення законодавства з питань, що належать до компетенції НАБУ;

11. Здійснює інші повноваження відповідно до закону.

4. Статус працівників НАБУ

Працівники НАБУ

• Особи начальницького складу:

Працівники підрозділів швидкого реагування, захисту учасників кримінального судочинства та забезпечення безпеки працівників, оперативних підрозділів НАБУ. На них поширюється положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом ОВС та Дисциплінарний статут ОВС

• Державні службовці (керуються ЗУ «Про державну службу»):

Детективи

Здійснюють ОРД та досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених законом до підслідності НАБУ

Спеціалісти

Виконують допоміжні функції Їх посади відносяться до відповідних категорій посад працівників апарату міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, їх територіальних органів

• Інші працівники, які працюють за трудовими договорами:

Працівники НАБУ, які здійснюють забезпечувальну діяльність (водії, прибиральниці тощо), чий трудові відносини регулюються законодавством про працю.

Спеціальні звання

Середній начальницький склад:

лейтенант НАБУ

старший лейтенант НАБУ

капітан НАБУ

Старший начальницький склад:

майор НАБУ

підполковник НАБУ

полковник НАБУ

Правовий захист

Працівники НАБУ під час виконання покладених на них обов'язків є представниками влади, діють від імені держави і перебувають від її захистом. Ніхто, за винятком уповноважених посадових осіб державних органів у передбачених законами випадках, не має права втручатися в їхню законну діяльність. Не допускається розголошення в ЗМІ відомостей про місце проживання цих осіб та членів їх сімей. Держава забезпечує соціальних захист працівників НАБУ та належний рівень оплати їх праці.

Обмеження

Не може бути призначена на посаду в НАБУ особа, яка:

1. За рішенням суду визнана недієздатною або її дієздатність обмежена;
2. Має судимість за вчинення злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку (крім реабілітованої особи), або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення, або притягалася судом до відповідальності за вчинення умисного злочину;
3. Відповідно до вироку суду, що набрав законної сили, позбавлена права займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функції держави, або обіймати певні посади;
4. Має громадянство іншої країни;
5. У разі призначення буде безпосередньо підпорядкована особі, яка є її близькою особою відповідно до ЗУ «про запобігання корупції»;
6. Не пройшла спеціальну перевірку;

7. Не пройшла перевірку і стосовно неї встановлено заборону відповідно ЗУ «Про очищення влади»;

8. Не подала декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Працівники НАБУ не мають права:

1. Бути членами чи брати участь у створенні чи діяльності політичних партій, організувати або брати участь у страйках;

2. Бути повіреними третіх осіб у справах НАБУ;

3. Використовувати НАБУ, його працівників та майно у партійних, групових чи особистих цілях.

5. Повноваження НАБУ

Права НАБУ:

1. Заводити оперативно-розшукові справи на підставі постанови, що затверджується начальником відповідного підрозділу НАБУ, та здійснювати на підставах і в порядку, установлених законом, гласні та негласні оперативно-розшукові дії;

2. За рішенням Директора, погодженим з прокурором, витребувати від інших правоохоронних органів оперативно-розшукові справи та кримінальні провадження, що стосуються кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності НАБУ, та тих, які не відносяться до його підслідності, але можуть бути використані з метою попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності;

3. Витребувати за рішенням керівника структурного підрозділу ГАБУ та одержувати в установленому законом порядку у вказаному в запиті вигляді та формі від інших правоохоронних та державних органів, органів місцевого самоврядування інформацію, необхідну для використання обов'язку НАБУ, у т.ч. відомості про майно, доходи, видатки, фінансові зобов'язання осіб, які ними декларуються у встановленому законом порядку, відомості про використання коштів Державного бюджету України, розпорядження державним або комунальним майном;

4. Знайомитися в державних органах, органах місцевого самоврядування із документами та іншими матеріальними носіями інформації, необхідними для попередження, виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності НАБУ, у т.ч. з обмеженим доступом;

5. На підставі рішення Директора НАБУ або його заступника, погодженого з прокурором, отримувати від банків, депозитарних, фінансових та інших установ, підприємств та організацій незалежно від форми власності інформацію про операції, рахунки, вклади, правочини фізичних та юридичних осіб, яка необхідна для виконання обов'язків НАБУ;

6. На підставі рішення відповідного суду на строк до 10 діб опечатувати архіви, каси, приміщення (за винятком жилих) чи інші сховища, брати їх під охорону, а також вилучати предмети і документи у порядку, передбаченому КПК України;

7. Залучати на добровільній основі, у т.ч. на договірних засадах кваліфікованих спеціалістів та експертів, у т.ч. іноземців, з будь-яких установ, організацій, контрольних і фінансових органів для забезпечення виконання повноважень НАБУ;

8. За письмовим рішенням Директора НАБУ або його заступника, погодженим із прокурором, створювати спільні слідчі групи, що включають оперативних та слідчих працівників;

9. За пред'явлення службового посвідчення входити безперешкодно до державних органів, органів місцевого самоврядування та зони митного контролю, а за письмовим розпорядженням Директора НАБУ або його заступника – безперешкодно проходити до військових частин та установ, пунктів пропуску через державний кордон України;

10. Зберігати, носити та застосовувати вогнепальну зброю і спеціальні засоби, а також застосовувати заходи фізичного впливу на підставах і в порядку, передбачених ЗУ «Про Національну поліцію»;

11. У цілях оперативно-розшукової та слідчої діяльності створювати інформаційні системи та вести оперативний облік в обсязі і порядку, передбачених законодавством;

12. Здійснювати інші повноваження, визначені законом.

Обов'язки:

1. Здійснює оперативно-розшукові заходи з метою попередження, виявлення, припинення, розкриття кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності, а також в оперативно-розшукових справах, витребувати від інших правоохоронних органів;

2. Здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності, а також проводить досудове розслідування інших кримінальних правопорушень у випадках, визначених законом;

3. Вживає заходів щодо розшуку та арешту коштів та іншого майна, які можуть бути предметом конфіскації або спеціальної конфіскації у кримінальних правопорушеннях, віднесених до підслідності НАБУ, здійснює діяльність щодо зберігання коштів та іншого майна, на яке накладено арешт;

4. Взаємодіє з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами для виконання своїх обов'язків;

5. Здійснює інформаційно-аналітичну роботу з метою виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності;

6. Забезпечує особисту безпеку працівників НАБУ та інших визначених законом осіб, захист від протиправних посягань на осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, у підслідних йому кримінальних правопорушеннях;

7. Забезпечує на умовах конфіденційності та добровільності співпрацю з особами, які повідомляють про корупційні правопорушення

8. Звітує про свою діяльність в порядку, визначеному законом, та інформує суспільство про результати своєї роботи;

9. Здійснює міжнародне співробітництво у межах своєї компетенції відповідно до законодавства України та міжнародних договорів України.

6. Державне бюро розслідувань: правові основи, принципи та основні завдання.

Державне бюро розслідувань - є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції. Правові основи: Конституція України; Міжнародні договори України ЗУ «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 р.; КПК та інші закони, а також інші прийняті на їх основі нормативно-правові акти.

Принципи діяльності ДБР: 1) верховенства права; 2) законності; 3) справедливості; 4) неупередженості; 5) незалежності і персональної відповідальності кожного працівника ДБР; 6) відкритості та прозорості діяльності ДБР для суспільства та демократичного цивільного контролю, підзвітності і підконтрольності визначеним законом державним органам; 7) політичної нейтральності і позапартійності; 8) єдиноначальності у поєднанні з колективним способом реалізації окремих повноважень; 9) принцип єдиноначальності не заперечує принципу процесуальної самостійності слідчого.

Основні завдання ДБР: запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування:

1) злочинів, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до ч. 1 ст. 9 ЗУ «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до першої - третьої категорій посад державної служби, суддями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів НАБУ; 2) злочинів, вчинених службовими особами НАБУ, заступником ГПУ - керівником САП або іншими прокурорами САП, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю НАБУ; 3) злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів), крім злочинів, передбачених ст. 422 КК України (розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості).

Гарантії незалежності: спеціальний статус ДБР, особливий порядок визначення його загальної структури, фінансування та організаційного забезпечення діяльності; особливий порядок добору, призначення та звільнення Директора ДБР, його першого заступника і заступника, а також вичерпний перелік підстав для припинення їх повноважень; порядок здійснення повноважень ДБР та його працівниками; колегіальне прийняття найбільш важливих рішень керівництвом ДБР; заборона незаконного втручання у здійснення повноважень працівників ДБР; належна оплата праці працівників ДБР і соціальні гарантії; правовий захист і забезпечення особистої безпеки працівників ДБР. їхніх близьких родичів.

7. Система і структура Державного бюро розслідувань.

Систему Державного бюро розслідувань складають директор ДБР, перший заступник, заступник директора, центральний апарат-територіальні органи (Львів, Хмельницький, Ніколаєв, Полтава, Краматорськ, Мелітополь, Київ), спеціальні підрозділи, навчальні заклади та науково-дослідні установи. У складі Державного бюро розслідувань діють слідчі, оперативні та інші підрозділи. Гранична чисельність центрального апарату та територіальних управлінь Державного бюро розслідувань становить 1 тисяча 600 осіб. Організаційну структуру ДБР затверджує Директор.

Директор ДБР - призначається на посаду Президентом України за поданням Прем'єр міністра України відповідно до положень Конкурсною комісії.

Територіальні управління - утворюються для забезпечення виконання завдань ДБР на місцях, на чолі яких перебувають директори.

Директором Державного бюро розслідувань, першим заступником Директора Державного бюро розслідувань і двома заступниками Директора Державного бюро розслідувань може бути громадянин України, не молодший 35 років, який: має вищу юридичну освіту; має стаж роботи в галузі права не менше десяти років (після здобуття вищої юридичної освіти); має досвід роботи на керівних посадах не менше п'яти років; володіє державною мовою; не є членом жодної політичної партії; не є і не був членом організації, забороненої законом або судом; має високі моральні якості та бездоганну репутацію; за станом здоров'я спроможний виконувати відповідні службові обов'язки. Директор Державного бюро розслідувань, перший заступник Директора Державного бюро розслідувань і заступник Директора Державного бюро розслідувань призначаються строком на п'ять років. Одна і та сама особа не може обіймати ці посади більше двох строків підряд.

Фінансове та матеріально-технічне забезпечення ДБР здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Забороняється здійснення фінансування, матеріально-технічного забезпечення ДБР за рахунок коштів місцевих бюджетів чи інших джерел, окрім Держбюджету України, в т.ч. допомоги в межах проектів міжнародної технічної допомоги відповідно до міжнародних договорів України. Забезпечення ДБР необхідними матеріальними засобами, технікою, обладнанням для службової діяльності здійснюється КМУ.

8. Статус працівників Державного бюро розслідувань.

Служба в ДБР є державною службою особливого характеру, що полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України. Час проходження служби в ДБР зараховується до страхового стажу, стажу роботи за спеціальністю та до стажу державної служби відповідно до закону. На службу до ДБР приймаються на конкурсній основі в добровільному порядку громадяни України, які спроможні за своїми особистими, діловими та моральними якостями освітнім та професійним рівнем та станом здоров'я ефективно виконувати відповідні службові обов'язки. Кваліфікаційні вимоги та критерії професійної придатності для зайняття посад у цих підрозділах затверджуються Директором ДБР. Призначення на посади здійснюється за результатами конкурсу. Працівники Державного бюро розслідувань регулярно, але не рідше одного разу на два роки, проходять обов'язкове підвищення кваліфікації. Працівники Державного бюро розслідувань, до повноважень яких входять виявлення, розкриття і розслідування злочинів, віднесених до підслідності Державного бюро розслідувань, проходять перепідготовку або підвищення кваліфікації за спеціальними програмами, у тому числі за кордоном.

Працівники ДБР: особи рядового і начальницького складу - порядок присвоєння спеціальних звань начальницького складу ДБР та їх співвідношення з іншими спеціальними чи військовими званнями і рангами державних службовців затверджується КМУ; державні службовці - на них поширюється ЗУ «Про державну службу». Посади державних службовців ДБР відносяться до відповідних категорій посад державної служби в порядку, встановленому законодавством; інші працівники, які працюють за трудовими договорами - Здійснюють забезпечувальну діяльність, чиї трудові відносини регулюються законодавством про працю та укладеними трудовими договорами.

Умови грошового забезпечення осіб рядового і начальницького складу та оплата праці державних службовців Державного бюро розслідувань повинні забезпечувати достатні матеріальні умови для належного виконання ними службових обов'язків. Директор – 30 м.з.п., перший заступник та заступник Директора – 28 м.з.п., керівник територіального управління – 26 м.з.п., начальник відділу центрального апарату – 24 м.з.п., слідчий – 20 м.з.п., інші працівники – 3 розміри посадового окладу працівників центральної виконавчої влади.

Відповідальність працівників Державного бюро розслідувань - працівники Державного бюро розслідувань самостійно приймають рішення в межах своїх повноважень, визначених цим та іншими законами, і за свої протиправні дії чи бездіяльність несуть відповідальність згідно із законом.

У разі порушення працівником Державного бюро розслідувань під час виконання ним своїх службових обов'язків прав чи свобод людини або громадянина Державне бюро розслідувань у межах своєї компетенції вживає заходів із поновлення цих прав чи свобод, відшкодування завданої матеріальної і моральної шкоди та притягнення винних до відповідальності.

Лекція 14. Органи досудового розслідування 2 год.

Питання для розгляду:

1. Органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, їх завдання і компетенція
2. Досудове розслідування: поняття, форми
3. Органи досудового розслідування, їх система, завдання і компетенція
4. Структура слідчого апарату
5. Статус слідчого. Вимоги, що пред'являються до кандидатів на посаду слідчого.
6. Керівник органу досудового розслідування: його повноваження.

Завдання на СРС: Проаналізувати нормативно – правові акти з питань дізнання та досудового слідства.

Література: 14,15,59,67,73,83.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України від 23.07.96 р., № 30, ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. // Голос України. – 2012. – 19 травня (№ 90-91).
3. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 // Відомості Верховної Ради України (ВВР)
4. Наказ МВС України №686 від 09.08.2012 Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22 жовтня 2012 року за № № 1769/22081
5. Жалінській А.Е. Введення в спеціальність "юриспруденція". Професійна діяльність слідчого. Підручник. Вид. 2-е, перераб. і доп. М.: ТК Велбі, Вид-во "Проспект", 2007 р. - 368 с.

Topic 14. Summary

This lecture is dedicated to the agencies that perform investigative operations, their tasks and competence. The information is also given on the pre-trial investigation agencies, their system, tasks and competence. A lot of attention is paid to the structure of the investigation apparatus. The lecture covers core information about the status of an investigator, his rights and responsibilities. Authorities of the chief of the pre-trial investigation agency is another theme that will be considered in this lecture.

Key words: agencies that perform investigative operations, pre-trial investigation agencies, the status of an investigator, authorities of the chief of the pre-trial investigation agency, structure and competence.

*Конспект лекції***1.Органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, їх завдання і компетенція**

Це система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. Ґрунтується на принципах верховенства права, законності, дотримання прав і свобод люди

Завданням є пошук і фіксація фактичних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України розвідувально-підприємну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави

Правову основу становлять: КУ, ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» Кримінальний, Кримінальний процесуальний, Податковий і Митний кодекси України, ЗУ про прокуратуру, поліцію, НАБУ, СБУ, Державну прикордонну службу, Державну кримінально-виконавчу службу, державну охорону органів державної влади та посадових осіб, статус суддів, забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві ,державний захист працівників суду і правоохоронних органів, інші законодавчі акти та міжнародно-правові договори учасником яких є Україна

Підрозділи

- МВС – кримінальною та спеціальною поліцією
- ДБР- внутрішньої безпеки, забезпечення особистої безпеки;
- СБУ - контррозвідкою, військовою контррозвідкою та ін.;
- Служби зовнішньої розвідки - агентурної розвідки, оперативно-технічними, власної безпеки;
- Державної прикордонної служби - розвід) вальним органом та ін.;

- органів доходів і зборів - оперативними підрозділами податкової міліції та підрозділами, які ведуть боротьбу з контрабандою;
 - управління державної охорони;
 - органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної пенітенціарної служби України;
 - розвідувального органу Міністерства оборони - оперативними, оперативно-технічними власної безпеки;
 - НАБУ - детективів, оперативно - технічними, внутрішнього контролю.
- Проведення оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами зазначених органів, підрозділами інших міністерств, відомств, громадськими, приватними організаціями та особами забороняється

Концепція

- 1) Опитувати осіб за їх згодою, використовувати їх добровільну допомогу;
- 2) Проводити контрольовану поставку та контрольовану і оперативну закупку товарів, предметів та речовин у фізичних та юридичних осіб з метою виявлення та документування фактів протиправних діянь;
- 3) Порушувати питання про проведення перевірок фінансово-господарської діяльності та брати участь у їх проведенні;
- 4) Проводити операції по захопленню злочинців, припиненню починів, розвідувально-підривної діяльності спецслужб іноземних держав, організацій та окремих осіб;
- 5) Негласно виявляти та фіксувати сліди тяжкого або особливо тяжкого почину, у т. ч. шляхом проникнення оперативного працівника у приміщення, транспортні засоби, на земельні ділянки;
- 6) Здійснювати проникнення у починку групу негласного працівника оперативного підрозділу;
- 7) Знімати інформацію з каналів зв'язку, застосовувати інші технічні засоби отримання інформації;
- 8) Здійснювати візуальне спостереження в громадських місцях із застосуванням фото-, кіно- і відеозйомки, оптичних та радіоприладів;
- 9) мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників;
- 10) Виконувати письмові доручення слідчого, прокурора та ухвали слідчого судді та ін.

2. Досудове розслідування: поняття, форми

Посідає одне з найбільш важливих місць у структурі правоохоронної діяльності, оскільки злочини є найбільш суспільно небезпечними правопорушеннями.

В організаційному розумінні – діяльність спеціально уповноважених органів держави по виявленню злочинів та осіб, які їх скоїли, збиранню, перевірці, всебічному, повному й об'єктивному дослідженню та оцінці доказів, виявленню причин та умов вчинення злочинів

У процесуальному розумінні – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Процедура досудового розслідування та органи, що його здійснюють, їхні права і обов'язки визначаються Кримінальним процесуальним кодексом України.

Форми:

Дізнання – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків.

Досудове слідство – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів.

Завдання:

Захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

3.Органи досудового розслідування, їх система, завдання і компетенція

Орган досудового розслідування зобов'язаний застосовувати всі передбачені законом заходи для забезпечення ефективності досудового розслідування

Органи досудового розслідування:

Органів внутрішніх справ - здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, крім тих, які віднесені до підслідності інших органів досудового розслідування

Органів безпеки - злочини проти основ національної безпеки у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, проти миру, безпеки людства, тероризму та ін.

Органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства - незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту піддакцизних товарів, фіктивне підприємництво, ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, доведення до банкрутства та ін.

Органів державного бюро розслідувань (до початку їх функціонування досудове розслідування здійснюють слідчі органів прокуратури) - кримінальні правопорушення, вчинені службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до ч. 1 ст. 9 ЗУ «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до 1-3 категорій посад, судьями та працівниками правоохоронних органів, в т. ч. НАБУ і САП

Підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю НАБУ - привласнення майна шляхом зловживання службовим становищем, легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, та деякі інші злочини, якщо їх вчинено Президентом, депутатом, міністром, суддею та іншими особами, які займають особливо відповідальне становище

При досудовому розслідуванні кримінальних проступків у встановлених законом випадках повноваження слідчого органу досудового розслідування можуть здійснюватися співробітниками інших підрозділів органів внутрішніх справ, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства

Досудове розслідування здійснюють слідчі органу досудового розслідування одноособово або слідчою групою

Оперативні підрозділи органів внутрішніх справ, органів безпеки, НАБУ, Державного бюро розслідувань, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового і митного законодавства, органів Державної пенітенціарної служби України, органів Державної прикордонної служби України здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора, а підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю НАБУ – за письмовим дорученням детектива або прокурора САП

4.Структура слідчого апарату

Система слідчих підрозділів правоохоронного органу, які діють у складі 6 відомств: прокуратури, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України, ДБР, ДФС та НАБУ.

До слідчого апарату входить прокуратура і органи внутрішніх справ.

Прокуратура поділяється на:

Генеральну прокуратуру України - це головне слідче управління (на правах департаменту), у складі якого є управління з розслідування особливо важливих справ. Працюють слідчі з особливо важливих справ та старші слідчі з особливо важливих справ.

Регіональні прокуратури - слідчі управління і відділи. Працюють слідчі з особливо важливих справ, старші слідчі та слідчі.

Органи внутрішніх справ поділяються на:

Міністерство внутрішніх справ - це головне слідче управління, у складі якого є управління дізнання. Працюють слідчі з особливо важливих справ та старші слідчі з особливо важливих справ.

Обласні і прирівняні до них управління МВС України - слідчі управління. Працюють слідчі з особливо важливих справ та старші слідчі.

Міськрайвідділи МВС України - слідчі групи і слідчі відділення. Працюють Слідчі та старші слідчі.

Відповідно до розділу V Концепції судово-правової реформи в Україні від 1992 р. передбачалося створення єдиного слідчого апарату, визначення науково обґрунтованих критеріїв навантаження слідчих та забезпечення їх технічними засобами. У п. 9 Перехідних положень Конституції України було передбачено сформування системи досудового слідства і введення в дію законів, що регулюють її функціонування. Вважається, що об'єднання органів досудового слідства усуне паралелізм у роботі, сприятиме їх кращому технічному оснащенню, і в результаті підвищить ефективність досудового розслідування. Проте термін об'єднання слідчих апаратів законом не визначений і залежить від темпів реалізації судово-правової реформи, натомість законодавець йде шляхом створення нових слідчих органів (ДБР, НАБУ)

4. Статус слідчого. Вимоги, що пред'являються до кандидатів на посаду слідчого.

Існує необхідність у розробці і прийнятті ЗУ «Про статус слідчого».

В організаційному відношенні - сукупність вимог до слідчого як посадової особи правоохоронного органу, у складі якого є слідчі підрозділи. Визначається ЗУ «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України», «Про Національне анти корупційне бюро України», Податковим кодексом України.

Вимоги:

- Громадянство України
- Наявність необхідних ділових і моральних якостей
- Належний стан здоров'я. Встановлюється законом для співробітників поліції, СБУ, НАБУ та податкової міліції
- Вища юридична освіта - встановлена законом лише для слідчих прокуратури відповідно до ст. 27 ЗУ «Про прокуратуру». Для слідчих МВС, СБУ та податкової міліції, детективів НАБУ ця вимога міститься у відомчих нормативних актах
- Особливі умови служби. Слідчі СБУ проходять військову службу, а слідчі системи МВС та податкової міліції, детективи НАБУ - державну службу в порядку, встановленому для осіб начальницького складу органів внутрішніх справ та керуються їх Дисциплінарним статутом
- Відсутність судимості. Є загальною вимогою, яка встановлюється для співробітників усіх правоохоронних органів

На слідчих поширюються й інші вимоги, права і обов'язки, встановлені законом для співробітників органів, у складі яких діють слідчі підрозділи.

Процесуальний статус - сукупність і обов'язків слідчого як учасника кримінального провадження з боку сторони обвинувачення. Визначається КПК України.

Слідчий несе відповідальність за законність та своєчасність здійснення процесуальних дій.

Слідчий уповноважений:

1. починати досудове розслідування за наявності підстав, передбачених КПК;
2. проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії;
3. доручати проведення таких дій відповідним оперативним підрозділам;
4. призначати ревізії та перевірки;
5. звертатися за погодженням із прокурором до слідчого судді з клопотаннями про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій;
6. повідомляти за погодженням із прокурором особі про підозру;
7. за результатами розслідування складати обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та подавати прокурору на затвердження;
8. приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених КПК;
9. здійснювати інші повноваження, передбачені КПК України

Слідчий, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог КПК, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Всі органи і особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого. **Слідчий зобов'язаний** виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються у письмовій формі.

6. Керівник органу досудового розслідування:

- Визначає слідчого(слідчих який здійснюватиме досудове розслідування, а у випадках здійснення досудового розслідування слідчою групою – визначає старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих.
- Відсторонює слідчого від проведення досудового розслідування вмотивованою постановою за ініціативою прокурора або з власної ініціативи з наступним повідомленням прокурора та призначає іншого слідчого за наявності підстав, передбачених КПК для його відводу або у разі неефективного досудового розслідування
- Ознайомлюється з матеріалами досудового розслідування, дає слідчому вказівки, які не можуть суперечити рішенням та вказівкам прокурора
- Вживає заходів щодо усунення порушень вимог законодавства у випадку їх допущення слідчим
- Погоджує проведення слідчих (розшукові) дій та продовжує строк їх проведення у випадках, передбачених КПК України
- Здійснює досудове розслідування, користуючись при цьому повноваженнями слідчого
- Здійснює інші повноваження, передбачені КПК України

Керівник органу досудового розслідування зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які даються у письмовій формі. Невиконання керівником органу досудового розслідування законних вказівок та доручень прокурора, наданих у порядку, передбаченому КПК України, тягне за собою передбачену законом відповідальність

У випадках відмови прокурора у погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій слідчий має право звернутися до керівника органу досудового розслідування, який після вивчення клопотання за необхідності ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед прокурором вищого рівня, який протягом трьох днів погоджує відповідне клопотання або відмовляє у його погодженні

Лекція 15-16. Правове регулювання діяльності адвокатури 4 год

1. Поняття та сутність інституту адвокатури
2. Виникнення та розвиток інституту адвокатури в Україні
3. Правове регулювання адвокатської діяльності
4. Принципи Адвокатської діяльності
5. Статус адвоката: вимоги та порядок набуття
6. Організаційні форми діяльності адвокатури
7. Види адвокатської діяльності
8. Права та обов'язки адвоката
9. Адвокатська таємниця
10. Основні принципи адвокатської етики
11. Гарантії адвокатської діяльності.
12. Зупинення та припинення права на зайняття адвокатською діяльністю.
13. Дисциплінарна відповідальність адвоката.
14. Адвокатське самоврядування
15. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури: склад, структура

повноваження.

16. Безоплатна правова допомога: види, право на надання та отримання.

Завдання на СРС: Правове становище адвоката в Україні: професійні права та обов'язки. Намалювати таблицю адвокатське самоврядування.

Література: 1-6,12,40,42.50-58.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами).
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.- Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043
4. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 04.11.1950р.//36.договорів Ради Європи.- к.:Парлам.вид-во,2000.- С.27-29.
5. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950р. та Першого Протоколу та протоколів № 2,4,7 та 11 до Конвенції від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997 , № 40, ст.263.- № 22-23.- Ст.197.
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1996 ратифікація від 19.10.1973 , Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043
7. Основні положення про роль адвокатів: Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам 1 серп. 1990 р. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_835
8. Основні положення щодо ролі юристів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995>
9. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651 - VI— //Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №9-10. – Ст. 88. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
10. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI. //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282 Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
11. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 № 3460-VI. —//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 51, ст.577 Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>

12. Мельник П.І., Хавронюк М.І. Судові та інші правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність: Навч. посібник. — К.: Атака. — 2009. — 512 с.
13. Нор В. Т. Судові та правоохоронні органи України : підручник / В. Т. Нор, Н. П. Анікіна, Н. Р. Бобечко ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — К. : Ін Юре, 2010. — 240 с.
14. Організація судових та правоохоронних органів: Підручник для студентів юрид. спец. виш., навч. закладів /І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; За ред. І.Є. Марочкіна, Н.В. Сібільової. — Х.: Одиссей, 2013.
15. Організація судових та правоохоронних органів : підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого ; за ред. І. Є. Марочкіна. — Х. : Право, 2013. — 448 с.
16. Судові та правоохоронні органи України: навч. посіб./ П.Д.Біленчук,ред.,І.І.Котюк, А.П.Гель та ін. - Київ: Атіка, 2011. — 327с.
17. Погорецький М.А., Яновська О.Г. Адвокатура України: підручник / Погорецький М.А., Яновська О.Г. — К.: Юрінком Інтер, 2014. — 368с.
18. www.echr.coe.int (сайт Європейського Суду з прав людини).
19. www.eurocourt.org.ua (український портал практики Європейського суду з прав людини).
20. www.internetrights.org.ua (портал правозахисних організацій, які діють в Інтернет) .
21. www.upp.org.ua (український правозахисний портал.

Topic 15-16. Summary

Advocacy in Ukraine is not a state agency, its activity is regulated and protected, first of all, by the state. The lecture gives information on the basic aspects of the activity of the Advocacy Institute, organizational forms, “the notion of attorney-client privilege”, principles of lawyer's ethics, specialties of the attorney’s status, the questions of self-government bodies for attorneys.

Key words:advocacy, the Advocacy Institute, organizational forms, the notion of attorney-client privilege, self-government bodies for attorneys.

Конспект лекції

1.Поняття та сутність інституту адвокатури

Адвокатура_(походить від лат. *advoco* – «запрошую»)- це недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації та діяльності адвокатури в порядку, встановленому законом. Адвокатуру України складають усі адвокати України, які мають право здійснювати адвокатську діяльність. Вона не належить до органів державної влади, однак є найважливішим правозахисним інститутом в Україні.

Адвокат – фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та у порядку, що передбачені законом.

Адвокатська діяльність – незалежна професійна діяльність адвоката, щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту.

Адвокатура є незалежною від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб. Держава створює належні умови для діяльності адвокатури та забезпечує дотримання гарантій адвокатської діяльності.

2.Виникнення та розвиток інституту адвокатури в Україні

Вивчення адвокатури в різних її аспектах необхідно розпочати зі звернення до її історії. Без цього не можна зрозуміти зміст завдань, що стоять перед адвокатурою, обов'язків адвокатів за чинним законодавством і визначити перспективи розвитку адвокатури в цілому.

У «Стандартах незалежної юридичної професії», прийнятих Міжнародною асоціацією юристів на її конференції у вересні 1990 р., підкреслюється, що незалежність юридичної професії — істотна гарантія здійснення захисту прав людини, необхідна для отримання якісної юридичної допомоги. Справедлива система організації юстиції, що гарантує незалежність юристів під час виконання ними професійного обов'язку без яких-небудь необґрунтованих обмежень, прямого чи непрямого тиску або втручання, є абсолютно необхідною для побудови та функціонування правової держави.

До прийняття Закону України «Про адвокатуру» 19 грудня 1992 р., який закріпив засади демократизації української адвокатури, цей інститут не відповідав тим вимогам, що склалися у світовому суспільстві. Причини такого становища адвокатури в Українській РСР випливали з недосконалості її організаційних засад, існуючих форм державного та партійного контролю за її діяльністю, монопольності колегій адвокатів та інших негативних факторів, що були закріплені на законодавчому рівні за часів СРСР.

В Україні адвокатура була визнана окремою системою, не об'єднаною у професійний союз, задовго до реформи 1864 р. У Литовському Статуті, що діяв на українських землях, адвокатська діяльність розглядалася як професія. Ще в ХVІХVІІ ст. ст. мали місце перші спроби упорядкування адвокатської діяльності, зароджувалися принципи цієї професії. Саме з першим Литовським Статутом 1529 р. пов'язана поява в судах професійного юриста, який вже тоді мав відповідати визначеним вимогам (наприклад, він не міг бути іноземцем). Докладніше питання судового захисту розглянуті в третій редакції Литовського Статуту, який установив відповідальність за шкоду, заподіяну клієнту діями адвоката, передбачив спеціального урядового захисника для убогих людей, вдів і сиріт.

Отже, на підставі Литовських Статутів в Україні вперше зроблена спроба упорядкувати справу судового захисту і чітко виділити адвокатську діяльність як певну професію.

На сьогоднішній день ЗУ «Про адвокатуру» 1992р є не чинним. Верховна Рада України прийняла новий Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» 05.07.2012р.

3. Правове регулювання адвокатської діяльності

Конституція України: відповідно до ч. 2 ст. 59 для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура. Указана стаття поміщена у Розділі 2 «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина».

Міжнародні акти: встановлюють міжнародні стандарти організації і діяльності адвокатури, гарантії з боку держави для її належного функціонування, вимоги до адвокатів та ін.. Передбачають, що адекватне забезпечення прав людини і основних свобод, на які в сі люди мають право, вимагають, щоб усі люди мали ефективну можливість користуватися юридичною допомогою яка здійснюється незалежною юридичною професією.

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012: базовий акт, який визначає правові засади, організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні, а саме: поняття адвокатури та адвокатської діяльності, набуття, зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю, її організаційні форми, види та гарантії, права і обов'язки адвоката, його дисциплінарну відповідальність, адвокатське самоврядування.

КПК, ГПК, ЦПК та КАС України: процесуальне законодавство визначає правове ставлення адвоката, як захисника, або представника у відповідних видах судочинства. Найбільше значення має КПК, відповідно до ст. 45, лише адвокати можуть брати участь у кримінальному провадженні, як захисники обвинуваченого та представники потерпілого.

Підзаконні НПА: Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, Акти Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури, Статути адвокатських об'єднань.

4. Принципи Адвокатської діяльності

Принцип верховенства права - є основоположним для адвокатури, як правозахисного органу, який покликаний забезпечувати право, як вищий вираз справедливості. Права і свободи людини визначають зміст і призначення адвокатської діяльності, а їх захист є головним завданням.

Принцип законності – означає, що організація і діяльність адвокатури визначається законом. Допомогу клієнтові адвокат може надати виключно законними способами, додержуючись правових принципів Конституції України, чинного законодавства і міжнародно-правових актів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Принцип незалежності - адвокатура є незалежною від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб.

Принцип конфіденційності - є необхідною і найважливішою передумовою довірчих відносин між адвокатом і клієнтом без яких є неможливе належне надання правової допомоги. Деталізується у правилах щодо адвокатської таємниці.

Принцип уникнення конфлікту інтересів - конфлікт інтересів – це суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність, або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи не вчинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності.

5. Статус адвоката: вимоги та порядок набуття

Адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

Не може бути адвокатом особа, яка:

1) має непогашену чи незняту в установленому законом порядку судимість за вчинення тяжкого, особливо тяжкого злочину, а також злочину середньої тяжкості, за який призначено покарання у виді позбавлення волі; 2) визнана судом недієздатною чи обмежено дієздатною;

3) позбавлена права на заняття адвокатською діяльністю, - протягом двох років з дня прийняття рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю; 4) звільнена з посади судді, прокурора, слідчого, нотаріуса, з державної служби або служби в органах місцевого самоврядування за порушення присяги, вчинення корупційного правопорушення, - протягом трьох років з дня такого звільнення.

Несумісною з діяльністю адвоката є: 1) робота на посадах осіб, зазначених у п.1 ч.1 ст.4 ЗУ «Про засади запобігання і протидії корупції (які уповноважені на виконання функцій держави, або місцевого самоврядування); 2) військова, або альтернативна (не військова) служба; 3) нотаріальна діяльність; 4) судово-експертна діяльність.

Особа, яка виявила бажання стати адвокатом та відповідає вимогам частин першої та другої статті 6 цього Закону, має право звернутися до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури за місцем проживання із заявою про допуск до складення кваліфікаційного іспиту.

Кваліфікаційний іспит полягає у виявленні теоретичних знань у галузі права, історії адвокатури, адвокатської етики, а також у виявленні рівня практичних навичок та умінь у застосуванні закону. Особі, яка склала кваліфікаційний іспит, протягом 10-ти днів з дня його складення КДКА безоплатно видає свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту.

Стажування полягає у перевірці готовності особи самостійно здійснювати адвокатську діяльність. Здійснюється протягом 6-ти місяців під керівництвом адвоката, який має 5- річний стаж адвокатської діяльності за направленням ради адвокатів регіону.

Особа, стосовно якої радою адвокатів регіону прийнято рішення про видачу свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, не пізніше 30-ти днів із дня прийняття цього рішення складає перед радою адвокатів регіону присягу адвоката України.

Особі, яка склала присягу адвоката України, радою адвокатів регіону в день складання присяги безкоштовно видаються свідоцтво про право заняття адвокатською діяльністю та посвідчення адвоката України.

6. Організаційні форми діяльності адвокатури

Адвокат, який здійснює адвокатську діяльність індивідуально, може відкривати рахунки в банках, мати печатку, штампи, бланки (у тому числі ордера) із зазначенням свого прізвища, імені та по батькові, номера і дати видачі свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.

Адвокатське бюро є юридичною особою, створеною одним адвокатом, і діє на підставі статуту. Найменування адвокатського бюро повинно включати прізвище адвоката, який його створив.

Адвокатське об'єднання є юридичною особою, створеною шляхом об'єднання двох або більше адвокатів (учасників), і діє на підставі статуту.

Єдиний реєстр адвокатів України - Рада адвокатів України забезпечує ведення Єдиного реєстру адвокатів України з метою збирання, зберігання, обліку та надання достовірної інформації про чисельність і персональний склад адвокатів України, адвокатів іноземних держав, які відповідно до цього Закону набули права на заняття адвокатською діяльністю в Україні, про обрані адвокатами організаційні форми адвокатської діяльності.

Об'єднання адвокатів - адвокати мають право створювати в установленому законом порядку місцеві, всеукраїнські і міжнародні об'єднання. Адвокати, їх об'єднання можуть бути членами міжнародних організацій адвокатів та юристів.

7. Види адвокатської діяльності

Видами адвокатської діяльності є:

1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;

2) складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру;

3) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;

4) надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні;

5) представництво інтересів потерпілого під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні;

6) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;

7) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах;

8) надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань.

8. Права та обов'язки адвоката

Під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги: 1) звертатися з адвокатськими запитами, у тому числі щодо отримання копій документів, до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб); 2) представляти і захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб у суді, органах державної влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах; 3) ознайомлюватися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для адвокатської діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим доступом; 4) складати заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх у встановленому законом порядку; 5) доповідати клопотання та скарги на прийомі в посадових і службових осіб та відповідно до закону одержувати від них письмові мотивовані відповіді на ці клопотання і скарги; 6) бути присутнім під час розгляду своїх клопотань і скарг на засіданнях колегіальних органів та давати пояснення щодо суті клопотань і скарг; 7) збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою; 8) застосовувати технічні засоби, у тому числі для копіювання матеріалів справи; 9) посвідчувати копії документів у справах, які він веде, крім випадків, якщо законом встановлено інший обов'язковий спосіб посвідчення копій документів; 10) одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань.

Професійні обов'язки адвоката:

- 1) дотримуватися присяги адвоката України та правил адвокатської етики;
- 2) на вимогу клієнта надати звіт про виконання договору про надання правової допомоги;
- 3) невідкладно повідомляти клієнта про виникнення конфлікту інтересів;
- 4) підвищувати свій професійний рівень;
- 5) виконувати рішення органів адвокатського самоврядування;
- 6) виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством та договором про надання правової допомоги.

Адвокату забороняється:

- 1) використовувати свої права всупереч правам, свободам та законним інтересам клієнта;
- 2) без згоди клієнта розголошувати відомості, що становлять адвокатську таємницю, використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;
- 3) займати у справі позицію всупереч волі клієнта, крім випадків, якщо адвокат впевнений у самообмові клієнта;
- 4) відмовлятися від надання правової допомоги, крім випадків, встановлених законом

9. Адвокатська таємниця

Адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності.

Обов'язок зберігати адвокатську таємницю поширюється на адвоката, його помічника, стажиста та осіб, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особу, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю. Адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання зобов'язані забезпечити умови, що унеможливають доступ сторонніх осіб до адвокатської таємниці або її розголошення.

10. Основні принципи адвокатської етики

Незалежність та свобода. Адвокат зобов'язаний бути мужнім і принциповим у виконанні своїх професійних обов'язків, не допускати у своїй професійній діяльності компромісів, що применшували б його незалежність, з метою догодити суду, іншим державним органам, третім особам або клієнту, не допускати втручання у свою діяльність з боку інших осіб.

Дотримання законності. У своїй професійній діяльності та приватному житті адвокат зобов'язаний дотримуватися чинного законодавства України, сприяти утвердженню верховенства права та законності, не вчиняти правопорушень і не сприяти зумисне їх скоєнню іншими особами.

Домінантність інтересів клієнтів. Адвокат зобов'язаний виходити з переваги інтересів клієнтів перед своїми власними інтересами, інтересами колег, партнерів, співробітників, інтересами законних представників клієнтів, а також будь-якими іншими міркуваннями.

Неприпустимість конфлікту інтересів. Адвокат не може представляти або захищати одночасного двох або більше клієнтів, інтереси яких є взаємно суперечливими, або вірогідно можуть стати суперечливими, або суперечать власним інтересам адвоката.
Конфіденційність. Передбачає обов'язок адвоката дотримуватися адвокатської таємниці, забезпечити її дотримання його помічниками, стажистами та членами технічного персоналу.

Компетентність та добросовісність. Передбачає знання відповідних норм права, наявність необхідного досвіду їх застосування, досконалість в урахуванні всіх обставин, що стосуються доручення клієнта і можливих правових наслідків його виконання, ретельну підготовку до належного виконання доручення.

Повага до адвокатської професії. Всією своєю діяльністю адвокат повинен стверджувати повагу до адвокатської професії, її сутності і громадського призначення, сприяти зберіганню та підвищенню її престижу.

Обмеження рекламування діяльності адвокатів. Передбачає ряд обмежувальних вимог до розміщення адвокатами реклами своїх послуг.

11. Гарантії адвокатської діяльності.

Професійні права, честь і гідність адвоката гарантується і охороняється Конституцією України, ЗУ "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" та іншими законами. Органи державної влади, органи місцевого самоуправління, їх посадові і службові особи у відносинах з адвокатами зобов'язані дотримуватися вимог Конституції України та законів України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р та протоколів до неї, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, практики Європейського суду з прав людини.

Забороняється:

- будь-яке втручання і перешкоди здійсненню адвокатської діяльності;
- вимагання від адвоката та інших осіб, встановлених законом, надання відомостей, що є адвокатською таємницею;
- проведення огляду, розголошення, витребування чи вилучення документів, пов'язаних із здійсненням адвокатської діяльності;

- залучати адвоката до конфіденційного співробітництва під час проведення оперативно - розшукових заходів чи слідчих дій, якщо таке співробітництво буде пов'язане або може призвести до розкриття адвокатської таємниці;

- внесення подання слідчим, прокурором, а також винесення окремої ухвали суду щодо правової позиції адвоката у справі;

Адвокатура гарантує:

- проведення стосовно адвоката оперативно - розшукових заходів чи слідчих дій, що можуть проводитися виключно з дозволу суду;

- рівність прав з іншими учасниками провадження, дотримання засад змагальності і свободи в наданні доказів та доведення їх переконливості;

- життя, здоров'я, честь і гідність адвоката та членів його сім'ї, їх майно перебуває під охороною держави, а посягання на них тягнуть відповідальність, передбачену законом;

- орган або посадові особи, які затримали адвоката або застосували до нього запобіжний захід, зобов'язані необхідно повідомити про це відповідну раду адвокатів регіону;

- повідомлення про підозру адвоката у вчиненні кримінального правопорушення може бути здійснено виключно Генеральним прокурором України, його заступником,;

- не можуть бути підставою для притягнення адвоката до відповідальності його висловлювання у справі, у тому числі ті, що відображають позицію клієнта, заяви у засобах масової інформації, якщо при цьому не порушують професійні обов'язки адвоката;

- дисциплінарне провадження стосовно адвоката здійснюється в особливому порядку.

12.Зупинення та припинення права на зайняття адвокатською діяльністю.

Право на заняття адвокатською діяльністю зупиняється у разі: подання адвокатом заяви про зупинення адвокатської діяльності; набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно адвоката за вчинення злочину; накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю; визнання адвоката за рішенням суду недієздатним або обмежено дієздатним. У разі зупинення права на заняття адвокатською діяльністю таке право також поновлюється з дня набрання законної сили відповідним рішенням суду або з дня прийняття відповідного рішення Вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури.

Протягом строку зупинення права на заняття адвокатською діяльністю адвокат не має права її здійснювати. Такий адвокат також не може брати участь у роботі органів адвокатського самоврядування, крім випадків, коли таке право зупинено у зв'язку з призначенням особи на посаду до органу державної влади з'їздом адвокатів України.

Право на заняття адвокатською діяльністю припиняється шляхом анулювання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю у разі: подання адвокатом заяви про припинення права на заняття адвокатською діяльністю; визнання адвоката безвісно відсутнім або оголошення його померлим; смерті адвоката; накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю; встановлення факту надання недостовірних відомостей для отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю та складення присяги адвоката України; набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно адвоката за вчинення тяжкого, особливо тяжкого злочину, а також злочину середньої тяжкості, за який призначено покарання у виді позбавлення волі. Припинення права особи на заняття адвокатською діяльністю має наслідком припинення такої діяльності та права особи на участь у роботі органів адвокатського самоврядування.

13.Дисциплінарна відповідальність адвоката.

Дисциплінарне провадження - процедура розгляду письмової скарги, яка містить відомості про наявність у діях адвоката ознак дисциплінарного проступку.

Дисциплінарне провадження стосовно адвоката здійснюється кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури за адресою робочого місця адвоката, зазначеною в Єдиному реєстрі адвокатів України.

Підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку.

Дисциплінарним проступком адвоката є:

- 1) порушення вимог несумісності;
- 2) порушення присяги адвоката України;
- 3) порушення правил адвокатської етики;
- 4) розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення;
- 5) невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків;
- 6) невиконання рішень органів адвокатського самоврядування;
- 7) порушення інших обов'язків адвоката, передбачених законом.

За вчинення дисциплінарного проступку до адвоката може бути застосовано **одне з таких дисциплінарних стягнень:**

- 1) попередження;
- 2) зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від одного місяця до одного року;
- 3) для адвокатів України - позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України, а для адвокатів іноземних держав - виключення з Єдиного реєстру адвокатів України.

Адвокат може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності протягом року з дня вчинення дисциплінарного проступку.

14. Адвокатське самоврядування

Адвокатське самоврядування ґрунтується на принципах виборності, гласності, обов'язковості для виконання адвокатами рішень органів адвокатського самоврядування, підзвітності, заборони втручання органів адвокатського самоврядування у професійну діяльність адвоката.

Принципи: виборності; гласності; обов'язковості для виконання адвокатами рішень органів адвокатського самоврядування; підзвітності; заборони втручання у професійну діяльність.

Завданнями адвокатського самоврядування є:

- 1) забезпечення незалежності адвокатів, захист від втручання у здійснення адвокатської діяльності;
- 2) підтримання високого професійного рівня адвокатів;
- 3) утворення та забезпечення діяльності кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури;
- 4) створення сприятливих умов для здійснення адвокатської діяльності;
- 5) забезпечення відкритості інформації про адвокатуру та адвокатську діяльність;
- 6) забезпечення ведення Єдиного реєстру адвокатів України;
- 7) участь у формуванні Вищої ради правосуддя у порядку, визначеному законом.

Національна асоціація адвокатів України є недержавною некомерційною професійною організацією, яка об'єднує всіх адвокатів України та утворюється з метою забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування.

Національна асоціація адвокатів України утворюється з'їздом адвокатів України та не може бути реорганізована. Ліквідація Національної асоціації адвокатів України може бути здійснена лише на підставі закону.

Статут Національної асоціації адвокатів України затверджується з'їздом адвокатів України та є її установчим документом.

Організаційними формами адвокатського самоврядування є:

Конференція адвокатів регіону. Вищий орган адвокатського самоврядування на місцях.

Рада адвокатів регіону. Виконує функції адвокатського самоврядування у регіоні у період між конференціями адвокатів регіону. Голова ради адвокатів регіону представляє раду в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях, перед громадянами.

Рада адвокатів України. Виконує функції адвокатського самоврядування у період між з'їздами адвокатів України. Підконтрольна і підзвітна з'їзду адвокатів України.

Відповідно до статті 55 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у період між з'їздами адвокатів України функції адвокатського самоврядування виконує Рада адвокатів України, повноваження і порядок роботи якої визначаються Законом та затверджується з'їздом адвокатів України.

Рада адвокатів України підконтрольна і підзвітна з'їзду адвокатів України.

До складу Ради адвокатів України входять 30 членів, стаж адвокатської діяльності яких становить не менше п'яти років: по одному представнику від кожного регіону, які обираються конференцією адвокатів регіону, та голова і два заступники голови, які обираються шляхом голосування з'їздом адвокатів України. Секретар Ради адвокатів України обирається Радою адвокатів України зі складу членів Ради адвокатів України. Рада адвокатів України може достроково відкликати з посади секретаря Ради.

Функції:

- 1) складає порядок денний, забезпечує скликання та проведення з'їзду адвокатів України;
- 2) визначає квоту представництва, порядок висування та обрання делегатів конференції адвокатів регіонів, з'їзду адвокатів України;
- 3) забезпечує виконання рішень з'їзду адвокатів України;
- 4) здійснює організаційне, методичне, інформаційне забезпечення ведення Єдиного реєстру адвокатів України, здійснює контроль за діяльністю рад адвокатів регіонів що до внесення відомостей до Єдиного реєстру адвокатів України та надання витягів з нього;
- 5) затверджує регламент конференції адвокатів регіону, положення про раду адвокатів регіону, положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури, положення про ревізійну комісію адвокатів регіону, положення про комісію з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги;
- 6) встановлює розмір та порядок сплати щорічних внесків адвокатів на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування, забезпечує їх розподіл і використання (якщо з'їздом адвокатів України прийнято рішення про сплату щорічних внесків адвокатів на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування та визначено напрями їх використання);
- 7) визначає розмір відрахувань кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури на забезпечення діяльності Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури;
- 8) сприяє діяльності рад адвокатів регіонів, координує їх діяльність;
- 9) сприяє забезпеченню гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних і соціальних прав адвокатів;
- 10) приймає рішення про розпорядження коштами і майном Національної асоціації адвокатів України відповідно до призначень коштів і майна, визначених статутом Національної асоціації адвокатів України та рішеннями з'їзду адвокатів України;
- 11) розглядає скарги на рішення, дії чи бездіяльність рад адвокатів регіонів, їх голів, скасовує рішення рад адвокатів регіонів;

- 12) визначає друкований орган Національної асоціації адвокатів України;
 13) забезпечує ведення офіційного веб-сайту Національної асоціації адвокатів України;
 14) виконує інші функції відповідно до закону та рішень з'їзду адвокатів України.
 Засідання Ради адвокатів України скликаються головою Ради адвокатів України, а в разі його відсутності - одним із заступників голови не рідше одного разу на два місяці.

З'їзд адвокатів України. Вищий орган адвокатського самоврядування України.

Згідно ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»

Вищим органом адвокатського самоврядування України є з'їзд адвокатів України.

До складу з'їзду адвокатів України входять делегати, які обираються конференціями адвокатів регіонів шляхом голосування відносно більшістю голосів делегатів, які беруть участь у конференції.

З'їзд адвокатів України скликається Радою адвокатів України не рідше одного разу на три роки.

Функції:

1) обирає голову і заступників голови Ради адвокатів України, голову і заступників голови Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, голову і членів Вищої ревізійної комісії адвокатури та достроково відкликає їх з посад;

2) затверджує статут Національної асоціації адвокатів України та вносить до нього зміни;

3) затверджує правила адвокатської етики;

4) затверджує положення про Раду адвокатів України, положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури, положення про Вищу ревізійну комісію адвокатури;

5) розглядає та затверджує звіти Ради адвокатів України, Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, висновки Вищої ревізійної комісії адвокатури;

6) призначає трьох членів Вищої ради юстиції;

7) затверджує кошторис Ради адвокатів України, кошторис Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, затверджує звіт про їх виконання.

З'їзд адвокатів України може прийняти рішення про сплату щорічних внесків адвокатів на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування, визначити напрями їх використання та відповідальність за несплату внесків.

Рішення з'їзду адвокатів України приймаються шляхом голосування більшістю голосів делегатів, що беруть участь у з'їзді.

1) Кваліфікаційно – дисциплінарна комісія адвокатури

Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури утворюється з метою визначення рівня фахової підготовленості осіб, які виявили намір отримати право на заняття адвокатською діяльністю, та вирішення питань щодо дисциплінарної відповідальності адвокатів. Підконтрольна та підзвітна конференції адвокатів регіону.

2) Вища Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури

Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури є колегіальним органом, завданням якого є розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури. Підконтрольна і підзвітна з'їзду адвокатів України та Раді адвокатів України.

15. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури: склад, структура повноваження.

Положення «Про вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури» (затверджено установчим з'їздом адвокатів України «17» листопада 2012 року)

Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 4-5 липня 2014 року № 78

Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури (ВКДКА) – колегіальний орган, що діє у системі органів Національної асоціації адвокатів України та є національним органом адвокатського самоврядування, на який Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» покладено завдання розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури.

Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури підконтрольна і підзвітна з'їзду адвокатів України та Раді адвокатів України.

Установчим документом кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури є положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури, яке затверджується Радою адвокатів України.

Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури діє у складі кваліфікаційної та дисциплінарної палат. Кваліфікаційна палата утворюється у складі не більше дев'яти членів, дисциплінарна - не більше одинадцяти членів палати.

До повноважень кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури належать:

1) організація та проведення кваліфікаційних іспитів; 2) прийняття рішень щодо видачі свідоцтва про складення кваліфікаційного іспиту; 3) прийняття рішень про зупинення або припинення права на заняття адвокатською діяльністю; 4) здійснення дисциплінарного провадження стосовно адвокатів; 5) вирішення інших питань, віднесених до повноважень кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури цим Законом, рішеннями конференції адвокатів регіону, Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, Ради адвокатів України, з'їзду адвокатів України.

Завдання:

1. Розглядає скарги на рішення, дії чи бездіяльність кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури;

2. Узагальнює дисциплінарну практику кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури;

3. Сприяє організації та впровадженню заходів щодо вдосконалення юридичної освіти, розвитку юридичної професії та підвищення кваліфікації адвокатів;

4. Взаємодіє з національними та іноземними громадськими організаціями та міжнародними неурядовими організаціями;

5. Виконує інші функції, відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Склад: *30 членів*, стаж адвокатської діяльності яких становить не менше п'яти років: по одному представнику від кожного регіону, які обирають конференцію адвокатів регіону, голова і два заступники голови, які обираються шляхом голосування з'їздом адвокатів України. Секретар Вищої КДКА обирається членами комісії шляхом голосування зі складу її членів.

Строк повноважень голови, заступників голови, секретаря і членів Вищої кваліфікаційно – дисциплінарної комісії адвокатури становить п'ять років.

Одна й та сама особа не може входити до складу Вищої КДКА більше ніж два строки підряд.

Засідання вважається правомочним, якщо на ньому присутні більше половини від загальної кількості членів комісії.

Рішення приймаються шляхом голосування більшістю голосів від загальної кількості членів комісії.

Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури має право:

1) залишити скаргу без задоволення, а рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури без змін;

2) змінити рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури;

3) скасувати рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури та ухвалити нове рішення;

4) направити справу для нового розгляду до відповідної кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури та зобов'язати кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури вчинити певні дії.

16. Безоплатна правова допомога: види, право на надання та отримання.

Правова допомога - надання правових послуг, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення.

Правові послуги - надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; здійснення представництва інтересів особи в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; забезпечення захисту особи від обвинувачення; надання особі допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Види правових послуг:

- 1) Надання правової інформації;
- 2) Надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
- 3) Складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);
- 4) Надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Безоплатна правова допомога – це правова допомога, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел. Регламентується ЗУ «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 р. в редакції від 05.01 2017 р

Безоплатна первинна правова допомога – вид державної гарантії, що полягає в інформуванні особи про її права і свободи, порядок їх реалізації, відновлення у випадку їх порушення та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Суб'єкти отримання:

Усі особи, які перебувають під юрисдикцією України.

Суб'єкти надання

- 1) органи виконавчої влади;
- 2) органи місцевого самоврядування;
- 3) фізичні та юридичні особи приватного права;
- 4) спеціалізовані установи.

Звернення про надання одного з видів правових послуг надсилаються або подаються особами, які досягли повноліття, безпосередньо до центральних та місцевих органів виконавчої влади, територіальних органів центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у разі письмового звернення осіб про надання будь-якого з видів правових послуг, зобов'язані надати такі послуги протягом 30 календарних днів з дня надходження звернення.

Плату за надання будь-якого з видів правових послуг встановлювати заборонено.

Безоплатна вторинна правова допомога - вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя.

Види правових послуг:

- 1) захист;

2) здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;

3) складення документів процесуального характеру.

Суб'єкти надання

1) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

2) адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу.

Суб'єкти отримання

1. Право на безоплатну вторинну правову допомогу згідно з цим Законом та іншими законами України мають такі категорії осіб:

1) особи, які перебувають під юрисдикцією України, якщо їхній середньомісячний дохід не перевищує двох розмірів прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до закону для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, а також інваліди, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі, що не перевищує двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб - на всі види правових послуг.

2) діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, - на всі види правових послуг.

2-¹) внутрішньо переміщені особи - на всі види правових послуг,

3) особи, до яких застосовано адміністративне затримання, адміністративний арешт, - на представництво та складення документів

5) особи, які вважаються затриманими, - на захист від обвинувачення.

6) особи, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, - на захист і складення процесуальних документів.

Інші категорії осіб, визначені ст. 14 ЗУ «Про безоплатну правову допомогу»

03 січня 2017 року Петро Порошенко підписав Закон України «Про Вищу раду правосуддя», як повідомляє офіційне інтернет - представництво Президента України. Цим документом, зокрема, внесені зміни до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» в частині розширення кола осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу. 04 січня, «Голос України» опублікував Закон України «Про Вищу раду правосуддя», отже зазначені зміни набрали чинності - 5 січня 2017 року.

Метою зазначених законодавчих новел є посилення соціальних гарантій шляхом розширення кола осіб, які мають право на гарантовану державою безоплатну вторинну правову допомогу.

Насамперед, йдеться про **внутрішньо переміщених осіб та осіб, які до сьогодні лише претендували на отримання такого статусу**. Таким чином скористатися кваліфікованою правовою допомогою тепер зможуть близько 1 700 000 людей – саме така сьогодні є приблизна кількість зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб.

Така ж соціальна гарантія встановлена для **осіб, які претендують на отримання статусу учасника бойових дій**. Крім того, безоплатна вторинна правова допомога ветеранам війни, у тому числі учасникам бойових дій (на сьогодні їх близько 275 000 осіб), іншим особам, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», **надаватиметься не лише з питань їх соціального захисту, як це було до прийняття зазначених змін, а з будь-яких інших питань**.

Також суттєво змінилися підходи до визначення рівня малозабезпеченості, що є критерієм для отримання безоплатної вторинної правової допомоги не менше 10 000 000 осіб:

- по-перше, особа матиме таке право, якщо її дохід не перевищує двох прожиткових мінімумів;

- по-друге, враховуватиметься середньомісячний дохід особи, яка звертається за допомогою, а не середньомісячний сукупний дохід сім'ї, як це було дотепер.

Внесені зміни враховують об'єктивну потребу у забезпеченні доступу до безоплатної правової допомоги особам, які мають дохід, що дорівнює прожитковому мінімуму або навіть більше, проте є недостатнім для самостійної оплати правових послуг. Крім того, прийняті зміни зроблять особу незалежною від доходів інших членів сім'ї у питанні звернення за безоплатною правовою допомогою. Насамперед, це уможливить звернення за такою допомогою осіб, законні інтереси та права яких порушуються в сім'ї.

Реалізувати своє право на безоплатну правову допомогу можна через мережу центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги та їх структурні підрозділи – бюро правової допомоги. Правові послуги надають адвокати та штатні юристи центрів. Детальну інформацію з питань, пов'язаних з отриманням безоплатної правової допомоги, можна отримати за номером цілодобової телефонної лінії – **0 800 213 103** або на веб-сайтах Міністерства юстиції чи Координаційного центру з надання правової допомоги.

Із загальної кількості повідомлень, що надійшли до регіональних центрів з надання БВПД, а також з інформації, отриманої від адвокатів, які залучаються до надання безоплатної вторинної правової допомоги, виявлено 3 805 випадків, що свідчать про порушення працівниками правоохоронних органів вимог кримінального процесуального законодавства та Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року (із змінами). Відповідно до Порядку інформування регіональні центри з надання БВПД у разі виявлення порушень суб'єктами подання інформації вимог зазначеного Порядку інформують Координаційний центр з надання правової допомоги про такі випадки.

12 лютого 2016 року між Національною поліцією України та Міністерством юстиції України було укладено Меморандум про співпрацю у сфері надання безоплатної правової допомоги, одним із завдань якого визначено впровадження спільних механізмів та заходів щодо здійснення моніторингу стану забезпечення прав, свобод та законних інтересів громадян, зокрема права на безоплатну вторинну правову допомогу та дотримання гарантій адвокатської діяльності.

Координаційний центр здійснює систематичний аналіз щодо виявлених фактів порушення працівниками правоохоронних органів вимог КПК та Порядку інформування.

Лекція 17. Органи та установи Юстиції 2 год.

Питання для розгляду:

Конспект лекції

1. Органи та установи Юстиції: Система та правові засади
2. Міністерство юстиції України: структура, основні завдання та статус
3. Повноваження Міністерства юстиції
4. Територіальні органи Міністерства юстиції
5. Районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні управління юстиції: структура та повноваження
6. Органи виконання рішень суду.
7. Державна кримінально - виконавча служба України
8. Органи державної реєстрації.
9. Державна архівна служба України

10. Безоплатна правова допомога

Завдання на СРС: Органи і установи юстиції. Структура та напрямки діяльності органів юстиції України. Підрозділи з питань банкрутства. Представники Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини і регіональні відділення Секретаріату Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини.

Література: 1-6,13,20,42,44,45,46,47,50-58.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року № 1129-IV.— //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 3-4, ст. 21 Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>
3. Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» від 24 грудня 1993 р.// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 15, ст.86 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>
4. Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016; Редакція від 05.01.2017//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, N 29, ст.535 Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1403>
5. Закон України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016; Редакція від 17.02.2017 //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016,N30,ст.542 Режим оступу<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1404>
6. Закон України Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань 15.05.2003 Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 31-32, ст.263) Редакція від 28.04.2020 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
7. Указ Президента України Положення про Державну архівну службу України від 6 квітня 2011 р. № 407/2011– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385/2011>
8. Постанова Кабміну Про затвердження Положення про Міністерство юстиції від 02.07.2014 № 228 Редакція від 13.10.2016 р. Офіційний вісник України від 15.07.2014 р., № 54, стор. 88, Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF>
9. Постанова Кабміну від 21 жовтня 2015 р. Про затвердження Положення про державну архівну службу України Офіційний вісник України від 13.11.2015 р., № 88, стор. 82. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/870-2015-%D0%BF>
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2019 р. № 870 Деякі питання територіальних органів Міністерства юстиції <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/870-2019-%D0%BF>
11. Положення про Департамент державної реєстрації та нотаріату Міністерства Юстиції України, затвердженого наказом Мінюсту від 16.06.2016 р. №3676\к
12. Наказ Міністерства юстиції України від 2 лютого 2012 р. №198/5 «Про затвердження переліку реєстраційних служб територіальних органів юстиції» та від 23.06.2011 №1707/5
13. Положення про районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні управління юстиції затверджено наказом міністерства юстиції України 14.02.2007 n 47/5 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0125-07>

14. Нові реформи Міністерства юстиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://npu.dp.ua/ua/novini/266-novi-reformi-ministerstva-yustitsiji-ukrajini>

Topic 17. Summary

Here you can find information about Instances of authority and institutes of Justice. It is a system of enforcement jurisdiction which is assigned to form and ensure realization of state legal technicality police and completion of other acts, which are legally provided. Ministry of Justice of Ukraine is primary instance of enforcement jurisdiction. It practises with questions which connected with bankruptcy, forced accomplishment fixed by adjudication. Moreover, it realizes verifications of state jurisdiction.

Key words: instance of authority, institute, enforcement jurisdiction, state legal technicality police, bankruptcy, state jurisdiction.

1. Органи та установи Юстиції: Система та правові засади

Органи юстиції - система органів виконавчої влади, яку очолює Міністерство юстиції України, призначенням якої є формування та забезпечення реалізації державної правової політики та виконання інших завдань, визначених законодавством.

Установи та органи юстиції:

представники уповноваженого у справах європейського суду з прав людини і регіональні відділення секретаріату урядового уповноваженого у справах європейського суду з прав людини;

науково-дослідні установи судових експертиз;
державні нотаріальні контори.

Структура:

Міністерство юстиції України. Керується Положенням про Міністерство юстиції України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 №228

Органи, що координуються через Міністерство юстиції України:

Державна архівна служба України. Забезпечує реалізацію державної політики у сфері архівної справи, діловодства та створення і функціонування державної системи страхового фонду документації, а також міжгалузеву координацію з питань, що належить її компетенції.

Державна кримінально – виконавча служба України. Здійснює керівництво органами і установами виконання покарань в Україні, їй підпорядковуються територіальні органи управління в регіонах і містах державного значення. Діяльність Державної кримінально-виконавчої служби України спрямовується і координується Міністерством юстиції України. (Департамент з питань виконання кримінальних покарань.) Постанова Кабінет Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 20 «Деякі питання територіальних органів міністерства юстиції» (п 2)

Підвідомчі установи та державні підприємства:

- Державне підприємство «СЕТАМ»;
- Державне підприємство «Національні інформаційні системи»;
- Координаційний центр з надання правової допомоги;
- Інститут права та післядипломної освіти Міністерства юстиції;
- Державне підприємство «Центр оцінки та інформації».

Територіальні органи:

Територіальні органи з питань банкрутства

- Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Львів)
- Південно-Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Івано-Франківськ) Центрально-Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Хмельницький) Центрально-східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Київ)
- Північно-Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Суми)

- Південно-Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Дніпро)
- Південне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Одеса)
- Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України. Забезпечує реалізацію державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) відповідно до законів України.

Департамент нотаріату та державної реєстрації: Департамент в межах повноважень забезпечує виконання завдань, покладених на Міністерство, щодо реалізації державної політики у сфері нотаріату, з питань державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, державної реєстрації юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб – підприємців, реєстрації статуту територіальної громади м. Києва, державної реєстрації друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств, як суб'єктів інформаційної діяльності.

2. Міністерство юстиції України: структура, основні завдання та статус Міністерство юстиції України

Мін'юст у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Положення про Міністерство юстиції України затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 228

Міністерство юстиції України (Мін'юст) є *центральним органом виконавчої влади*, діяльність якого *спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України*.

Мін'юст є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує **державну правову політику**, державну політику з питань **банкрутства**, у сфері **нотаріату**, організації **примусового виконання рішень судів** та інших органів (посадових осіб) (далі - виконання рішень), **державної реєстрації актів цивільного стану**, державної **реєстрації речових прав на нерухоме майно** та їх обтяжень, державної **реєстрації обтяжень рухомого майна**, державної **реєстрації юридичних осіб, громадських формувань**, що не мають статусу юридичної особи, та **фізичних осіб - підприємців**, реєстрації статуту територіальної громади м. Києва, реєстрації статутів Національної академії наук та національних галузевих академій наук, державної реєстрації друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності, у сфері **виконання кримінальних покарань та пробації**, у сфері **правової освіти населення**; забезпечує формування державної політики у **сфері архівної справи** і діловодства та створення і функціонування державної системи страхового фонду документації. Мін'юст є державним органом з **питань банкрутства**.

Мін'юст здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи Мін'юсту.

Мін'юст у межах повноважень, передбачених законом, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України видає накази, здійснює організацію і контроль за їх виконанням. Накази Мін'юсту, видані у межах повноважень, передбачених законом, обов'язкові для виконання центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, місцевими державними адміністраціями, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та громадянами.

Мін'юст очолює Міністр, який **призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади Верховною Радою України**.

Міністр має першого заступника, заступників, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозицій Міністра.

Міністр:

- 1) очолює Мін'юст, здійснює керівництво його діяльністю;
- 2) спрямовує і координує здійснення іншими центральними органами виконавчої влади заходів з питань, що належать до компетенції Мін'юсту;
- 3) спрямовує та координує діяльність Укрдержархіву (далі - Служба), в тому числі:
- 4) визначає пріоритети роботи Мін'юсту та шляхи виконання покладених на нього завдань, затверджує плани його роботи, звіти про їх виконання;
- 5) організовує та контролює виконання Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України Мін'юстом;
- 6) подає на розгляд Кабінету Міністрів України проекти законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, розробником яких є Мін'юст;
- 7) представляє в установленому порядку проекти законів, розробником яких є Мін'юст та служби, і доповідає з інших питань, що належать до компетенції Мін'юсту, під час їх розгляду на пленарних засіданнях Верховної Ради України;
- 8) веде переговори і підписує міжнародні договори України у межах наданих йому повноважень;
- 12¹) вносить Кабінету Міністрів України подання про утворення в межах граничної чисельності державних службовців та працівників апарату Мін'юсту і коштів, передбачених на утримання Мін'юсту, ліквідацію, реорганізацію його територіальних органів як юридичних осіб публічного права, затверджує положення про них;
- 12²) затверджує структуру апарату Мін'юсту і його територіальних органів;
- 12³) утворює, ліквідує, реорганізовує за погодженням з Кабінетом Міністрів України територіальні органи Мін'юсту як структурні підрозділи його апарату, що не мають статусу юридичної особи;
- 12⁴) призначає на посаду та звільняє з посади керівників підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління Мін'юсту, приймає рішення щодо їх заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності, вносить подання щодо представлення їх в установленому порядку до відзначення державними нагородами України;
- 13) затверджує положення про самостійні структурні підрозділи апарату Мін'юсту;
- 13¹) утворює уповноважені органи з питань пробації, установи виконання покарань, слідчі ізолятори, воєнізовані формування, навчальні заклади, заклади охорони здоров'я, підприємства установ виконання покарань, інші підприємства, установи та організації, утворені для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби, в установленому порядку призначає на посаду та звільняє з посади їх керівників, застосовує заходи заохочення та притягує до дисциплінарної відповідальності, вносить подання щодо представлення до відзначення державними нагородами України, а також затверджує їх положення (статути);
- 13²) присвоює в установленому порядку спеціальні звання молодшого, середнього і старшого начальницького складу особам, які проходять службу в органах і установах, вносить Президенту України подання про присвоєння вищих спеціальних звань;
- 13⁴) запроваджує в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах режим особливих умов, залучає в разі потреби органи і підрозділи Національної поліції для припинення в них групових протиправних дій та ліквідації їх наслідків.

3. Повноваження Міністерства юстиції

Формування й реалізація державної правової політики

- 1) розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів;
- 2) розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства;
- 3) здійснює правову експертизу проектів законів, інших актів законодавства;

- 4) здійснює державну реєстрацію нормативно-правових актів;
- 8) розробляє плани законопроектної роботи;
- 9) здійснює офіційне опублікування нормативно-правових актів, чинних міжнародних договорів України, рішень Європейського суду з прав людини щодо України;
- 10) здійснює офіційне видання збірників актів законодавства та кодексів;
- 11) координує діяльність міністерств та інших центральних органів виконавчої влади з питань систематизації законодавства, перевіряє її стан та ін.

Експертне забезпечення правосуддя

- 1) організовує відповідно до законодавства експертне забезпечення правосуддя;
- 2) зупиняє дію або анулює свідчення про присвоєння кваліфікації судового експерта;
- 3) спрямовує і контролює діяльність науково – дослідних установ, які проводять судову експертизу та належать до сфери управління Мін'юсту України, здійснює нормативно – методичне забезпечення їх діяльності та ін.

Надання правової допомоги

- 1) сприяє розвитку надання юридичних послуг із метою реалізації прав, свобод і законних інтересів громадян та юридичних осіб;
- 2) забезпечує координацію діяльності центральних органів виконавчої влади щодо реалізації державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги;
- 3) забезпечує роботу громадських приймалень із надання безоплатної первинної правової допомоги;
- 6) відповідає за впровадження та функціонування системи безоплатної вторинної правової допомоги;
- 7) утворює центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги та контролює їх діяльність та ін.

Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу

- 1) організовує роботу з підготовки щорічного плану заходів щодо виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, проводить моніторинг її виконання;
- 2) здійснює науково-експертне, аналітичне, інформаційне та методологічне забезпечення виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, переклад українською мовою актів.

Реалізація політики з питань банкрутства

- 1) сприяє створенню організаційних, економічних та інших необхідних для здійснення процедур платоспроможності боржник або визнання його банкрутом;
- 2) організовує підготовку арбітражних керуючих;
- 3) веде єдину базу даних про підприємств щодо яких порушені провадження у справі про банкрутство

Державне регулювання нотаріальної діяльності.

- 1) встановлює порядок допуску громадян і провадження;
- 2) здійснює контроль за організацією роботою нотаріату, керівний державними нотаріальними конторами.
- 3) перевіряє стан організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів і виконання ними правил нотаріального діловодства.
- 4) видає та анулює свідчення про право на зайняття нотаріальною діяльністю;
- 5) встановлює умови і порядок проходження стажування, вимог щодо робочого місця приватного нотаріуса, і ведення нотаріального діловодства та ін.

4. Територіальні органи Міністерства юстиції

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2019 р. № 870 Деякі питання територіальних органів Міністерства юстиції <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/870-2019-%D0%BF> утворені наступні міжрегіональні управління Міністерства юстиції:

Міжрегіональні територіальні органи Міністерства юстиції, що утворюються є правонаступниками територіальних органів Міністерства юстиції, які ліквідуються.

Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Львів) - Головного територіального управління юстиції у Волинській області, Головного територіального управління юстиції у Львівській області, Головного територіального управління юстиції у Рівненській області;

Південно-Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Івано-Франківськ) - Головного територіального управління юстиції у Закарпатській області, Головного територіального управління юстиції в Івано-Франківській області, Головного територіального управління юстиції у Тернопільській області, Головного територіального управління юстиції у Чернівецькій області;

Центрально-Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Хмельницький) - Головного територіального управління юстиції у Вінницькій області, Головного територіального управління юстиції у Житомирській області, Головного територіального управління юстиції у Хмельницькій області;

Центральне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Київ) - Головного територіального управління юстиції у Київській області, Головного територіального управління юстиції у м. Києві, Головного територіального управління юстиції у Черкаській області;

Північно-Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Суми) - Головного територіального управління юстиції у Полтавській області, Головного територіального управління юстиції у Сумській області, Головного територіального управління юстиції у Чернігівській області;

Південно-Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Дніпро) - Головного територіального управління юстиції у Дніпропетровській області, Головного територіального управління юстиції у Запорізькій області, Головного територіального управління юстиції у Кіровоградській області;

Південне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Одеса) - Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області, Головного територіального управління юстиції в Одеській області, Головного управління юстиції у м. Севастополі, Головного територіального управління юстиції у Херсонській області;

Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Харків) - Головного територіального управління юстиції у Донецькій області, Головного територіального управління юстиції у Луганській області, Головного територіального управління юстиції у Харківській області.

Метою міжрегіонального управління Міністерства юстиції є забезпечення захисту прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб, сприяння у вирішенні проблем, з якими зустрічається кожна пересічна людина та активна реалізація реформ, які відбуваються в Україні в усіх сферах суспільного життя

Основними завданнями міжрегіонального управління Міністерства юстиції є:

- реалізація державної правової політики, державної політики з питань банкрутства, у сферах державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, державної реєстрації громадських формувань та друкованих засобів масової інформації;
- забезпечення реалізації державної політики у сферах організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб);
- забезпечення роботи нотаріату;

- внесення на розгляд Мін'юсту пропозицій щодо формування та реалізації політики у зазначених сферах;
- забезпечення представництва інтересів державного органу у судах України;
- протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму (щодо нотаріусів, адвокатів та інших осіб, які надають юридичні послуги);
- здійснення в межах повноважень міжнародно-правового співробітництва.

У складі міжрегіонального управління Міністерства юстиції діють:

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ВІДДІЛИ ТА КОНТОРИ

Територіальні відділи державної реєстрації актів цивільного стану

Територіальні відділи державної виконавчої служби

Державні нотаріальні контори

Повноваження:

- узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його повноважень, готує пропозиції щодо його вдосконалення та подає їх на розгляд Мін'юсту, ДВС та Укрдержреєстру;
- забезпечує доступ до публічної інформації;
- організовує роботу установ нотаріату, перевіряє їх діяльність і вживає заходи до її поліпшення;
- у встановленому порядку здійснює легалізацію місцевих громадських організацій;
- забезпечує ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян;
- сприяє створенню організаційних, економічних та інших умов, необхідних для здійснення процедур відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом та ін.

5. Районні та прирівняні до них управління юстиції

Положення про районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні управління юстиції затверджено наказом Міністерства юстиції України 14.02.2007 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0125-07>

Районні та прирівняні до них управління юстиції - є територіальними органами Міністерства юстиції України. Підпорядковуються Мін'юсту безпосередньо Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в областях, місті Києві.

Начальник. Призначається на посаду за погодженням з головами відповідних місцевих державних адміністрацій та звільняється з посади Міністром юстиції України за поданням начальника відповідного головного управління юстиції.

Заступники начальника, кількість яких визначає відповідне головне управління юстиції. Призначаються на посаду та звільняються з посади начальником відповідного головного управління юстиції за поданням начальника управління юстиції.

Керівники структурних підрозділів, що забезпечують реалізацію повноважень ДВС та Укрдержреєстру, призначаються на посади та звільняються з посад відповідно Головою ДВС та Головою Укрдержреєстру за поданням керівників структури підрозділів головних управлінь юстиції, що забезпечують реалізацію повноважень ДВС та Укрдержреєстру, погодженим з начальником відповідного головного управління юстиції.

Завдання

- ✓ реалізація державної правової політики, а також забезпечення реалізації державної політики у сферах реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань, статутів, організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців;

- ✓ експертне забезпечення правосуддя;
- ✓ забезпечення роботи нотаріату;
- ✓ здійснення у межах повноважень міжнародно-правового співробітництва

Повноваження

- ✓ узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його повноважень, готує пропозиції щодо його вдосконалення та подає їх на розгляд головних управлінь юстиції;
- ✓ бере участь у розвитку системи правової інформації;
- ✓ здійснює через засоби масової інформації інформування населення з питань держави і права, захисту прав і основних свобод людини, чинного законодавства та діяльності підвідомчих органів та установ юстиції;
- ✓ організовує та забезпечує роботу громадських приймалень із надання безоплатної правової допомоги мало забезпеченим верствам населення;
- ✓ забезпечує доступ до публічної інформації;
- ✓ сприяє розвитку надання юридичних послуг з метою реалізації прав, свобод і законних інтересів громадян і юридичних осіб;
- ✓ сприяє організації навчання державних виконавців забезпечує підвищення рівня їх кваліфікації;
- ✓ здійснює державну реєстрацію нормативно-правових актів районних, районних у містах державних адміністрацій, веде реєстр цих актів та ін

6. Органи виконання рішень суду.

Завдання:

Своєчасне, повне і неупереджене виконання рішень, примусове виконання яких передбачено законом.

Принципи:

- ✓ Верховенство права;
- ✓ Законність, незалежність;
- ✓ Справедливість, неупередженість та об'єктивність;
- ✓ Обов'язковість виконання рішень;
- ✓ Диспозитивність;
- ✓ Гласність та відкритість виконавчого провадження та фіксування його технічними засобами;
- ✓ Розумність строків виконавчого провадження;
- ✓ Співмірність заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішенням.

Правові основи:

1. Конституція України
2. Закон України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р., (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 30, ст.542) Редакція від 13.02.2020, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
3. Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 29, ст.535) Редакція від 20.03.2020, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>
4. Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень»
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
6. Кримінальний кодекс України
7. Інструкція з організації примусового виконання рішень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 02.04.2012 № 512/5
8. інші акти Президента України та Кабінету Міністрів України, накази Міністерства юстиції України;
9. Інші акти законодавства України;

10. Доручення Президента України та Міністра юстиції України.

Департамент державної виконавчої служби – структурний підрозділ Міністерства юстиції
Основними завданнями Департаменту державної виконавчої служби є:

- 1) реалізація державної політики у сфері організації примусового виконання рішень;
- 2) внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері виконання рішень;
- 3) забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень у порядку, встановленому законодавством.

Державний виконавець є представником влади, діє від імені держави і перебуває під її захистом та уповноважений державою здійснювати діяльність з примусового виконання рішень у порядку, передбаченому законом. Ними є керівники органів ДВС, їхні заступники, головні державні виконавчі, старші державні виконавчі, державні виконавці органів ДВС.

Державним виконавцем може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту не нижче другого рівня, володіє державною мовою і здатний за своїми особистими і діловими якостями здійснювати повноваження державного виконавця. Спеціальні вимоги до рівня професійної компетенції державних виконавців та керівників органів ДВС визначаються Мінюстом.

Приватні виконавці – громадяни України уповноважені державою здійснювати діяльність з примусового виконання рішень у порядку, встановленому законом. Є суб'єктами незалежної професійної діяльності.

Приватним виконавцем може бути громадянин України, який досяг 25 років, має вищу юридичну освіту не нижче другого рівня, володіє державною мовою, має стаж роботи у галузі права після отримання відповідного диплому не менше двох років та склав кваліфікаційний іспит.

Приватний виконавець зобов'язаний до початку здійснення діяльності застрахувати свою цивільно правову відповідальність перед третіми особами. Мінімальний розмір страхової суми має становити 10% загальної суми стягнення за виконавчими документами, що перебувають на виконанні у приватного виконавця протягом року, але не менше 1 тисячі мінімальних розмірів заробітної плати станом на початок відповідного календарного року.

Приватний виконавець має право приймати до виконання виконавчі документи, місце виконання яких відповідно до ЗУ «Про виконавче провадження», у яких розташований його виконавчий округ.

Органи та особи, які здійснюють примусове виконання рішень Стаття 5.

1. Примусове виконання рішень покладається на *органи державної виконавчої служби (державних виконавців)* та у передбачених цим Законом випадках на *приватних виконавців*, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України "Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів".

2. *Приватний виконавець здійснює примусове виконання рішень*, передбачених статтею 3 цього Закону, *крім:*

- 1) рішень про відібрання і передання дитини, встановлення побачення з нею або усунення перешкод у побаченні з дитиною;
- 2) рішень, за якими боржником є держава, державні органи, Національний банк України, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, державні та комунальні підприємства, установи, організації, юридичні особи, частка держави у статутному капіталі яких перевищує 25 відсотків, та/або які фінансуються виключно за кошти державного або місцевого бюджету;
- 3) рішень, за якими боржником є юридична особа, примусова реалізація майна якої заборонена відповідно до закону;
- 4) рішень, за якими стягувачами є держава, державні органи;

- 5) рішень адміністративних судів та рішень Європейського суду з прав людини;
- 6) рішень, які передбачають вчинення дій щодо майна державної чи комунальної власності;
- 7) рішень про виселення та вселення фізичних осіб;
- 8) рішень, за якими боржниками є діти або фізичні особи, які визнані недієздатними чи цивільна дієздатність яких обмежена;
- 9) рішень про конфіскацію майна;
- 10) рішень, виконання яких віднесено цим Законом безпосередньо до повноважень інших органів, які не є органами примусового виконання;
- 11) інших випадків, передбачених цим Законом та Законом України "Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів".

Протягом першого року зайняття діяльністю приватного виконавця, приватний виконавець не може здійснювати примусове виконання рішень за якими сума стягнення становить двадцять та більше мільйонів гривень або еквівалентну суму в іноземній валюті.

Строк зайняття діяльністю приватного виконавця обчислюється з дня внесення інформації про приватного виконавця до Єдиного реєстру приватних виконавців України.

До строку зайняття діяльністю приватного виконавця не зараховується строк зупинення діяльності приватного виконавця.

3. Приватний виконавець має право повернути виконавчий документ стягувачу без прийняття до виконання:

- 1) якщо на момент подачі стягувачем заяви про примусове виконання рішення кількість виконавчих документів за рішеннями про стягнення періодичних платежів, заробітної плати, заборгованості фізичних осіб з оплати житлово-комунальних послуг, поновлення на роботі перевищує 20 відсотків загальної кількості виконавчих документів, що перебувають на виконанні у приватного виконавця;
- 2) в інших випадках, передбачених законом.

При поверненні виконавчого документа стягувачу з підстав, передбачених цією частиною, приватний виконавець зобов'язаний письмово зазначити підстави повернення, право стягувача оскаржити рішення про повернення виконавчого документа без прийняття до виконання, а також право стягувача подати виконавчий документ на виконання іншого приватного виконавця або до органу державної виконавчої служби.

4. Державний виконавець, приватний виконавець (далі - виконавець) не може виконувати рішення, якщо:

- 1) боржником або стягувачем є сам виконавець, близькі йому особи (особи, які разом проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки з виконавцем (у тому числі особи, які разом проживають, але не перебувають у шлюбі), а також незалежно від зазначених умов - чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням виконавця), пов'язані з ним особи.

Пов'язаними особами у розумінні цього Закону є юридичні та/або фізичні особи, відносини між якими можуть впливати на умови або результати їхньої діяльності чи діяльності осіб, яких вони представляють, з урахуванням таких критеріїв:

виконавець безпосередньо та/або опосередковано (через пов'язаних осіб) володіє корпоративними правами юридичної особи, яка є стороною виконавчого провадження, чи спільно з юридичною та/або фізичною особою, яка є стороною виконавчого провадження, володіє корпоративними правами будь-якої юридичної особи;

виконавець має право та/або повноваження призначати (обирати) одноособовий виконавчий орган або колегіальний склад виконавчого органу/склад наглядової ради зазначених юридичних осіб.

Пряма або опосередкована участь держави в юридичних особах не є підставою для визнання таких юридичних осіб пов'язаними;

- 2) боржником або стягувачем є особа, яка перебуває у трудових відносинах з таким виконавцем;
- 3) виконавець, близька йому особа або особа, яка перебуває з виконавцем у трудових відносинах, має реальний або потенційний конфлікт інтересів;
- 4) сума стягнення за виконавчим документом з урахуванням сум за виконавчими документами, що вже перебувають на виконанні у приватного виконавця, перевищує мінімальний розмір страхової суми за договором страхування цивільно-правової відповідальності такого приватного виконавця.
5. За заявою стягувача виконавчий документ може бути передано від одного приватного виконавця іншому або відповідному органу державної виконавчої служби, або від органу державної виконавчої служби - приватному виконавцю. Про передачу (прийняття до виконання) виконавчого документа виконавець виносить постанову. Передача виконавчих документів здійснюється в порядку, визначеному Міністерством юстиції України.

7. Державна кримінально – виконавча служба України

Державна кримінально – виконавча служба України виконує завдання здійснення державної політики у сфері виконання кримінальних покарань. Знаходиться в процесі реформування, пов'язаному із ліквідацією Державної пенітенціарної служби України і передачі її повноважень Мінюсту.

Правові основи:

- ✓ Конституція України;
- ✓ ЗУ «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» від 23.06.2005, «Про чисельність Державної кримінально-виконавчої служби України» від 02.03.2000, Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 та ін..
- ✓ Акти і доручення Президента України та Кабінету Міністрів України
- ✓ Накази Міністерства юстиції України, доручення Міністра юстиції України.

Принципи

1. Законність
2. Повага та дотримання прав і свобод людини та громадянина;
3. Гуманізм;
4. Позапартійність;
5. Єдиноначальність;
6. Колегіальність про розробці важливих рішень;
7. Взаємодія з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, благодійними та релігійними організаціями;
8. Відкритості для демократичного цивільного контролю.

Система

1. Мінюст (департамент ДКВС, та департамент пробації та ін..);
2. 6 міжрегіональних управлінь з питань виконання кримінальних покарань та пробації Мінюсту;
 - ✓ Південна (м. Одеса) – Кіровоградська, Одеська, Миколаївська, Херсонська області, АРК та м. Севастополь.
 - ✓ Південне – Східне (м. Дніпро) Дніпропетровська, Донецька, Запорізька області.
 - ✓ Північне – Східне (м. Харків) Луганська, Сумська, Харківська, Полтавська області.
 - ✓ Центральне (м. Київ) – Житомирська, Чернігівська області та м. Київ.
 - ✓ Центральне – Західне (м. Вінниця) – Вінницька, Хмельницька, Чернівецька області.
 - ✓ Західне (м. Львів) – Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська області.

Завдання:

- 1)реалізація державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.
- 2)внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.
- 3)забезпечення формування системи наглядових, соціальних, виховних та профілактичних заходів , які застосовуються до засуджених та осіб, узятих під варту.
- 4)контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав та інтересів засуджених та осіб, узятих під варту.

Повноваження:

- 1). узагальнює практику застосування законодавства з питань виконання кримінальний покарань;
- 2). визначає основні напрямки діяльності територіальних органів, кримінально – виконавчої інспекції, установи виконання покарань,слідчих ізоляторів, воєнізованих формувань, навчальних закладів,закладів охорони здоров'я,підприємств установ і організації, утворених для забезпечення виконання завдань Державної кримінально – виконавчої служби;
- 3). організовує та контролює виконання вироків суду та інших судових рішень і застосування передбачених законом засобів виправлення засуджених;
- 4). забезпечує здійснення заходів стосовно запобіганню вчинення кримінальних правопорушень і дисциплінарних проступків засудженими особами, узятими під варту, а також заходів щодо них для припинення кримінальних правопорушень і дисциплінарних проступків;
- 5). організовує здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням.
- 6). забезпечує контроль за за організацією охорони установ виконання покарань , слідчих ізоляторів, дотримання правопорядку та забезпеченням безпеки в них;
- 7). Організує облік та реєстрацію засуджених та осіб, узятих під варту;
- 8). Визначає вид установи виконання покарань, у якій відбуватимуть покарання засуджені до позбавлення волі, здійснює розподіл, переводить їх та осіб узятих під варту, з однієї установи до іншої;
- 9). здійснює видачу осіб (екстрадицію), а такою прийом громадян України, засуджених за кордоном, для відбування покарання на території України та передачу іноземців, засуджених судами України, для відбування покарання за кордоном;
- 10). організує у взаємодії з МОН навчання засуджених та надання освітніх послуг особам, узятим під варту, та ін..

8. Органи Державної реєстрації

Органи Державної реєстрації відповідають за реалізацією державної політики у сферах державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, реєстрації об'єднань громадян, інших громадських формувань, статутів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, якщо їх реєстрація передбачена законами, статуту територіальної громади міста Києва, друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності.

Правові основи:

Конституція України;

Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань 15.05.2003 Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 31-32, ст.263)

Редакція від 28.04.2020 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

Положення про Департамент державної реєстрації та нотаріату Міністерства Юстиції України, затвердженого наказом Мінюсту від 16.06.2016 р. №3676\к
 Накази Міністерства юстиції України від 2 лютого 2012 р. №198/5 «Про затвердження переліку реєстраційних служб територіальних органів юстиції» та від 23.06.2011 №1707/5

Система:

Департамент державної реєстрації Мінюсту (Утворений замість Державної реєстраційної служби України, яка була ліквідована у 2015 р.);

Управління державної реєстрації Міжрегіональних територіальних органів Міністерства юстиції;

Реєстраційна служба міськрайонних управлінь юстиції.

Завдання:

- ✓ Реалізація державної політики у сферах державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, реєстрації об'єднань громадян, інших громадських формувань, статутів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, якщо їх реєстрація передбачена законами, статуту територіальної громади міста Києва, друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності;
- ✓ Видають спеціалізований друкований засіб масової інформації, в якому публікують відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців;
- ✓ Забезпечують безперешкодний доступ судам загальної юрисдикції до відомостей Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців;
- ✓ Здійснюють реєстрацію релігійних організацій;
- ✓ Здійснюють легалізацію всеукраїнських об'єднань громадян, реєстрацію політичних партій, міжнародних громадських організацій, всеукраїнських та міжнародних організацій роботодавців, всеукраїнських та міжнародних благодійних організацій, постійно діючих третейських судів, засновниками яких є всеукраїнські громадські організації, адвокатських об'єднань тощо.;
- ✓ Здійснюють реєстрацію державної символіки громадських організацій, політичних партій, благодійних організацій;
- ✓ Здійснюють контроль за додержанням політичною партією вимог Конституції та законів України, а також статуту політичної партії;
- ✓ Забезпечують ведення та функціонування Державного реєстру актів цивільного стану громадян, Державного реєстру речових прав на нерухоме майно;
- ✓ Єдиного державного реєстру іпотек, Реєстру прав власності на нерухоме майно;
- ✓ Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців; Єдиного реєстру громадських формувань; Державного реєстру друкованих засобів масової інформації; Реєстру символік громадських організацій, політичних партій, благодійних організацій, Реєстру адвокатських об'єднань та ін..

Повноваження:

Система органів державної реєстрації: (Стаття 5.)

1. Систему органів у сфері державної реєстрації становлять:

- 1) Міністерство юстиції України;
- 2) інші суб'єкти державної реєстрації.

2. До повноважень Міністерства юстиції України у сфері державної реєстрації належить:

- 1) формування державної політики у сфері державної реєстрації;
- 2) нормативно-правове, методологічне та інформаційне забезпечення у сфері державної реєстрації;
- 3) координація діяльності у сфері державної реєстрації громадських формувань;

- 4) контроль за діяльністю у сфері державної реєстрації, у тому числі шляхом постійного моніторингу реєстраційних дій в Єдиному державному реєстрі відповідно до цього Закону та прийняття обов'язкових до виконання рішень, передбачених цим Законом;
- 5) здійснення повноважень держателя Єдиного державного реєстру;
- 6) визначення технічного адміністратора;
- 7) забезпечення надання доступу до Єдиного державного реєстру державним реєстраторам, уповноваженим особам суб'єктів державної реєстрації прав, іншим суб'єктам відповідно до цього Закону та прийняття рішень про тимчасове блокування або анулювання такого доступу у випадках, передбачених цим Законом;
- 8) розгляд скарг на рішення, дії або бездіяльність державних реєстраторів, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Міністерства юстиції України та прийняття обов'язкових до виконання рішень, передбачених цим Законом;
- 9) складання протоколів про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення;
- 10) взаємодія з державними органами, органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями з питань державної реєстрації;
- 11) державна реєстрація політичних партій, всеукраїнських профспілок, їх об'єднань, всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців, відокремлених підрозділів іноземних неурядових організацій, представництв, філій іноземних благодійних організацій, постійно діючих третейських судів, засновниками яких є всеукраїнські громадські організації, всеукраїнських творчих спілок, символіки громадських формувань;
- 12) надання виписок у паперовій формі для проставлення апостилю та проставлення на них апостилю;
- 13) здійснення інших повноважень, передбачених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

3. До повноважень інших суб'єктів державної реєстрації належить:

1) забезпечення:

прийому документів, поданих для державної реєстрації;
 державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій;
 ведення Єдиного державного реєстру та надання відомостей з нього;
 формування та зберігання реєстраційних справ;

2) здійснення інших повноважень, передбачених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

Акредитовані суб'єкти можуть здійснювати усі повноваження, визначені у цій частині, або здійснювати повноваження щодо забезпечення прийняття та видачі документів у сфері державної реєстрації на підставі договору з іншим суб'єктом державної реєстрації та/або нотаріусом.

9. Державна архівна служба України

Державна архівна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координує Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України, входить до системи виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері архівної справи, створення і функціонування державної системи *страхового фонду документа* (далі - *СФД*), а також міжгалузеву координацію з питань, що належать до її компетенції.

Правові основи:

- ✓ Конституція України;
- ✓ ЗУ «Про Національний архівний фонд та архівні установи» від 24 грудня 1993

р.

✓ Положення про Державну архівну службу України, затверджене Указом Президента України від 06.04.2011 № 407/2011, інші акти Президента України та Кабінету Міністрів;

✓ накази Міністерства юстиції України, доручення Президента України та Мін'юсту

Завдання:

1) внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері архівної справи, створення і функціонування державної системи СФД, забезпечення її реалізації

2) організація формування, державного обліку та зберігання документів Національного архівного фонду, використання відомостей, що в ньому містяться;

3) координація і контроль за формуванням страхового фонду документації, його веде* утриманням і видачею користувачам копій документів страхового фонду документації, і хід них для поставлення на виробництво, експлуатацію та ремонт продукції оборонного мобілізаційного і господарського призначення, для проведення будівельних (відбудовчих), рятувальних та аварійно-відновлювальних робіт під час ліквідації надзвичайних с: цій та в особливий період, а також у сфері збереження інформації про культурні цінності забезпечення зберігання та використання архівних електронних документів;

4) контроль за діяльністю архівних установ, служб діловодства, управління та контролю відповідно до законодавства за діяльністю підприємств, установ, організацій СФД;

5) організація проведення науково-дослідних робіт у сфері архівної справи, документознавства, археографії, формування та зберігання СФД

Повноваження:

1) розробляє цільові програми розвитку архівної справи, діловодства, СФД, у тому числі мобілізаційного та оборонного призначення, визначає заходи щодо їх виконання;

2) бере участь у розробленні прогнозів та проектів програм розвитку державної системи СФД, а також заходів, спрямованих на реалізацію цих програм;

3) бере участь у розробленні галузевих, АРК, обласних, районних, міських програм створ СФД, погоджує їх проекти та забезпечує контроль за їх реалізацією;

4) подає Міністру юстиції України для внесення в установленому порядку на розгляд кабінету Міністрів України пропозиції щодо утворення, реорганізації, ліквідації централ державних архівів, а разом із відповідними центральними органами виконавчої влади - утворення галузевих державних архівів, здійснює контроль за їх діяльністю;

5) утворює, реорганізовує та ліквідує центральні державні архівні установи;

6) розробляє та подає на затвердження Міністру юстиції України положення про центр державні архіви, центральні державні архівні установи;

7) організовує в установленому порядку облік, обстеження та аналіз діяльності архівних установ незалежно від форми власності та підпорядкування, контролює ведення держав архівами реєстру архівних установ;

8) організовує формування Національного архівного фонду, в тому числі поповнення документами культурної спадщини України, що перебувають за кордоном, та до куме н іноземного походження, що стосуються історії України;

9) забезпечує створення, зберігання та використання архівних електронних документів;

10) розробляє та затверджує типові переліки документів зі строками зберігання.

10. Безоплатна правова допомога

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

Безоплатна первинна правова допомога, суб'єктами права на яку є усі особи, які перебувають під юрисдикцією України, включає такі види правових послуг:

– надання правової інформації;

– надання консультацій і роз'яснень з правових питань;

– складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів

процесуального характеру);

– надання консультацій, роз'яснень та підготовка проектів договорів користування земельними ділянками (оренда, суборенда, земельний сервітут, емфітевзис, суперфіцій) для сільського населення – власників земельних ділянок;

– надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Безоплатна вторинна правова допомога – вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя, і включає такі види правових послуг, як:– надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

- захист;
- здійснення представництва інтересів осіб в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
- складення документів процесуального характеру.

Згідно із статтею 14 Закону право на безоплатну вторинну правову допомогу мають такі категорії осіб:

1) особи, які перебувають під юрисдикцією України, якщо їхній середньомісячний дохід не перевищує двох розмірів прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до закону для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, а також особи з інвалідністю, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі, що не перевищує двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб;

*тобто станом на січень-липень 2020 року середньомісячний дохід не має перевищувати 4204 грн для працездатних осіб та 3276 грн для непрацездатних осіб

2) діти, у тому числі діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти, які постраждали внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту;

2-1) внутрішньо переміщені особи;

2-2) громадяни України, які звернулися із заявою про взяття їх на облік як внутрішньо переміщених осіб;

3) особи, до яких застосовано адміністративне затримання;

4) особи, до яких застосовано адміністративний арешт;

5) особи, які відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважаються затриманими;

6) особи, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою;

7) особи, у кримінальних провадженнях стосовно яких відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України захисник залучається слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої процесуальної дії, а також особи, засуджені до покарання у вигляді позбавлення волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або обмеження волі;

8) особи, на яких поширюється дія Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»;

9) ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», особи, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, особи, які належать до числа жертв нацистських переслідувань;

9-1) особи, які перебувають під юрисдикцією України і звернулися для отримання статусу особи, на яку поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;

- 10) особи, щодо яких суд розглядає справу про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи;
- 11) особи, щодо яких суд розглядає справу про надання психіатричної допомоги в примусовому порядку;
- 12) особи, реабілітовані відповідно до законодавства України;
- 13) особи, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі; У разі якщо особа не належить до суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, працівники центру сприятимуть в отриманні такої допомоги від громадських правозахисних організацій.
- 14) викривачі у зв'язку з повідомленням ними інформації про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення;
- 15) громадяни України – власники земельних ділянок, які проживають у сільській місцевості.

Як і де отримати безоплатну правову допомогу?

Отримати правову допомогу можна особисто, звернувшись до найближчого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, бюро правової допомоги або до громадських правозахисних організацій. Знайти найближчий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги, бюро правової допомоги та офіс громадської правозахисної організації можна тут: Всеукраїнська карта правових потреб, інституцій та партнерів системи безоплатної правової допомоги

Також детальну інформацію щодо отримання безоплатної правової допомоги можна дізнатися, зателефонувавши за номером «гарячої лінії» системи безоплатної правової допомоги **0 800 213 103** (цілодобово та безкоштовно у межах України зі стаціонарних та мобільних телефонів). За згаданою «гарячою лінією» можна отримати консультацію з правових питань, дізнатися інформацію щодо актуальних адрес центрів та з'ясувати інші питання функціонування системи надання безоплатної правової допомоги.

Розвиток системи БПД

2 червня 2011 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про безоплатну правову допомогу», що стало стартом розвитку системи БПД. 6 червня 2012 року Урядом утворено Координаційний центр з надання правової допомоги – першу установу системи БПД. З 1 січня 2013 року розпочали працювати регіональні центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, на які покладено функцію надання БВПД підозрюваним та обвинуваченим у кримінальному провадженні, затриманим, заарештованим та засудженим. З 1 липня 2015 року 100 місцевих центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги розпочали роботу у всіх регіонах України і завершується інституційний розвиток системи БПД створенням понад 400 бюро правової допомоги у районних центрах та малих містах з 1 вересня 2016 року.

І вже станом на сьогодні ми маємо:

- 23 регіональні центри з надання БВПД;
- 84 місцевих центрів з надання БВПД;
- 428 бюро правової допомоги;
- 5 правових клубів «Pravokator»;
- 6760 адвокатів залучених до надання БВПД;
- близько 1500 штатних юристів системи БПД;
- бюджет на забезпечення формування та функціонування системи БПД у 2019 році складає 390,5 млн. грн.; бюджет на оплату послуг та відшкодування витрат адвокатів з надання БВПД – 337, 7 млн. грн.

Українська система надання безоплатної правової допомоги – найбільша в Європі та один із найуспішніших соціальних проектів Міністерства юстиції України, Уряду та міжнародних партнерів.

Разом з тим, система безоплатної правової допомоги продовжує розвиватися, прагнучи якнайкраще відповідати сучасним викликам.

Інституційна незалежність системи БПД

З метою забезпечення незалежності управління системою БПД, прозорості її діяльності та ефективної реалізації державної політики у сфері безоплатної правової допомоги створюється Наглядова рада Координаційного центру з надання правової допомоги.

Наглядова рада – це нова модель управління системою БПД. Її діяльність буде спрямована на забезпечення рівного доступу до правосуддя, щоб громадяни могли реалізувати своє право на захист та правову допомогу. Це сприятиме зростанню довіри до системи БПД.

До Наглядової ради входитимуть дев'ять осіб, які представлятимуть різні фахові спеціалізації. Вони працюватимуть на громадських засадах. Строк повноважень – максимум п'ять років. Членів Наглядової ради обиратиме на конкурсній основі комісія. До складу конкурсної комісії входитимуть представники ключових партнерів та зацікавлених сторін системи безоплатної правової допомоги.

Наглядова рада матиме широкі повноваження. У тому числі здійснюватиме нагляд за діяльністю системи БПД, готуватиме подання щодо призначення та звільнення керівника Координаційного центру, заслуховуватиме щорічний звіт щодо функціонування системи БПД, зокрема фінансовий. Крім того, Наглядова рада ідентифікуватиме та оцінюватиме політичні, фінансові та інші ризики, надаватиме рекомендації щодо їх запобігання або вирішення.

Захист персональних даних

УРЯД ЛІКВІДУВАВ ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Шістнадцятого вересня 2014 р. набрала чинності **Постанова Кабінету Міністрів України про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади**. Одним із заходів, передбачених в документі, є ліквідація Державної служби з питань захисту персональних даних – органу, що певний час виконував функції нагляду за дотриманням законодавства у сфері захисту персональних даних, зокрема, проводив реєстрацію баз персональних даних.

У липні 2013 року до Закону України «Про захист персональних даних» були внесені зміни, які скасовували процедуру реєстрації баз даних, а функції із контролю за дотриманням законодавства у цій сфері, в т. ч. щодо отримання повідомлень про обробку персональних даних, були передані Омбудсмену. Зміни набули чинності у січні 2014 року, проте Державна служба продовжувала існувати з невизначеними повноваженнями ще більше півроку і нарешті була ліквідована. Уряд прислухався до думки європейських фахівців. Останні вважали українську службу з питань захисту персональних даних недостатньо незалежною. Для усунення цього недоліку її функції передали уповноваженому Верховної ради України з прав людини.

Лекція 18. Організаційна побудова нотаріату в Україні 2 год.

Питання для розгляду:

- 1) Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, правові основи та гарантії здійснення.
- 2) Право на заняття нотаріальною діяльністю
- 3) Статус нотаріуса, його права та обов'язки.

- 4) Організаційна побудова нотаріату в Україні.
- 5) Відповідальність нотаріуса.
- 6) Підстави і порядок зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.
- 7) Нотаріальні дії: порядок та правила вчинення.
- 8) Нотаріальна таємниця і гарантії її дотримання.

Завдання на СРС: Завдання нотаріату. Правове регулювання нотаріальної діяльності. Призначання на посаду та особливості відповідальності приватного нотаріуса.

Література: 1-6, 41, 50-58, 66.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами)
2. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-ХІІ. Редакція від, 13.02.2020 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 39, ст.383 Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-ІІ—// Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
4. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства Юстиції від 22.02.2012 № 296/5 ред 10.02.2020 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
5. Наказ міністерства юстиції України 14.12.2012 № 1844/5 Про затвердження Порядку використання даних Реєстру прав власності на нерухоме майно, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, Державного реєстру іпотек та Державного реєстру обтяжень рухомого майна Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 грудня 2012 р. № 102/22414
6. Наказ міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5 Про затвердження порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України. Зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 р. за № 282/20595 в редакції від 09.02.2016
7. Наказ міністерства юстиції України від 27.01.2016 № 235/5 Про внесення змін до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 січня 2016 р. за № 143/28273
8. Дякович М.М. Електронні реєстри в діяльності нотаріусів України. Практ. посіб. / . – К.: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 344 с.
9. Комаров В.В. Нотаріат в Україні : підручник / В.В. Комаров, В.В. Баранкова. – Х. : Право, 2011. – 2011. – 384 с.

10. Фурса, С.Я. Теорія і практика правового забезпечення діяльності нотаріуса: кримінальний процес та криміналістика [Текст]: / С.Я. Фурса//Юриспруденція: теорія і практика .-2011.-№2._С.34-44.

11. Фурса, С.Я. Правовий статус експерта і спеціаліста в нотаріальному процесі :новий погляд на його нормативне закріплення [Текст]: / С.Я. Фурса//Юриспруденція: теорія і практика .-2011.-№2._С.37-44.

Topic 18. Summary

Here you can see some information about Notary service board in Ukraine. It is a system which includes officers of state and instances of authority. They have an important obligation to testify laws, facts that have juridical significance and cause other notarial acts, which are legally provided. Notary service board consists of notary public and notary private. Ministry of Justice of Ukraine controls notary service board and realizes verification of its operation. Ukraine guarantees equal terms for everyone who wants to be notary.

Key words: notary service board, instances of authority, obligation, juridical significance, Ministry of Justice of Ukraine, verification, equal terms.

Конспект лекції

1. Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, правові основи та гарантії здійснення.

1. Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, правові основи та гарантії здійснення.

Нотаріат в Україні - це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності.

Вчинення нотаріальних дій в Україні покладається на нотаріусів, які працюють в державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах (державні нотаріуси) або займаються приватною нотаріальною діяльністю (приватні нотаріуси).

На нотаріусів, які працюють у державних нотаріальних конторах або займаються приватною нотаріальною діяльністю, законом може бути покладено вчинення інших дій, відмінних від нотаріальних, з метою надання їм юридичної вірогідності.

Документи, оформлені державними і приватними нотаріусами, мають однакову юридичну силу.

У населених пунктах, де немає нотаріусів, нотаріальні дії, передбачені статтею 37 цього Закону, вчиняються уповноваженими на це посадовими особами органів місцевого самоврядування.

Вчинення нотаріальних дій за кордоном покладається на консульські установи України, а у випадках, передбачених чинним законодавством, - на дипломатичні представництва України.

Існує дві форми:

1. Державні нотаріуси;

2. Приватні нотаріуси.

У ст. 2. 3У «Про нотаріат» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>

«Правова основа діяльності нотаріату» зазначається, що правовою основою діяльності нотаріату є Конституція України (254к/96-ВР), цей Закон, інші законодавчі акти України

Гарантії :

Держава гарантує і забезпечує рівні умови доступу громадян до зайняття нотаріальною діяльністю та рівні можливості нотаріусам в організації та здійсненні нотаріальної діяльності.

Будь-яке **втручання у діяльність нотаріуса**, зокрема з метою перешкоджання виконанню ним своїх обов'язків або спонукати до вчинення ним неправомірних дій, у тому числі вимагання від нього, його стажиста чи інших працівників, які перебувають у трудових відносинах з нотаріусом, відомостей що становлять нотаріальну таємницю, **забороняється і тягне за собою відповідальність.**

Обшук, виїмка, огляд робочого місця (контори) провадяться на підставі та в порядку, встановленому законом.

Вилучення (виїмка) реєстрів нотаріальних дій та документів, що передані нотаріусу на зберігання, передбаченому цим Законом, а також **печатки нотаріуса не допускається**. Такі реєстри , документи та печатка нотаріуса можуть бути надані суду за мотивованою постановою суду тільки для огляду і повинні бути повернуті судом негайно після огляду.

2.Право на заняття нотаріальною діяльністю.

2. Право на заняття нотаріальною діяльністю.

Нотаріусом може бути громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою до рівня, визначеного Законом України "Про забезпечення функціонування української мови як державної", має стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю. **Не може бути** нотаріусом особа, яка має судимість, обмежена у дієздатності або визнана недієздатною за рішенням суду.

Нотаріусу забороняється використовувати свої повноваження з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки чи пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб.

Нотаріус не може займатися підприємницькою, адвокатською діяльністю, бути засновником адвокатських об'єднань, перебувати на державній службі або службі в органах місцевого самоврядування, у штаті інших юридичних осіб, а також виконувати іншу оплачувану роботу, крім викладацької, наукової і творчої діяльності.

Реєстраційна справа приватного нотаріуса зберігається і ведеться відповідно Міжрегіональними територіальними органами Міністерства юстиції.

Для визначення рівня професійної підготовленості осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю, Міжрегіональними територіальними органами Міністерства юстиції, утворюються **кваліфікаційні комісії нотаріату.**

Цей порядок визначає процес проведення кваліфікаційного іспиту Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату. Повідомлення про проведення кваліфікаційного іспиту має бути розміщене на офіційній інтернет-сторінці Міністерства юстиції України не пізніше ніж за тридцять днів до дати проведення кваліфікаційного іспиту.

Особа, яка має намір скласти кваліфікаційний іспит, не пізніше ніж за двадцять днів до дня проведення кваліфікаційного іспиту особисто подає до відповідного територіального органу Міністерства юстиції заяву на ім'я начальника територіального органу Міністерства юстиції про внесення до Комісії подання про допуск цієї особи до кваліфікаційного іспиту. Заява підлягає реєстрації в установленому порядку.

До заяви додаються такі документи:

- оригінал та копія диплома про повну вищу юридичну освіту;
- оригінал та копія довідки про відсутність судимості;
- трудова книжка та копія трудової книжки, якщо особа на час подачі документів не працює;
- копія трудової книжки, завірена за місцем роботи, якщо особа на час подачі документів працює;
- паспорт громадянина України та копії першої, другої сторінок паспорта громадянина України та сторінки, на якій проставлено штамп про реєстрацію місця проживання фізичної особи.
- Особа, яка пройшла стажування в державній нотаріальній конторі або у приватного нотаріуса, додає до заяви документи, передбачені цим пунктом, а також висновок та копію висновку про проходження стажування в державній нотаріальній конторі або у приватного нотаріуса

До складання кваліфікаційного іспиту допускаються особи, які:

- мають повну вищу юридичну освіту;
- мають стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки, або у передбаченому [Законом України](#) «Про нотаріат» випадку успішно пройшли стажування в державній нотаріальній конторі або у приватного нотаріуса;
- мають намір скласти кваліфікаційний іспит для підтвердження кваліфікації;
- не мають судимості.

Для складання кваліфікаційного іспиту використовується електронна система для проведення електронного анонімного тестування (далі - система).

Кваліфікаційний іспит проводиться в окремому приміщенні, в якому розміщуються автоматизовані робочі місця осіб, допущених до складання кваліфікаційного іспиту, окреме автоматизоване робоче місце для адміністрування системи з підключеним до нього принтером та відповідне комунікаційне обладнання.

Серверна частина програмного забезпечення системи розміщується на технічних ресурсах адміністратора Єдиних та Державних реєстрів, створення та забезпечення функціонування яких належить до компетенції Міністерства юстиції України.

Налаштування автоматизованих робочих місць осіб, допущених до складання кваліфікаційного іспиту, повинні забезпечувати відсутність доступу до інформаційних ресурсів мережі Інтернет.

Створення та налаштування системи, її технічне обслуговування та модернізація, а також вжиття технічних заходів для збереження даних, що містяться на сервері системи, здійснюються адміністратором Єдиних та Державних реєстрів, створення та забезпечення функціонування яких належить до компетенції Міністерства юстиції України.

Приміщення має забезпечувати індивідуальну роботу над екзаменаційним завданням.

Особа, які беруть участь у складанні кваліфікаційного іспиту, можуть залишати приміщення до закінчення цього іспиту виключно в супроводі члена Комісії.

Під час складання кваліфікаційного іспиту забороняється використовувати будь-які джерела інформації на паперових чи електронних носіях (підручники, навчальні посібники, електронні книги тощо), а також засоби

зв'язку. При користуванні під час складання кваліфікаційного іспиту зазначеними та іншими джерелами інформації або засобами зв'язку особа за рішенням Комісії відсторонюється від участі у кваліфікаційному іспиті і вважається такою, що не склала його.

Об'єктивність проведення кваліфікаційного іспиту забезпечується рівними для всіх осіб умовами щодо доступу до інформації стосовно процедури проведення іспиту, місця складання та тривалості іспиту, а також щодо кількості та ступеня складності екзаменаційних завдань та відкритості інформації про результати іспиту.

Кваліфікаційний іспит є публічним.

На засіданні Комісії можуть бути присутніми представники засобів масової інформації.

Під час проведення кваліфікаційного іспиту засобами Міністерства юстиції України забезпечується ведення відеофіксації кваліфікаційного іспиту.

Електронне анонімне тестування складається з теоретичної та практичної частин.

Електронне анонімне тестування проводиться одночасно для всіх осіб, які беруть участь у складанні кваліфікаційного іспиту, відповідно до затвердженого Комісією графіка.

Екзаменаційні завдання електронного анонімного тестування розробляються Департаментом.

Перед початком кваліфікаційного іспиту особи, які беруть участь у його складанні, отримують у секретаря Комісії на вибір ім'я входу та відповідний пароль, необхідні для реєстрації у системі. Ім'я входу та відповідний пароль надаються у запечатаному вигляді. Другий примірник імені входу відрізається секретарем Комісії, скріплюється підписом особи із зазначенням її прізвища, імені та по батькові та розкривається лише після перевірки роботи для її ідентифікації.

Після отримання імені входу та відповідного пароля всіма особами секретар Комісії роз'яснює порядок проведення кваліфікаційного іспиту, а також демонструє процедуру виконання електронного анонімного тестування в системі.

Загальний час електронного анонімного тестування становить чотири години.

Перебіг часу для кожної особи розпочинається індивідуально після її авторизації у системі з моменту підтвердження запиту системи на початок тестування.

У разі неможливості продовження електронного анонімного тестування з технічних причин у засіданні Комісії оголошується перерва до їх усунення.

Теоретична частина електронного анонімного тестування включає в себе сто тестових питань. До кожного питання пропонуються декілька варіантів відповідей, одна з яких є правильною. У разі необхідності питання може бути пропущене, в такому випадку є можливість відповісти на нього пізніше. На виконання теоретичної частини електронного анонімного тестування відводиться дві години.

Оцінювання теоретичної частини електронного анонімного тестування здійснюється системою.

Кожна правильна відповідь оцінюється системою в один бал, неправильна - в нуль балів.

Якщо не обрано жодної відповіді, у тому числі у зв'язку зі спливом встановленого часу, така відповідь зараховується як неправильна.

Теоретична частина вважається виконаною, якщо набрано не менше сімдесяти балів. У цьому випадку особа автоматично допускається системою до практичної частини.

У разі набрання меншої кількості балів, у тому числі у зв'язку із закінченням часу, відведеного для виконання теоретичної частини, електронне анонімне тестування автоматично припиняється системою та особа вважається такою, що не склала кваліфікаційний іспит.

Практична частина електронного анонімного тестування включає в себе такі завдання:

- п'ять проектів нотаріальних документів;
- п'ять задач.

На виконання практичної частини електронного анонімного тестування відводиться дві години. Оцінювання практичної частини електронного анонімного тестування здійснюється системою.

Завдання «проект нотаріального документа» викладається у вигляді п'яти текстів різних проектів нотаріальних документів, кожний з яких містить п'ять помилок змістового характеру.

До кожного тексту проекту нотаріального документа пропонуються не менше десяти варіантів помилок, з яких п'ять є правильними.

Надання відповіді на це завдання полягає у виявленні в кожному з п'яти текстів проектів нотаріальних документів п'яти помилок та їх виборі із запропонованих системою варіантів у порядку розташування цих помилок у тексті документа.

Правильно вибрана помилка оцінюється системою в один бал.

Якщо не обрано жодної помилки із запропонованих системою варіантів, у тому числі у зв'язку зі спливом встановленого часу, така відповідь оцінюється системою в нуль балів

Після закінчення виконання електронного анонімного тестування всіма особами або часу, відведеного для його виконання, секретарем Комісії формується та роздруковується екзаменаційна відомість.

Екзаменаційна відомість містить перелік імен входу осіб, які проходили електронне анонімне тестування, кількість набраних за кожне завдання балів та вільне поле для зазначення прізвищ, імен та по батькові осіб, яке заповнюється після ідентифікації результатів електронного анонімного тестування.

Ідентифікація результатів електронного анонімного тестування здійснюється секретарем Комісії після формування екзаменаційної відомості у присутності всіх членів Комісії, що беруть участь у засіданні.

Положення про **Вищу кваліфікаційну комісію** нотаріату затверджується Міністерством юстиції України.

Строк повноважень кваліфікаційної комісії нотаріату становить **три роки**, починаючи з дня видання наказу про її утворення.

Після проходження **стажування** особи, які мають намір скласти кваліфікаційний іспит на право на зайняття нотаріальною діяльністю, допускаються кваліфікаційною комісією нотаріату до його складання.

Порядок проведення кваліфікаційних іспитів устанавлюється Міністерством юстиції України.

На підставі результатів складеного іспиту кваліфікаційна комісія нотаріату приймає рішення про внесення Міжрегіональними територіальними органами Міністерства юстиції, подання до Міністерства юстиції України про видачу **свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю**.

Особи, які не склали кваліфікаційний іспит, допускаються до його повторного складання не раніше ніж через **один рік**.

Особа, приватна нотаріальна діяльність якої протягом **трьох років після отримання свідоцтва** про право на зайняття нотаріальною діяльністю **не була зареєстрована** і яка **не працювала нотаріусом**, консультантом державної нотаріальної контори чи помічником (консультантом) приватного нотаріуса, не була посадовою особою, яка здійснює керівництво та контроль за діяльністю нотаріату, до подання заяви про реєстрацію нотаріальної діяльності **повинна підтвердити свою кваліфікацію** шляхом складання кваліфікаційного іспиту в установленому Міністерством юстиції України порядку.

Кваліфікаційна комісія нотаріату:

- 1) вирішує питання про допуск або відмову в допуску до складання кваліфікаційного іспиту;
- 2) приймає кваліфікаційні іспити на право на зайняття нотаріальною діяльністю.
- 3) набрання законної сили рішенням суду про порушення нотаріусом вимог законодавства при вчиненні ним нотаріальної дії;
- 4) знищення нотаріусом або з його вини архіву нотаріуса або окремих документів

Рішення кваліфікаційної комісії може бути **оскаржено у Вищу кваліфікаційну комісію** нотаріату при Міністерстві юстиції України **в місячний строк** з дня вручення його копії заінтересованій особі або до суду.

Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату затверджується **Кабінетом Міністрів України**.

3. Статус нотаріуса, його права та обов'язки.

3. Статус нотаріуса, його права та обов'язки.

Нотаріус має право:

Витребувати від підприємств, установ і організацій **відомості та документи**, необхідні для вчинення нотаріальних дій;

Одержувати плату за надання додаткових послуг правового та технічного характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, плату за вчинення інших дій, покладених на них відповідно до закону, а також за вчинення приватними нотаріусами нотаріальних дій;

Складати проекти угод і заяв, виготовляти **копії документів та виписки з них**, а також **давати роз'яснення** з питань вчинення нотаріальних дій і **консультації** правового характеру. Чинним законодавством нотаріусу можуть бути надані й інші права;

Одержувати плату за надання консультацій правового характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, за вчинення приватними нотаріусами нотаріальних дій, за надання додаткових інформаційно-технічних послуг.

Нотаріус зобов'язаний:

Здійснювати свої професійні обов'язки відповідно до цього Закону і принесеної присяги, дотримуватися правил **професійної етики**;

Сприяти громадянам, підприємствам, установам і організаціям у здійсненні їх прав та захисті законних інтересів, **роз'яснювати права і обов'язки, попереджати про наслідки** вчинюваних нотаріальних дій для того, щоб юридична необізнаність не могла бути використана їм на шкоду;

Зберігати в таємниці відомості, одержані ним у зв'язку з вчиненням нотаріальних дій; Відмовити у вчиненні нотаріальної дії в разі її невідповідності законодавству України або міжнародним договорам;

Вести нотаріальне діловодство та архів нотаріуса відповідно до встановлених правил; Дбайливо ставитися до документів нотаріального діловодства та архіву нотаріуса, не допускати їх пошкодження чи знищення;

Надавати документи, інформацію і пояснення на вимогу Міністерства юстиції України, Міжрегіональними територіальними органами Міністерства юстиції, при здійсненні ними повноважень щодо контролю за організацією діяльності та виконанням нотаріусами правил нотаріального діловодства;

Постійно підвищувати свій професійний рівень, проходити підвищення кваліфікації; Дбайливо ставитися до документів нотаріального діловодства та архіву нотаріуса, не допускати їх пошкодження чи знищення.

4. Організаційна побудова нотаріату в Україні.

4. Організаційна побудова нотаріату в Україні.

Організація роботи державних нотаріальних контор

Державні нотаріальні контори створюються і ліквідуються Міністерством юстиції України.

Штати державних нотаріальних контор затверджуються Міжрегіональними територіальними органами Міністерства юстиції, в межах встановленої для державних нотаріальних контор штатної чисельності і фонду заробітної плати.

Державна нотаріальна контора є юридичною особою, яка створюється та реєструється у встановленому законом порядку. Очолює державну нотаріальну контору завідуючий, який призначається із числа осіб, які мають свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Призначення на посаду державного нотаріуса і завідуючого державною нотаріальною конторою та звільнення з посади провадиться Міжрегіональними територіальними органами Міністерства юстиції.

Державні нотаріальні архіви

В обласних центрах, містах Києві, Сімферополі та Севастополі засновуються державні нотаріальні архіви, які є **складовою частиною Національного архівного фонду** і здійснюють тимчасове (**до 75 років**) зберігання нотаріальних документів.

Питання організації діяльності та компетенція державного нотаріального архіву визначаються **положенням про нього, що затверджується Міністерством юстиції України.**

Державний нотаріальний архів **очолює завідуючий, який призначається на посаду і звільняється з неї. Міжрегіональними територіальними органами Міністерства юстиції.**

Мережа і штати державних нотаріальних архівів затверджуються в порядку, передбаченому для державних нотаріальних контор.

Державний нотаріальний архів є юридичною особою і має печатку із зображенням Державного герба України та своїм найменуванням.

Приватний нотаріус

Приватний нотаріус вправі **мати контору**, укладати цивільно-правові та трудові договори, відкривати поточні та вкладні (депозитні) рахунки в банках. **Час прийому** громадян приватним нотаріусом повинен становити **не менше п'яти годин на день і п'яти робочих днів на тиждень** за виключенням обставин, за яких нотаріус з незалежних від нього причин не може здійснювати такий прийом.

5. Відповідальність нотаріуса.

5. Відповідальність нотаріуса.

Відповідальність державного нотаріуса

Шкода, заподіяна особі внаслідок незаконних або недбалих дій державного нотаріуса, відшкодовується в порядку, передбаченому законодавством України.

Відповідальність приватного нотаріуса- **школа, заподіяна особі внаслідок незаконних дій або недбалості приватного нотаріуса, відшкодовується в повному розмірі.**

Нотаріус **не несе відповідальності** у разі, якщо особа, яка звернулася до нотаріуса за вчиненням нотаріальної дії:

подала **неправдиву інформацію** щодо будь-якого питання, пов'язаного із вчиненням нотаріальної дії;

подала недійсні та/або підроблені документи;

не заявила про відсутність чи наявність осіб, прав чи інтересів яких може стосуватися нотаріальна дія, за вчиненням якої звернулася особа.

Для забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок вчиненої нотаріальної дії та/або іншої дії, покладеної на нотаріуса відповідно до закону, приватний нотаріус зобов'язаний до початку зайняття приватною нотаріальною діяльністю укласти договір страхування цивільно-правової відповідальності.

Держава не несе відповідальності за шкоду, заподіяну неправомірними діями приватного нотаріуса при здійсненні ним нотаріальної діяльності функцій державного реєстратора прав на нерухоме майно.

Мінімальний розмір страхової суми становить тисячу мінімальних розмірів заробітної плати.

6. Підстави і порядок зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.

6. Підстави і порядок зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.

Підстави зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса
Нотаріальна діяльність приватного нотаріуса тимчасово зупиняється на час дії таких обставин: (Стаття 29¹. Підстави зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса)

1) якщо приватний нотаріус **не має приміщення** для розміщення робочого місця або це **приміщення не відповідає** встановленим цим Законом умовам, - до усунення цих **недоліків**, але не *більше 60 днів з дня виявлення* цього порушення;

2) якщо приватний нотаріус **не уклав договір про страхування цивільно-правової відповідальності** приватного нотаріуса або розмір страхової суми не відповідає вимогам цього Закону, - до усунення цих **недоліків**, але не *більше 30 днів з дня виявлення* цього порушення;

3) якщо приватний нотаріус при вчиненні нотаріальних дій **неодноразово порушував правила нотаріального діловодства**, - до закінчення строку проходження підвищення кваліфікації (*не більше двох тижнів*);

4) у разі **необґрунтованої відмови** приватного нотаріуса від надання **Міністерству юстиції України, Міжрегіональними територіальними органами Міністерства юстиції**, в порядку, передбаченому цим Законом, **документів для перевірки** організації нотаріальної діяльності та виконання правил нотаріального діловодства - до усунення цієї обставини;

5) у разі **заміщення** приватного нотаріуса в порядку, передбаченому цим Законом, - на строк такого заміщення;

6) у разі **ненадання інформації** приватним нотаріусом **органам та особам**, зазначеним у частинах п'ятій - восьмій, десятій статті 8 цього Закону, - до усунення цієї обставини;

Довідки про вчинені нотаріальні дії та інші документи надаються нотаріусом протягом десяти робочих днів на обґрунтовану письмову вимогу **суду, прокуратури, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування** у зв'язку з кримінальним провадженням, цивільними, господарськими, адміністративними справами, справами про адміністративні правопорушення, що знаходяться в провадженні цих органів, з обов'язковим зазначенням номера справи та прикладенням гербової печатки відповідного органу, а також на обґрунтовану письмову вимогу **державного виконавця, приватного виконавця** за виконавчим провадженням з обов'язковим зазначенням номера виконавчого провадження та реквізитів виконавчого документа, на підставі якого здійснюється виконавче провадження **Національному агентству з питань запобігання корупції** на його письмовий запит, здійснений з метою виконання повноважень, визначених [Законом України "Про запобігання корупції"](#).

7) у разі **обрання нотаріуса на посаду**, зайняття якої **несумісне** зі здійсненням нотаріальної діяльності;

8) **Міжрегіональні територіальні органи Міністерства юстиції**, надіслали до **Міністерства юстиції України** подання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю - до вирішення питання по суті, але *не більш як на шість місяців*.

9) Приватний нотаріус вправі зупинити нотаріальну діяльність **за власним бажанням на строк, що не перевищує двох місяців протягом календарного року**, або на **більший строк за наявності поважних причин (вагітність, догляд за дитиною, хвороба тощо)**.

Про зупинення нотаріальної діяльності на строк *більше трьох днів* приватний нотаріус **зобов'язаний** не пізніше ніж *за один робочий день* до дня зупинення нотаріальної діяльності письмово повідомити **Міжрегіональні територіальні органи Міністерства юстиції**, із зазначенням **причин** та **строку** відсутності.

Порядок зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса
Рішення про тимчасове зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса приймає керівник Міжрегіонального територіального органу Міністерства юстиції.

Міжрегіональні територіальні органи Міністерства юстиції, зобов'язані *протягом трьох робочих днів* з дня видання наказу про зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса **письмово повідомити приватного нотаріуса** про зупинення його нотаріальної діяльності.

Наказ про зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса **може бути оскаржений ним до Міністерства юстиції України або до суду**.

Приватний нотаріус **зобов'язаний зупинити нотаріальну діяльність з моменту отримання копії наказу про тимчасове зупинення його нотаріальної діяльності**.

При зупиненні нотаріальної діяльності приватного нотаріуса **він має право**, а якщо строк зупинення більше одного місяця, - зобов'язаний, **укласти договір про його заміщення** з іншим приватним нотаріусом за виключенням підстави, передбаченої пунктом 7 частини першої статті 29-1. 7) (у разі обрання нотаріуса на посаду, зайняття якої несумісне зі здійсненням нотаріальної діяльності.)

Приватний нотаріус, діяльність якого зупинена, за відсутності заміщення його іншим приватним нотаріусом, має право: знімати заборону відчуження нерухомого майна, видавати з депозиту гроші та цінні папери, документи, прийняті на зберігання, дублювати та копії документів, що зберігаються у справах приватного нотаріуса, а також видавати довідки про вчинені нотаріальні дії".

Підстави припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса

Підставами припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса є:

- 1) подання приватним нотаріусом **письмової заяви** про припинення нотаріальної діяльності;
- 2) **анулювання свідоцтва** про право на зайняття нотаріальною діяльністю;
- 3) **неусунення** приватним нотаріусом **без поважних причин порушень**, передбачених пунктами 1 і 2 частини першої статті 29-1 цього Закону;
- 4) **смерть** приватного нотаріуса або оголошення його померлим у порядку, встановленому законом;
- 5) **припинення громадянства України або виїзд за межі України на постійне проживання**;

- б) **призначення приватного нотаріуса на посаду, зайняття якої несумісне** зі здійсненням нотаріальної діяльності;
- 7) **невиконання** приватним нотаріусом **наказу** Міністерства юстиції України, Міжрегіональних територіальних органів Міністерства юстиції, **про зупинення** його нотаріальної діяльності, за винятком випадків оскарження приватним нотаріусом такого наказу;
- 8) **набрання законної сили обвинувальним вироком суду**, яким приватний нотаріус засуджений за **навмисний злочин**;
- 9) **набрання законної сили рішенням суду** про визнання приватного нотаріуса **недієздатним, обмежено дієздатним** або про застосування до нього **примусових заходів медичного характеру**;
- 10) набрання законної сили **рішенням суду** про визнання приватного нотаріуса **безвісно відсутнім**.

Порядок припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса

Припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса здійснюється **Міжрегіональними територіальними органами Міністерства юстиції**, за наявності підстав, передбачених цим Законом, **шляхом видання наказу** про припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.

Приватний нотаріус **зобов'язаний припинити** нотаріальну діяльність з **моменту отримання копії наказу** про припинення його нотаріальної діяльності.

Наказ про припинення нотаріальної діяльності **може бути оскаржений** приватним нотаріусом до **Міністерства юстиції України або до суду**.

Особа, нотаріальна діяльність якої припинена, зобов'язана *протягом одного місяця з дня одержання копії наказу* **передати** до відповідного державного нотаріального архіву всі документи нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса. У разі якщо цей **строк** є недостатнім, він **може бути продовжений** рішенням Міжрегіональними територіальними органами Міністерства юстиції, але лише **один раз і не більше ніж на місяць**.

У разі неможливості або відмови приватного нотаріуса особисто здійснити передачу документів нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса у встановлені строки цей **обов'язок покладається на Міжрегіональні територіальні органи** Міністерства юстиції, які в разі необхідності залучає до цього представників органів внутрішніх справ.

Порядок та умови здачі і знищення особистої печатки приватного нотаріуса встановлюються і забезпечуються спеціально уповноваженими органами з питань дозвільної системи.

Припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса означає **припинення дії реєстраційного посвідчення**.

7. Нотаріальні дії: порядок та правила вчинення.

7. Нотаріальні дії: порядок та правила вчинення.

Нотаріальні дії, що вчиняють нотаріуси:

Нотаріуси вчиняють такі нотаріальні дії:

- 1) **посвідчують правочини** (договори, заповіти, довіреності тощо);
- 2) **вживають заходів щодо охорони спадкового майна;**
- 3) **видають свідоцтва про право на спадщину;**
- 4) **видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті** одного з подружжя;
- 5) **видають свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів);**
- 6) **видають свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо прилюдні торги (аукціони) не відбулися;**
- 7) **провадять опис майна фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою або місце перебування якої невідоме;**
- 8) **видають дублікати нотаріальних документів, що зберігаються у справах нотаріуса;**
- 9) **накладають та знімають заборону щодо відчуження нерухомого майна (майнових прав на нерухоме майно) і транспортних засобів, що підлягають державній реєстрації;**
- 10) **засвідчують вірність копій (фотокопій) документів і виписок з них;**
- 11) **засвідчують справжність підпису на документах;**
- 12) **засвідчують вірність перекладу документів з однієї мови на іншу;**
- 13) **посвідчують факт, що фізична чи юридична особа є виконавцем заповіту;**
- 14) **посвідчують факт, що фізична особа є живою;**
- 15) **посвідчують факт перебування фізичної особи в певному місці;**
- 16) **посвідчують час пред'явлення документів;**
- 17) **передають заяви фізичних та юридичних осіб іншим фізичним та юридичним особам;**
- 18) **приймають у депозит грошові суми та цінні папери;**
- 19) **вчиняють виконавчі написи;**

20) вчиняють **протести векселів**;

21) вчиняють **морські протести**;

22) **приймають на зберігання документи.**

На нотаріусів може бути покладено вчинення інших нотаріальних дій згідно із законом. Тексти договорів, заповітів, довіреностей, свідоцтв, актів про морські протести та протести векселів, перекладів у разі засвідчення нотаріусом вірності перекладу документа з однієї мови на іншу, заяв, на яких нотаріусом засвідчується справжність підпису, за винятком тих примірників, що залишаються у справах нотаріуса, а також дублікатів нотаріальних документів, викладаються на спеціальних бланках нотаріальних документів. Зразок, опис, порядок витрачання, зберігання, обігу та звітності спеціальних бланків нотаріальних документів установлюються Кабінетом Міністрів України.

Нотаріальні дії, що вчиняються в державних нотаріальних архівах.(ст.35)

Державні нотаріуси в державних нотаріальних архівах **видають дублікати і засвідчують вірність копій і виписок з документів**, які зберігаються у справах цих архівів.

Нотаріальні дії, вчинювані консульськими установами України (Ст38).

Консульські установи України вчиняють такі нотаріальні дії:

1) посвідчують угоди (договори, заповіти, довіреності тощо), *крім іпотечних договорів*, угод про відчуження та заставу жилих будинків, квартир, дач, садових будинків, гаражів, земельних ділянок, іншого нерухомого майна, що знаходиться в Україні;

2) вживають заходів до охорони спадкового майна;

3) видають свідоцтва про право на спадщину;

4) видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя у разі смерті одного з подружжя;

5) засвідчують вірність копій документів і виписок з них;

6) засвідчують справжність підпису на документах;

7) засвідчують вірність перекладу документів з однієї мови на іншу;

8) посвідчують факт, що громадянин є живим;

9) посвідчують факт знаходження громадянина в певному місці;

10) посвідчують тотожність громадянина з особою, зображеною на фотокартці;

11) посвідчують час пред'явлення документів;

12) приймають в депозит грошові суми і цінні папери;

13) вчиняють виконавчі написи;

14) приймають на зберігання документи;

15) вчиняють морські протести;

16) видають дублікати посвідчених ними документів.

Нотаріальні дії, що вчиняються посадовими особами органів місцевого самоврядування.(ст..37)

У населених пунктах, де немає нотаріусів, уповноважені посадові особи відповідного органу місцевого самоврядування вчиняють такі нотаріальні дії:

- 1) вживають заходів щодо **охорони спадкового майна;**
- 2) **посвідчують заповіти** (крім секретних);
- 3) **видають дублікати посвідчених ними документів.**

Зазначені посадові особи органів місцевого самоврядування **не мають права на оформлення документів, призначених для використання за межами державного кордону**

Заповіти (крім секретних) і довіреності, прирівнювані до нотаріально посвідчених (Ст 40).

До нотаріально посвідчених заповітів (крім секретних) прирівнюються:

1) **заповіти осіб, які перебувають на лікуванні у лікарні, госпіталі, іншому стаціонарному закладі охорони здоров'я, а також осіб, які проживають у будинках для осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, посвідчені головними лікарями, їх заступниками з медичної частини або черговими лікарями цих лікарень, госпіталів, інших стаціонарних закладів охорони здоров'я, а також начальниками госпіталів, директорами або головними лікарями будинків для осіб похилого віку та осіб з інвалідністю;**

2) **заповіти осіб, які перебувають під час плавання на морських, річкових суднах, що ходять під прапором України, посвідчені капітанами цих суден;**

3) **заповіти осіб, які перебувають у пошукових або інших експедиціях, посвідчені начальниками цих експедицій;**

4) **заповіти військовослужбовців, а в пунктах дислокації військових частин, з'єднань, установ, військово-навчальних закладів, де немає нотаріусів чи посадових осіб органів місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, також заповіти працівників, членів їх сімей і членів сімей військовослужбовців, посвідчені командирами (начальниками) цих частин, з'єднань, установ або військово-навчальних закладів;**

5) **заповіти осіб, які тримаються в установах виконання покарань, посвідчені начальниками таких установ;**

До нотаріально посвідчених довіреностей прирівнюються:

1) **довіреності військовослужбовців або інших осіб, які перебувають на лікуванні в госпіталях, санаторіях та інших військово-лікувальних закладах, посвідчені начальниками цих закладів, їх заступниками з медичної частини, старшими або черговими лікарями;**

2) **довіреності військовослужбовців, а в пунктах дислокації військової частини, з'єднань, установ, військово-навчальних закладів, де немає нотаріуса чи посадових осіб органів місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, також довіреності працівників, членів їх сімей і членів сімей військовослужбовців, посвідчені командирами (начальниками) цих частин, з'єднань, установ або військово-навчальних закладів;**

3) довіреності осіб, які тримаються в **установах виконання покарань чи слідчих ізоляторів**, посвідчені **начальниками таких установ** чи слідчих ізоляторів;

Відмова у вчиненні нотаріальних дій (Ст 49).

Нотаріус або посадова особа, яка вчиняє нотаріальні дії, відмовляє у вчиненні нотаріальної дії, якщо:

1) вчинення такої дії **суперечить законодавству України**;

2) **не подано відомості (інформацію) та документи**, необхідні для вчинення нотаріальної дії;

3) **дія підлягає вчиненню іншим нотаріусом** або посадовою особою, яка вчиняє нотаріальні дії;

4) є **сумніви у тому, що фізична особа**, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, **усвідомлює значення, зміст, правові наслідки цієї дії** або ця особа **діє під впливом насильства**;

5) з проханням про вчинення нотаріальної дії звернулася **особа**, яка в установленому порядку **визнана недієздатною**, або **уповноважений представник не має необхідних повноважень**;

б) **правочин, що укладається від імені юридичної особи**, суперечить **цілям, зазначеним у їх статуті** чи положенні, або **виходить за межі їх діяльності**;

7) особа, яка звернулася з проханням про вчинення нотаріальної дії, **не внесла плату** за її вчинення;

8) особа, яка звернулася з проханням про вчинення нотаріальної дії, **не внесла встановлені законодавством платежі**, пов'язані з її вчиненням;

8¹) особа, яка звернулася з проханням про вчинення нотаріальної дії щодо відчуження належного їй майна, **внесена до Єдиного реєстру боржників**, зокрема за виконавчими провадженнями **про стягнення аліментів за наявності заборгованості з відповідних платежів понад три місяці**;

Нотаріусу або посадовій особі, яка вчиняє нотаріальні дії, **забороняється безпідставно відмовляти у вчиненні нотаріальної дії**.

На вимогу особи, якій відмовлено у вчиненні нотаріальної дії, нотаріус або посадова особа, яка вчиняє нотаріальні дії, зобов'язані **викласти причини відмови в письмовій формі і роз'яснити порядок її оскарження**. Про відмову у вчиненні нотаріальної дії нотаріус *протягом трьох робочих днів* виносить відповідну постанову.

8. Нотаріальна таємниця і гарантії її дотримання.

8. Нотаріальна таємниця і гарантії її дотримання.

Нотаріальна таємниця - *сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, в тому числі про особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки тощо*.

Нотаріус та особи, зазначені у статті 1 цього Закону, а також **помічник нотаріуса** зобов'язані **зберігати нотаріальну таємницю**, навіть якщо їх діяльність обмежується наданням правової допомоги чи ознайомленням з документами і нотаріальна дія або дія, яка прирівнюється до нотаріальної, не вчинялась.

Обов'язок дотримання нотаріальної таємниці поширюється також на осіб, яким про вчинені нотаріальні дії стало відомо у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків чи іншої роботи, на осіб, залучених для вчинення нотаріальних дій у якості свідків, та на інших осіб, яким стали відомі відомості, що становлять предмет нотаріальної таємниці.

Особи, винні в порушенні нотаріальної таємниці, несуть відповідальність у порядку, встановленому законом.

Подання нотаріусом в установленому порядку та у випадках, передбачених Законом України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" інформації центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, не є порушенням нотаріальної таємниці.

Нотаріус не несе дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності за подання центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, інформації про фінансову операцію, навіть якщо такими діями завдано шкоди юридичним або фізичним особам, та за інші дії, якщо він діяв у межах виконання Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Довідки про вчинені нотаріальні дії та копії документів, що зберігаються у нотаріуса, видаються нотаріусом виключно фізичним та юридичним особам, за дорученням яких або щодо яких вчинялися нотаріальні дії. У разі смерті особи чи визнання її померлою такі довідки видаються спадкоємцям померлого. У разі визнання особи безвісно відсутньою опікун, призначений для охорони майна безвісно відсутнього, має право отримувати довідки про вчинені нотаріальні дії, якщо це необхідно для збереження майна, над яким встановлена опіка.

Довідки про вчинені нотаріальні дії та інші документи надаються нотаріусом протягом десяти робочих днів на обґрунтовану письмову вимогу суду, прокуратури, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування у зв'язку з кримінальним провадженням, цивільними, господарськими, адміністративними справами, справами про адміністративні правопорушення, що знаходяться в провадженні цих органів, з обов'язковим зазначенням номера справи та прикладенням гербової печатки відповідного органу.

Довідки про суму нотаріально посвідчених договорів, які необхідні виключно для встановлення додержання законодавства з питань оподаткування, надаються нотаріусом протягом 10 робочих днів на обґрунтовану письмову вимогу органів ДФС.

Витяг зі Спадкового реєстру про наявність складеного заповіту видається тільки заповідачу, а після смерті заповідача-будь-якій особі, яка пред'явила свідоцтво про смерть або інший документ, що підтверджує факт смерті заповідача (одного із заповідачів).

Нотаріус не має права давати свідчення в якості свідка щодо відомостей, які становлять нотаріальну таємницю, крім випадків, коли цього вимагають особи, за дорученням яких або щодо яких вчинялися нотаріальні дії.

На вимогу Міністерства юстиції України, Міжрегіональними територіальними органами Міністерства юстиції, з метою регулювання організації нотаріальної діяльності нотаріуси видають підписані ними копії документів та витяги з них, а також пояснення нотаріусів у строк, встановлений цими органами.

Нотаріус на письмовий запит органів ДФС надає інформацію про вступ фізичної особи у права спадкоємця з обов'язковим зазначенням повних даних про таку особу та даних про майно, отримане за правом успадкування.

2. Практичні (семінарські) заняття

Основні завдання циклу семінарських занять: сформувати у студентів: розуміння основних положень законодавства про судові та правоохоронні органи України; оцінювати життєві ситуації, які виникають при здійсненні правоохоронної діяльності, формуючи відповідні правові позиції для захисту прав і свобод громадян України; вміння виявляти недоліки законодавства. Семінарські заняття з дисципліни “Судові та правоохоронні органи України” мають сприяти поглибленому засвоєнню знань, здобутих на лекціях і під час самостійного вивчення предмета.

№ з/п	Назва теми семінарів та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)
-------	--

3. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять: сформувати у студентів: розуміння основних положень законодавства про судові та правоохоронні органи України; оцінювати життєві ситуації, які виникають при здійсненні правоохоронної діяльності, формуючи відповідні правові позиції для захисту прав і свобод громадян України; вміння виявляти недоліки законодавства. Семінарські заняття з дисципліни “Судові та правоохоронні органи України” мають сприяти поглибленому засвоєнню знань, здобутих на лекціях і під час самостійного вивчення предмета.

№ з/п	Назва теми семінарів та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)
-------	--

Семінар 1	Основні категорії дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»	2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Предмет дисципліни «Судові та правоохоронні органи України», його значення для вивчення інших юридичних дисциплін.	

2.	Загальна характеристика правоохоронної діяльності держави	
3	Правоохоронні органи; поняття й загальна характеристика.	
4.	Поняття спеціального правоохоронного органу України	
5.	Правозахисні органи; поняття й загальна характеристика	
6.	Поняття, ознаки та повноваження правозахисних органів	
7.	Структура правозахисних органів	
<i>Завдання на СРС</i> Знати предмет та загальну характеристику судових та правоохоронних органів України. Зробити таблицю правоохоронні та правозахисні органи. Напрямки діяльності і голови		
<i>Література:</i> 1,18,38,50-58.60,61,79,92.		
Семінар 2	Загальна характеристика судової влади	2 год
1.	Генезис інституту судової влади в Україні до і після проголошення незалежності.	
2.	Поняття й ознаки судової влади.	
3.	Форми реалізації судової влади	
4.	Поняття і види судочинства.	
5.	Функції судової влади.	
6.	Суд як орган судової влади.	
7.	Судді як носії судової влади.	
8.	Процедура судового розгляду.	
<i>Завдання на СРС.</i> Сформулювати поняття та сутність судової влади		
<i>Література:</i> 1,18,38,50-58.60,61,79,92.		

Семінар 3	Принципи судової влади	2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Поняття принципів судової влади. Їх система і значення	
2.	Принцип верховенства права.	
3.	Принцип законності судової влади. Принцип державної мови судочинства	
4.	Принцип справедливості судової влади. Принцип презумпції невинуватості	

5.	Принцип доступності судової влади. Принцип рівності сторін.
6.	Принцип незалежності судової влади.
7.	Принцип єдності, територіальності, спеціалізації та інстанційності
8.	Принцип незалежності, недоторканості, професіоналізму судів.
9.	Принцип змагальності, рівності сторін, гласності. Право на оскарження судового рішення. Принцип колегіального і одноособового розгляду.
10.	Принцип участі народу. Принцип забезпечення обвинуваченому права на захист.
<i>Завдання на СРС: Дослідити з ЗМІ як дотримуються ці принципи у реальному житті.</i>	
<i>Література: 5,7,18,50-58.</i>	
Семінар 4	Судова система.
	4 год
1.	Поняття та складові судової системи: ланки та судові інстанції
2.	Міжнародно – правові принципи побудови судової системи
3.	Принципи побудови судової системи за конституцією та ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. Конституційна реформа щодо судочинства 2016 р.
4.	Передумови утворення і ліквідації судів
5.	Порядок утворення і ліквідації судів. Визначення кількості суддів у суді.
6.	Види, склад, повноваження: місцевого суду.
7.	Окружні господарські суди: система і повноваження
8.	Окружні адміністративні суди: система і повноваження
9.	Види, склад, повноваження: апеляційних судів.
10.	Вищі спеціалізовані суди: види і повноваження
11.	Вищий антикорупційний суд
12.	Вищий суд з питань інтелектуальної власності
13.	Вимоги до кандидатів на посаду суддів Вищих спеціалізованих судів.
14.	Організаційна структура Верховного суду .
15.	Пленум Верховного суду: порядок формування і повноваження
16.	Касаційні суди у складі Верховного суду

17.	Вимоги до кандидатів на посаду судді Верховного суду .	
18.	Правовий статус осіб, які обіймають адміністративні посади у судах.	
19.	Історія створення та порядок формування Конституційного суду України	
20.	Завдання і принципи діяльності Конституційного суду України	
21.	Повноваження Конституційного суду України	
22.	Форми звернення до конституційного суду України.	
23.	Конституційна скарга.	
<i>Завдання на СРС: Повноваження Конституційного та вищих спеціалізованих судів України. Реформування судової системи. Конституційна реформа щодо судочинства 2016 р.</i>		
<i>Література: 1,7,9,18,50-58, 55,70,74,80.</i>		
Семінар 5	Статус Суддів	2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1	Судді носії судової влади. Гарантії незалежності суддів.	
2.	Вимоги, що ставляться до кандидатів на посаду судді	
3.	Порядок заняття суддею посади. Призначення на посаду судді	
4.	Права судді	
5.	Обов'язки судді	
6.	Обмеження судді. Вимоги антикорупційного законодавства щодо суддів.	
7.	Кваліфікаційне оцінювання судді.	
8.	Особливості юридичної відповідальності суддів	
9.	Притягнення судді до дисциплінарної відповідальності: підстави і приводи	
11.	Порядок притягнення судді до дисциплінарної відповідальності	
12.	Припинення повноважень судді . Звільнення судді з посади	
13.	Соціальне та матеріальне забезпечення суддів. Порядок та умови	
14.	Присяжні, як носії судової влади	
<i>Завдання на СРС: . Знайти інформацію про притягнення судів до відповідальності в цьому поточному році. Зробити таблицю Права та обов'язки присяжних. Порядок заняття та</i>		

припинення повноважень судді.		
<i>Література:</i> . 1,21,50-.58.		
Семінар 6	Органи, що забезпечують функціонування судової влади	2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1	Державна судова адміністрація: повноваження, статус і система органів	
2	Повноваження Державної судової адміністрації	
3	Національна школа суддів України	
4	Вища рада правосуддя: статус, склад та порядок формування, повноваження	
5	Вища кваліфікаційна комісія суддів: склад та порядок формування.	
6	Повноваження ВККС	
7	Органи Суддівського самоврядування: завдання види, повноваження	
8.	Збори суддів. Порядок скликання. Які питання вирішує.	
9.	Рада суддів України. Порядок обрання. Повноваження	
10.	З'їзд суддів України Порядок скликання. Повноваження	
<i>Завдання на СРС:</i> Зробити таблицю Порядок формування та повноваження ДСА, Вищої Ради правосуддя, ВККС. Повноваження органів суддівського самоврядування.		
<i>Література:</i> 1,7,9, 50-.58.		
Семінар 7	Прокуратура	2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Виникнення, становлення і розвиток прокуратури	
2.	Місце прокуратури у системі розподілу державної влади	
3.	Правові основи прокурорської діяльності	
4	Завдання прокурорської діяльності	
5.	Засади організації та діяльності прокуратури: поняття, класифікація і характеристика	

6.	Система органів прокуратури.	
7.	Офіс Генерального прокурора	
8.	Спеціалізована антикорупційна прокуратура	
9.	Обласні та окружні прокуратури	
10.	Функції прокуратури України на сучасному етапі. Їх загальна характеристика.	
11.	Правовий статус прокурора	
12.	Вимоги до кандидатів на посади прокурорів.	
13.	Комісія з добору керівного складу органів прокуратури. Склад і повноваження	
14.	Порядок заняття посади прокурора окружної, обласної прокуратури, та Офісу Генерального прокурора.	
15.	Звільнення прокурора з посади.	
16.	Адміністративні посади в органах прокуратури.	
17.	Дисциплінарна відповідальність прокурора.	
18.	Дисциплінарне провадження щодо прокурора.	
19.	Прокурорське самоврядування: завдання і організаційні форми	
20.	Всеукраїнська конференція працівників прокуратури.	
21.	Рада прокурорів України.	
22.	Тренінговий центр прокурорів України.	
<i>Завдання на СРС: Визначити новації діяльності прокуратури відповідно до нового закону. Прокурорське самоврядування. Повноваження органів Прокуратури. Скласти таблицю</i>		
<i>Література: 1,10,11, 50-58</i>		
Семінар 8	Органи досудового розслідування	2 год
1.	Органи, що здійснюють оперативно – розшукову діяльність:їх завдання і компетенція	
2.	Правова основа оперативно – розшукової діяльності	
3.	Підрозділи, які здійснюють оперативно – розшукову діяльність.	

4.	Органи досудового розслідування, їх система, завдання і компетенція
5.	Слідчі підрозділи, оперативні підрозділи Слідчі групи,
6.	Органи досудового розслідування: їх система, завдання і компетенція
7.	Слідчі підрозділи ОВС,СБУ, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства. ДБР,НАБУ
8.	Структура слідчого апарату
9.	Вимоги, що пред'являються до кандидатів на посаду слідчого
10.	Статус слідчого. Організаційний та процесуальний статус слідчого
11.	Керівник органу досудового розслідування, його повноваження.
12.	Реорганізація органів досудового розслідування в ході судової реформи.
<i>Завдання на СРС: Перерахувати органи, де діє слідчий апарат. . Зробити таблицю Взаємодія органів, які проводять досудове розслідування..</i>	
<i>Література: 1,2,4,10,24,27,30,31,36,39,48.</i>	

Семінар 9	Органи внутрішніх справ України	2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Історія ОВС України;	
2.	Органи внутрішніх справ, їх місце у системі правоохоронних органів.	
3.	Основні завдання ОВС України;	
4.	Функції ОВС України;	
5.	Структура ОВС України	
6.	Система ОВС	
7.	МВС. Структура, компетенція	
8.	Національна гвардія України	
9.	Державна міграційна служба	
10.	Державна служба України з надзвичайних ситуацій	
11.	Державна прикордонна служба України	
12.	Національна поліція України: поняття, завдання,	

13.	Повноваження поліції. Структура та функції поліції.	
14.	Поліцейські заходи: види та загальна характеристика	
15.	Вимоги до осіб, які приймаються на службу в поліцію	
16.	Служба в поліції. Обов'язки, обмеження, відповідальність.	
<i>Завдання на СРС:</i> Державна прикордонна служба. Державна служба з надзвичайних ситуацій. Національна гвардія. Державна міграційна служба. Особиста оцінка сучасного стану справ в органах внутрішній справ України. Структура та повноваження МВС		
<i>Література:</i> 1-6,10,14,15,17.23,24,31,38,43,48,59		
Семінар10	Державна фіскальна служба	2 год.
1.	Державна фіскальна служба України: історія створення, діяльність ДФС	
2.	Митні органи у структурі ДФС	
3.	Податкові органи у структурі ДФС	
4.	Податкова міліція в структурі ДФС	
5.	Повноваження податкової міліції.	
6.	Служба у податкової міліції	
<i>Завдання на СРС:</i> Які сучасні завдання у ДФС. Огляд ЗМІ		
<i>Література:</i> 25,28,31,32.33,34,35,59.		
Семінар 11	Органи Служби безпеки України	2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Завдання і правові підстави діяльності СБУ	
2.	Система та організація діяльності СБУ	
3.	Повноваження органів Служби безпеки України	
4.	Вимоги до осіб, які приймаються на службу до органів Служби безпеки України	
5.	Контроль за діяльністю органів СБУ	
<i>Завдання на СРС</i> Записати до зошита напрямки діяльності СБУ сьогодні. Реформування СБУ. Шляхи вдосконалення правового забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки		

України.		
<i>Література: 25,28,31,32.33,34,35,59.</i>		
Семінар 12	Національне антикорупційне бюро України	2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Національне антикорупційне бюро України: правові основи, завдання та принципи	
2.	Система і структура НАБУ: вимоги, порядок призначення та повноваження	
3.	Статус працівників НАБУ	
4.	Директор НАБУ: вимоги, порядок призначення та повноваження	
5.	Статус працівників НАБУ	
6.	Повноваження НАБУ	
<i>Завдання на СРС</i>		
<i>Література: 25,28,31,32.33,34,35,59.</i>		
Семінар 13	Державне бюро розслідувань	2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Державне бюро розслідувань: правові основи, завдання та принципи	
2.	Система і структура ДБР	
3.	Вимоги до Директора ДБР. Повноваження ДБР	
4.	Статус працівника ДБР	
5.	Повноваження ДБР	
<i>Завдання на СРС: Порівняти повноваження НАБУ і ДБР</i>		
<i>Література: 1-6,12,40,42.50-58.</i>		
Семінар 14	Адвокатура	2 год
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Поняття та сутність інституту адвокатури	
2.	Правове регулювання адвокатської діяльності	

3.	Принципи адвокатської діяльності
4.	Статус адвоката: вимоги та порядок набуття
5.	Організаційні форми діяльності адвокатури.
6.	Спілки та асоціація адвокатів України
7.	Види адвокатської діяльності
8.	Права та обов'язки адвоката
9.	Адвокатська таємниця
10.	Основні принципи адвокатської етики
11.	Організаційні форми діяльності адвокатури.
12.	Гарантії адвокатської діяльності
13.	Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю.
14.	Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю
15.	Дисциплінарна відповідальність адвоката
16.	Адвокатське самоврядування: принципи і завдання
17.	Кваліфікаційна дисциплінарна комісія адвокатури
18..	Рада Адвокатів України. З'їзд адвокатів України.
19.	Безоплатна правова допомога.: види, право на надання та отримання
20.	Безоплатна первинна допомоги
21.	Безоплатна вторинна допомога
<i>Завдання на СРС: Підготувати доповідь Стан і реформування адвокатури в Україні Написати есе «Один день з життя адвоката»</i>	
<i>Література: 1-6,12,40,42.50-58.</i>	

Семінар 15	Органи і установи юстиції України.	2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Система органів та установ юстиції в Україні.	

2.	Правові основи діяльності Мініюсту
3.	Міністерство юстиції України як центральний апарат в системі органів юстиції.
4.	Структура, основні завдання та статус Мініюсту
5.	Повноваження Мініюсту
6.	Територіальні управління (міжрегіональні управління): структура і повноваження
7.	Органи виконання рішень суду
8.	Державна кримінально – виконавча служба України
9.	Органи державної реєстрації
10.	Державна архівна служба України
<i>Завдання на СРС: Основні напрями діяльності юстиції в Україні.</i>	
<i>Література: 1-6,13,20,42,44,45,46,47,50-58</i>	

Семінар 16	Нотаріат в Україні	2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, правові основи та гарантії здійснення	
2.	Право на заняття нотаріальною діяльністю	
3.	Статус нотаріуса. Його права і обов'язки	
4.	Організаційна побудова нотаріату в Україні.	
5.	Особливості приватної нотаріальної діяльності: порядок реєстрації та вимоги до робочого місця	
6.	Перевірки діяльності нотаріусів Мініюстом	
7.	Вимоги до осіб, які планують займатися нотаріальною діяльністю.	
8.	Кваліфікаційні випробовування нотаріусів.	
9.	Відповідальність нотаріуса.	
10.	Підстави і порядок зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного	

	нотаріуса.
11.	Нотаріальні дії: порядок та правила вчинення.
12.	Нотаріальна таємниця і гарантії її дотримання.
<i>Завдання на СРС Підготувати доповідь :Стан і реформування нотаріату в Україні. Порядок вчинення нотаріальних дій.</i>	
<i>Література: 1-6,41,50-58,66.</i>	

Заочна форма навчання

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

4.1. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1	2	3	4	5
Модуль 1 Правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність				
1.Правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика.	5			5
Модуль 2 Судова система України				
2. Поняття та складові судової системи:рівні (ланки) та судові інстанції. Суддівське самоврядування. Статус суддів	9	2	2	5
Модуль 3 Правоохоронні органи України				
3.Правові основи прокурської діяльності.	7	1		5
4.Органи внутрішніх справ України. Національна поліція.	7	2	-	5
5.Служба безпеки України.	5	1		5
Модуль 4 Правозахисні органи України				
6.Адвокатура України	6	1	-	5

7. Органи юстиції України. Нотаріат України	6	1	-	5
Домашня контрольна робота	15	-	-	15
Залік		-	-	
Всього:	60	8	2	50

4.2. Лекційні заняття

	Лекція 1. Судова система України	2 год.
<i>Перелік основних питань:</i>		
1.	Судова система України. Ланки й інстанції судової системи.	
2.	Місцеві, Господарські, Адміністративні, Апеляційні, Спеціалізовані суди в Україні.	
3	Верховний Суд та Конституційний Суд України.	
4	Статус судді. Органи суддівського самоврядування. Органи, що забезпечують функціонування судової влади.	
<i>Завдання на СРС:</i> Знати структуру та повноваження спеціалізованих судів та органів суддівського самоврядування.		
<i>Література:</i> 11,43.46, 84,105,110		
	Лекція 2. Органи внутрішніх справ України. Національна поліція України	2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
Структура та напрямки діяльності ОВС. Реформа органів внутрішніх справ України.		
Система національної поліції України. Характеристика структурних підрозділів поліції.		
<i>Завдання на СРС:</i> Завдання та принципи діяльності національної поліції. Система поліції та статус поліцейського.		
<i>Література:</i> 15		

	Лекція 3. Служба безпеки України	1 год.
--	---	---------------

<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Завдання і напрямки діяльності Служби безпеки України.	
2.	Система органів Служби безпеки України	
Завдання на СРС: 3 періодичних видань знайти матеріали про Антитерористичний центр України.		
<i>Література:</i> 7, 11, 22, 23, 24, 26, 59-62, 70, 75, 76, 81, 83, 85, 88, 104		
Лекція 4 Прокуратура України		1 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Система, структура й організація діяльності органів прокуратури	
2.	ЗУ «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. та реформа органів прокуратури.	
3.	Кадри органів прокуратури.	
Завдання на СРС: Аналіз нового ЗУ «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. та Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19.09.2019 р.		
Антикорупційна прокуратура		
<i>Література:</i> 7, 11, 22, 23, 24, 26, 59-62, 70, 75, 76, 81, 83, 85, 88, 104.		
Лекція 5 Адвокатура в Україні.		1 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Поняття та завдання адвокатури в Україні.	
2.	Принципи і організаційні форми діяльності адвокатури	
3.	Види адвокатської діяльності	
4.	Дисциплінарна відповідальність адвоката	
Завдання на СРС: Правове становище адвоката в Україні: професійні права та обов'язки		
<i>Література:</i> 7, 11, 22, 23, 24, 26, 59-62, 70, 75, 76, 81, 83, 85, 88, 104.		
Лекція 6 Нотаріат в Україні.		1 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		

1.	Поняття і призначення нотаріату.
2.	Системи органів нотаріату.
3.	Посадові особи, які уповноважені до вчинення окремих нотаріальних дій.
4.	Перелік нотаріальних дій. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.
<i>Завдання на СРС:</i> Завдання нотаріату. Правове регулювання нотаріальної діяльності	
<i>Література:</i> 35,46, 71, 80, 82, 103, 121	

4.3. Семінарські заняття

Семінар 1 Правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика.		2 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Загальна характеристика правоохоронної діяльності держави: поняття, зміст, ознаки, види.	
2.	Правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика.	
<i>Завдання на СРС:</i> Намалюйте схему судових та правоохоронних органів держави.		
<i>Література:</i> 11,43.46, 84,105,110		

4.4. Лабораторні заняття

Лабораторні заняття або комп'ютерний практикум навчальним планом дисципліни не передбачені.

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

Питання для самостійної роботи для студентів денної форми навчання прописані для кожного лекційного та практичного завдання.

Студенти заочної форми навчання опановують самостійно всі питання, які винесені на підготовку до заліку, але не були розглянуті в межах аудиторних занять.

Тема 1.	Основні категорії, предмет, система, завдання дисципліни «Судові та правоохоронні органи України	5 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Нормативно-правове забезпечення правоохоронної діяльності.	
2.	Що розуміється під термінами “судові” та “правоохоронні органи”?	

3.	Яке співвідношення понять “органи правосуддя”, “органи юстиції”, “правоохоронні органи”?
4.	Як взаємодіє курс “Система правоохоронних органів України” з іншими суміжними науками та навчальними дисциплінами?
<i>Література:</i> 2, 3, 9, 18, 23, 29, 59, 61, 75, 78, 86, 95.	

Тема 2	Судова система України.	5 год
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Склад і повноваження Конституційного Суду України?	
2.	Склад, структура і повноваження Апеляційних судів?	
3.	Які ви знаєте Вищі спеціалізовані суди, їх склад і повноваження?	
4.	Склад, структура і повноваження Верховного Суду?	
<i>Література:</i> 4-6, 71, 79, 83		

Тема 3	Органи внутрішніх справ України. Національна поліція України.	5 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Дайте визначення поняття національна поліції в Україні?	
2.	Яка структурна побудова поліції?	
3.	Які права та обов’язки поліції?	
4.	Хто і яким чином здійснює контроль та нагляд за діяльністю поліції в Україні?	
<i>Література:</i> 11-15, 23- 25, 27, 28, 69, 76, 78, 85, 93, 94, 98,105.		

Тема 4	Служба безпеки України	5 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Схематично відобразіть організаційну побудову Служби безпеки України.	
2.	Надайте письмову характеристику завдань та функцій Служби безпеки України.	
3.	Дайте аналіз правової бази, що регулює діяльність Служби безпеки України.	
4.	Надайте письмову характеристику місця та ролі Служби безпеки України в	

	системі правоохоронних органів.
<i>Література:</i> 11-15, 23- 25, 27, 28, 69, 76, 78, 85, 93, 94, 98,105.	

Тема 5	Прокуратура України	5 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Яке місце посідає прокуратура у правовій державі?	
2.	Які завдання стоять перед органами прокуратури?	
3.	Назвіть принципи організації та діяльності прокуратури?	
4.	Які основні напрямки діяльності прокуратури?	
<i>Література:</i> 11-15, 23- 25, 27, 28, 69, 76, 78, 85, 93, 94, 98,105.		

Тема 6	Адвокатура України	5 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Хто може бути адвоката і які права він має?	
2.	Який зміст вкладається в поняття «адвокатська таємниця»?	
3.	Для чого існують кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури та Вища кваліфікаційна комісія адвокатури України?	
4.	Які види дисциплінарних стягнень можуть застосовуватись до адвоката?	
<i>Література:</i> 11-15, 23- 25, 27, 28, 69, 76, 78, 85, 93, 94, 98,105.		

Тема 7	Нотаріат України	5 год.
<i>Питання для розгляду:</i>		
1.	Охарактеризуйте Закон України “Про нотаріат”.	
2.	Хто може бути нотаріусом в Україні?	
3.	Які нотаріальні дії вчиняються органами та посадовими особами?	
4.	Розкрийте загальні правила вчинення нотаріальних дій?	
<i>Література:</i> 11-15, 23- 25, 27, 28, 69, 76, 78, 85, 93, 94, 98,105.		

V. Індивідуальні завдання

Опрацьовуючи навчальний матеріал дисципліни «Судові та правоохоронні органи України», студенти виконують індивідуальне семестрове завдання шляхом написання МКР на денній та ДКР на заочній формі навчання. Виконання індивідуального завдання сприяє поглибленню і розширенню теоретичних знань студентів з окремих тем дисципліни, розвиває навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою, сприяє формуванню вміння використовувати знання для вирішення відповідних практичних завдань. Варіанти ДКР та орієнтовні тестові завдання з МКР наводяться у додатку до робочої програми.

VI. Методичні рекомендації

Обсяги розділів лекційного матеріалу з курсу «Судові та правоохоронні органи України», що пропонуються до опрацювання студентами, чітко визначаються запланованою кількістю годин, відведених на відповідні аудиторні та позааудиторні заняття.

На деяких семінарах для студентів денної форми навчання передбачено здійснення поточного контролю (експрес-контролю) засвоєння матеріалу студентами. Експрес-контроль знань студентів проводиться за темою попередньої лекції чи семінару.

Відповідно до педагогічного навантаження і розподілу навчального часу навчальної дисципліни викладач призначає час щотижневих індивідуальних консультацій. Для більш ефективної комунікації викладача та студентів використовується електронна пошта та месенджер Viber, розроблено дистанційний курс на платформі дистанційного навчання "Сікорський" в якій розміщуються повня тексти лекції, семінарських занять та тести з 100 питань до кожної теми. З закладених до тестів питань студент бачить 20-30. Питань які шляхом автоматичного вибіркового шляху бачать студенти. Тести використовуються з обмеженим часом на виконання. Приблизно 0,5 хвилин на питання. На кожну лекцію до кожного питання теми розроблені таблиці, презентації, відеоматеріали, додаткові матеріали і практичні завдання. Аналогічно проходить і дистанційне навчання студентів. Студенти заочної форми навчання користуються матеріалами лекції, і також пишуть тести та пишуть і завантажують до системи дистанційного навчання "Сікорський" ДКР. Для цього передбачена окрема система завантаження відповідей на семінарські завдання для денної форми навчання та ДКР для заочної форми навчання під час дистанційного навчання.

На першій лекції викладач повідомляє адресу розташування на платформі дистанційного навчання "Сікорський" та логіни і паролі для кожного студента для входу на курс. Який вони вивчають. Студенти заочного відділення також отримують адресу сайту і логіни і паролі на перший зустрічі, або на пошту групи. Навчальні тести дозволяють студентам перевірити рівень засвоєння лекційного матеріалу, підготуватися до експрес-контролю на семінарах та до семестрової атестації. Після проходження навчального тесту студент має змогу переглянути запитання та відповіді на них. Також студенти мають змогу обговорити з викладачем окремі, незрозумілі для них питання тестів і лекції. Обмеження за

кількістю проходження навчальних тестів відсутнє, а низькі результати у жодному випадку не є підставою погіршення залікової оцінки.

Залік з навчальної дисципліни відбувається у формі тесту. Обов'язковим є складання заліку для тих, хто набрав від 40 до 59 рейтингових балів протягом семестру. Студенти, рейтинг яких складає 60 і більше балів, заліковий тест проходять за бажанням з метою підвищення підсумкової оцінки. При цьому, семестровий рейтинг студента анулюється і підсумкова оцінка ставиться виходячи з суми балів, отриманих за заліковий тест.

У процесі підготовки до практичних занять студенти повинні використовувати законодавчу, спеціальну та навчальну літературу, різні періодичні та наукові видання, в яких наведені актуальні дані щодо системи судових та правоохоронних органів, список яких розроблено до є кожної лекції. Враховуючи, що законодавча база курсу постійно змінюється, студентам обов'язково потрібно напередодні проходження тесту уважно перечитати лекції розташовані на платформі дистанційного навчання "Сікорський".

Студенти, які були відсутні на семінарському занятті, відпрацьовують тему цього заняття самостійно і здають її викладачеві або завантажують відповідь до дистанційного курсу у спеціальну рубрику «Завантаження семінарських занять». Необхідною умовою засвоєння матеріалу курсу є обов'язкова самостійна робота студентів над кожною темою, вивчення матеріалів практичної роботи судових і правоохоронних органів, аналіз різних точок зору з найважливіших питань курсу, розвиток уміння критично сприймати різні концепції щодо діяльності правоохоронних органів. При вивченні дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" слід спиратися на закріплені у Конституції України принципи верховенства права, пріоритетності забезпечення прав і законних інтересів людини і громадянина, конституційні засади судочинства. Організуючи дискусію на семінарському занятті, викладач повинен намагатись залучити до обговорення питання або проблеми якнайбільшу кількість студентів академічної групи. На семінарських заняттях бажано застосовувати елементи інтерактивних занять, ділових ігор та ін. Під час проведення ділової гри, проводячи судове засідання, або моделюючи виступ адвоката або прокурора на суді, студенти можуть краще засвоїти навчальний матеріал, виробити практичні навички застосування своїх правових знань.

Важливим у належній підготовці студента є вироблення в нього вміння працювати з нормативно-правовими актами, іншими документами, які мають юридичне значення. Ознайомлюючись із новим для себе законом, кодексом, постановою, інструкцією, слід, насамперед, намагатись виявити сферу їх застосування (тобто, зміст суспільних відносин, які ними врегульовуються), мету і завдання їх створення, наскільки детально певний нормативний акт врегульовує відповідні відносини. Необхідно ознайомитись зі структурою документа, намагаючись зрозуміти логіку його побудови (тобто, викладення нормативного матеріалу) і зміст основних положень. Такий аналіз дозволить студенту не лише краще засвоїти інформацію, що міститься у документі, але й в подальшому швидше знаходити потрібну правову норму при виникненні, наприклад, певного практичного юридичного питання. На заняттях викладач має давати загальну характеристику основних нормативно-правових актів, які стосуються теми заняття, наочно розкривати їх структуру і зміст головних положень.

Якщо студента в процесі його самостійної роботи або аудиторних занять зацікавило певне конкретне питання або проблема, доцільно дослідити її детальніше шляхом, зокрема, написання тез на конференцію, або наукових статей під керівництвом викладача з цієї проблематики.

VII. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами)
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.- Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043
4. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 04.11.1950р.//Зб.договорів Ради Європи.- к.:Парлам.вид-во,2000.- С.27-29
5. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950р. та Першого Протоколу та протоколів № 2,4,7 та 11 до Конвенції від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997 , № 40, ст.263.- № 22-23.- Ст.197
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1996 ратифікація від 19.10.1973, Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043
7. Основні принципи незалежності судових органів від 06.09.1985 р.// Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_201
8. Європейська хартія про статус суддів //Вісн..Верхов. Суду України 1998.-№ 4.- С.2-9 Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_236
9. Рекомендація СМ/Рес(2010)12 Комітету міністрів Ради Європи державам – членам щодо суддів: незалежність,ефективність та обов'язки, ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи від 17.11.2010. Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a38
10. Керівні принципи, що стосуються ролі осіб, які здійснюють судові

- переслідування: прийняті VIII Конгресом ООН з попередження злочинності та поведження з правопорушниками, Гавана. Куба, 27 серп.- 7 верес. 1990 р.
Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_859
11. Про роль прокуратури в демократичному суспільстві, заснованому на верховенстві закону: рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи 1604 (2003), схвалена Постійним комітетом від імені Асамблеї 27 трав. 2003 р.// Правові основи прокурорської діяльності в Україні: наук.-практ. Посіб./А.В. Лапкін Х.: Право, 2013.- С 61-63.
12. Основні положення про роль адвокатів: Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам 1 серп. 1990 р. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_835
13. Основні положення щодо ролі юристів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995>
14. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651 - VI— //Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №9-10. – Ст. 88. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
15. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-ІІ—// Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
16. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року № 1129-ІV.— //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 3-4, ст. 21 Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>
17. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р.,//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст.446 Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747>
18. Податковий кодекс України від 02.12.2010 Редакція від 01.01.2017//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112 Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
19. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-

- VIII//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, № 31 ст.545 Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
- 20.Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 Редакція від 05.01.2017 //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, N 6, ст.55 Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/794-19>
- 21.Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 Редакція від 05.01.2017, //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2014, N 47, ст.2051. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>
22. Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016; Редакція від 05.01.2017//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, N 29, ст.535. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1403>
- 23.Закон України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016; Редакція від 17.02.2017 //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, N 30, ст.542 Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
- 24.Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від від 21.12.2016 року № 1798-VIII— //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 7-8Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1798>
- 25.Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 35, ст.6 Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
- 26.Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» від 07.06.2018 року // Урядовий кур'єр від 19.06.2018 № 114
Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>
- 27.Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV // Відомості Верховної Ради (ВВР),, 2006, № 30, ст.. 260. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
- 28.Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 2-3, ст.12 Режим доступу:

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>

29. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19.09.2019 р. №113-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-20> (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 42, ст.238)
30. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379) Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
31. Закон України Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю від 30.06.1993 № 3341-ХІІ — Редакція від 07.08.2015 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 35, ст.358 Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>
32. Закон України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 27, ст.382
Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
33. Закон України «Про державну охорону органів державної влади та посадових осіб» від 4 березня 1998 року, Редакція від 30.07.2015 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 35, ст.236 Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1>
34. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» від 3 квітня 2003 року. Редакція від 07.11.2015 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 27, ст.208 Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/661-15>
35. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року. Редакція від 07.08.2015 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 39, ст.351 Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
36. Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» від 23 червня 2005 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, N 30, ст.409
Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2713-15>
37. Закон України «Про військову службу правопорядку у Збройних Силах України» від 7 березня 2002 року. Редакція від 26.10.2014 // Відомості Верховної

- Ради України (ВВР), 2002, N 32, ст.225 Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3099-14>
38. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року № 2135-П. — Редакція від 07.11.2015//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 22, ст.303 Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
39. Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» від 26 грудня 2002 року № 374-ГУ. — Редакція від 09.06.2013//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 12, ст.89 Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/374-15>
40. Закон України «Про розвідувальні органи України» від 2 березня 2001 року — Редакція від 12.04.2015//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 19, ст.94 Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2331-14>
- Закон України «Про Службу зовнішньої розвідки України» від 01.12.2005 № 3160-IV. — Редакція від 12.04.2015//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, N 8, ст.94 Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3160-15>
41. Закон України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року № 3855- . Редакція від 09.08.2015//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 16, ст.93 Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
42. Закон України «Про державний кордон України» від 4 листопада 1991 року № 1777-Редакція від 11.08.2013//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 2, ст. 5 Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>
43. Закон України Про Державну прикордонну службу України від 03.04.2003 в редакції N 1975-VIII (1975-19) від 23.03.2017 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 27, ст.208 - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/661-15>
44. Закон України Про Національну гвардію України від 13.03.2014 //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 17, ст.594- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/876-18>

45. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 року № 638-І. — Редакція від 22.08.2015 //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 25, ст.180 Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/638-15>
Конспект лекції
46. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI. //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282
Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
47. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-XII. Редакція від 02.11.2016, // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 39, ст.383 Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
48. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 № 3460-VI. —//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 51, ст.577 Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
49. Указ Президента України «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки» – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/276/2015/print1360600387545866>
50. Указ Президента України №449/2017 Про ліквідацію та утворення місцевих загальних судів <http://www.president.gov.ua/documents/4492017-23382>
51. Указ Президента України №450/2017 Про ліквідацію та утворення місцевих загальних судів – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/4502017-23374>
52. Указ Президента України №451/2017 Про реорганізацію місцевих загальних судів – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/4512017-23386>
53. Указ Президента України №452/2017 Про ліквідацію апеляційних судів та утворення апеляційних судів в апеляційних округах – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/4522017-23378>
54. Указ Президента України №453/2017 Про ліквідацію місцевих господарських судів та утворення окружних господарських судів – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/4532017-23370>

55. Указ Президента України №454/2017 Про ліквідацію апеляційних господарських судів та утворення апеляційних господарських судів в апеляційних округах – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/4542017-23366>
56. Указ Президента України №455/2017 Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/4552017-23394>
57. Постанова Кабміну від Про затвердження Положення про Міністерство юстиції від 02.07.2014 № 228_Редакція від 13.10.2016 р. Офіційний вісник України від 15.07.2014 р., № 54, стор. 88, Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF>
58. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Національне центральне бюро Інтерполу» від 25 березня 1993 року № 220. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/220>
59. Постанова Кабміну від 21 жовтня 2015 р. Про затвердження Положення про державну архівну службу України Офіційний вісник України від 13.11.2015 р., № 88, стор. 82. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/870-2015>
60. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052 Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій// Офіційний вісник України від 31.12.2015 р., № 102, стор. 40 Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF>
61. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» від 28 жовтня 2015 р. № 878 //Офіційний вісник України від 17.11.2015р., № 89, стор. 43 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF>
62. Постанова Кабінету Міністрів України Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України від 20 серпня 2014 р. № 360 // Офіційний вісник України від 05.09.2014 р., № 69, стор. 23, стаття 1923
Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-%D0%BF>

- 63.Постанова Кабміну від 16.12.2015. Про затвердження Положення про Державну службу з питань захисту персональних даних Офіційний вісник України від 31.12.2015 р., № 102, стор. 40. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/390/2011>
- 64.Постанова Кабміну від 21.05.2014 р. Положення про Державну фіскальну службу України Офіційний вісник України від 18.07..2014 р., № 55, стор. 31. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/>
- 65.Наказ міністерства юстиції України Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5.- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>
- 66.Наказ міністерства юстиції України 14.12.2012 № 1844/5Про затвердження Порядку використання даних Реєстру прав власності на нерухоме майно, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, Державного реєстру іпотек та Державного реєстру обтяжень рухомого майна Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 грудня 2012 р. № 102/22414
- 67.Наказ міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5 Про затвердження порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України. Зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 р. за № 282/20595 в редакції від 09.02.2016
- 68.Наказ міністерства юстиції України від 27.01.2016 № 235/5 Про внесення змін до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 січня 2016 р. за № 143/28273
- 69.Наказ міністерства юстиції України «Про затвердження Положення про Департамент державної реєстрації та нотаріату Міністерства Юстиції України, від 16.06.2016 р. №3676\к – Режим доступу: <http://ddr.minjust.gov.ua/uk/21e60ac771>
- 70.Наказ міністерства юстиції України від 2 лютого 2012 р. №198/5 «Про затвердження переліку реєстраційних служб територіальних органів юстиції» – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0198323-12>

71. Наказ міністерства юстиції України від 23.06.2011 №1707/5 «Про затвердження положень про територіальні органи Міністерства юстиції України» – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0759-11>

12.1. Базова

72. Мельник П.І., Хавронюк М.І. Судові та інші правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність: Навч. посібник. — К.: Атака. — 2009. — 512 с.
73. Нор В. Т. Судові та правоохоронні органи України : підручник / В. Т. Нор, Н. П. Анікіна, Н. Р. Бобченко ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – К. : Ін Юре, 2010. – 240 с.
74. Організація судових та правоохоронних органів: Підручник для студентів юрид. спец. виш., навч. закладів / І.Є. Марочкін, Н.В. Сибільова, В.П. Тихий та ін.; За ред. І.Є. Марочкіна, Н.В. Сибільової. — Х.: Одиссей, 2013.
75. Організація судових та правоохоронних органів : підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого ; за ред. І. Є. Марочкіна. – Х. : Право, 2013. – 448 с.
76. Судові та правоохоронні органи України: навч. посіб./ П.Д.Біленчук, ред., І.І.Котюк, А.П.Гель та ін. - Київ: Атіка, 2011. – 327с.
77. Організація судових та правоохоронних органів: нормативні акти / упоряд. А. В. Лапкін. – Х. : Право, 2015. – 390 с.
78. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: Навчальний посібник / В.С. Ковальський (кер. авт. кол.), В.Т. Білоус, СЕ. Демський та ін.; Відп. ред. Я. Кондратьєв.- К.: Юрінком Інтер, 2012.
79. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: Підручник / О.С. Захаров, В.С. Ковальський, В.С. Лукомський та ін.; Відп. ред. В. Маляренко. — 3-е вид., перероб. і доп. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 352
80. Юзікова Н.С. Судові та правоохоронні органи України: Навчальний посібник. — 4-е вид., перероб. і доп. — К.: Істина, 2006.

12.2. Допоміжна

81. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність: Підруч. для вищ. закл. освіти / Національний ун-т внутрішніх справ. — Х.: Видавництво Національного університету внутрішніх справ, 2002. — 336 с.
82. Бондаренко І. Правоохоронна діяльність та правоохоронні органи: поняття й ознаки // Право України. — 2009. — №4.-С. 18-21.
83. Бондаренко І. Правоохоронні органи в Україні та їх функції // Право України. — 2005. — № 7. — С. 53 — 57.
84. Галаган В.І. Особливості провадження дізнання у внутрішніх військах МВС України // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: Зб. наук.ст. — Донецьк, 2011. — № 2. — С. 221-218.
85. Галівець І. В. Роль апарату в організації роботи суду / І. В. Галівець // Вісник господарського судочинства. — 2013. — № 3. — С. 54–58.
86. Гончаренко О. Вища рада юстиції: питання статусу і повноважень // Право України. - 2006. - № 2. - С. 17 - 21.
87. Джаббаров С. Принципи організації та діяльності органів прокуратури // Вісник прокуратури. — 2006.- №3.- С. 69-77.
88. Єрух А. М. Довідник нотаріуса /Єрух А. М., Козьяков Ю. М., Круковес Н. В. - К.: Істина, 2012-. Вип.4: Загальні питання вчинення нотаріальних дій /Відп. ред. С. Р. Станік. - 190 с.
89. Зеленецький В. Поняття дізнання і його види // Академія правових наук України. Вісник: Зб. наук.пр. — Х., 1997. — Вип.. 4 (11). — С. 106-110.
90. Карпечкін П. Система судів загальної юрисдикції // Вісник прокуратури. — 2005. — № 5. — С. 56 — .
91. Кирилюк Р. І. Про сутність категорії "організація забезпечення" щодо діяльності судів / Р. Кирилюк //Публічне право. — 2012. — № 2. — С. 42–48.
92. Коваль В. Актуальні проблеми функціонування судової системи України // Право України. — 2009. — №12.- С. 20 — 45.

93. Коваль В. М. Перспективи та шляхи розвитку судового адміністрування в Україні / В. М. Коваль // Вісник господарського судочинства. – 2013. – № 3. – С. 48–50.
94. Лук'яненко В. В. Удосконалення діяльності науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України // Збірник наукових праць. — Х., 2001. — Вип.2, ч.2: Державне управління та місцеве самоврядування. — С.76–80.
95. Москвич Л. М. До питання вдосконалення судового управління в Україні / Л. М. Москвич // Питання боротьби зі злочинністю. – Х., 2012. – Вип. 24. – С. 99–107.
96. Москвич Л. М. Доступність суду як стандарт ефективної організації судоустрою / Л. М. Москвич // Питання боротьби зі злочинністю. – Х., 2011. – Вип. 22. – С. 149–160.
97. Нікітенко О.І. Конституція і закони України як основні акти регулювання діяльності правоохоронних органів із забезпечення внутрішньої безпеки держави / О.І. Нікітенко // Науковий вісник НАВС. – К., 2012. – Вип.2(81). – С.10 – 17.
98. Погорецький М.А., Яновська О.Г. Адвокатура України: підручник / Погорецький М.А., Яновська О.Г. – К.: Юрінком Інтер, 2014. – 368с.
99. Овчаренко О. М. Проблема використання сучасних технологій в організації роботи суду / О. М. Овчаренко // Питання боротьби зі злочинністю. – Х., 2011. – Вип. 22. – С. 96–107.
100. Півненко В. Правоохоронна система України: визначення та функціонування // Вісник прокуратури. - 2013. - № 2. - С. 39 - 45.
101. Приймаченко Д. Співвідношення понять "організаційне забезпечення судів", "Організаційне управління в судах" та "судове управління" / Д. Приймаченко, Р. Ігонін // Слово національної школи суддів України. – 2013. – № 1. – С. 57–66.
102. Тесленко М. Окремі аспекти взаємовідносин Конституційного Суду України і суддів загальної юрисдикції // Право України. — 2003. — № 12. — С. 6 — 11.

103. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Нотаріат в Україні. Теорія і практика: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.. — К. : А.С.К., 2011. — 976с.

104. Штанько О.Ф. Про вдосконалення системи досудового слідства в Україні
Проблеми пенітенціарної теорії і практики. — К., 2001. — № 6. — С. 19-24.

Інформаційні ресурси:

105. icpro.centrmia.gov.ua (сайт Національного центрального бюро Інтерполу в Україні)

106. www.echr.coe.int (сайт Європейського Суду з прав людини)

107. www.eurocourt.org.ua (український портал практики Європейського суду з прав людини)

108. www.gurt.org.ua (сайт Ресурсного центру розвитку громадських організацій "Гурт")

109. www.internetrights.org.ua (портал правозахисних організацій, які діють в Інтернет)

110. www.interpol.int (сайт Міжнародної організації кримінальної поліції)

111. www.khpg.org (сайт Харківської правозахисної групи)

112. www.ngo.org.ua (віртуальний ресурсний центр організацій громадського сектора)

113. www.un.kiev.ua(сайт представництва ООН в Україні)

114. www.upp.org.ua (український правозахисний портал)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Успішність студента з вивчення дисципліни «Судові та правоохоронні органи» оцінюється за семестровим рейтингом. Сума набраних рейтингових балів при семестровому контролі переводиться в оцінки за системою оцінювання ECTS (європейська система оцінювання).

Рейтинг студента формується поступово протягом одного семестру на підставі оцінювання знань, які він отримав з дисципліни «Судові та правоохоронні органи». Оцінювання проводиться за критерієм правильності та повноти, логіки та системності розкриття відповідної теми. Даний рейтинг складається з балів, що він отримує за:

- а). Відповіді на практичних заняттях, включаючи тематичні доповіді за відповідними темами;
- б). ДКР (заочна форма) МКР (дена форма);
- в). Залік.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на практичних заняттях

Формою перевірки рівня підготовленості студентів під час практичних занять згідно тем робочої навчальної програми є:

- оцінювання знань студентів на практичних заняттях;
- оцінювання виконаних завдань у процесі самостійної роботи студентів.

Ваговий бал – 5. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює 5 балів x 8 занять = 40 балів (за семестр). Оцінюється робота всіх присутніх на занятті студентів. З цією метою викладач організує роботу групами для аналізу вивченого матеріалу та додаткової наукової літератури, аналізу законодавства, виконання практичних та ігрових завдань. За результатами пройденого модульного матеріалу проводяться експрес-тестування.

Критерії оцінювання:

5 – високий (поглиблений) рівень підготовки з питань практичного заняття, підготовка доповідей та повідомлень. Вміння працювати групами, аналізувати відповідні законодавчі акти та практично вирішувати ситуаційні завдання;

4 – добрий рівень підготовки. Вміння аналізувати;

3 – задовільний рівень підготовки. Недостатній рівень засвоєння матеріалу, обмеження знань виключно інформацією підручника;

2 – незадовільний рівень підготовки. Дуже низький рівень засвоєння знань, відсутня ініціатива в обговоренні питань практичного заняття;

1 – незадовільний рівень підготовки. Відсутність знань з пройденого матеріалу, повна пасивність на практичних заняттях.

2. Індивідуальна робота

Виконання МКР (тестових завдань) = **10 балів.** (один бал за правильну відповідь)

ДКР 20 балів

Розмір шкали рейтингу **R = 100 балів.**

Розмір стартової шкали **R_C = 50 балів.**

МКР = 10 балам

Розмір залікової шкали **R_E = 60 балів.**

Рейтингова шкала з дисципліни складає **R = R_C + R_E = 100 балів**

Умови позитивної проміжної атестації

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації (8-й тиждень) студент повинен мати не менше, ніж 10 балів.

Для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації (14 тиждень) студент повинен мати не менше, ніж 20 балів.

Заохочувальні штрафні бали за:(максимально 10 б.)

+ **5 балів** – підготовку тематичних доповідей у презентаційній формі;

+ **10 балів** –наукових статей та тез.

Штрафні бали за:(максимально 10 б.)

- **1 бал** – відсутність на практичному занятті без поважної причини.

Переведення значення рейтингових оцінок в європейську систему оцінювання (ECTS) і традиційні оцінки для внесення їх до (залікової) відомості та залікової книжки здійснюється відповідно до таблиці:

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

RD = 50 + 50 = 100 балів. (для денної форми)

RD = 100 балів. (для заочної форми)

Необхідною умовою допуску до заліку є рейтинг (**RD**) не менше 40% від **R**, тобто 40 балів. Студенти, які набрали протягом семестру 60 і більше балів (**RD ≥ 0,6 R**) отримують залік так званим “автоматом” відповідно до набраного рейтингу.

Зі студентами, які набрали протягом семестру від 40 до 59 балів (**0,4 R ≤ RD < 0,6 R**) проводиться співбесіда, яка передбачає відповіді на теоретичні питання навчального матеріалу і вирішення ситуаційних завдань.

Критерії оцінювання співбесіди.

Залікова співбесіда (ваговий бал кожного завдання – 10, максимальна кількість балів - 50):

Повна, чітка, викладена в певній логічній послідовності відповідь	8-10
---	------

на поставлене питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення студента не лише з матеріалом лекцій, але й з підручником та додатковою літературою; висловлення студентом власної позиції щодо дискусійних проблем, якщо такі порушуються у питанні;	
Не зовсім повна або не достатньо чітка відповідь на поставлене питання, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення студента з матеріалом лекцій та підручника	5-7
Поверхова відповідь, суттєві помилки у відповіді	2-4
Неправильна відповідь, що свідчить про незнання матеріалу, але намагання студента висловити власне розуміння суті поставленого питання	1
Відсутність відповіді	0

Для отримання студентом відповідних оцінок його рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка
95 – 100	відмінно
85 – 94	дуже добре
75 – 84	добре
65 – 74	задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)
RD < 60	незадовільно
RD < 40	незадовільно (потрібна додаткова робота)

ПЕРЕЛІК тем
Домашніх контрольних робіт та вимоги з їх підготовки
з початкової дисципліни
«Судові та правоохоронні органи України»
для студентів ФСП НТУУ «КПІ»
заочної форми навчання
2020 – 2021 навчального року

Домашня Контрольна робота з навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» передбачає письмове розкриття теоретичних питань і вирішення практичних завдань.

Для успішного виконання домашньої контрольної роботи, студент повинен прослухати запланований курс лекцій та ознайомитися з положеннями рекомендованих нормативно-правових актів, наукової літератури.

Відповіді на питання, повинні бути аргументовані, повно викладені з посиланням на відповідні нормативно – правові акти та наукову літературу.

При виконанні домашньої контрольної роботи необхідно дотримуватись відповідних правил її оформлення:

- виділяти абзаци та робити посилання на джерела, що були використані при написанні роботи;
- сторінки у роботі повинні бути пронумерованими;
- у кінці роботи повинен бути вказаний список джерел, які використовувалися при її написанні;
- на першій сторінці роботи (титул) повинна бути вказана назва варіанта, прізвище виконавця та викладача, а на останній - дата її виконання і особистий підпис виконавця.

Об'єм домашньої контрольної роботи не повинен перевищувати 10 - 12 сторінок паперу розміром А4 з полуторним інтервалом у форматі TimesNewRoman, 14-го кегеля.

Оформлення:

1 сторінка (титульна), на якій зазначається: 1) назва навчального закладу НТУУ КПІ ФСП; (зразок титульної сторінки додається) 2) назва кафедри (Кафедра публічного права); 3) назва роботи (Домашня Контрольна робота з навчальної дисципліни Судові та правоохоронні органи.); 4) № варіанту; 5) прізвище і ім'я студента; 6) № академічної групи; 7) прізвище викладача (к.ю.н., доцент Костенко І.В.); 8) місяць і рік виконання (наприклад, грудень 2020 року).

2 сторінка: перелік питань (завдань) контрольної роботи

3 – 4 сторінки: виклад відповіді на перше питання;

5 – 6 сторінки: виклад відповіді на друге питання;

7 – 8 сторінки: виклад відповіді на третє питання.

На початку кожної відповіді назва питання записується. Посилання на літературу в тексті не зазначається.

9 сторінка: зазначається література яка була використана.

Варіанти ДКР обираються відповідно до списку групи. (наприклад Адаменко – 1 вар)

Подані контрольні роботи, в яких не дотримані зазначені вимоги оформлення, викладачем не перевіряються, не рецензуються, повертаються до деканату з поміткою «не зарахована».

Підготовка письмових відповідей передбачає дотримання деяких правил: *по-перше*, завдання контрольної роботи не передбачає розгорнутих відповідей. Студент має звернути увагу на зміст завдання (питання) і не намагатися залучити весь доступний навчальний матеріал; *по-друге*, відбір необхідного навчального матеріалу, а у разі необхідності, його власна інтерпретація, позитивно впливає на загальну оцінку.

Роботи, в яких не знайшли висвітлення ті чи інші завдання, повертаються на доопрацювання із зазначеними викладачем помилками.

Критерії оцінювання ДКР. Максимальний бал – 20.

20-17 балів. ДКР виконано на високому рівні. Витримано логічну послідовність викладу матеріалу теоретичного дослідження. Використано

широкий спектр літератури, проведено її глибокий науковий аналіз. Дотримано правила оформлення письмової роботи.

16-13 балів. ДКР виконано якісно. Проведено ґрунтовне теоретичне дослідження обраної тематики. Використано достатню кількість літератури. Однак є окремі незначні змістовні недоліки, порушення вимог щодо оформлення роботи

12 – 10 балів. ДКР виконано на належному рівні. Присутній формально-логічний спосіб викладу матеріалу. Однак є суттєві недоліки змістовного характеру. Можуть бути недоліки і в оформленні.

9– 4 бала. ДКР виконано задовільно. Дослідження ґрунтується переважно на основній навчальній літературі без використання додаткових джерел.

3-2 - бала. ДКР виконано на низькому рівні. Є грубі порушення змістовного характеру (допущені помилки, відсутні або неправильно інтерпретовані базові поняття, не дотримана послідовність викладу матеріалу тощо). Допущено істотні порушення в оформленні роботи.

1бал. ДКР виконано незадовільно. Не розкрито жодне питання. Оформлення роботи не відповідає встановленим вимогам (щодо охайності, обсягу, дотримання бібліографічних правил тощо). Самовільно змінено тему, або формулювання окремих питань. Робота списана з одного джерела чи іншої роботи.

0 б. ДКР не подано до перевірки.

Перелік варіантів ДКР з дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»

ВАРІАНТ № 1

1. Охарактеризуйте судово – правову реформу 2016 -2018 р.
2. Розкрийте порядок обрання та призначення суддів.
3. Намалюйте схему судової системи України.

ВАРІАНТ № 2

1. Яке місце посідає прокуратура у правовій державі?
2. Охарактеризуйте новий закон «Про прокуратуру».
3. Намалюйте схему «Система прокуратури в Україні».

ВАРІАНТ № 3

1. Проаналізуйте закон України «Про національну поліцію».

2. Надайте оцінку сучасного стану справ у національній поліції України.
3. Роль суду присяжних у сучасній Україні. (на прикладі конкретних справ).

ВАРІАНТ № 4

1. Державна реєстраційна служба
2. Намалюйте схему «Структура органів юстиції в Україні».
3. Основні правоохоронні завдання Державного департаменту України з питань виконання покарань?

ВАРІАНТ № 5

1. Генезис судової влади в Україні.
2. Хто має право зайняття посади судді місцевого суду, апеляційного суду, Верховного Суду?
3. Намалюйте схему судових та правоохоронних органів України.

ВАРІАНТ № 6

1. Сучасний стан реформування Верховного Суду
2. Охарактеризуйте Вищі спеціалізовані суди України. (намалюйте схему)
3. Як проходить кваліфікаційний іспит на посаду судді?

ВАРІАНТ № 7

1. Реформа органів внутрішніх справ.
2. Вища рада правосуддя України: повноваження і склад.
3. Порівняйте судову систему України і США.

ВАРІАНТ № 8

1. Державна безпека як напрямок правоохоронної політики держави
2. Проаналізуйте діяльність Антитерористичного центра при Службі безпеки України та діяльність групи «Альфа».
3. Розвідки світу.

ВАРІАНТ № 9

1. Проаналізуйте повноваження та компетенція органів Державної прикордонної служби України під час здійснення АТО.
2. Реформа Державної виконавчої служби в Україні. Охарактеризуйте стан справ у цих органах сьогодні.
3. Організації експертного забезпечення правосуддя в системі органів юстиції.

ВАРІАНТ № 10

1. Види адвокатської діяльності. Правове становище адвоката в Україні під час проведення судово – правової реформи 2016 р.-2020 р., його професійні права та обов'язки.
2. Організація роботи в адвокатських об'єднаннях та приватної адвокатської діяльності.
3. Державні нотаріальні контори в системі органів нотаріату. Проаналізуйте сучасні нормативно – правові акти про нотаріат.

ВАРІАНТ № 11

1. Загальна характеристика положень законодавства, які регулюють суддівське самоврядування.
2. Вищий антикорупційний суд України. Проблеми і перспективи.
3. Формування складу Конституційного Суду України.

ВАРІАНТ № 12

1. Виникнення інституту присяжних у світі і Україні.
2. Добір кандидатів у професійні судді та порядок їх призначення.
3. Суб'єкти права на звернення до Конституційного Суду України на прикладі роботи КСУ сьогодні.

ВАРІАНТ № 13

1. Пленум Верховного Суду. Порядок формування і повноваження
2. Організаційне і фінансове забезпечення судової системи України.
3. Напишіть конституційну скаргу до КСУ.

ВАРІАНТ № 14

1. Аналіз судово-правової реформи в Україні 2016 р.-2020р.

2. Представте ваше бачення реформи Служби безпеки України. запропонуйте подальші кроки її оновлення.

3. Якім Ви бачите діяльність НАБУ сьогодні.

ВАРІАНТ № 15

1. Аналіз завдань, принципів діяльності та повноважень НАБУ. Чи здатна ця організація подолати корупцію у вищих ешелонах влади.

2. Завдання та напрями діяльності Ситуаційного центру забезпечення кібернетичної безпеки.

3. Охарактеризуйте діяльність Центру спеціальних операцій боротьби з тероризмом, захисту учасників кримінального судочинства та працівників правоохоронних органів.

ВАРІАНТ № 16

1. Аналіз завдань, принципів діяльності та повноважень НАБУ.

2. Завдання, система та повноваження Державного бюро розслідувань.

3. Наведіть приклади останніх справ, які розслідувались НАБУ та ДБР.

ВАРІАНТ № 17

1. Проаналізуйте напрями діяльності Державної фіскальної служби і податкової міліції.

2. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України як орган боротьби з кіберзагрозами.

3. Проблеми подальшого вдосконалення інституту адвокатури в Україні.

ВАРІАНТ № 18

1. Діяльність центрів надання первинної та вторинної правової допомоги. Правове регулювання надання такої допомоги. Проаналізуйте роботу одного з таких центрів у вашому місті.

2. Проаналізуйте діяльність правозахисних органів України.

3. Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів.

ВАРІАНТ № 19

1. Надання консультативної юридичної допомоги фізичним та юридичним особам.

2. Порівняйте порядок отримання свідоцтва та організацію діяльності державного і приватного нотаріуса.

3. Що таке латинський нотаріат?

ВАРІАНТ № 20

1. Діяльність слідчого судді та судді у справах неповнолітніх на прикладі діяльності конкретного судді у вашому місті.

2. Служба зовнішньої розвідки України. Принципи організації і діяльності.

3. Уповноважений ВРУ з прав людини. Проаналізуйте звіт про діяльність за останній рік.

Додаток 3

Питання для залікової співбесіди

1. Охарактеризуйте національні та міжнародні стандарти правоохоронної діяльності.
2. Проаналізуйте ознаки та види правоохоронної діяльності держави.
3. Проаналізуйте основні завдання та хід виконання судової реформи 2016 р. Поясніть які ланки та судові інстанції передбачені у судовій системі України.
4. Проаналізуйте конституційну реформу щодо правосуддя.
5. Охарактеризуйте новий закон України «Про Конституційний суд України».
6. Охарактеризуйте Закон України «Про судоустрій і статус суддів».
7. Охарактеризуйте міжнародні та національні принципи побудови судової системи України.
8. Охарактеризуйте судову систему України.
9. Місцеві окружні суди: види, склад і повноваження. Новації у структурі місцевих окружних судів.
10. Проаналізуйте принцип обов'язковості судових рішень. Які принципи судової влади Ви знаєте?
11. Проаналізуйте принцип недоторканості та незмінюваності суддів.
12. Проаналізуйте функції судової влади.
13. Проаналізуйте гарантії незалежності суддів.
14. Охарактеризуйте вимоги, що ставляться до кандидата на посаду судді та порядок заняття посади судді в судах загальної юрисдикції.
15. Охарактеризуйте права та обов'язки судді за законом України «Про судоустрій і статус суддів».
16. Охарактеризуйте правовий статус осіб, які обіймають адміністративні посади у суді.
17. Аргументовано доведіть, причину особливого правового статусу судді, його виключного правового становища у державі. Назвіть основні гарантії незалежності суддів.

18. Проаналізуйте повноваження та склад апеляційних судів.
19. Яка суддівська винагорода передбачена законодавством для судді?
Проаналізуйте порядок та умови забезпечення судді.
20. Дайте правову оцінку існування інституту присяжних у судовій системі України, як носіїв судової влади.
21. Охарактеризуйте приводи, підстави та процедуру дисциплінарного провадження стосовно судді.
22. Проаналізуйте вимоги антикорупційного законодавства щодо суддів.
23. Проаналізуйте причини створення та правові основи діяльності Вищих спеціалізованих судів.
24. Які вимоги передбачені законодавством до кандидатів на посаду суддів Вищих спеціалізованих судів?
25. Охарактеризуйте реформу Верховного Суду: організаційна структура й основні напрямки діяльності (за судовою реформою 2016 р).
26. Проаналізуйте правовий статус та компетенцію органів, що забезпечують функціонування судової влади.
27. Охарактеризуйте статус Державної судової адміністрації її повноваження та систему органів.
28. Порівняйте та проаналізуйте повноваження Вищої ради юстиції та Вищої Ради правосуддя.
29. Проаналізуйте види діяльності та повноваження ВККС.
30. Охарактеризуйте завдання та форми суддівського самоврядування.
31. Які Ви знаєте форми звернення до Конституційного суду України?
32. З якою метою створено в Україні Конституційний Суд? Склад і порядок формування Конституційного Суду України.
33. Проаналізуйте сучасні функції прокуратури України у контексті судової реформи 2016 р. та Закону України «Про прокуратуру».
34. Проаналізуйте становлення і розвиток прокуратури в Україні і світі.
35. Охарактеризуйте вимоги до кандидата та посаду прокурора та порядок заняття посади прокурора місцевої прокуратури.

36. Охарактеризуйте правовий статус прокурорів та прокуратури на сучасному етапі.
37. Проаналізуйте систему органів прокуратури.
38. Які засади організації та діяльності прокуратури закріплено у Законі України «Про прокуратуру»?
39. Назвіть організаційні форми та завдання прокурорського самоврядування.
40. Проаналізуйте склад і повноваження Кваліфікаційна – дисциплінарної комісії прокурорів.
41. Проаналізуйте підстави звільнення з посади прокурора.
42. Які завдання та функції прокурорської діяльності є основними, а які тимчасовими?
43. Які адміністративні посади передбачені в органах прокуратури?
44. Перерахуйте підстави звільнення з посади прокурора?
45. Проаналізуйте завдання та компетенцію органів досудового розслідування.
46. Статус слідчого. Вимоги, що пред'являються до кандидатів на посаду слідчого.
47. Дайте правову оцінку реформи в органах МВС. Які органи входять до система органів МВС?
48. Охарактеризуйте державні спеціалізовані органи та установи які входять до системи органів внутрішніх справ України?
49. Повноваження та компетенція органів Державної прикордонної служби України. Надайте оцінку діяльності служби у сучасних умовах.
50. Національна поліція України: завдання, система та компетенція.
51. Визначте правовий статус осіб, що приймаються на службу до поліції.
52. Надайте загальну характеристику видів поліцейських заходів.
53. Проаналізуйте повноваження, структуру та завдання Державної фіскальної служби України.
54. Назвіть структуру, завдання та функції податкової міліції.
55. Які особливості служби у податкової міліції ви знаєте? Перерахуйте вимоги до осіб, які претендують на службу в податкової міліції.
56. Проаналізуйте повноваження органів Служби безпеки України.

57. Проаналізуйте напрямки діяльності Служби безпеки України.
58. Надайте загальну характеристику завдань та функцій Служби безпеки України.
59. Охарактеризуйте основні напрямки діяльності Служби безпеки України.
60. Обґрунтуйте чому саме такі вимоги ставляться до осіб, які приймаються на службу до органів СБУ?
61. Порівняйте правовий статус НАБУ та Державного бюро розслідувань.
62. Проаналізуйте правові основи, завдання та принципи діяльності Державного бюро розслідувань.
63. Охарактеризуйте правовий статус працівників Національного антикорупційного бюро України.
64. Проаналізуйте повноваження ДБР.
65. Охарактеризуйте Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».
66. Поняття та сутність інституту адвокатури.
67. Проаналізуйте стан і проблеми реформування адвокатури в Україні.
68. Дайте правову оцінку діяльності адвокатури.
69. Які вимоги ставляться до особи, яка виявила бажання стати адвокатом в Україні?
70. Охарактеризуйте принципи адвокатської етики?
71. Організаційні форми діяльності адвокатури. Спілки та асоціації адвокатів.
72. Які Ви знаєте гарантії адвокатської діяльності?
73. Розкрити суть професійних прав і обов'язків адвокатів.
74. Охарактеризуйте принципи та організаційні форми адвокатського самоврядування?
75. Назвіть правові підстави зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю.
76. Як побудована в Україні система надання безоплатної правової допомоги?
77. Оплата праці адвоката, який надає безоплатну правову допомогу.
78. Проаналізуйте порядок надання безоплатної первинної та вторинної правової допомоги. Назвіть суб'єктів надання та порядок її фінансування.
79. Охарактеризуйте систему та правові засади діяльності органів та установ

юстиції.

80. Які завдання покладені на органи юстиції?
81. Охарактеризуйте основні повноваження Міністерства юстиції
82. Які органи державної реєстрації створено в Україні. Дайте правову оцінку їх діяльності.
83. Охарактеризуйте діяльність органів виконання рішень судів.
84. Надайте правову оцінку реформи виконавчої служби України.
85. Охарактеризуйте правове регулювання діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України.
86. Охарактеризуйте правове становище нотаріуса.
87. Проаналізуйте правовий статус, форми здійснення та гарантії нотаріальної діяльності в Україні.
88. Проаналізуйте підстави та порядок зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.
89. Яка відповідальність передбачена за шкоду, заподіяну особі внаслідок незаконних дій, або недбалості приватного нотаріуса?
90. Охарактеризуйте особливості приватної нотаріальної діяльності.
91. Розкрийте загальні правила вчинення нотаріальних дій. Назвіть нотаріальні дії та порядок і правила їх вчинення.
92. Назвіть підстави та порядок зупинення та припинення діяльності приватного нотаріуса.

Додаток 4

Модульна контрольна робота проводиться у вигляді тестування. (зразок)

1. Сукупність судів, які мають однакову структуру, організаційну побудову, повноваження й у більшості випадків діють у межах територіальних одиниць, прирівняних за адміністративним статусом?

- судова ланка;
- судова інстанція;
- судова ділянка;
- судові відділення.

2. До суддівського самоврядування входять ?

- органи досудового слідства;
- Вища рада правосуддя;
- Пленум Верховного суду;
- слідчі судді;
- З'їзд суддів України.

3. Хто попередньо аналізує заяви та повідомлення про неправомірні дії судді?

- дисциплінарні інспектори;
- дисциплінарні інспектори кваліфікаційної комісії суддів;
- рада суддів;
- Вища рада правосуддя;
- Генеральний прокурор України.

4. Як правильно називається спеціальне правоохоронне формування у складі Збройних Сил України, призначене для забезпечення правопорядку і військової дисципліни серед військовослужбовців?

- військова прокуратура;
- державна прикордонна служба;
- міністерство оборони України;
- штаб оперативного командування Збройних Сил України;
- Військова служба правопорядку у Збройних Силах України.

5. У якій відповіді правильно вказано завдання Конституційного Суду України?

- Нагляд за додержанням і застосуванням законів;
- Представництво інтересів громадян і держави в суді;
- Гарантування верховенства Конституції України як Основного Закону держави на всій території України;
- Офіційне тлумачення Конституції і законів України.

6. На який строк призначаються судді Конституційного Суду України?

- 8 років;
- 7 років;
- 6 років;
- 10 років;
- 9 років.

7. У якій відповіді правильно вказано, хто обирає Голову Конституційного Суду України?

- з'їзд суддів України;
- Верховна Рада України;
- Пленум Верховного Суду;
- судді Конституційного Суду України на спеціальному пленарному засіданні;
- Вища рада правосуддя України.

8. У якій відповіді правильно вказано, на який строк обирається Голова Конституційного Суду України?

- на 9 р. ;
- на один 3 річний строк;
- на 5 р.;
- безстроково ;
- до 65 років.

9. З якого віку особа може бути призначена суддею Конституційного Суду України?

- 35 років;
- 30 років;
- 45 років;
- 40 років;
- 50 років.

10. Який орган є найвищим в системі місцевих судів?

- Конституційний Суд України;
- Європейський Суд з прав людини;
- Вищий Суд ;
- Верховний суд;
- Міжнародний комерційний суд.

11. Який орган вивчає кадрові питання апарату судів, прогнозує потребу у спеціалістах, здійснює замовлення на підготовку відповідних спеціалістів?

- Державна судова адміністрація України;
- З'їзд суддів України;
- Президент України;
- Вища рада правосуддя;
- Вища кваліфікаційна комісія суддів.

12. Голову місцевого суду, його заступника, голову апеляційного суду, його заступників, голову вищого спеціалізованого суду:

- Державна судова адміністрація України;
- З'їзд суддів України;
- Президент України за поданням Голови Верховного Суду;
- Вища рада правосуддя за поданням відповідної ради суддів;
- Вища кваліфікаційна комісія суддів;
- Збори суддів відповідного суду.

13. Пленум Верховного Суду скликається в разі потреби...але не рідше одного разу на :

- 3 міс.
- 2 міс.

- 5 міс.
- 1 рік
- 1 міс.

14. Який орган приймає рішення про утворення судових палат апеляційного суду?

- Збори суддів апеляційного суду;
- Пленум вищого спеціалізованого суду;
- Науково- консультативна рада;
- Секретаріат науково- консультативної ради;
- Колегія науково- консультативної ради.

15. Хто очолює судову палату вищого спеціалізованого суду?

- голова суду;
- заступник голови суду;
- дисциплінарний інспектор;
- секретар судової палати;
- секретар пленуму.